

**DELIMITACJA MIEJSKICH OBSZARÓW FUNKCJONALNYCH
WŁOCŁAWKA ORAZ WSPARCIE ICH ROZWOJU POPRZEZ
PRZYGOTOWANIE DOKUMENTÓW PLANISTYCZNO-
STRATEGICZNYCH**

Strategia rozwoju miejskiego obszaru funkcjonalnego Włocławka na lata 2014-2020

Opracowanie:
AGERON Polska na zlecenie
Gmina Miasto Włocławek – Urząd Miasta Włocławek
Październik, 2014

Działanie współfinansowane przez Unię Europejską w ramach środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Pomoc Techniczna 2007-2013

POMOC TECHNICZNA
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

Spis treści

1	Wprowadzenie	6
2	Diagnoza	8
2.1	Dostępność komunikacyjna	8
2.1.1	Komunikacja kołowa	8
2.1.2	Komunikacja kolejowa	9
2.1.3	Komunikacja lotnicza	10
2.1.4	Komunikacja wodna	10
2.2	Demografia	11
2.2.1	Liczba mieszkańców	11
2.2.2	Migracje	12
2.2.3	Struktura mieszkańców	12
2.3	Rynek pracy	13
2.3.1	Osoby pracujące.....	13
2.3.2	Osoby niepracujące.....	15
2.3.3	Oczekiwania pracodawców	16
2.3.4	Dostępność miejsc pracy	16
2.3.5	Dostępność kursów, szkoleń, praktyk zawodowych.....	18
2.4	Polityka społeczna	18
2.5	Edukacja i szkolnictwo wyższe	22
2.5.1	Liczba i charakterystyka uczniów i studentów	22
2.5.2	Plany i szanse zawodowe uczniów i studentów	23
2.5.3	Jakość kształcenia	24
2.5.4	Użyteczność wiedzy szkolnej	25
2.5.5	Kształcenie pozaszkolne	25
2.6	Gospodarka	26
2.6.1	Liczba przedsiębiorstw	26
2.6.2	Profil gospodarczy.....	27
2.6.3	Koniunktura gospodarcza	28
2.6.4	Warunki prowadzenia działalności.....	28
2.6.5	Tereny inwestycyjne	29

2.6.6	Potencjał turystyczny	31
2.7	Branże przyszłości w rozwoju MOF Włocławka	41
2.7.1	Czynniki rozwojowe oraz potrzeby inwestycyjne	43
2.7.2	Bariery rozwojowe oraz metody im przeciwdziałania	45
2.7.3	Powiązane instytucje naukowo-badawcze	47
2.7.4	Potencjał rozwojowy klastrów	47
2.7.5	Informacje niezbędne w procesie planowania strategicznego.....	49
2.8	Planowanie przestrzenne	50
2.9	Rynek nieruchomości i mieszkaniowy.....	51
2.9.1	Dostępność nieruchomości.....	51
2.9.2	Ceny nieruchomości	55
2.10	Infrastruktura	56
2.10.1	Usługi komunalne	56
2.10.2	Komunikacja i transport publiczny	57
2.11	Zdrowie	61
2.12	Kultura	63
2.13	Kondycja finansowa jednostek samorządu terytorialnego	66
2.14	Analiza SWOT	73
2.15	Drzewo problemów	75
3	Analiza dokumentów strategicznych MOF Włocławka	77
3.1	Dokumenty strategiczne jednostek samorządu terytorialnego MOF Włocławka	77
3.1.1	Porównanie wizji rozwoju	77
3.1.2	Cele w strategiach rozwoju.....	79
3.1.3	Współpraca międzygminna.....	87
3.2	Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego szczebla	89
3.2.1	Strategia Rozwoju Kraju 2020	89
3.2.2	Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju – Polska 2030	93
3.2.3	Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego	97
3.2.4	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030	97
3.2.5	Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020.....	98
3.2.6	Regionalna Strategia Innowacji.....	102
3.2.7	Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.....	102

3.2.8	Koncepcja rozwoju i zagospodarowania przestrzennego terenów wokół Zbiornika Włocławskiego	102
4	Założenia Strategii	108
4.1	Struktura	108
4.2	Wizja	109
5	Cele strategiczne.....	110
	Cel strategiczny 1. Aktywizacja gospodarcza	111
	Cel operacyjny 1.1. Rozwój oferty inwestycyjnej	112
	Cel operacyjny 1.2. Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców.....	112
	Cel operacyjny 1.3. Poprawa wizerunku gospodarczego	113
	Cel strategiczny 2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego.....	116
	Cel operacyjny 2.1. Poprawa jakości kształcenia	117
	Cel operacyjny 2.2. Rozwój edukacji ustawicznej.....	119
	Cel operacyjny 2.3. Ograniczenie wykluczenia społecznego	120
	Cel operacyjny 3. Zrównoważony rozwój turystyczny.....	122
	Cel operacyjny 3.1. Wzrost atrakcyjności oferty turystycznej	123
	Cel operacyjny 3.2. Wzrost świadomości oferty turystycznej.....	124
	Cel operacyjny 3.3. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego	124
	Cel strategiczny 4. Wzrost spójności komunikacyjnej	127
	Cel operacyjny 4.1. Rozwój sieci dróg ponadlokalnych.....	128
	Cel operacyjny 4.2. Rozwój sieci dróg lokalnych	129
	Cel operacyjny 4.3. Rozwój spójnego systemu komunikacji publicznej	130
	Cel strategiczny 5. Podniesienie poziomu jakości życia	131
	Cel operacyjny 5.1. Rozwój oferty kulturalnej i sportowej.....	132
	Cel operacyjny 5.2. Poprawa oferty usług publicznych	132
	Cel operacyjny 5.3. Poprawa jakości przestrzeni publicznej.....	133
6	Warunki implementacji.....	135
6.1.1	Promocja Strategii.....	135
6.1.2	Dostępność kapitału.....	135
6.1.3	Długość procesu decyzyjnego	136
6.1.4	Zależność od dokumentów i ustaleń ponadlokalnych	136
7	Źródła finansowania	137
8	Plan operacyjny	142
9	Monitoring	156

10	Ewaluacja ex-ante.....	161
10.1	Trafność	161
10.2	Spójność	162
10.3	Skuteczność i efektywność	163

1 Wprowadzenie

Delimitacja obszarów funkcjonalnych miast jest pochodną **integracji obszarów funkcjonalnych głównych ośrodków miejskich** – działania założonego w *Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*¹. Obszar funkcjonalny jest w tym wypadku rozumiany jako *spójna pod względem przestrzennym strefa oddziaływania miasta, która charakteryzuje się istnieniem wzajemnych powiązań funkcjonalnych oraz zaawansowaniem procesów urbanizacyjnych, będących efektem (odbiciem) zachodzących interakcji i zjawisk*.

Celem integracji obszarów funkcjonalnych jest zmiana perspektywy zarządzania miastami. W dokumencie tym zwrócono uwagę m.in. na konieczność zmiany perspektywy zarządzania polskimi miastami z zarządzania skupionego wyłącznie na obszarze administracyjnym miasta na perspektywę zarządzania i myślenia o mieście w kontekście jego obszaru funkcjonalnego. Zmiana ta jest niezbędna za sprawą konieczności integracji działań, których efekty wykraczają poza granice administracyjne pojedynczej gminy. Przykładami tego typu działań mogą być m.in. planowanie przestrzenne, rozwój infrastruktury czy działania nakierowane na rozwój lokalnego rynku pracy.

Wpisując się w powyższe założenia, Gmina Miasto Włocławek przystąpiła do opracowania *Strategii rozwoju miejskiego obszaru funkcjonalnego Włocławka na lata 2014-2020* realizowanej w ramach projektu pn. *Delimitacja miejskich obszarów funkcjonalnych Włocławka oraz ich wsparcie poprzez przygotowanie dokumentów planistyczno-strategicznych*.

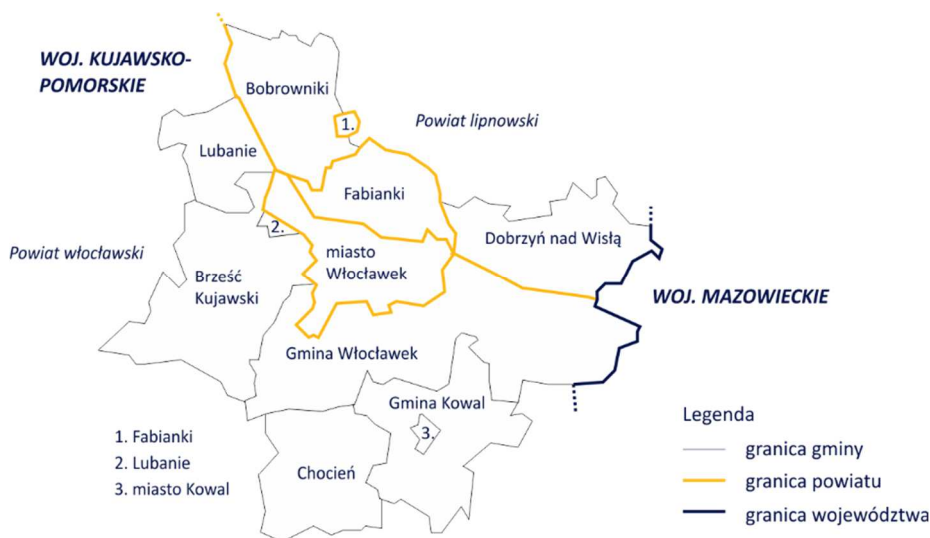
Na podstawie przeprowadzonych analiz², zasięg MOF Włocławka został wyznaczony jako terytorium następujących dziesięciu gmin, zlokalizowanych w ramach trzech powiatów:

- Miasto Włocławek – miasto na prawach powiatu (rdzeń)
- Powiat włocławski:
 - Gmina Fabianki
 - Gmina Włocławek
 - Miasto Kowal
 - Gmina Kowal
 - Gmina Chocień
 - Gmina Brześć Kujawski
 - Gmina Lubanie
- Powiat lipnowski
 - Gmina Bobrowniki
 - Gmina Dobrzyń nad Wisłą

¹*Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2013

² *Delimitacja Obszaru Funkcjonalnego miasta Włocławek*, Ageron Polska, Warszawa 2014

Rys. 1 Zasięg MOF Włocławka

Źródło: opracowanie własne

Powyższe gminy, na mocy zawiązanego porozumienia, zadeklarowały chęć aktywnego udziału w realizacji i wdrażaniu *Strategii*.

Celem opracowania *Strategii* jest osiągnięcie zintegrowanego podejścia do problemów MOF Włocławka oraz wyznaczenie potencjalnych kierunków jego rozwoju, które będą wyrazem zrównoważonego podejścia do potencjału i potrzeb objętego zadaniem obszaru. Opracowany dokument wyznacza wspólne kierunki rozwojowe całego MOF Włocławka. Celem wdrożenia tego dokumentu jest zogniskowanie działań poszczególnych gmin partnerskich na wspólnych celach umożliwiających osiągnięcia wzrostu spójności funkcjonalnej całego MOF Włocławka. Dokument ten nie koncentruje się na projektach o ponadlokalnym wymiarze realizacyjnym – określa kierunki w ramach których możliwym będzie realizacja działań o zróżnicowanej skali przestrzennej skutkujących osiągnięciem założonych celów MOF Włocławka.

Opracowanie *Strategii* zostało oparte na przeprowadzonej diagnozie obejmującej swoim zasięgiem przestrzennym cały MOF Włocławka. Diagnoza *Strategii*, została pogłębiona poprzez szczegółową analizę rynku pracy MOF Włocławka oraz aspektu komunikacyjnego, które przebadano odpowiednio w ramach *Analizy rynku pracy miasta Włocławek i jego obszaru funkcjonalnego oraz branż przyszłości w rozwoju miasta* oraz *Studium komunikacyjnego dla miasta Włocławek i jego obszaru funkcjonalnego*. W ramach przeprowadzonych prac badawczych wykorzystany został zróżnicowany zestaw metod badawczych, w tym metody bezpośrednio angażujące do procesu badawczego mieszkańców MOF Włocławka, takie jak wywiady kwestionariuszowe PAPI, CATI, CAPI oraz wywiady pogłębione IDI i FGI. Bezpośrednie zaangażowanie mieszkańców w trakcie realizacji prac diagnostycznych pozwoliło na uspołecznienie procesu badawczego. Uspołecznienie *Strategii* zostało dodatkowo pogłębione poprzez przeprowadzenie konsultacji społecznych założeń projektu finalnego *Strategii*. Konsultacje społeczne zostały oparte na otwartym naborze wniosków i sugestii ze strony potencjalnych interesariuszy *Strategii*, w tym mieszkańców oraz na spotkaniach konsultacyjnych z mieszkańcami i ich przedstawicielami oraz przedstawicielami władz poszczególnych gmin partycypujących w realizacji *Strategii*.

2 Diagnoza

2.1 Dostępność komunikacyjna

2.1.1 Komunikacja kołowa

Przez MOF Włocławka, z kierunku południowo-wschodniego na północny-zachód, przebiega **autostrada A1**. Łączy ona Łódź, Włocławek, Toruń, Grudziądz i Gdańsk. Autostrada przebiega przez teren pięciu gmin analizowanego obszaru: Kowal, Włocławek, Choceń, Brześć Kujawski i Lubanie. W sąsiedztwie Włocławka znajdują się trzy węzły:

- Kowal – na wysokości miasta Kowal (gmina Kowal);
- Włocławek Zachód – na wysokości miejscowości Pikutkowo (gmina Brześć Kujawski);
- Włocławek Północ – na wysokości miejscowości Brzezie (gmina Brześć Kujawski)³.

Obecność tak ważnego szlaku komunikacyjnego wpływa znacząco zarówno na rozwój każdej z powyższych gmin z osobna, jak i na wzrost ich wzajemnego powiązania funkcjonalnego z Włocławkiem. Ze względu na lokalizację węzłów autostrady możliwe jest wykorzystanie Włocławka jako zaplecza m.in. usług okołobiznesowych, edukacyjnych, noclegowych czy zdrowotnych.

Przez MOF Włocławka przebiegają **trzy drogi krajowe**:

- droga nr 62 (wschód - zachód) – łączy Strzelno i Siemiatycze;
- droga nr 67 (północ - południe) – łączy Włocławek i Lipno;
- droga nr 91 (południe - północny-zachód) – łączy Łódź, Włocławek, Toruń i Gdańsk⁴.

Badany obszar jest skomunikowany z najbliższym otoczeniem dzięki **ośmiu drogom wojewódzkim**:

- droga nr 252 (Inowrocław – Zakrzewo – Włocławek);
- droga nr 265 (Brześć Kujawski – Kowal – Gostynin);
- droga nr 269 (Szczerkowo – Izbica Kujawska – Chodecz – Choceń – Kowal);
- droga nr 270 (Brześć Kujawski – Izbica Kujawska – Koło);
- droga nr 301 (Janowiska - Tadzín - Bądkowo - Krotoszyn - Osiećciny);
- droga nr 541 (Lubawa – Lidzbark – Żuromin – Biezuń – Sierpc – Tłuchowo – Dobrzyń nad Wisłą);
- droga nr 562 (Szpetal Górny – Dobrzyń nad Wisłą – Biskupice - Płock);
- droga nr 558 (Lipno - Dyblin)⁵.

Istniejąca sieć drogowa zapewnia dobrą komunikację wewnątrz MOF Włocławka oraz dogodne połączenia z otoczeniem. Szlaki komunikacyjne umożliwiają dojazd do dwóch głównych ośrodków województwa kujawsko-pomorskiego – Torunia i Bydgoszczy oraz stolic sąsiednich regionów.

³ <http://www.gddkia.gov.pl/pl/a/14832/Autostrada-A1-Wloclawek-Kowal-OTWARTA>

⁴ https://www.gddkia.gov.pl/userfiles/articles/s/siec-drog-krajowych-w-polsce_6848/siec_dk_23_05_2014.pdf

⁵ <http://www.zdw-bydgoszcz.pl/wykaz-drog.html>

Tabela 1 Czas dojazdu samochodem z Włocławka do Bydgoszczy, Torunia i stolic sąsiednich województw⁶

Miasto	Czas dojazdu	Odległość
Bydgoszcz	1 h 15 min	103 km
Toruń	50 min	65 km
Gdańsk	1 h 56 min	217 km
Łódź	1 h 19 min	120 km
Olsztyn	3 h	224 km
Poznań	2 h 21 min	215 km
Warszawa	1 h 53 min	206 km

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.google.pl/maps

2.1.2 Komunikacja kolejowa

Przez MOF Włocławka przebiega **linia kolejowa nr 18**, która łączy stację Kutno ze stacją Piła Główna. Biegnie ona z południa na północny-zachód, przez gminy: Chocień, Kowal, Włocławek, Brześć Kujawski, Lubanie. Odcinek linii w granicach analizowanego obszaru ma długość ok. 30 km. Pociągi zatrzymują się na trzech stacjach: Czerniewice (Chocień), Włocławek i Włocławek Brzezie oraz czterech przystankach kolejowych: Gołaszewo Kujawskie (Kowal), Warząchewka (gmina Włocławek), Włocławek Zazamcze (dzielnica miasta Włocławka), i Lubanie⁷.

Linia kolejowa nr 18 jest jedną z głównych osi komunikacyjnych w Polsce. Ma charakter linii pierwszorzędnej – łączy regiony przemysłowe i ośrodki handlowe⁸. Jest dwutorowa, zelektryfikowana oraz przystosowana do ruchu pociągów pasażerskich (do prędkości 120 km/h) i towarowych (do prędkości 100 km/h)⁹. Z Włocławka można nią bezpośrednio dojechać do Torunia i Bydgoszczy. Droga kolejowa łączy MOF Włocławka również ze stolicami sąsiednich województw.

Tabela 2 Czas dojazdu koleją z Włocławka do Bydgoszczy, Torunia i stolic sąsiednich województw¹⁰

Miasto	Czas dojazdu	Odległość
Bydgoszcz	1 h 20 min	105 km
Toruń	38 min	54 km
Gdańsk	3 h 20 min	265 km
Łódź	2 h 3 min	123 km
Olsztyn	3 h 33 min	218 km
Poznań	2 h 16 min	231 km
Warszawa	2 h 5 min	182 km

⁶ Podane wartości to minimalny szacowany czas dojazdu z Włocławka do poszczególnych ośrodków

⁷ <http://mapa.plk-sa.pl/>

⁸ <http://kolej.mkm.szczecin.pl/encyklopedia/klaslinii>

⁹ <http://bitcity.kujawsko-pomorskie.pl/liniakolejowa/70-opislinii>

¹⁰ Podane wartości to minimalny czas dojazdu z Włocławka do poszczególnych ośrodków

2.1.3 Komunikacja lotnicza

W pobliżu analizowanego obszaru znajduje się **sześć lotnisk międzynarodowych**. Najbliższe położone jest w Bydgoszczy, w odległości 107 km od Włocławka i można do niego dotrzeć w nieco ponad godzinę. Pozostałe porty lotnicze znajdują się w województwach sąsiednich – łódzkim, pomorskim, wielkopolskim i mazowieckim. **Czas dojazdu w przypadku wszystkich lotnisk nie wynosi więcej niż dwie godziny** – wyjątek stanowi port w Poznaniu, do którego można dojechać w ciągu dwóch i pół godziny.

Tabela 3 Czas dojazdu z Włocławka do najbliższych lotnisk międzynarodowych¹¹

Miasto	Port lotniczy	Czas dojazdu	Odległość
Bydgoszcz	Port Lotniczy im. Ignacego Jana Paderewskiego	1 h 13 min	107 km
Gdańsk	Port lotniczy im. Lecha Wałęsy	1 h 56 min	223 km
Łódź	Port lotniczy im. Władysława Reymonta	1 h 33 min	129 km
Nowy Dwór Mazowiecki	Port lotniczy Modlin	1 h 47 min	124 km
Poznań	Port lotniczy im. Henryka Wieniawskiego	2 h 29 min	227 km
Warszawa	Port Lotniczy im. Fryderyka Chopina	1 h 48 min	207 km

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.google.pl/maps

2.1.4 Komunikacja wodna

Funkcję szlaku komunikacyjnego pełni także Wisła. W granicach MOF Włocławka znajduje się ok. 50 km rzeki (pomiędzy 650 km a 700 km Wisły). Połowę długości tego odcinka stanowi **Zbiornik Włocławski**. Jest to sztuczny zbiornik, którego górna i środkowa część położona jest na terenie województwa mazowieckiego, a dolna na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Zbiornik ma powierzchnię 75 km², długość ok. 57 km i średnią głębokość ok. 5,5 m. Pełni funkcje: retencyjną, energetyczną i rekreacyjną¹².

Żeglowność Wisły w analizowanym obszarze uzależniona jest od bieżącej sytuacji hydrologicznej. Jest to związane z osiągnięciem odpowiedniej głębokości tranzytowej (najmniejszą głębokość szlaku żeglownego określonego odcinka drogi wodnej). **Zbiornik Włocławski charakteryzuje się klasą żeglowności Va** – szlak wodny charakteryzują minimalne parametry: szerokość 50 m, głębokość tranzytowa 2,8 m, promień łuku 650 m. **Dalsza część szlaku posiada klasę 1b** i parametry minimalne: szerokość 20 m, głębokość tranzytowa 1,6 m, promień łuku 200 m. Na tym odcinku żegluga jest

¹¹ Podane wartości to minimalny czas dojazdu z Włocławka do poszczególnych portów lotniczych

¹² <http://www.biuro-planowania.pl/userfiles/file/Zbiornik.pdf>

utrudniona w wyniku przegrodzenia koryta Wisły progiem stabilizacyjnym oraz obniżeniem się dna w wyniku erozji wgłębnej¹³.

W mieście Włocławek znajdują się dwa porty, które zlokalizowane są na lewym brzegu Wisły – Przystań wioślarska Włocławskiego Towarzystwa Wioślarskiego i Przystań Miejska. Przystań wioślarska Włocławskiego Towarzystwa Wioślarskiego nie funkcjonuje prawidłowo ze względu na zbyt niski poziom wody poniżej włocławskiej zapory. Przy Przystani Miejskiej natomiast mogą cumować zarówno duże, jak i małe jednostki pływające, m.in. statki spacerowe, jachty, łódki, motorówki¹⁴.

Poza miastem Włocławek, w ramach MOF Włocławka funkcjonują:

- W gminie Fabianki:
 - Marina w Zarzeczewie, stanowiąca własność Yacht Clubu Anvil
- W gminie Włocławek:
 - Marina w Dobiegniewie
 - Gościniec „Pod Żaglami” w Skokach Dużych
 - Ośrodek Wypoczynkowy w Wistce Szlacheckiej
 - Punkt surfingowy w Modzerowie
- W gminie Dobrzyń nad Wisłą:
 - Port w Dobrzyniu nad Wisłą

Włocławek jest połączony drogą wodną z głównymi ośrodkami województwa kujawsko-pomorskiego – Toruniem (ok. 62 km) i Bydgoszczą (ok. 98 km) oraz miastami w województwie mazowieckim – Płockiem (ok. 42 km) i Warszawą (ok. 154 km). Wisłą można dołynąć także do Bałtyku – droga wynosi ok. 265 km¹⁵.

2.2 Demografia

Szczegółowa diagnoza sytuacji demograficznej została zaprezentowana w opracowaniu pt. *Analiza rynku pracy miasta Włocławek i jego obszaru funkcjonalnego oraz branże przyszłości w rozwoju miasta*. Poniżej przedstawiono podsumowanie wniosków zawartych we wskazanym opracowaniu.

2.2.1 Liczba mieszkańców

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego:

- w 2013 r. MOF Włocławka zamieszkiwało 174 380 osób, z czego 65,9% stanowili mieszkańcy Włocławka (114 885 osób). Na kolejnych miejscach znajdowały się gminy: Brześć Kujawski (11 598, czyli 6,7%), Fabianki (9 687, czyli 5,6%) i Choceń (8 073, czyli 4,6%);

¹³http://www.warszawa.rzgw.gov.pl/gorne_menu-szlaki_zeglowne-informator_nawigacyjny-informator_nawigacyjny_wisly_i_narwi.html

¹⁴http://www.warszawa.rzgw.gov.pl/gorne_menu-szlaki_zeglowne-informator_nawigacyjny-informator_nawigacyjny_wisly_i_narwi.html

¹⁵ Odległości określone na podstawie Mapy Śródlądowych Dróg Wodnych w Polsce przygotowanej przez Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej we współpracy z regionalnymi zarządami gospodarki wodnej

- w 2013 r. Włocławek był trzecim pod względem liczby ludności miastem w województwie kujawsko-pomorskim, po Bydgoszczy (359 428 mieszkańców) i Toruniu (203 447 mieszkańców). Jest on podzielony na 9 jednostek przestrzennych, w których liczba ludności była zróżnicowana i wynosiła od blisko 40 000 w przypadku najbardziej zaludnionej jednostki (Południe) do mniej niż 1000 w przypadku najmniej zaludnionej (Wschód przemysłowy);
- w 2013 r. liczba mieszkańców w MOF Włocławka w latach 2007-2013 podlegała wahaniom, jednak w ciągu wskazanego okresu zmniejszyła się o 1 400 osób, czyli 0,8%. Należy podkreślić, że spadek liczby ludności nastąpił głównie we Włocławku. Negatywne tendencje występujące w mieście można wiązać z ujemnym przyrostem naturalnym oraz emigracją mieszkańców – za granicę i do podwłocławskich gmin;
- w 2013 r. w pozostałych gminach, w tym samym okresie, liczba ludności wzrosła o 3,7%. Wzrost nie nastąpił jednak we wszystkich jednostkach terytorialnych – charakteryzował 6 gmin: Włocławek, Bobrowniki, Fabianki, Brześć Kujawski, Chocień i miasto Kowal. W pozostałych gminach (Dobrzyń nad Wisłą, Lubanie, gmina Kowal) nastąpił spadek liczby mieszkańców;
- według prognoz GUS z 2012 r. liczba ludności w powiatach tworzących MOF Włocławka w 2030 r. ma być niższa niż obecnie – zgodnie z tendencjami charakterystycznymi dla całej Polski, gdzie liczba mieszkańców zmniejszy się o 1,7 mln osób, czyli ok. 5%;
- według prognoz GUS z 2012 r. największy spadek w analizowanym obszarze odnotuje miasto Włocławek – 15 994 osób, czyli 14%, następnie powiat włocławski – 7 011 osób, czyli 8% i powiat lipnowski – 3 655 osób, czyli 6%. MOF Włocławka będzie łącznie odpowiadał za 1,6% spadku liczby ludności w województwie kujawsko-pomorskim.

2.2.2 Migracje

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego:

- saldo migracji w MOF Włocławka w latach 2007-2013 było ujemne – liczba wymeldowań była zawsze wyższa niż liczba zameldowań, a ich stosunek mieścił się w przedziale 1,1-1,3;
- w 2013 r. udział salda migracji w liczbie ludności w żadnej gminie nie przekroczył 1% – wahał się od 0,03% w gminie Kowal do 0,75% w gminie Lubanie;
- dodatnie saldo migracji w 2013 r. odnotowano tylko w trzech gminach: Fabianki, miście Kowal i gminie Włocławek. Wśród pozostałych jednostek najwięcej mieszkańców (licząc w wartościach bezwzględnych) ubyło w mieście Włocławek – 387 osób, Dobrzyń nad Wisłą – 45 osób i Lubaniu – 35 osób;
- główną część ruchu migracyjnego w analizowanym obszarze w 2013 r. stanowił przepływ ludności na linii wieś-miasto (50-70%);
- w przypadku gmin wiejskich występowały głównie wymeldowania do miast i zameldowania z miast. Cechą charakterystyczną tych jednostek był brak migracji zagranicznych;
- w przypadku Włocławka występowały głównie wymeldowania do wsi i zameldowania ze wsi. W przeciwieństwie do gmin wiejskich odnotowano także migracje zagraniczne.

2.2.3 Struktura mieszkańców

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego:

- w 2013 r. struktura mieszkańców MOF Włocławka według wieku i płci była względnie podobna do struktury ludności w Polsce;
- w 2013 r. w analizowanym obszarze, podobnie jak w całym kraju, można było zaobserwować dwa wyższe demograficzne – 50-latków i 35-latków;
- w 2013 r. w strukturze mieszkańców MOF Włocławka występowały także różnice w stosunku do struktury ludności w Polsce – było więcej osób z przedziału 40-75 lat, mniej osób młodych z przedziału 20-35 lat oraz rodziło się mniej dzieci niż średnio w kraju;

- udział ludności MOF Włocławka w ekonomicznych grupach wiekowych w 2013 r. kształtował się podobnie jak w całej Polsce – 18% osób znajdowało się w wieku przedprodukcyjnym, 63% osób w wieku produkcyjnym i 18% osób w wieku poprodukcyjnym;
- odnotowany w analizowanym obszarze w latach 2007-2013 spadek liczby osób należących do grupy przedprodukcyjnej i produkcyjnej (po 2% w każdej z grup) świadczy o starzeniu się społeczeństwa i/lub emigracji młodych osób, co należy traktować jako tendencję negatywną;
- we Włocławku udział osób w wieku produkcyjnym mobilnym (między 18 a 44 rokiem życia) w 2013 r. był niższy niż średnia dla Polski. Może to oznaczać, że osoby o dużej mobilności wyprowadzają się z miasta do innych regionów kraju;
- według prognoz GUS z 2012 r. największy spadek ludności ma nastąpić w grupie osób w wieku produkcyjnym mobilnym – w 2030 r. ich liczba będzie mniejsza o 25 000 osób, czyli ok. 20%. Spadnie także liczba osób w wieku przedprodukcyjnym. Wzrośnie natomiast udział grupy mieszkańców w wieku poprodukcyjnym;
- w 2030 r. prognozowany udział ludności MOF Włocławka w ekonomicznych grupach wiekowych będzie kształtował się następująco – 17% osób w wieku przedprodukcyjnym, 57% osób w wieku produkcyjnym i 26% osób w wieku poprodukcyjnym;
- w 2013 r. wśród osób do 50 roku życia występował większy udział mężczyzn, natomiast powyżej tej granicy wiekowej przeważała liczba kobiet;
- w 2013 r. dla MOF Włocławka charakterystyczna była nadwyżka kobiet – na 1000 mężczyzn przypadało 1078 kobiet;
- warto zaznaczyć, że w stosunku do 2007 r. przewaga kobiet zmalała. Powodem takiej sytuacji jest fakt, że w ciągu ostatnich 6 lat ubyło ponad 1000 kobiet i czterokrotnie mniej mężczyzn;
- w 2013 r. nadwyżka kobiet występowała tylko w przypadku czterech gmin: miasta Włocławek oraz gmin Brześć Kujawski, Chocień i Lubanie – czyli w zachodniej części analizowanego obszaru, w jednostkach o stosunkowo dużej liczbie ludności;
- w 2013 r. nadwyżka mężczyzn występowała w przypadku pozostałych sześciu gmin: gminy Włocławek, Bobrowniki, Dobrzyń nad Wisłą, Fabianki oraz gminy i miasta Kowal – czyli we wschodniej części analizowanego obszaru, w jednostkach o stosunkowo małej liczbie ludności;
- według prognoz GUS z 2012 r. proporcje między grupą kobiet i mężczyzn w 2030 r. mają wyglądać podobnie jak w 2013 r. – 1078 kobiet na 1000 mężczyzn;
- w 2011 r. struktura wykształcenia mieszkańców w mieście Włocławek była zbliżona do proporcji poszczególnych grup w Polsce i kształtowała się następująco: 18% osób z wyższym wykształceniem, 59% osób ze średnim wykształceniem i 23% osób z podstawowym;
- w 2011 r. w przypadku powiatów włocławskiego i lipnowskiego występowało zdecydowanie więcej osób z wykształceniem podstawowym – 40%, natomiast mniejszym udziałem charakteryzowały się grupy mieszkańców z wykształceniem wyższym – 9% i średnim – 51%;
- w 2011 r. udział osób aktywnych zawodowo w MOF Włocławka był nieco mniejszy niż w Polsce;
- w 2011 r. w przypadku powiatu włocławskiego co piąty mieszkaniec aktywny zawodowo był bezrobotny, a w powiecie lipnowskim i mieście Włocławek – co czwarty.

2.3 Rynek pracy

Szczegółowa diagnoza rynku pracy została zaprezentowana w opracowaniu pt. *Analiza rynku pracy miasta Włocławek i jego obszaru funkcjonalnego oraz branże przyszłości w rozwoju miasta*. Poniżej przedstawiono podsumowanie wniosków zawartych we wskazanym opracowaniu.

2.3.1 Osoby pracujące

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego:

- pochodzących ze spisu powszechnego z 2011 r. wskaźnik zatrudnienia (udział osób pracujących w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej) we wszystkich powiatach MOF Włocławka był niższy niż w Polsce (48,5%) i województwie kujawsko-pomorskim (46,9%). W powiatach lipnowskim, włocławskim i mieście Włocławek wynosił odpowiednio 43,4%, 43,5% i 44,0%;
- w 2012 r. w MOF Włocławka pracowały 37 502 osoby, z czego 83,8% stanowili mieszkańcy Włocławka. Na kolejnych miejscach znajdowały się gminy: Włocławek, Brześć Kujawski i Fabianki;
- liczba osób pracujących w MOF Włocławka w latach 2007-2012 spadła o 11,7% – jest to trend odwrotny niż występujący w województwie kujawsko-pomorskim i Polsce, gdzie liczba pracowników nieznacznie wzrosła;
- w 2012 r. wśród osób pracujących większość stanowili mężczyźni – 53,3%. Należy zaznaczyć, że w przypadku poszczególnych gmin taka sytuacja miała miejsce tylko w czterech z nich: mieście Włocławek oraz w gminach Włocławek, Brześć Kujawski i Fabianki;
- struktura pracujących według grup sekcji PKD w powiatach MOF Włocławka w 2012 r. była zbliżona do struktury dla województwa kujawsko-pomorskiego;
- w 2012 r. mieszkańcy MOF Włocławka byli zatrudnieni głównie w branżach związanych z działalnością finansową i ubezpieczeniową, obsługą rynku nieruchomości i pozostałymi usługami – 40,2% oraz w sektorze przemysłu i budownictwa – 40,1%.

Według danych z badania CATI¹⁶ na próbie 1050 mieszkańców MOF Włocławka:

- najwięcej pracujących posiadało wykształcenie średnie – 48,4%. Osób z wykształceniem wyższym było 25,8%, a z zawodowym – 18,6%;
- ponad połowa pracujących (53%) wykonywała pracę zgodną z wykształceniem. Warto zaznaczyć, że umiejętności zdobyte w trakcie edukacji częściej wykorzystywały osoby starsze (powyżej 50 roku życia) – 63,4%, a najrzadziej osoby młodsze (w wieku 20-29 lat) – 35,2%;
- większość pracujących (58,7%) była zatrudniona w jednej firmie od ponad 5 lat. W tej grupie znajdowali się głównie pracownicy zatrudnieni przy produkcji rolnej (95,7%), w administracji publicznej (80%), edukacji (80%), opiece zdrowotnej i pomocy społecznej (72,9%) oraz finansach i ubezpieczeniach (72,2%);
- ponad połowa pracowników (61,0%) nie była zainteresowana praktykami i stażami zawodowymi prowadzonymi w firmach we Włocławku i okolicach, natomiast 59,4% chciało uczestniczyć w kursach i szkoleniach. Wśród zainteresowanych przeważały osoby młode (20-29 lat), które chciały odbyć praktyki lub wziąć udział w kursie czy szkoleniu w sektorze usług publicznych (administracja, działalność związana z kulturą, rozrywką, i rekreacją, opieka zdrowotna i pomoc społeczna, edukacja);
- większość pracujących (72,7%) w ciągu ostatnich 3 lat nie uczestniczyła w praktykach i stażach zawodowych, natomiast w kursach i szkoleniach brało udział 56,5% pracowników. Wśród uczestników praktyk przeważały osoby młode (20-29 lat), a wśród uczestników kursów i szkoleń – osoby najstarsze (50 i więcej lat);
- zdecydowana większość pracujących (83,2%) zamierzała w ciągu najbliższych 3 lat uczestniczyć w szkoleniach i kursach. Taką chęć deklarowały częściej osoby młode (20-29 lat);
- większość pracujących (67,8%) nie zamierzała w ciągu najbliższych 3 lat zmieniać pracy. Warto zaznaczyć, że deklarowana mobilność zawodowa pracujących maleje wraz z ich wiekiem i jest związana z wykształceniem – częściej chęć zmiany pracy deklarowały osoby z wykształceniem podstawowym i gimnazjalnym;
- zdecydowana większość pracujących (77,2%) pracowała w gminie swojego zamieszkania. Nie dotyczy to jednak wszystkich gmin – przeważająca część mieszkańców miasta Kowal, Fabianek,

¹⁶ CATI (ang. Computer Aided Telephone Interview) – ankieta telefoniczna. Badanie zrealizowane w 2014 r.

Lubania i gminy Włocławek dojeżdżała do pracy do innych jednostek, najczęściej miasta Włocławek;

- większość pracujących (59,6%) planujących podjąć nową pracę w ciągu najbliższych 3 lat przewidywała jej rozpoczęcie we Włocławku lub jego okolicach;
- 90% pracujących (którzy w ciągu ostatnich 3 lat byli bezrobotni) deklarowało korzystanie z pomocy Powiatowego Urzędu Pracy.

2.3.2 Osoby niepracujące

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego:

- w 2012 r. stopa bezrobocia¹⁷ w MOF Włocławka wynosiła 17% i była wyższa niż w Polsce (o 8,3 punktu procentowego) i województwie (o 5,9 pp.). Największy odsetek osób bezrobotnych charakteryzował gminy: Bobrowniki (21,2%) i Chocień (20,5%);
- w latach 2007-2012 stopa bezrobocia w analizowanym obszarze wzrosła o 4 punkty procentowe;
- struktura osób bezrobotnych według płci, wieku i wykształcenia w MOF Włocławka w 2013 r. była podobna do struktury dla całej Polski;
- w 2013 r. wśród bezrobotnych przeważały kobiety, osoby w wieku 25-34 lat, posiadające wykształcenie zawodowe, gimnazjalne, podstawowe lub bez żadnego wykształcenia;
- w 2013 r. zagrożenie bezrobociem wśród osób starszych (55-64 lata) było większe w mieście Włocławek, natomiast powiatom lipnowskiemu i włocławskiemu bardziej zagrażało bezrobocie osób młodych, w przedziale 18-24 lata.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy we Włocławku

- szczególnie narażone na bezrobocie grupy to: osoby bez wykształcenia średniego i długotrwale bezrobotni. Warto zaznaczyć, że w powiecie włocławskim i mieście Włocławek w 2013 r. długotrwale bezrobotni stanowili ponad 30% wszystkich osób, które nie miały pracy.

Według danych z badania CATI¹⁸ na próbie 1050 mieszkańców MOF Włocławka:

- 60% niepracujących było zainteresowanych udziałem w praktykach i stażach, natomiast 68% chciało uczestniczyć w szkoleniach i kursach. Najwięcej osób było zainteresowanych działalnością handlową, hotelarską i gastronomiczną oraz związaną z kulturą, rozrywką i rekreacją;
- około 14% niepracujących w ciągu ostatnich 3 lat uczestniczyło w praktykach lub stażach, natomiast w szkoleniach i kursach brało udział 20% ankietowanych. W tej drugiej grupie przeważały zajęcia dotyczące obsługi wózka widłowego i komputera;
- 52% niepracujących deklarowała możliwość podjęcia pracy poza miejscem zamieszkania, najczęściej w najbliższej okolicy. Warto zaznaczyć, że najczęściej podawanymi miastami były Toruń i Włocławek;
- 63% niepracujących deklarowało korzystanie z pomocy Powiatowego Urzędu Pracy.

¹⁷ Ze względu na dostępność danych na poziomie gmin, stopa bezrobocia jest rozumiana jako stosunek liczby bezrobotnych do liczby ludności w wieku produkcyjnym

¹⁸ CATI (ang. Computer Aided Telephone Interview) – ankieta telefoniczna. Badanie zrealizowane w 2014 r.

2.3.3 Oczekiwania pracodawców

Według danych z badania CATI¹⁹ na próbie 974 przedsiębiorców MOF Włocławka:

- większość przedsiębiorców wymagała od swoich pracowników przede wszystkim umiejętności branżowych (70,8%) oraz doświadczenia w pracy na podobnym stanowisku (62,0%). Wśród innych ważnych kwalifikacji pojawiały się także: umiejętność obsługi komputera, uczestnictwo w kursach lub szkoleniach branżowych oraz posiadanie prawa jazdy kategorii B;
- w opinii przedsiębiorców, pracownicy często spełniają oczekiwania dotyczące wyższego wykształcenia, umiejętności obsługi komputera i posiadania prawa jazdy. Krytycznie natomiast przedsiębiorcy oceniali brak samochodu, brak odbytych szkoleń czy kursów branżowych oraz brak doświadczenia w pracy na podobnym stanowisku;
- większość przedsiębiorców (79,2%) deklarowała, że ma trudności z pozyskiwaniem pracowników. Jako główny problem pracodawcy wskazywali brak odpowiednich kwalifikacji i doświadczenia;
- większe trudności odczuwały przedsiębiorstwa z sektora przemysłowego i budowlanego oraz te zlokalizowane w gminach: Lubanie, Bobrowniki i Włocławek.

Według danych z badania CATI²⁰ na próbie 1050 mieszkańców MOF Włocławka:

- w opinii pracujących, pracodawcy poszukiwali przede wszystkim pracowników doświadczonych, posiadających umiejętności i kompetencje związane z określonym stanowiskiem, podnoszących swoje kwalifikacje na kursach i szkoleniach. Mniej istotne było natomiast formalne wykształcenie czy posiadanie prawa jazdy;
- pracujący oceniali swoje kwalifikacje znacznie lepiej niż przedsiębiorcy. Natomiast niepracujący oceniali stopień spełniania wymagań pracodawców znacznie gorzej niż pracujący.

2.3.4 Dostępność miejsc pracy

Według danych z badania CATI²¹ na próbie 1050 mieszkańców MOF Włocławka:

- zarówno pracujący, jak i niepracujący słabo oceniali dostępność miejsc pracy w branży, w której są zatrudnieni lub poszukują zatrudnienia. W przypadku rynku lokalnego pozytywne oceny wystawiło 12,3% pracujących i 2,8% niepracujących, a w przypadku rynku regionalnego – 26,6% pracujących i 13,6% niepracujących;
- zdaniem pracujących, dużą dostępnością miejsc pracy cechowała się przede wszystkim branża reklamowa (66,7% ocen pozytywnych), finansowa i ubezpieczeniowa (33,3%) oraz hotelarsko-gastronomiczna (28,6%).

Według danych Powiatowych Urzędów Pracy we Włocławku i Lipnie:

- powiatowe urzędy pracy w Lipnie oraz we Włocławku pozyskały w 2013 r. 5 086 wolnych miejsc pracy i 3 580 miejsc aktywizacji zawodowej – łącznie 8 666 miejsc, czyli 13,8% ogółu dla województwa. Należy zaznaczyć, że w okresie 2007-2013 ich liczba w mieście Włocławek spadła o 65%;
- w 2012 r. i 2013 r. w MOF Włocławka można było zidentyfikować zawody deficytowe (takie, na które występuje na rynku pracy wyższe zapotrzebowanie niż liczba osób poszukujących pracy w tych zawodach). Należały one do grup: sprzedawcy i pokrewni, robotnicy budowlani i

¹⁹ CATI (ang. Computer Aided Telephone Interview) – ankieta telefoniczna. Badanie zrealizowane w 2014 r.

²⁰ CATI (ang. Computer Aided Telephone Interview) – ankieta telefoniczna. Badanie zrealizowane w 2014 r.

²¹ CATI (ang. Computer Aided Telephone Interview) – ankieta telefoniczna. Badanie zrealizowane w 2014 r.

pokrewni oraz operatorzy maszyn i urządzeń wydobywczych i przetwórczych. Wśród zawodów maksymalnie deficytowych można wskazać m.in. technika energetyka, spedytora, inspektora budowlanego, monteru rusztowań;

- w 2013 r. w grupie zawodów nadwyżkowych znaleźli się technicy i średni personel (zwłaszcza nauk fizycznych, chemicznych i technicznych oraz do spraw biznesu i administracji) oraz robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (zwłaszcza robotnicy budowlani, z wyłączeniem elektryków, robotnicy obróbki metali, drewna, w przetwórstwie spożywczym i tekstylnym mechanicy);
- występowanie niektórych zawodów zarówno w grupie deficytowych, jak i nadwyżkowych jest związane z niedopasowaniem kwalifikacji potencjalnych pracowników do oczekiwań pracodawców oraz z dużą rotacyjnością pracowników niektórych branż.

Według danych z analizy ofert pracy²²:

- w okresie marzec-maj 2014 r. największy popyt na nowych pracowników występował w branżach: handel, budownictwo, finanse i bankowość, produkcja przemysłowa i edukacja. Wśród stanowisk, na które zgłaszano zapotrzebowanie dominowały oferty dla handlowców, doradców finansowych oraz sprzedawców.

Według danych z analizy Desk Research – analizy danych zastanych:

- w 2014 r. na terenie MOF Włocławka działało 22 przedsiębiorstw zatrudniających powyżej 250 pracowników, z czego zdecydowana większość funkcjonowała na terenie miasta Włocławek.

Według danych z badania CATI²³ na próbie 974 przedsiębiorców MOF Włocławka:

- nieco ponad połowa firm (50,5%) zatrudniła w ostatnim roku nowych pracowników – głównie jednego lub dwóch. Zdecydowana większość podmiotów należących do tej grupy (70,7%) działała w mieście Włocławek;
- większość badanych przedsiębiorstw z MOF Włocławka (70,4%) nie planowała rekrutować pracowników w najbliższym roku;
- zdecydowana większość ankietowanych firm (80,3%) nie zatrudniała pracowników sezonowych. Przedsiębiorstwa zatrudniające w trybie tymczasowym działały głównie w branżach usługowych (73,4%), np. gastronomii, handlu, rolnictwie i budownictwie oraz gminach: Chocień (36%), Fabianki (33%) i Lubanie (33%);
- w większości badanych przedsiębiorstw (70,3%) w ciągu ostatniego roku nie doszło do zwolnienia żadnego pracownika. W przypadku firm redukujących zatrudnienie zwolnienia dotyczyły jednej lub dwóch osób, a największą ich grupę stanowiły podmioty zlokalizowane we Włocławku (76%) i działające w branżach usługowych (75,4%);
- większość badanych przedsiębiorstw (79,1%) nie planowała zwolnień pracowników w najbliższym roku.

²² Analiza ofert pracy zebranych dla MOF Włocławka w okresie marzec-maj 2014 r.

²³ CATI (ang. Computer Aided Telephone Interview) – ankieta telefoniczna. Badanie zrealizowane w 2014 r.

2.3.5 Dostępność kursów, szkoleń, praktyk zawodowych

Według danych z badania CATI²⁴ na próbie 974 przedsiębiorców MOF Włocławka:

- niewielka część przedsiębiorców (23,3%) oceniała pozytywnie dostępność kursów i szkoleń dotyczących pracy w ich branży;
- częściej pozytywne opinie na temat dostępności kursów i szkoleń wyrażały firmy działające w sektorach innych niż przemysł i budownictwo, podmioty zatrudniające 10 i więcej pracowników oraz zlokalizowane w gminach: Bobrowniki i Kowal;
- większość przedsiębiorców (70%) deklaruowała, że organizuje szkolenia lub kursy dla swoich pracowników;
- częściej kursy i szkolenia organizowały firmy z sektora przemysłu i budownictwa i zatrudniające 10 i więcej pracowników;
- ponad połowa firm (58,1%) nie prowadziła praktyk zawodowych dla uczniów i studentów MOF Włocławka;
- praktyki najczęściej organizowały firmy średnie i duże, nienależące do sektora przemysłu i budownictwa.

Według danych z badania CATI²⁵ na próbie 1050 mieszkańców MOF Włocławka; PAPI²⁶ na próbie 1010 uczniów i studentów MOF Włocławka; CATI²⁷ na próbie 974 przedsiębiorców MOF Włocławka:

- wśród pracujących tylko 5,5% uznawało dostępność kursów i szkoleń za pełną. Negatywne oceny wystawiali również często uczniowie i studenci;
- wyniki badań wskazują, że pracodawcy oraz uczniowie liceów ogólnokształcących raczej negatywnie oceniali użyteczność kursów i szkoleń. Więcej pozytywnych opinii wyrażali natomiast pracownicy i studenci;
- pracujący dość dobrze oceniali użyteczność praktyk, natomiast bardzo nisko oceniali ich dostępność – co piąty badany uznał że nie ma dostępu do tego typu form doskonalenia;
- zdecydowana większość uczniów i studentów (odpowiednio: 71,6%, 60,3%) wykazała zainteresowanie udziałem w praktykach organizowanych we Włocławku lub okolicach.

2.4 Polityka społeczna

W MOF Włocławka w 2013 r. funkcjonowały **33 placówki odpowiedzialne za zapewnianie opieki społecznej**. Znajdowały się one **w 6 gminach analizowanego obszaru**. Najwięcej ośrodków zlokalizowanych było w mieście Włocławek i gminie Włocławek – odpowiednio 18 i 8 placówek. W pozostałych gminach ich liczba wynosiła 3 (Brześć Kujawski), 2 (Fabianki) lub 1 (miasto Kowal, Chocień).

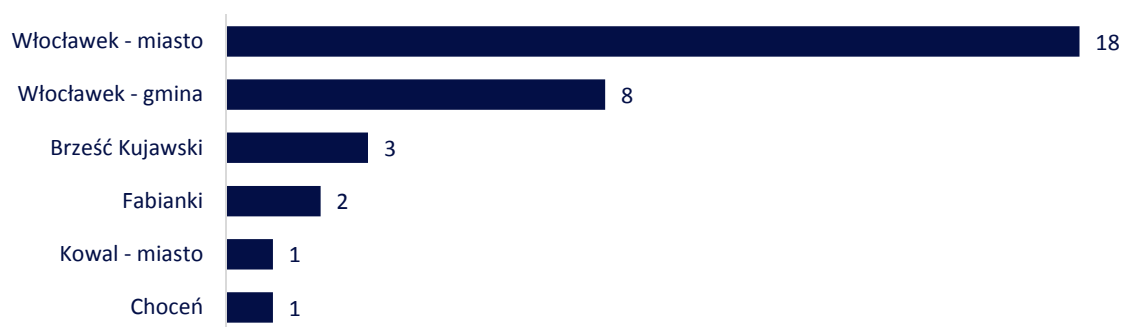
²⁴ CATI (ang. Computer Aided Telephone Interview) – ankieta telefoniczna. Badanie zrealizowane w 2014 r.

²⁵ CATI (ang. Computer Aided Telephone Interview) – ankieta telefoniczna. Badanie zrealizowane w 2014 r.

²⁶ PAPI (ang. Paper and Pencil Interview) – ankieta papierowa. Badanie zrealizowane w 2014 r.

²⁷ CATI (ang. Computer Aided Telephone Interview) – ankieta telefoniczna. Badanie zrealizowane w 2014 r.

Rys. 2 Liczba placówek opieki społecznej w gminach MOF Włocławka w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Wśród jednostek opieki społecznej działających w MOF Włocławka można wyróżnić placówki:

- interwencyjne – odpowiedzialne za doraźną opiekę nad dziećmi powyżej 13 roku życia, przez całą dobę, na czas trwania sytuacji kryzysowej (nie dłużej niż 3 miesiące),
- socjalizacyjne – zapewniające całodobową opiekę, wychowanie i zaspakajanie niezbędnych potrzeb dziecka oraz podejmujące działania w celu powrotu dziecka do rodziny naturalnej, znalezienia rodziny przysposabiającej lub umieszczenia w rodzinnej opiece zastępczej,
- wsparcia dziennego – wspierające funkcje opiekuńczo-wychowawcze rodziny, świadczące opiekę dzienną i zapewniające dziecku pomoc w nauce, organizację czasu wolnego, rozwój zainteresowań, organizację zabaw i zajęć sportowych, w miarę możliwości pomoc rzeczową, posiłek,
- łączące zadania – placówki opiekuńczo-wychowawcze, których organizacja umożliwia łączenie dziennych i całodobowych działań interwencyjnych, socjalizacyjnych, terapeutycznych skierowanych na dziecko i rodzinę dziecka,
- stacjonarnej pomocy społecznej – np. domy pomocy społecznej, noclegownie, schroniska, domy dla matek z dziećmi²⁸.

Wśród wszystkich rodzajów placówek w MOF Włocławka **największą grupę tworzyły ośrodki udzielające wsparcia dziennego**. Było ich aż 21 i znajdowały się w 4 gminach – mieście Włocławek (9 placówek), gminie Włocławek (8), Fabiankach (2) i Brześciu Kujawski (2). Stanowiły one 17,5% wszystkich jednostek tego typu w podregionie i 8,3% w województwie. Na drugim miejscu pod względem liczebności znajdowały się **placówki stacjonarnej pomocy społecznej**. Wśród 5 funkcjonujących jednostek 3 znajdowały się we Włocławku, 1 w Choceniu, 1 w mieście Kowal i zapewniały one łącznie 462 miejsca. Stanowiły 17,2% tego typu ośrodków w podregionie i 7% w regionie. Warto zaznaczyć, że były to głównie domy pomocy społecznej, a w przypadku Włocławka także dom dla osób bezdomnych. **Placówka interwencyjna** znajdowała się we Włocławku i była jedyną tego typu placówką w podregionie włocławskim oraz jedną z czterech w całym województwie kujawsko-pomorskim. Była przygotowana na pobyt 10 dzieci – stanowiło to 12,5% wszystkich dostępnych miejsc w regionie. W mieście funkcjonowało także **5 placówek socjalizacyjnych**, które zapewniały miejsca dla 106 dzieci. Stanowiły one 26,3% takich jednostek w podregionie i 10,6% w

²⁸ Definicje placówek opracowane na podstawie: http://old.stat.gov.pl/gus/definicje_PLK_HTML.htm

województwie. **Placówka łącząca zadania** znajdowała się w Brześciu Kujawskim i była jedyną tego typu placówką w podregionie oraz jedną z dwóch w województwie.

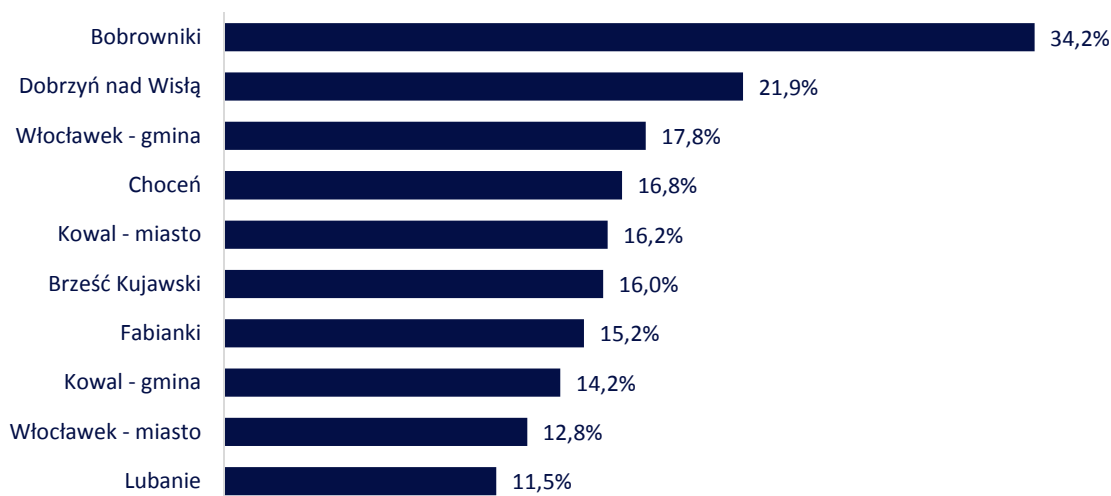
Tabela 4 Liczba placówek opieki społecznej w gminach MOF Włocławka w 2013 r. według rodzaju placówki

Rodzaj placówki	Gmina	Liczba placówek w gminie
Interwencyjna	miasto Włocławek	1
Socjalizacyjna	miasto Włocławek	5
Wsparcia dziennego	miasto Włocławek	9
	gmina Włocławek	8
	Fabianki	2
	Brześć Kujawski	2
łącząca zadania	Brześć Kujawski	1
Stacjonarnej pomocy społecznej	miasto Włocławek	3
	Chocień	1
	miasto Kowal	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Świadczenia pomocy społecznej w różnych rodzajach i formach w 2012 r. pobierało 14,4% mieszkańców MOF Włocławka. Wartość wskaźnika może świadczyć o niekorzystnej sytuacji w analizowanym obszarze, ponieważ była wyższa niż średnia dla podregionu włocławskiego (13,9%), województwa kujawsko-pomorskiego (11%) i Polski (8,1%). Najmniejszy odsetek osób pobierających świadczenia charakteryzował gminę Lubanie i miasto Włocławek – odpowiednio 11,5% i 12,8% mieszkańców korzystających z pomocy. Należy podkreślić, że były to jedyne gminy, w których wartość wskaźnika nie przekroczyła średniej dla podregionu. Najwięcej osób, które otrzymywały wsparcie finansowe znajdowało się w gminie Bobrowniki – 34,2% mieszkańców i Dobrzyniu nad Wisłą – 21,9%. Obie te gminy, jako jedyne w całym analizowanym obszarze, należą administracyjnie do powiatu lipnowskiego. Warto zaznaczyć, że w całym powiecie lipnowskim udział osób korzystających ze świadczeń wynosił 23,4%, a w powiecie włocławskim – 15,2%. Jedną z przyczyn tak wysokiego odsetka mieszkańców otrzymujących pomoc w Bobrownikach może być duży udział osób bezrobotnych, największy wśród wszystkich analizowanych gmin – w 2012 r. wyniósł 21,2%.

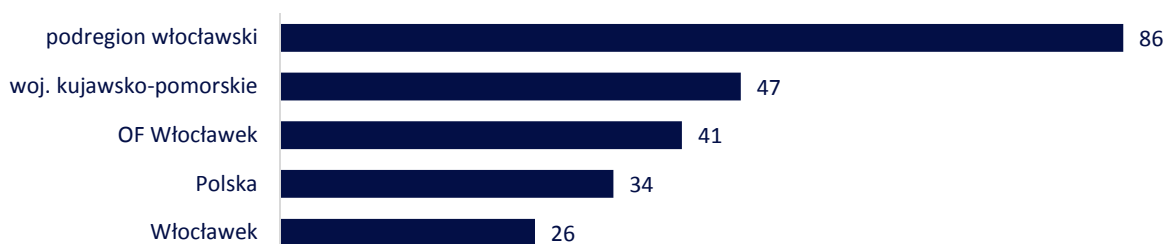
Rys. 3 Udział osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w gminach MOF Włocławka w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W MOF Włocławka w 2013 r. działało **6 placówek żłobkowych** (5 żłobków i 1 klub dziecięcy) i stanowiły one 46,2% wszystkich tego typu placówek w podregionie włocławskim oraz 12,2% w województwie kujawsko-pomorskim. **Wszystkie były zlokalizowane w mieście Włocławek**. Na jedno miejsce w żłobku przypadało 26 dzieci w wieku 0-4 lat mieszkających we Włocławku. Porównanie wartości wskaźnika ze średnimi dla podregionu (86 dzieci na miejsce), województwa (47 dzieci) i Polski (34 dzieci) pozwala stwierdzić, że sytuacja w mieście pod tym względem wyglądała korzystnie. Należy jednak zaznaczyć, że wskazane placówki są jedynymi, które znajdują się w najbliższej okolicy wszystkich gmin analizowanego obszaru. W związku z tym Włocławek może pełnić rolę miejsca świadczenia usług dla mieszkańców pozostałych jednostek. Może być to jednak utrudnione, ponieważ w przypadku odniesienia liczby dzieci w wieku 0-4 lat ze wszystkich gmin MOF Włocławka do liczby miejsc w żłobkach, wskaźnik osiągnąłby wyższą wartość i wyniósł 41 dzieci na miejsce.

Rys. 4 Liczba dzieci w wieku 0-4 lat przypadająca na 1 miejsce w żłobku we Włocławku, MOF Włocławka, podregionie włocławskim, woj. kujawsko-pomorskim, Polsce w 2013 r.

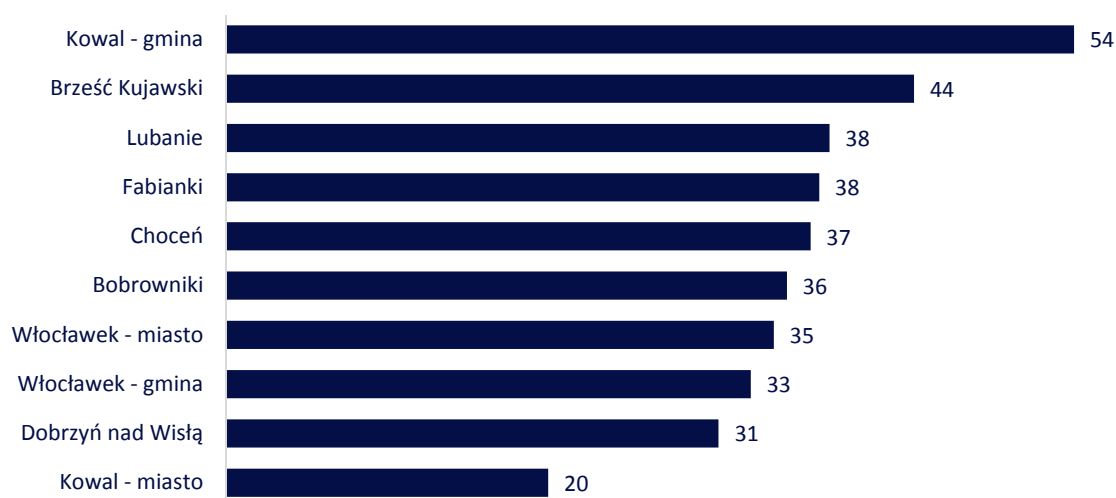
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W MOF Włocławka w 2012 r. funkcjonowało **68 placówek przedszkolnych** (przedszkola i oddziały w szkołach) i stanowiły one 18,8% wszystkich tego typu placówek w podregionie włocławskim oraz 7,6% w województwie kujawsko-pomorskim. Były zlokalizowane **we wszystkich jednostkach analizowanego obszaru**. Warto zaznaczyć, że duża część przedszkoli (33, czyli 48,5%) znajdowała się w

mieście Włocławek. W pozostałych gminach ich liczba wynosiła od 7 w przypadku gminy Fabianki do 1 w przypadku miasta Kowal. W ramach wszystkich placówek działały **192 grupy przedszkolne**.

Liczba dzieci w wieku 3-6 lat przypadających na 1 grupę w analizowanym obszarze wynosiła 35 i była równa średniej dla podregionu i województwa, natomiast wyższa niż średnia dla Polski (30 dzieci na grupę). Między poszczególnymi gminami widoczne było jednak wyraźne zróżnicowanie. Najlepiej pod tym względem prezentowało się miasto Kowal, gdzie wartość wskaźnika wynosiła 20 dzieci na grupę, najgorzej natomiast gmina Kowal – wskaźnik osiągnął wartość 54 dzieci na grupę. Należy podkreślić, że w przypadku 4 gmin: miasta Kowal, Dobrzyń nad Wisłą gminy Włocławek i miasta Włocławek sytuacja wyglądała korzystnie na tle podregionu włocławskiego i województwa kujawsko-pomorskiego. W porównaniu ze średnią krajową lepiej wypadało tylko miasto Kowal.

Rys. 5 Liczba dzieci w wieku 3-6 lat przypadająca na 1 grupę przedszkolną w gminach MOF Włocławka w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

2.5 Edukacja i szkolnictwo wyższe

Szczegółowa diagnoza edukacji została zaprezentowana w opracowaniu pt. *Analiza rynku pracy miasta Włocławek i jego obszaru funkcjonalnego oraz branże przyszłości w rozwoju miasta*. Poniżej przedstawiono podsumowanie wniosków zawartych we wskazanym opracowaniu.

2.5.1 Liczba i charakterystyka uczniów i studentów

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego:

- w 2012 r. szkoły ponadgimnazjalne (licea ogólnokształcące i profilowane, technika i szkoły zawodowe) znajdowały się w 5 gminach MOF Włocławka: Brześciu Kujawskim, Choceniu, Dobrzyniu nad Wisłą, mieście Kowal i mieście Włocławek;
- do szkół ponadgimnazjalnych w 2012 r. uczęszczało 7 763 osób, z czego ok. 90% uczyło się we Włocławku. Warto zaznaczyć, że najliczniejszą grupę stanowili uczniowie techników (43%) oraz liceów ogólnokształcących (40,3%);

- uczniowie techników i szkół zawodowych kształcili się w 2012 r. w 13 kierunkach. Najwięcej z nich wybierało kierunki inżynieryjno-techniczne (28,6%) oraz kierunki związane z usługami dla ludności (25%).

Według danych z analizy Desk Research – analizy danych zastanych:

- we Włocławku w 2013 r. działało 5 uczelni wyższych: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna, Wyższa Szkoła Techniczna oraz oddziały zamiejscowe – Wyższej Szkoły Informatyki w Łodzi i Wyższego Seminarium Duchownego (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu), na których studiowało łącznie 3 255 osób.

Według danych z badania PAPI²⁹ na próbie 1010 uczniów i studentów MOF Włocławka:

- kontynuację nauki na uczelni wyższej planowało 66,8% wszystkich uczniów i studentów. Największą grupę stanowili licealiści – 93,4% z nich chcieliby podjąć studia;
- wśród uczniów i studentów, którzy planowali podjęcie studiów, największym zainteresowaniem cieszyły się kierunki inżynieryjno-techniczne (21,8%), ekonomiczne (17%) i pedagogiczne (13,9%);
- uczniowie i studenci planujący kontynuować edukację byli zainteresowani przede wszystkim studiami magisterskimi i licencjackimi na jednym kierunku (odpowiednio 49,2% i 40,7%);
- najwięcej uczniów i studentów planujących kontynuować edukację (40,3%) chciało kontynuować naukę w mieście położonym poza województwem kujawsko-pomorskim, najczęściej w Gdańsku, Łodzi, Poznaniu, Warszawie. Warto podkreślić, że we Włocławku chciało studiować 26,8% badanych;
- według wyników przeprowadzonych badań kontynuacja edukacji jest związana przede wszystkim z przygotowaniem do wejścia na rynek pracy i sprostaniem wymaganiom pracodawców – jako najczęstsze motywy kontynuacji nauki uczniowie i studenci wskazywali chęć zdobywania kwalifikacji zawodowych i wiedzy.

2.5.2 Plany i szanse zawodowe uczniów i studentów

Według danych z badania PAPI³⁰ na próbie 1010 uczniów i studentów MOF Włocławka:

- wśród uczniów i studentów udział osób pracujących wynosił 31%. Największy odsetek uczniów podejmujących pracę występował w przypadku osób uczęszczających do szkół zawodowych (57,9%);
- pracę zgodną z wykształceniem wykonywało 44,7% pracujących uczniów i studentów. Najwięcej osób podejmujących pracę adekwatną do wyuczonych umiejętności było wśród badanych uczniów szkół zawodowych (59,8%);
- wśród uczniów i studentów 21,5% pracowało w dziedzinie przetwórstwa przemysłowego;
- pracę po zakończeniu edukacji planowało rozpocząć 81,3% badanych (różnice między poszczególnymi grupami uczniów były niewielkie). Należy podkreślić, że 71% uczniów i studentów chciało wykonywać pracę zgodną z wykształceniem;
- duża grupa uczniów i studentów nie miała sprecyzowanych planów dotyczących przyszłej pracy (16%). Wśród uczniów i studentów posiadających sprecyzowane plany zawodowe przeważały osoby wybierające przetwórstwo przemysłowe (14,1%);

²⁹ PAPI (ang. Paper and Pencil Interview) – ankieta papierowa. Badanie zrealizowane w 2014 r.

³⁰ PAPI (ang. Paper and Pencil Interview) – ankieta papierowa. Badanie zrealizowane w 2014 r.

- najwięcej uczniów i studentów planowało podjąć pracę we Włocławku (46,3%). Na drugim miejscu znajdowały się miasta poza województwem kujawsko-pomorskim, głównie Gdańsk, Łódź, Poznań, Warszawa, Wrocław (23,5%);
- najwięcej pracujących uczniów i studentów pracowało na podstawie umowy o pracę (30,6%) oraz na podstawie umowy-zlecenia lub o dzieło (18,4%). Zdecydowana większość badanych (70,3%) była zainteresowana stabilnymi warunkami pracy i chciałaby być zatrudniona w oparciu o umowę o pracę;
- wśród pracujących uczniów i studentów najwięcej (25,9%) zarabiała w przedziale 1000-2000 zł. Ponad połowa badanych (54,2%), którzy planowali podjęcie pracy chciałaby otrzymywać pensję mieszczącą się w przedziale od 2000 zł do 5000 zł, natomiast największa część z nich (38,4%) zakładała, że będzie zarabiać od 1000 zł do 2000 zł;
- według opinii uczniów i studentów im większa skala rynku, tym więcej możliwości zatrudnienia i uzyskania lepszych warunków pracy. Warto jednak podkreślić, że mimo niewielkiej liczby dobrych opinii na temat lokalnego rynku pracy (14,5%), większość respondentów planowała szukać zatrudnienia w MOF Włocławka;
- tylko 29% przebadanych uczniów i studentów posiadało dobrą opinię na temat dopasowania swoich kompetencji do wymagań lokalnych pracodawców;
- wśród największych problemów związanych z wejściem na rynek pracy respondenci wskazywali głównie na brak ofert pracy (67,4%), brak doświadczenia (43,6%), i niskie wynagrodzenie (36,6%).

2.5.3 Jakość kształcenia

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego:

- w 2012 r. średnia zdawalność egzaminu maturalnego w szkołach MOF Włocławka wyniosła 79,5% i była niższa od średniej dla województwa i Polski, które wynosiły odpowiednio 83% i 82,3%. Warto zaznaczyć, że w szkołach zawodowych odsetek ten wyniósł 64,1%, a w liceach ogólnokształcących – 91%.

Według danych z analizy Desk Research – analizy danych zastanych:

- pięć liceów ogólnokształcących z Włocławka znalazło się w 2013 r. w ogólnopolskim rankingu portalu edukacyjnego Perspektywy (jedno – w drugiej setce, kolejne – w trzeciej, pozostałe trzy – poza grupą 500 najlepszych placówek);
- w rankingu portalu Perspektywy w 2013 r. zostały ujęte także dwie uczelnie wyższe: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku (zajęła 23 miejsce na 29 wyższych szkół zawodowych) oraz Wyższa Szkoła Humanistyczno-Ekonomiczna we Włocławku (zajęła 42 miejsce na 84 niepublicznych uczelni magisterskich).

Według danych z badania PAPI³¹ na próbie 1010 uczniów i studentów MOF Włocławka:

- bardziej zadowoleni z jakości edukacji byli uczniowie liceów ogólnokształcących oraz studenci, mniej pozytywnych opinii na temat swoich szkół wyrażali uczniowie techników i szkół zawodowych;
- ponad połowa uczniów i studentów (58,5%) oceniła poziom edukacji w swojej szkole jako wysoki lub bardzo wysoki;
- podobny odsetek respondentów (58,8%) ocenił przygotowanie merytoryczne nauczycieli jako dobre lub bardzo dobre;

³¹ PAPI (ang. Paper and Pencil Interview) – ankieta papierowa. Badanie zrealizowane w 2014 r.

- dostępność materiałów edukacyjnych w szkole jako dużą lub bardzo dużą oceniło 59,3% uczniów i studentów;
- estetyka jest aspektem jakości placówek edukacyjnych, z którego było zadowolonych najmniej osób – 54% wszystkich ankietowanych.

2.5.4 Użyteczność wiedzy szkolnej

Według danych z badania PAPI³² na próbie 1010 uczniów i studentów MOF Włocławka:

- większość uczniów i studentów uznała, że wiedza i umiejętności zdobyte w szkole nie przygotowują do wykonywania preferowanego zawodu (od 71,9% uczniów liceów do 56,6% uczniów szkół zawodowych). Warto zaznaczyć, że różnice w postrzeganiu przydatności wiedzy szkolnej wynikają z profilu szkoły – szkoły zawodowe kształcą uczniów kierunkowo, natomiast w liceach przekazywana jest wiedza ogólna, której zakres nie jest ściśle dostosowany do zainteresowań przyszłych pracowników;
- zdecydowana większość ankietowanych twierdziła, że wiedza i umiejętności zdobyte w trakcie edukacji nie zwiększają szans na preferowane zatrudnienie (ok. 24% w przypadku rynku lokalnego i krajowego i ok. 22% w przypadku rynku regionalnego i międzynarodowego). Deklarowane odpowiedzi pozwalają wnioskować, że wiedza szkolna nie predysponuje uczniów i studentów w sposób szczególny do pracy na rynku o konkretnym zasięgu.

Według danych z badania CATI³³ na próbie 1050 mieszkańców MOF Włocławka:

- 35% pracujących i niepracujących uznało, że umiejętności zdobyte w szkole są przydatne w wykonywaniu pracy zawodowej.

Według danych z badania CATI³⁴ na próbie 974 przedsiębiorców MOF Włocławka:

- tylko niewielka część pracodawców uznała wiedzę i umiejętności przekazywane w szkołach za użyteczne w pracy (od 21,3% firm zatrudniających 10 i więcej osób do 14,5% firm zatrudniających 1-9 osób);
- przedsiębiorcy działający w poszczególnych branżach oceniali przydatność absolwentów szkół i uczelni MOF Włocławka na podobnym poziomie (13,8% w przypadku branży przemysłowej i budowlanej i 16,8% w przypadku branż pozostałych).

2.5.5 Kształcenie pozaszkolne

Według danych z badania PAPI³⁵ na próbie 1010 uczniów i studentów MOF Włocławka:

- 47,2% uczniów i studentów było zainteresowanych udziałem w zajęciach pozaszkolnych. Największe zainteresowanie wykazywali uczniowie liceów ogólnokształcących (66,5% chcieli uczestniczyć w aktywnościach);
- uczniowie i studenci najczęściej byli zainteresowani zajęciami dodatkowymi o profilu językowym (49,3%) oraz sportowym (36,5%);
- zdecydowana większość uczniów i studentów oceniała dostępność poszczególnych zajęć pozaszkolnych jako małą lub średnią (od 78% w przypadku zajęć artystycznych do 72,8% w przypadku zajęć językowych);

³² PAPI (ang. Paper and Pencil Interview) – ankieta papierowa. Badanie zrealizowane w 2014 r.

³³ CATI (ang. Computer Aided Telephone Interview) – ankieta telefoniczna. Badanie zrealizowane w 2014 r.

³⁴ CATI (ang. Computer Aided Telephone Interview) – ankieta telefoniczna. Badanie zrealizowane w 2014 r.

³⁵ PAPI (ang. Paper and Pencil Interview) – ankieta papierowa. Badanie zrealizowane w 2014 r.

- w ciągu 3 ostatnich lat w aktywnościach pozaszkolnych uczestniczyło 31,4% uczniów i studentów, którzy najczęściej wybierali zajęcia sportowe (39,4%) i językowe (36,3%). Największy odsetek uczestników występował wśród uczniów liceów ogólnokształcących (49,7%);
- zdecydowana większość uczniów i studentów uczestniczących w zajęciach (63,3%) oceniała je jako przydatne lub bardzo przydatne;
- zainteresowanych podnoszeniem kwalifikacji poprzez praktyki i staże było 67,2% wszystkich uczniów i studentów w MOF Włocławka, a poprzez kursy i szkolenia – 61,9% ankietowanych. Aktywności te cieszyły się największym zainteresowaniem wśród uczniów szkół zawodowych i techników (odpowiednio ok. 80% i ok. 70%);
- wśród uczniów i studentów należących do grupy deklarującej chęć uczestnictwa w praktykach i stażach oraz kursach i szkoleniach najwięcej osób było zainteresowanych zdobywaniem doświadczenia w zakresie przetwórstwa przemysłowego (odpowiednio 16,9% i 18%);
- w ciągu 3 ostatnich lat udział w praktykach i stażach brało 44,9% badanych, a w kursach i szkoleniach – 25,7%. Najwięcej respondentów zaangażowanych w te aktywności było wśród uczniów szkół zawodowych i techników;
- warto zaznaczyć, że kursy i szkolenia, w których udział brali uczniowie i studenci były finansowane głównie z funduszy unijnych i środków szkół lub uczelni (39,1% zajęć).

2.6 Gospodarka

Szczegółowa diagnoza sytuacji gospodarczej została zaprezentowana w opracowaniu pt. *Analiza rynku pracy miasta Włocławek i jego obszaru funkcjonalnego oraz branże przyszłości w rozwoju miasta*. Poniżej przedstawiono podsumowanie wniosków zawartych we wskazanym opracowaniu.

2.6.1 Liczba przedsiębiorstw

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego:

- w 2013 r. liczba firm w MOF Włocławka wynosiła 16 265, z czego prawie 75% firm (11 950) zlokalizowanych było w mieście Włocławek;
- w latach 2009-2013 wzrost liczby przedsiębiorstw nastąpił we wszystkich gminach badanego obszaru poza miastem Włocławek – w ciągu 5 lat liczba firm spadła tam o 2%. Największy wzrost nastąpił w gminie wiejskiej Włocławek (ok. 20%) i gminie Lubanie (ok. 16%);
- w latach 2009-2013 w MOF Włocławka więcej firm zlikwidowano niż założono – zostało zarejestrowanych 6 740 nowych podmiotów gospodarczych, a wyrejestrowane zostały 8 044 podmioty. Warto zaznaczyć, że przewaga podmiotów wyrejestrowanych występowała tylko w przypadku trzech gmin: miasta Włocławek, miasta Kowal i Bobrowniki.

Według danych z analizy Desk Research – analizy danych zastanych:

- w czerwcu 2014 r. do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej wpisanych było 9 406 przedsiębiorstw (58% wszystkich);
- w czerwcu 2014 r. do Krajowego Rejestru Sądowego wpisanych było 3 660 podmiotów, z czego dużą część stanowiły stowarzyszenia, placówki oświatowe, jednostki ochotniczej straży pożarnej, kółka rolnicze i wspólnoty mieszkaniowe;
- w 2013 r. zarejestrowanych w rejestrze REGON było 91 aktywnych przedsiębiorstw z udziałem kapitału zagranicznego, z czego 80 prowadziło działalność na terenie Włocławka. Firmy te działały głównie w branżach: spożywczej, chemicznej i precyzyjnej, a ich kapitał pochodził m.in. z Niemiec, Szwecji, Tajlandii.

Według danych z badania CATI³⁶ na próbie 974 przedsiębiorców MOF Włocławka:

- najwięcej firm na terenie MOF Włocławka powstało w latach 2000-2009 (34,6%) oraz w latach 90-tych (32,7%);
- przedsiębiorstwa MOF Włocławka działały przede wszystkim na rynku lokalnym (od 51% podmiotów zatrudniających 10 i więcej osób do 65,2% podmiotów niezatrudniających pracowników);
- w przypadku przedsiębiorstw, które zatrudniają mniej niż 10 osób istnieje prawidłowość – im większy zasięg rynku, tym mniejszy udział funkcjonujących na nim firm. Reguła ta nie obejmuje podmiotów największych (zatrudniających powyżej 10 pracowników), których aktywność częściej koncentrowała się na rynku krajowym niż regionalnym;
- większość przedsiębiorców uważała swoje firmy za konkurencyjne na rynku lokalnym (od 67,1% do 70,8%). Należy podkreślić, że im większy zasięg rynku, tym mniej firm, które postrzegały siebie jako konkurencyjne (niezależnie od wielkości zatrudnienia).

2.6.2 Profil gospodarczy

Według danych z badania CATI³⁷ na próbie 1050 mieszkańców MOF Włocławka oraz badania CATI³⁸ na próbie 974 przedsiębiorców MOF Włocławka:

- najliczniejszą grupę przedsiębiorstw, uznawanych przez przebadanych mieszkańców i przedsiębiorców za najważniejsze z działających w ramach MOF Włocławka, stanowiły firmy zajmujące się budownictwem, produkcją produktów wykorzystywanych lub powiązanych z budownictwem oraz związane z przetwórstwem spożywczym.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego:

- w 2013 r. najwięcej firm MOF Włocławka należało do sekcji G (handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych) – ponad 30%, sekcji F (budownictwo) – 12% i sekcji C (przetwórstwo przemysłowe) – 8,2%;
- struktura przedsiębiorstw w MOF Włocławka w 2013 r. była zbliżona do struktury podmiotów w województwie kujawsko-pomorskim i w Polsce. Do sekcji A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) należało 265 firm, czyli 1,6% wszystkich; do sekcji B-F (przemysł i budownictwo) – 3 395 firm, czyli 20,9%; do sekcji G-J (handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja) – 6 985 firm, czyli 42,9%; do sekcji K-L (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości) – 1 097 firm, czyli 6,7%; do sekcji M-U (pozostałe usługi) – 4 523 firm, czyli 27,8%;
- w 2013 r. wewnątrz analizowanego obszaru występowało zróżnicowanie pod względem udziału firm należących do poszczególnych sekcji PKD. W przypadku sekcji A największym udziałem firm należących do tej grupy w ogólnej liczbie firm danej gminy charakteryzowała się gmina Włocławek, w przypadku sekcji B-F – Bobrowniki, w przypadku sekcji G-J – Chocień, w przypadku sekcji K-L – miasto Włocławek, w przypadku sekcji M-U – miasto Kowal.

³⁶ CATI (ang. Computer Aided Telephone Interview) – ankieta telefoniczna. Badanie zrealizowane w 2014 r.

³⁷ CATI (ang. Computer Aided Telephone Interview) – ankieta telefoniczna. Badanie zrealizowane w 2014 r.

³⁸ CATI (ang. Computer Aided Telephone Interview) – ankieta telefoniczna. Badanie zrealizowane w 2014 r.

2.6.3 Koniunktura gospodarcza

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego:

- w 2011 r. PKB per capita w podregionie wrocławskim osiągnął wartość 27 577 zł. Warto zaznaczyć, że w tym samym roku wskaźnik dla województwa i Polski był wyższy od odnotowanego w podregionie o odpowiednio 18% i 43%;
- wartość PKB na 1 mieszkańca w podregionie wrocławskim w latach 2007-2011 systematycznie wzrastała – w ciągu wskazanego okresu wzrosła o 20,9%.

Według danych z badania CATI³⁹ na próbie 974 przedsiębiorców MOF Wrocławka:

- im więcej firma zatrudniała pracowników, tym miała lepszą opinię na temat sytuacji branży, do której należy (od 46,6% przedsiębiorstw zatrudniających 10 i więcej pracowników do 37,1% przedsiębiorstw niezatrudniających pracowników)
- nieco lepsze warunki ekonomiczne charakteryzowały sektor przemysłu i budownictwa (43,5% pozytywnych ocen) niż pozostałe branże (39,1% pozytywnych ocen);
- zmianę sytuacji ekonomicznej branży w ciągu 3 ostatnich lat najlepiej oceniali firmy zatrudniające 10 i więcej osób (35,6% pozytywnych ocen) oraz firmy należące do sektora przemysłu i budownictwa (33,9% pozytywnych ocen);
- podobnie jak w przypadku oceny zmiany sytuacji w ostatnich 3 latach, najwięcej pozytywnych opinii na temat przyszłości swojej branży wyrażały firmy zatrudniające 10 i więcej pracowników (42,3%) oraz firmy z sektora przemysłu i budownictwa (39,8%);
- im więcej firma zatrudniała pracowników, tym miała lepszą opinię na temat swojej sytuacji (od 69,2% ocen pozytywnych wśród przedsiębiorstw zatrudniających 10 i więcej pracowników do 51,3% ocen pozytywnych przedsiębiorstw niezatrudniających pracowników);
- w przypadku przedsiębiorstw przemysłowych i budowlanych dobre opinie na temat własnej kondycji finansowej miało 61,3% respondentów, natomiast w przypadku firm pozostałych odsetek ten wynosił 54,7%;
- zmianę sytuacji ekonomicznej firmy w ciągu 3 ostatnich lat najlepiej oceniali firmy zatrudniające 10 i więcej osób (46,6% pozytywnych ocen) oraz firmy należące do sektora przemysłu i budownictwa (47,8% pozytywnych ocen);
- podobnie jak w przypadku oceny zmiany sytuacji w ostatnich 3 latach, najwięcej pozytywnych opinii na temat przyszłości swojego przedsiębiorstwa wyrażały firmy zatrudniające 10 i więcej pracowników (47,1%) oraz firmy z sektora przemysłu i budownictwa (45,7%).

2.6.4 Warunki prowadzenia działalności

Według danych z badania CATI⁴⁰ na próbie 974 przedsiębiorców MOF Wrocławka:

- przedsiębiorstwa najczęściej jako bariery prowadzenia biznesu wskazywały czynniki finansowe: koszty zatrudnienia (od 45,5% do 68% firm, w zależności od wielkości zatrudnienia) i podatki (od 50% do 59%). Warto zaznaczyć, że najwięcej barier wskazywały firmy zatrudniające od 1 do 9 pracowników;
- szanse prowadzenia biznesu były przez przedsiębiorców wymieniane zdecydowanie rzadziej niż bariery. Ankietowani najczęściej jako szansę wskazywali położenie Wrocławka (od 29,8% do 38,9%), dostępność wykwalifikowanych pracowników (od 22,6% do 37%) oraz jakość

³⁹ CATI (ang. Computer Aided Telephone Interview) – ankieta telefoniczna. Badanie zrealizowane w 2014 r.

⁴⁰ CATI (ang. Computer Aided Telephone Interview) – ankieta telefoniczna. Badanie zrealizowane w 2014 r.

środowiska (od 28,4% do 31,7%). W przypadku większości czynników grupą, która częściej dostrzegała związane z nimi korzyści były firmy zatrudniające 10 i więcej pracowników;

- zdecydowana większość przedsiębiorców uważała, że nakłady finansowe na prowadzenie działalności w analizowanym obszarze są wyższe niż w regionie i kraju – tylko około 25% podmiotów uznało koszty za niższe.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego:

- przeciętne miesięczne wynagrodzenie w 2012 r. dla trzech powiatów wchodzących w skład analizowanego obszaru wynosiło 3000,27 zł i było niższe niż średnia wojewódzka – o 5,7% (182,04 zł) oraz średnia krajowa – o 19,9% (744,11 zł).

Według danych z badania CATI⁴¹ na próbie 1050 mieszkańców MOF:

- pracujący najczęściej zarabiali 1000-2000 zł (od 42,2% osób w wieku 30-49 lat do 56,5% osób w wieku 20-29 lat). Warto podkreślić, że niższe pensje otrzymywali częściej osoby młode (w wieku 20-29 lat), a wyższe – osoby starsze (w wieku 30-49 lat i powyżej 50 roku życia);
- wśród przebadanych, najwięcej pracujących chciałoby zarabiać 2000-5000 zł miesięcznie (od 49,7% pracowników w wieku powyżej 50 lat do 61,1% pracowników w wieku 20-29 lat). Należy zaznaczyć, że niższymi pensjami zainteresowane były częściej osoby młode, natomiast osoby starsze, a co za tym idzie bardziej doświadczone, miały wyższe wymagania finansowe;
- ocena warunków finansowych branży, w której pracują respondenci lub w której poszukiwali oni pracy była zróżnicowana w zależności od zasięgu rynku i wieku – im większa skala rynku, tym więcej pozytywnych opinii. W przypadku rynku lokalnego było to od 7,8% do 28,9% pozytywnych opinii, a w przypadku rynku zagranicznego – od 37,1% do 69,5%. Należy zaznaczyć, że młodsze osoby lepiej oceniały sytuację finansową na poszczególnych rynkach.

2.6.5 Tereny inwestycyjne

W MOF Włocławka dostępne są tereny przeznaczone dla inwestorów, charakteryzujące się specjalnymi warunkami prowadzenia działalności gospodarczej, dogodną lokalizacją oraz dobrym skomunikowaniem z otoczeniem. Obszary inwestycyjne znajdują się w Brześciu Kujawskim oraz mieście Włocławek.

Brzeska Strefa Gospodarcza położona jest na wschód od Brześcia Kujawskiego, przy skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych – autostrady A1 (łączącej Łódź z Trójmiastem) i drogi krajowej 62 (łączącej Strzelno i Siemiatycze). Elementem pozytywnie wpływającym na skomunikowanie terenów inwestycyjnych z otoczeniem jest bliska lokalizacja dwóch węzłów autostrady – Włocławek Zachód i Włocławek Północ. Obecność szlaków transportowych wpływa na dobre połączenie Brzeskiej Strefy Gospodarczej z innymi miastami regionu, stolicami sąsiednich województw oraz lotniskami międzynarodowymi, co stanowi istotny aspekt zarówno dla inwestorów polskich, jak i zagranicznych⁴².

Obszar inwestycyjny ma łączną powierzchnię 470 ha, a jego poszczególne części należą do kilku właścicieli: osób prywatnych, Agencji Nieruchomości Rolnych oraz gminy⁴³. Brzeska Strefa Gospodarcza jest objęta planem zagospodarowania przestrzennego i posiada infrastrukturę

⁴¹ CATI (ang. Computer Aided Telephone Interview) – ankieta telefoniczna. Badanie zrealizowane w 2014 r.

⁴² <http://inwestuj.brzesckujawski.pl/index.php?lang=pl>

⁴³ <http://inwestuj.brzesckujawski.pl/index.php?lang=pl>

techniczną, niezbędną dla sprawnego funkcjonowania przedsiębiorstw – sieć drogową, wodociągową, kanalizacyjną, energetyczną, gazową oraz dostęp do szerokopasmowego internetu⁴⁴.

Przedsiębiorcy, którzy zdecydują się na prowadzenie działalności w Brzeskiej Strefie Gospodarczej mogą liczyć na różne udogodnienia i wsparcie dla ich inwestycji:

- zwolnienie z podatku od nieruchomości (na mocy uchwały Rady Miejskiej);
- udzielanie profesjonalnej pomocy dotyczącej planowania i prowadzenia działalności inwestycyjnej⁴⁵.

Obecnie w Brzeskiej Strefie Gospodarczej zlokalizowana jest firma Raben – centrum logistyczne, która zajmuje 10 ha powierzchni.

W Brześciu Kujawskim funkcjonują także inne tereny inwestycyjne. Na peryferiach miasta, w jego północnej części, przy ul. Przemysłowej znajduje się przeznaczony dla przedsiębiorców obszar po zlikwidowanej cukrowni. Ma on ok. 31 ha powierzchni i stanowi własność Krajowej Spółki Cukrowej (ok. 22 ha, 7 działek) oraz gminy (ok. 9 ha, 2 działki). Zgodnie z miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego przeznaczony jest pod budowę obiektów i urządzeń produkcyjnych oraz składów materiałów. Dobre skomunikowanie z otoczeniem zapewniają: droga gminna, powiatowa i droga wojewódzka nr 268 (łącząca Brześć Kujawski i Brzezie). Obszar inwestycyjny jest oddalony od drogi krajowej nr 62 o 1,8 km, a od węzła autostrady Włocławek Zachód – 5 km. Nie jest uzbrojony, jednak przyłącza do sieci (elektrycznej, gazowej, wodociągowej, kanalizacyjnej, telefonicznej) znajdują się w odległości 5-10 m od jego granicy. W stosunku do terenu przy ul. Przemysłowej, zgodnie z porozumieniem z Zarządem Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej z listopada 2013 r., w przypadku znalezienia inwestora, zostanie uruchomiona procedura objęcia gruntów granicami Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Wiązać się z tym będą udogodnienia dla inwestorów – zwolnienia podatkowe do 70% z tytułu kosztów nowej inwestycji oraz tworzenia nowych miejsc pracy⁴⁶.

W południowej części Brześcia Kujawskiego, w sąsiedztwie terenów rolnych wsi Sokołowo zlokalizowany jest obszar inwestycyjny przy ul. Krakowskiej. Ma on powierzchnię ok. 3,5 ha i jest podzielony na 4 działki (dwie stanowią własność Skarbu Państwa, a prawo do użytkowania wieczystego posiada gmina, dwie – gminy). Obszar jest skomunikowany z otoczeniem dzięki drodze powiatowej; znajduje się w odległości 2,5 km od drogi krajowej nr 62 i 5 km od węzła autostrady Włocławek Zachód. Nie jest objęty miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, jego użytkowanie określa się na podstawie decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu wydanej przez organ gminy⁴⁷. Teren przy ul. Krakowskiej uzbrojony jest w sieć elektryczną, w przypadku pozostałych sieci (gazowej, wodociągowej, kanalizacyjnej, telefonicznej) przyłącza znajdują się w odległości 20-200 m od jego granicy.

Włocławska Strefa Rozwoju Gospodarczego – Park Przemysłowo-Technologiczny położona jest w północnej, przemysłowej części Włocławka, w sąsiedztwie dużych przedsiębiorstw, z dala od zabudowy mieszkaniowej. Komunikację z otoczeniem zapewnia droga krajowa nr 91 (łącząca Gdańsk z Częstochową), droga wojewódzka nr 252 (łącząca Włocławek z Inowrocławiem) oraz autostrada A1 (węzeł Włocławek Północ znajduje się w odległości 11 km od terenu). Szlaki transportowe umożliwiają

⁴⁴ <http://stowarzyszenia1.pl/?a=41&id=86>

⁴⁵ <http://inwestuj.brzesckujawski.pl/index.php?lang=pl>

⁴⁶ <http://inwestuj.brzesckujawski.pl/index.php?lang=pl>

⁴⁷ <http://stowarzyszenia1.pl/files/36.pdf>

połączenie z całym województwem kujawsko-pomorskim, dużymi ośrodkami sąsiednich regionów oraz lotniskami międzynarodowymi⁴⁸.

Włocławska Strefa Rozwoju Gospodarczego – Park Przemysłowo-Technologiczny została objęta statusem Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej. Ma powierzchnię ok. 33 ha, w tym ok. 26 ha stanowią działki przeznaczone pod inwestycje. Duża część terenu jest już zagospodarowana – wolnych pozostało ok. 11 ha. Obszar inwestycyjny stanowi własność miasta i jest objęty miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego. Zgodnie z tym dokumentem jest to teren przemysłowy, na którym dopuszcza się także zabudowę magazynową oraz działalność usługową. Włocławska Strefa Rozwoju Gospodarczego posiada niezbędną infrastrukturę – drogową, kanalizacyjną, wodociągową, gazową, elektryczną, teletechniczną⁴⁹. Ponadto teren ten jest atrakcyjny również ze względu na sąsiedztwo znanych zakładów przemysłowych, tj.: Anwil SA oraz Indorama Ventures Poland Sp. z o. o., co stwarza dobre warunki do kooperacji.

Na omawianym obszarze oferowane jest wsparcie dla inwestorów w postaci:

- pomocy administracyjnej ze strony Urzędu Miasta Włocławek podczas przygotowania oraz prowadzenia inwestycji;
- zwolnień podatkowych: od nieruchomości (w ramach pomocy de minimis oraz pomocy regionalnej) i od podatku dochodowego (ze względu na położenie w obszarze specjalnej strefie ekonomicznej);
- pomocy ze strony instytucji otoczenia biznesu (np. Kujawskie Poręczenia Kredytowe Sp. z o.o., Kujawsko-Pomorski Fundusz Poręczeń Kredytowych Sp. z o.o., Kujawsko-Pomorski Fundusz Pożyczkowy Sp. z o.o., Włocławski Inkubator Innowacji i Przedsiębiorczości, Toruńska Agencja Rozwoju Regionalnego SA)⁵⁰.

Aktualnie na terenie Włocławskiej Strefy Rozwoju Gospodarczego zlokalizowanych jest dwóch inwestorów: WIKO Polska sp. z o.o. SGF sp.k. (producent aparatury kontrolno-pomiarowej oraz ZM Azofer Sp. J. (przedsiębiorstwo świadczące usługi w zakresie obróbki metali). Pozostałe, wolne tereny przedsiębiorcy mogą kupić, wydzierżawić lub nabyć w formie leasingu⁵¹.

W południowej części Włocławka, w sąsiedztwie terenów przemysłowych, zlokalizowany jest obszar inwestycyjny przy ul. Papieżka. Ma on powierzchnię ok. 10 ha. Teren jest własnością Gminy Miasto Włocławek oraz Skarbu Państwa. Obszar jest skomunikowany z otoczeniem dzięki drogom krajowym nr 62 oraz nr 67. Teren jest objęty miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego, który jako przeznaczenie podstawowe wskazuje przemysł, produkcję oraz zabudowę składową i magazynową. Wszystkie media dostępne są w pasie drogowym ul. Papieżka – celem ich wykorzystania niezbędnym jest zbudowanie przyłączy w ramach inwestycji indywidualnych. W ramach omawianego terenu przewidziane zostało zwolnienie inwestorów od podatku od nieruchomości⁵².

2.6.6 Potencjał turystyczny

W 2013 r. w MOF Włocławka działało **16 obiektów noclegowych**, które stanowiły 12,5% wszystkich obiektów w podregionie włocławskim, 4,8% w województwie kujawsko-pomorskim. Znajdowały się one **w 4 gminach analizowanego obszaru**. Warto podkreślić, że większość obiektów (9, czyli 56,3%) była zlokalizowana w mieście Włocławek. W pozostałych gminach ich liczba wynosiła: 4 w przypadku

⁴⁸ <http://www.wloclawek.pl/strefa/>

⁴⁹ http://www.paiz.gov.pl/strefa_inwestora/parki_przemyslowe_i_tehnologiczne/wloclawek#

⁵⁰ Ibidem

⁵¹ <http://www.wloclawek.pl/strefa/>

⁵² <http://www.slideshare.net/UMWloclawek/oferta-inwestycyjna>

Brześcia Kujawskiego, 2 w przypadku Dobrzynia nad Wisłą i 1 w przypadku gminy Kowal. Przeważającą część stanowiły obiekty hotelowe, czyli hotele, motele i pensjonaty. We Włocławku i Dobrzyniu nad Wisłą działały także schroniska młodzieżowe, a w Brześciu – zakłady uzdrowiskowe, powiązane z miejscowością uzdrowiskową Wieniec Zdrój. Wszystkie wskazane obiekty, poza jednym, należały do grupy obiektów całorocznych. Warto zwrócić uwagę na brak bazy noclegowej w gminie Włocławek – jest to gmina położona bezpośrednio nad Zalewem Włocławskim, w której niedostępność tego typu obiektów może hamować rozwój turystyki. Należy podkreślić, że do 2010 r. znajdował się tam 1 obiekt hotelowy.

Tabela 5 Liczba obiektów noclegowych w gminach MOF Włocławka w 2013 r. według rodzaju obiektu

Obiekt noclegowy	Gmina	Liczba obiektów w gminie
Obiekt hotelowy	miasto Włocławek	8
	Brześć Kujawski	1
	Dobrzyń nad Wisłą	1
	gmina Kowal	1
Schronisko młodzieżowe	miasto Włocławek	1
	Dobrzyń nad Wisłą	1
Zakład uzdrowiskowy	Brześć Kujawski	3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Wskazane obiekty w 2013 r. dysponowały **940 miejscami noclegowymi**, które stanowiły 8,3% wszystkich miejsc w podregionie włocławskim oraz 3,6% w województwie kujawsko-pomorskim. Różnice między ich liczbą w 4 wymienionych wcześniej gminach były znaczące. Ponad połowa miejsc (539, czyli 57,3%) znajdowała się we Włocławku, a około 1/3 (322, czyli 34,3%) w Brześciu Kujawskim. W pozostałych gminach ich liczba była zdecydowanie mniejsza i wynosiła 44 w przypadku Dobrzynia nad Wisłą (4,7%) i 35 w przypadku gminy Kowal (3,7%). Można zatem stwierdzić, że miejsca noclegowe dla turystów odwiedzających analizowany obszar zapewnia głównie miasto Włocławek. Warto zwrócić uwagę na Dobrzyń nad Wisłą, który jako gmina miejsko-wiejska położona w sąsiedztwie Zbiornika Włocławskiego powinna posiadać szeroką ofertę turystyczną, w tym rozwiniętą bazę noclegową.

Rys. 6 Liczba miejsc noclegowych w gminach MOF Włocławka w 2013 r.

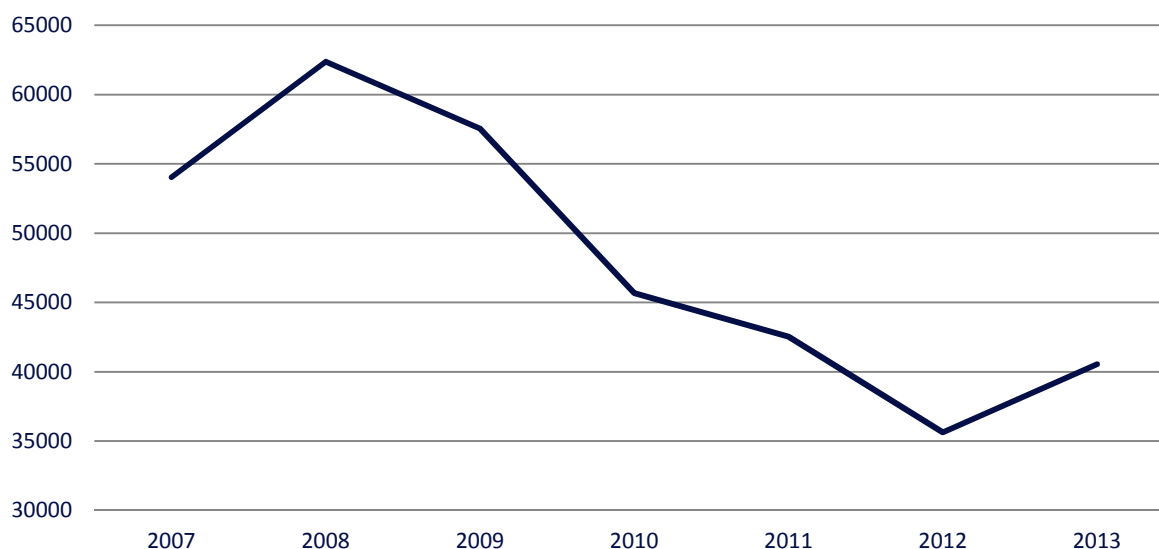

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W latach 2007-2013 analizowany obszar odwiedziło 338 363 turystów, z których przeważającą większość stanowili turyści krajowi (311 994, czyli 92,2%), a tylko niewielką część turyści zagraniczni (26 369, czyli 7,8%). Warto zaznaczyć, że w podregionie włocławskim udział turystów zagranicznych był mniejszy i wynosił 3,4%, natomiast w województwie kujawsko-pomorskim był większy i wynosił 10,1%. Osoby odwiedzające MOF Włocławka stanowiły 18,1% wszystkich turystów w podregionie oraz

6% w województwie. **W analizowanym okresie liczba turystów podlegała wahaniom, jednak przez większość czasu zauważalna była tendencja spadkowa.** Do 2008 r. liczba turystów rosla, osiągając najwyższą wartość w ciągu 7 lat – 62 389. Następnie systematycznie zaczęła spadać i w 2012 r. wyniosła 35 625 – była więc niższa od najwyższej wartości o 42,9%. Po 2012 r. zanotowano ponowny wzrost liczby turystów o 13,8% w stosunku do roku poprzedniego. Należy podkreślić, że tendencja występująca w MOF Włocławka była podobna do sytuacji w całym podregionie włocławskim. Natomiast na tle całego województwa analizowany obszar prezentuje się gorzej – w regionie od 2009 r. utrzymywała się tendencja wzrostowa.

Rys. 7 Liczba turystów w MOF Włocławka w latach 2007-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W 2013 r. w MOF Włocławka znajdowały się ścieżki rowerowe o łącznej długości 48,3 km, co stanowiło 35,9% długości ścieżek w podregionie włocławskim i 8,4% w województwie kujawsko-pomorskim. Były zlokalizowane w 5 gminach – mieście Włocławek oraz gminach Włocławek, Brześć Kujawski, Chocień i Lubanie. Należy podkreślić, że największą długością ścieżek charakteryzowało się miasto Włocławek – znajdowało się tam 37,5 km tras, co stanowiło 77,6% długości ścieżek w całym analizowanym obszarze. W pozostałych gminach wartości wynosiły od 0,8 km w przypadku gminy Lubanie do 5,4 km w przypadku gminy Brześć Kujawski.

Warto zaznaczyć, że **przez Włocławek i jego okolice przebiegają znakowane szlaki rowerowe,** których skalę trudności można określić jako łatwą lub bardzo łatwą. Należą do nich:

- czarny szlak rowerowy: Jezioro Wikaryjskie – Włocławek – Wieniec Zdrój, o długości 20 km,
- czerwony szlak rowerowy: Włocławek – Nieszawa – Ciechocinek, o długości 38 km,
- szlak czerwony w Gostynińsko-Włocławskim Parku Krajobrazowym: Włocławek – Józefowo – Smólnik – Goreń – Skrzyńki – Gostynin – Gorzewo – Łąck – Góry – Płock, o długości 56 km,
- szlak niebieski w Gostynińsko-Włocławskim Parku Krajobrazowym: Smólnik – Goreń – Baruchowo, o długości 24 km.

Miasto Włocławek, gmina Włocławek, Lubanie, Fabianki, Dobrzyń nad Wisłą i Bobrowniki zostały ujęte w ogólnopolskim projekcie dotyczącym utworzenia szlaku rowerowego wzdłuż Wisły, czyli **Wiślańskiej Trasy Rowerowej.** Łączy ona Beskidy z Bałtykiem, przebiega przez obszar 8 województw i liczy ok. 1200

km długości. W granicach województwa kujawsko-pomorskiego składa się z dwóch części: lewobrzeżnej i prawobrzeżnej⁵³. Włocławek jest również jednym z istotnych punktów planowanego fragmentu **Międzynarodowego Szlaku Rowerowego EuroVelo 2 – Szlaku Stolic**. Jest to trasa przebiegająca przez Irlandię, Wielką Brytanię, Holandię, Niemcy, Polskę, Białoruś i Rosję, a jej łączna długość wynosi 5500 km⁵⁴.

Rys. 8 Długość ścieżek rowerowych w gminach MOF Włocławka w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W MOF Włocławka znajduje się 137 obiektów wpisanych do rejestru zabytków (stan na dzień 30 czerwca 2014 r.). Są one zlokalizowane we wszystkich gminach analizowanego obszaru. Warto podkreślić, że największą liczbą zabytków charakteryzuje się miasto Włocławek – jest ich 75, czyli 54,7% wszystkich. W pozostałych gminach ich liczba wynosi od 1 w przypadku gminy Lubanie do 15 w przypadku gminy Dobrzyń nad Wisłą. Wśród najczęściej występujących obiektów należy wskazać kościoły, katedry, cmentarze, zespoły dworskie i pałacowe, parki, kamienice, domy oraz budynki przemysłowe (np. spichlerze, fabryki, młyn). Do grupy zabytków zaliczane są m.in.:

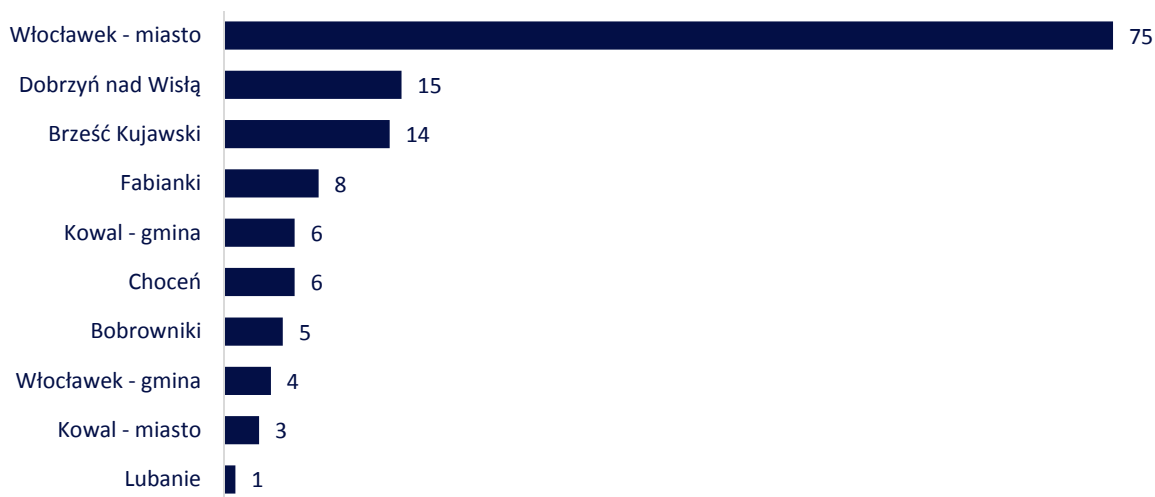
- dzielnica Starego Miasta we Włocławku – XIII-XIX wiek,
- gotycka katedra Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny we Włocławku, z przełomu XIV i XV wieku,
- park miejski im. H. Sienkiewicza we Włocławku, z przełomu XIX i XX wieku,
- kanonia z 1649 r. we Włocławku,
- drewniany dworek z 1 połowy XVIII wieku we Włocławku,
- pałacyk z 1921 r. we Włocławku,
- zespół browaru Bojańczyka we Włocławku – 1832-1878 r.,
- ratusz z 1824 r. w Brześciu Kujawskim,
- park sanatoryjny z 1923 r. w miejscowości Wieniec Zdrój,
- zespół dworski i folwarczny z przełomu XIX i XX wieku w gminie Choceń,
- dwór w gminie Fabianki – 1908-1910 r.,
- drewniany kościół p.w. św. Marka Ewangelisty z 1765 r. w gminie Kowal,
- młyn gospodarczy w mieście Kowal – 1915-1918 r.,
- zespół kościoła p.w. św. Mikołaja z 1909 r. w Lubaniu,
- zespół dworski z pocz. XIX wieku w gminie Włocławek,

⁵³ <http://wtr.kujawsko-pomorskie.pl/>

⁵⁴ <http://www.eurovelo.com/en/eurovelos>

- ruiny zamku w Bobrownikach – XIV/XV wiek, poł. XVII wieku,
- kościół klasztorny franciszkanów z XV wieku w Dobrzyń nad Wisłą⁵⁵.

Rys. 9 Liczba zabytków w gminach MOF Włocławka w 2014 r.

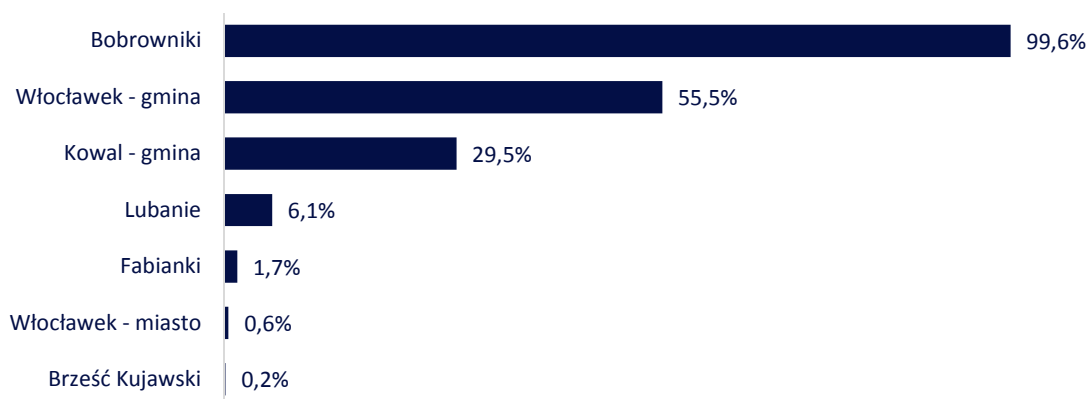

Źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru zabytków Narodowego Instytutu Dziedzictwa

MOF Włocławka posiada liczne walory przyrodnicze, które wpływają na zwiększenie atrakcyjności turystycznej tego terenu. Należy do nich zaliczyć **obszary prawnie chronione**, wśród których w ramach analizowanego obszaru występują: rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu i użytki ekologiczne. W 2012 r. znajdowały się one **w granicach administracyjnych 7 gmin** i zajmowały łączną powierzchnię 25770,5 ha, co stanowiło 25% całej powierzchni MOF Włocławka. Jest to wartość wyższa niż dla podregionu włocławskiego, gdzie obszary chronione pokrywały 14,5% terenu, jednak niższa niż dla województwa kujawsko-pomorskiego i Polski, gdzie wskaźnik ten wynosił odpowiednio 31,8% i 32,5%. Największym udziałem obszarów prawnie chronionych charakteryzowała się gmina Bobrowniki – 99,6%, najmniejszym natomiast dwie gminy miejskie: Brześć Kujawski i Włocławek, gdzie odsetek ten wynosił odpowiednio 0,2% i 0,6%.

⁵⁵ Rejestr zabytków udostępniany na stronie: <http://www.nid.pl>

Rys. 10 Udział obszarów prawnie chronionych w ogólnej powierzchni gmin MOF Włocławka w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Część terenów leżących w granicach administracyjnych gmin Bobrowniki, Fabianki i Lubanie znajduje się w **Obszarze Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej**. Poza wskazanymi jednostkami z MOF Włocławka w skład Obszaru wchodzi miasta: Ciechocinek i Nieszawa oraz tereny gmin: Aleksandrów Kujawski, Czernikowo, Lipno, Raciążek, Kikół, Waganiec. Został on utworzony w celu ochrony walorów krajobrazowych i przyrodniczych terenów nadwiślańskich oraz mikroklimatu występującego w Ciechocinku i jego okolicach. Jako główny walor Obszaru traktowana jest obecność rzek (Wisły, Tążyny i Mieni) oraz lasów⁵⁶.

Część powierzchni gmin Kowal i Włocławek znajduje się w obszarze **Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego**, który rozciąga się także na terenie gmin: Baruchowo (województwo kujawsko-pomorskie), Nowy Duninów, Łąck i Gostynin (województwo mazowieckie). Park stanowi część korytarza ekologicznego, który łączy Kampinoski Park Narodowy z Puszcą Bydgoską i Borami Tucholskimi oraz posiada liczne walory krajobrazowe i kulturowe (zabytki, architektura). Cechą charakterystyczną Parku są wydmy, na których występują zbiorowiska leśne - są to głównie bory mieszane i sosnowe. W jego granicach rosną także łągi, olsy, grądy i dąbrowy. Ważnym elementem decydującym o atrakcyjności Parku jest sieć hydrologiczna – 43 jeziora, w tym jezioro Gościąż⁵⁷.

Na terenie gminy Kowal zlokalizowane są **dwa rezerваты przyrody**:

- Rezerwat przyrody Jezioro Rakutowskie – faunistyczny, obejmujący jezioro i przyległe tereny podmokłe, stanowiący miejsce bytowania około 98 gatunków ptaków;
- Rezerwat przyrody Olszyny Rakutowskie – leśny, chroniący olsy porzeczkowe, łągi jesionowo-olszowe i łągi wiązowo-jesionowe⁵⁸.

W granicach administracyjnych gminy Włocławek znajdują się natomiast **cztery rezerваты przyrody**:

- Rezerwat przyrody Dębice – leśny, chroniący lasy dębowe, zarośla i łąki;

⁵⁶ <http://www.bip.czernikowo.pl/plik,17631,prognoza-oddzialywania-na-srodowisko.pdf>

⁵⁷ <http://www.nasze.kujawsko-pomorskie.pl/przyroda/parki-krajobrazowe/gostynisko-wocawski-park-krajobrazowy.html>

⁵⁸ <http://www.nasze.kujawsko-pomorskie.pl/przyroda/rezerваты-przyrody.html>

- Rezerwat przyrody Wójtowski Grąd – leśny, chroniący grąd i bory mieszane na zboczu wydmy;
- Rezerwat przyrody Gościąg – geomorfologiczny, chroniący osady denne w Jeziorze Gościąg oraz otaczające je torfowiska i lasy;
- Rezerwat przyrody Jazy – leśny, chroniący starodrzew sosnowy.

Rezerwat zlokalizowany jest również w mieście Włocławek. Jest to florystyczny **Rezerwat przyrody Kulin**, w którym ze względu na wyższą temperaturę występuje roślinność charakterystyczna dla lasostepów. Teren jest wyjątkowy również ze względu na ukształtowanie – strome zbocza i wąwozy.

W gminach Brześć Kujawski, Kowal, Włocławek, Lubanie i mieście Włocławek występują **użytki ekologiczne**. Należą do nich obszary, które są istotne ze względu na zachowanie różnorodności biologicznej, a ich wyznaczenie służy ochronie konkretnych ekosystemów. Przykładami użytków mogą być: naturalne zbiorniki wodne, oczka wodne, kępy drzew i krzewów, bagna, torfowiska⁵⁹.

Warto zaznaczyć, że na terenie MOF Włocławka wyznaczono **dwa obszary Natura 2000**. Pierwszym z nich jest **Włocławska dolina Wisły**, która obejmuje gminę Włocławek, Bobrowniki i Fabianki oraz znajdujące się poza analizowanym obszarem: Nieszawę Waganiec i Czernikowo. W skład Włocławskiej doliny Wisły wchodzi 30-kilometrowy odcinek doliny rzeki wraz z terenem zalewowym. Pod ochroną znajduje się zarówno flora – świeże łąki użytkowane ekstensywnie, grądy i łągi, jaski i fauna – bóbr europejski, wydra europejska, kilka gatunków ryb. Drugi obszar to **Cyprianka**, która położona jest na terenie gmin Bobrowniki i Fabianki. Została ona wyznaczona ze względu na obecność naturalnych, dystroficznych zbiorników wodnych⁶⁰ oraz borów i lasów bagiennych. Ochronie w granicach Cyprianki podlega bóbr europejski oraz strzebla błotna – gatunek ryby⁶¹.

Tabela 6 Obszary chronione w gminach MOF Włocławka według formy ochrony prawnej

Forma ochrony	Obszar chroniony	Gmina
Park krajobrazowy	Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy	gmina Kowal
		gmina Włocławek
Rezerwat przyrody	Rezerwat przyrody Jezioro Rakutowskie	gmina Kowal
	Rezerwat przyrody Olszyny Rakutowskie	gmina Kowal
	Rezerwat przyrody Dębice	gmina Włocławek
	Rezerwat przyrody Wójtowski Grąd	gmina Włocławek
	Rezerwat przyrody Gościąg	gmina Włocławek
	Rezerwat przyrody Jazy	gmina Włocławek
	Rezerwat przyrody Kulin	miasto Włocławek
Obszar chronionego krajobrazu		Bobrowniki

⁵⁹ <http://www.nasze.kujawsko-pomorskie.pl/przyroda/uzytki-ekologiczne.html>

⁶⁰ Są to niewielkie zbiorniki wodne, charakteryzujące się małą zasobnością substancji pokarmowych oraz dużą zawartością substancji humusowych w wodzie, położone najczęściej w głębi borów, w bezpośrednim sąsiedztwie torfowisk: natura2000.gdos.gov.pl/uploads/download/192

⁶¹ <http://www.nasze.kujawsko-pomorskie.pl/przyroda/natura-2000.html>

	Obszar Chronionego Krajobrazu Niziny Ciechocińskiej	Fabianki
		Lubanie
Użytek ekologiczny	–	Brześć Kujawski
		gmina Kowal
		gmina Włocławek
		Lubanie
		miasto Włocławek
Obszar Natura 2000	Włocławska dolina Wisły	Bobrowniki
		Fabianki
		gmina Włocławek
	Cyprianka	Bobrowniki
		Fabianki

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.nasze.kujawsko-pomorskie.pl/>

Istotna z punktu widzenia turystyki uzdrowiskowej i wypoczynkowej jest **obecność uzdrowiska Wieniec Zdrój**. Jest to miejscowość położona w gminie Brześć Kujawski, w której funkcjonuje szpital leczniczy i sanatorium. Atrakcyjność turystyczna opiera się głównie na atutach przyrodniczych i łagodnym mikroklimacie miejscowości i jej okolic. Wśród walorów należy wskazać lasy sosnowe ze znajdującym się w poszyciu jałowcem, dzięki którym wydzielane są korzystne dla zdrowia olejki eteryczne. Do dyspozycji turystów udostępniany jest park zdrojowy, który służy jako miejsce rekreacji i wypoczynku. Jedną z atrakcji turystycznych jest pomnik przyrody – dąb szypułkowy Siostry Amelii. Na terenie uzdrowiska występują także bogate złoża borowiny oraz źródło wody siarczanowej. W związku z tym **jako produkty turystyczne uzdrowiska Wieniec Zdrój można wskazać:**

- lecznictwo uzdrowiskowe w szpitalu i sanatorium;
- wodę mineralną „Selenka”, która pochodzi z miejscowej rozlewni wód;
- borowinę pozyskiwaną z lokalnych źródeł⁶².

Warto zaznaczyć, że poza istniejącym zapleczem szpitalno-sanatoryjnym **infrastruktura turystyczna w uzdrowisku nie jest rozwinięta**. Można do niej zaliczyć dwie ścieżki spacerowe – przyrodniczą oraz trasę nordic walking, wyposażone w miejsca odpoczynku i tablice informacyjne. Wieniec Zdrój kieruje swoją ofertę głównie do pacjentów. Może też pełnić rolę miejsca rekreacji i turystyki weekendowej dla mieszkańców MOF Włocławka.

Rolę atrakcji turystycznej może pełnić **lotnisko, które znajduje się we wsi Kruszyn (gmina Włocławek) i jest oddalone o 11 km od centrum Włocławka**. W jego ramach funkcjonują dwa pasy o nawierzchni trawiastej i długości 600 m oraz 1000 m. Lotnisko stanowi własność Aeroklubu Włocławskiego im. Stanisława Skarżyńskiego. Działają w nim sekcje:

- balonowa,
- modelarska,
- samolotowa,
- spadochronowa,

⁶² <http://www.uzdrowisko-wieniec.pl/>

- szybowcowa,
- mikrolotowa,
- oraz Klub Seniora.

Poszczególne sekcje organizują różnego rodzaju szkolenia lotnicze, które umożliwiają m.in. uzyskanie licencji pilota turystycznego. **Lotnisko w Kruszynie jest również miejscem odbywania się festynów, pokazów i zawodów lotniczych – rangi międzynarodowej, ogólnopolskiej i regionalnej.** Wśród nich można wyróżnić np. zawody szybowcowe, balonowe, spadochronowe, modelarskie i latawcowe. Do imprez cyklicznych należą m.in.:

- Międzynarodowe Włocławskie Zawody Balonowe o Puchar Prezydenta Włocławka i Prezesa Anwilu S.A.,
- Mistrzostwa Polski Latawców,
- Mistrzostwa Polski Modeli,
- Mistrzostwa Świata Modeli⁶³.

Jedną z największych atrakcji turystycznych analizowanego obszaru jest **Zbiornik Włocławski**, który stanowi połowę długości odcinka Wisły znajdującego się w granicach MOF Włocławka (pomiędzy 618 a 672,85 km rzeki). Jest to sztuczny zbiornik, którego górna i środkowa część położona jest na terenie województwa mazowieckiego, a dolna na terenie województwa kujawsko-pomorskiego. Zbiornik ma powierzchnię 75 m², długość ok. 57 km i średnią głębokość ok. 5,5 m. Pełni funkcje: retencyjną, energetyczną i rekreacyjną. **Ze Zbiornikiem graniczą bezpośrednio 4 gminy analizowanego obszaru: miasto Włocławek, gmina Włocławek, Fabianki i Dobrzyń nad Wisłą⁶⁴.**

Zbiornik Włocławski uznawany jest za jeden z najbardziej atrakcyjnych rejonów w środkowej Polsce. O jego potencjale turystyczno-rekreacyjnym decydują zasoby wodne, umożliwiające uprawianie żeglarstwa i sportów wodnych oraz szata roślinna (lasy sosnowe) i rzeźba terenu (skarpa wiślana, liczne punkty widokowe). Rejon ten odznacza się wyjątkowymi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, które chronione są w ramach wskazanych wcześniej obszarów: Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego, Rezerwatu przyrody Kulin, obszarów Natura 2000. Okolice Zbiornika charakteryzują się również występowaniem walorów kulturowych. Szczególną uwagę należy zwrócić na dwa miasta – Włocławek i Dobrzyń nad Wisłą, w których zachowany został historyczny układ urbanistyczny, liczne zabytki architektury sakralnej i miejskiej. W okolicznych wsiach można natomiast podziwiać zespoły dworsko-parkowe oraz drewniane chaty, gajówki, osady leśne, kościoły, cmentarze. **Charakter rejonu Zbiornika Włocławskiego i jego zagospodarowanie umożliwia uprawianie różnych typów turystyki: wypoczynkowo-pobytovej, krajoznawczej, pielgrzymkowej, edukacyjnej i wodnej⁶⁵.**

Należy podkreślić, że **„pomimo zagospodarowania turystycznego wszystkich najbardziej atrakcyjnych miejsc w obrębie rejonu, funkcjonująca tu infrastruktura turystyczna jest ukierunkowana na niewielkie grupy odbiorców i nie generuje ruchu turystycznego o istotnym znaczeniu gospodarczym”⁶⁶.** Do istniejących obiektów, które pełnią funkcje turystyczne, rekreacyjne i sportowe można zaliczyć mariny, port wodny, punkt surfingowy, ośrodki wypoczynkowe. W sąsiedztwie Zbiornika funkcjonuje 8 obiektów, których wyposażenie umożliwia uprawianie sportów wodnych. Większość z nich zlokalizowana jest w gminie Włocławek, w pozostałych gminach znajdują się pojedyncze obiekty. Wśród nich tylko 3 posiadają bazę noclegową, a w 5 organizowane są różnego

⁶³ <http://aeroklub.wloclawek.pl/>

⁶⁴ Koncepcja rozwoju i zagospodarowania przestrzennego terenów wokół Zbiornika Włocławskiego

⁶⁵ Ibidem

⁶⁶ Ibidem, str. 29

rodzaju przedsięwzięcia, np. imprezy masowe, regaty, rejsy. Warto zaznaczyć, że infrastruktura jest wykorzystywana sezonowo, głównie przez mieszkańców Włocławka oraz Warszawy i Łodzi, którzy wybierają Zbiornik Włocławski jako miejsce wypoczynku weekendowego. Poza wskazanymi obiektami należy zwrócić uwagę na jeszcze jeden – pomnik pamięci ks. Jerzego Popiełuszki przy stopniu wodnym we Włocławku. Stanowi on cel dla wielu grup pielgrzymkowych oraz jest jednym z elementów (obok Punktu Informacji Pielgrzymkowej) wpływających na rozwój tego typu turystyki w rejonie Zbiornika⁶⁷.

Tabela 7 Obiekty infrastruktury turystycznej w rejonie Zbiornika Włocławskiego

Obiekt	Wyposażenie, zakres działalności	Gmina
Marina przy stopniu wodnym we Włocławku	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stanowisko postojowe dla jednostki spacerowej, stanowiska cumownicze i slip dla małych jednostek pływających, ▪ wypożyczalnia kajaków i rowerów wodnych, ▪ bosmanat i sanitariaty, ▪ organizacja imprez masowych – regaty, pokazy na wodzie, rejsy statkiem pasażerskim. 	miasto Włocławek
Przystań wioślarska Włocławskiego Towarzystwa Wioślarskiego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ zadaszony basen postojowy, ▪ pomosty cumownicze, ▪ slip, ▪ taras widokowy. 	miasto Włocławek
Port w Dobrzyniu nad Wisłą	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stanowiska cumownicze dla małych jednostek pływających, ▪ boisko do piłki plażowej, ▪ sanitariaty, ▪ organizacja regat. 	Dobrzyń nad Wisłą
Marina w Zarzeczu, stanowiąca własność Yacht Clubu Anvil	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stanowiska cumownicze i slip dla małych jednostek pływających, ▪ wypożyczalnia jachtów i innych jednostek pływających, warsztat, ▪ budynek klubu z sanitariatami, bar, tereny piknikowe, parking, ▪ organizacja regat, rejsów, imprez okolicznościowych, prowadzenie szkoleń. 	Fabianki
Marina w Dobiegniewie	<ul style="list-style-type: none"> ▪ stanowiska cumownicze i slip dla małych jednostek pływających, hangar remontowy, ▪ plaża piaszczysta, ▪ zaplecze hotelowe i gastronomiczne, kemping, parking, 	gmina Włocławek

⁶⁷ Ibidem

	<ul style="list-style-type: none"> organizacja rejsów jachtami motorowymi. 	
Gościniec „Pod Żaglami” w Skokach Dużych	<ul style="list-style-type: none"> stanowiska cumownicze dla małych jednostek pływających, wypożyczalnia sprzętu rekreacyjnego, plaża trawiasta z możliwością rozbijania namiotów, miejsca piknikowe, plac zabaw, zaplecze hotelowo-gastronomiczne, parking. 	gmina Włocławek
Ośrodek Wypoczynkowy w Wistce Szlacheckiej	<ul style="list-style-type: none"> przystań dla małych jednostek pływających, plaża piaszczysta, domki kempingowe, organizacja imprez turystyczno-rekreacyjnych i rejsów. 	gmina Włocławek
Punkt surfingowy w Modzerowie	<ul style="list-style-type: none"> brak infrastruktury. 	gmina Włocławek

Źródło: opracowanie własne na podstawie Koncepcji rozwoju i zagospodarowania przestrzennego terenów wokół Zbiornika Włocławskiego

2.7 Branże przyszłości w rozwoju MOF Włocławka

Na podstawie przeprowadzonej analizy⁶⁸ zdiagnozowano pięć branż przyszłości w rozwoju miasta – branż charakteryzujących się znaczącym potencjałem rozwojowym, który odpowiednio rozwinięty i wykorzystany może pozytywnie wpłynąć na rozwój Obszaru Funkcjonalnego Włocławka. Wśród branż przyszłości znalazły się:

▪ **Budownictwo i produkcja materiałów budowlanych**

Istotną część przemysłu Obszaru Funkcjonalnego Włocławka stanowią przedsiębiorstwa skupiające swoją działalność wokół robót drogowych i budowlanych oraz produkcji materiałów do nich wykorzystywanych. Grupa ta jest znacząco rozproszona tematycznie, jednak ze względu na wspólny podstawowy przedmiot działalności, należy uznać w niej potencjał specjalizacyjny Obszaru Funkcjonalnego Włocławka. Wśród firm tej grupy wyróżniają się m.in. Budizol Sp. z o.o. S.K.A, firma budowlana; Firma Inżynieryjno – Drogowa "DROGTOM" Sp. z o. o.; HUSAR Budownictwo Inżynieryjne S.A.; INSTAL-PROJEKT Gawłowsky, Ścierzyńscy Spółka Jawna, producent grzejników; Sanitec KOŁO Sp. z o.o., wiodący producent i dystrybutor ceramiki łazienkowej w Polsce; ANWIS Polska Sp. z o.o., producent przesłon okiennych; Brüggmann S.A., producent okiennie-drzwiowych profili z PCW.

▪ **Przetwórstwo chemiczne i metalowe**

Drugim znaczącym elementem przemysłu Obszaru Funkcjonalnego Włocławka są firmy przetwórstwa chemicznego i metalowego. Branże te prosperują w analizowanym obszarze od wielu lat, przez co stanowią korzystny punkt wyjścia do poprawy sytuacji gospodarczej Obszaru Funkcjonalnego Włocławka. Spośród firm branży chemicznej są to m.in. Anwil S.A., producent

⁶⁸ W ramach realizacji opracowania pt. *Analiza rynku pracy miasta Włocławek i jego obszaru funkcjonalnego oraz branże przyszłości w rozwoju miasta*

nawozów azotowych, tworzyw sztucznych oraz chemikaliów; Zakłady Wytwórcze Cheko Sp. z o. o., producent opakowań z tworzyw sztucznych; D&R Dispersions&Resins Sp. z o. o., producent surowców chemicznych; Brüggmann S.A. (patrz Budownictwo i produkcja materiałów budowlanych), producent okiennie-drzwiowych profili z PCW. Branża przetwórstwa chemicznego jest silnie zdominowana przez Anwil S.A., jednak uwzględniając potencjał rozwojowy i wpływ firmy Anwil S.A. na rozwój Obszaru Funkcjonalnego należy potraktować ją jako branżę przyszłości i dążyć do jej rozwoju w oparciu o potencjał rozwojowy Anwilu S.A. W przypadku przetwórstwa metalowego, spośród najważniejszych firm wymienić można m.in.: Guala Closures DGS Poland S.A., producent zakrywek do opakowań szklanych; DRUMET Liny i Druty sp. z o.o., producent lin i drutów stalowych; Wika Polska Sp. z o. o., producent aparatury kontrolno-pomiarowej.

▪ **Transport i logistyka**

Znaczącą szansą rozwojową, która ma potencjał pozytywnie wpłynąć w najbliższej przyszłości na rozwój Obszaru Funkcjonalnego Włocławka jest ukończona w tym roku autostrada A1. Trzy węzły zlokalizowane na terenie Obszaru Funkcjonalnego Włocławka, stwarzają szansę na utworzenie z Włocławka centrum logistycznego o wymiarze regionalnym i ponadregionalnym. Należy mieć na uwadze, że wiąże się to z rozwojem nie tylko centrów logistycznych, ale i z rozwojem bazy usługowej świadczącej usługi dla nowo rozwijającej się branży.

▪ **Produkcja i przetwórstwo spożywcze**

Branżą tradycyjnie i trwale związaną z Obszarem Funkcjonalnym Włocławka jest produkcja i przetwórstwo spożywcze. Spośród głównych przedsiębiorstw należy wymienić firmy takie jak Bakalland S.A.⁶⁹, PPHU Bomilla Sp. z o. o., Kujawska Spółdzielnia Mleczarska (KeSeM), Brześć S.J. Zakład Produkcji Cukierniczej Wiesław Sipa i Wspólnicy, RUN-CHŁODNIA we Włocławku Sp. z o.o. oraz zakłady produkujące do niedawna ketchup Włocławek przejęte w tym roku przez Polskie Przetwory Sp. z o.o. Uwzględnienie produkcji i przetwórstwa spożywczego w grupie branż przyszłości pozwoli na stabilizację rozwoju całego Obszaru Funkcjonalnego Włocławka.

▪ **Zrównoważona turystyka**

Sprawne zagospodarowanie obszaru Zalewu Włocławskiego może być szansą na rozwój turystyki Obszaru Funkcjonalnego Włocławka nie tylko w wymiarze terenów bezpośrednio przylegających do Zalewu – przykładowo, uzdrowisko Wieniec-Zdrój, choć niezwiązane bezpośrednio z samym Zalewem, może wykazać znaczące powiązanie z jego infrastrukturą turystyczną. Aby to osiągnąć, należy jednak mieć na uwadze główną funkcję Zalewu Włocławskiego i konieczność uwzględnienia oraz dostosowania się do jego przeznaczenia, determinującego wzrost wszystkich możliwych do rozwoju w jego ramach funkcji

W dalszej części rozdziału przedstawiona zostanie charakterystyka wymienionych powyżej branż obejmująca:

- Czynniki rozwojowe oraz potrzeby inwestycyjne;
- Bariery rozwojowe oraz metody im przeciwdziałania;
- Powiązane instytucje naukowo-badawcze;
- Potencjał rozwojowy klastrów;
- Informacje niezbędne w procesie planowania strategicznego.

Znaczącą część elementów charakterystyki poszczególnych branż jest wspólna. Przykładowo, zarówno czynniki rozwojowe jak i bariery rozwojowe w pewnym zakresie się powielają – elementy wyjątkowe dla poszczególnych branż stanowią tylko część całości charakterystyki. W celu niepowielania treści

⁶⁹ Bakalland w drugim kwartale 2014 r. przejął zakłady Delecta stanowiące własność Rieber Foods

wspólnej charakterystyki branż przyszłości, zostanie ona przedstawiona łącznie, z uwzględnieniem specyficznych cech poszczególnych branż.

2.7.1 Czynniki rozwojowe oraz potrzeby inwestycyjne

Głównymi czynnikami stanowiącymi szanse rozwojowe całej gospodarki Obszaru Funkcjonalnego Włocławka są **dostęp do autostrady A1, terenów inwestycyjnych oraz Zalewu Włocławskiego**. Elementy te były wskazywane zgodnie przez przedstawicieli wszystkich branż przyszłości. Należy mieć jednak na uwadze, że powyższe czynniki stanowią aktualnie potencjał rozwojowy, którego wykorzystanie zależy od zakresu i konsekwencji podjętych działań.

Dostęp do autostrady A1 jest czynnikiem rozwojowym niejako dedykowanym Transportowi i Logistyce. W oparciu o niego, w ramach MOF Włocławka możliwym jest zbudowanie znaczącego centrum logistycznego o skali ponadregionalnej. W tym celu koniecznym jest nadanie priorytetu dla powyższej branży w planowaniu rozwoju inwestycyjnego obszaru. Należy przygotować skuteczne narzędzie przyciągające inwestycje z powyższego sektora do MOF Włocławka, w tym m.in. poprzez uwzględnianie interesu branży przy opracowywaniu Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego potencjalnych terenów inwestycyjnych oraz przygotowanie korzystnej oferty obniżającej koszty prowadzenia działalności (np. zwolnienia z podatków).

W stosunku do pozostałych branż czynnik ten ma znaczenie równie istotne – stanowi narzędzie pozwalające na znaczące zwiększenie zasięgu obsługiwane rynku, przez co na wzrost liczby potencjalnych klientów i konsumentów wytwarzanych w ramach MOF Włocławka dóbr i usług. Należy pamiętać, że dostępność komunikacyjna zawsze jest dwustronna. Przykładowo, względem branży Produkcji i przetwórstwa spożywczego pozwala na zwiększenie zasięgu i przyspieszenie transportu wytwarzanych artykułów, przez co dużo łatwiej będzie lokalnym przedsiębiorstwom wyjść poza skalę lokalną – zwiększy się dostępność ponadlokalnych rynków. Z drugiej strony, należy jednak pamiętać, że autostrada zwiększy również dostępność samego Włocławka dla konkurencji prowadzącej działalność w innych obszarach Polski, przez co część firm może odczuć wzrost konkurencji zarówno w płaszczyźnie jakości, jak i ceny oferty.

Należy mieć również na uwadze wzrost zasięgu rynku podwykonawców, jak i rynku dostawców półproduktów wykorzystywanych przez branże przyszłości, co również wiąże się z wykorzystaniem potencjału czynnika rozwojowego jakim jest autostrada A1.

Istotną modyfikacją wpływu powyższego czynnika jest wprowadzenie opłat za korzystanie z autostrady A1 planowane w ciągu najbliższych kilku lat. Zmiana ta wprowadzi dodatkowe koszty wykorzystania tego czynnika, co jednak nie powinno przeważać jego korzyści.

Wzrost dostępności MOF Włocławka poprzez autostradę A1 ma szczególnie istotne znaczenie dla branży Zrównoważona turystyka. W tym przypadku mamy co prawda również do czynienia ze wzrostem zasięgu rynku potencjalnych konsumentów, jednak kierunek tychże konsumentów jest skierowany w stronę Włocławka. Na skutek ukończenia autostrady znacząco zwiększyła się dostępność komunikacyjna Zalewu Włocławskiego w skali kraju, przez co możliwym jest jego zagospodarowanie i wykorzystanie jako popularnego obiektu turystyczno-rekreacyjnego obsługującego zarówno aglomerację łódzką jak i warszawską. Przykładowo, w przypadku aglomeracji warszawskiej, Zalew Włocławski, przy odpowiednim rozwoju infrastruktury i przy odpowiedniej promocji może śmiało rozpocząć konkurencję z Zalewem Zegrzyńskim stanowiącym aktualnie jedyny rekreacyjny zbiornik wodny w sąsiedztwie Warszawy. W celu realizacji tego zamierzenia należy podjąć zharmonizowane i kompleksowe działania promocyjno-inwestycyjne w skali całego MOF Włocławka. Godną uwagi i wykorzystania jest koncepcja przygotowana przez Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-

Pomorskiego pt. *Koncepcja rozwoju i zagospodarowania przestrzennego terenów wokół zbiornika wrocławskiego*.

Z wykorzystaniem **Zalewu Wrocławskiego** wiążą się z jednej strony powyższe działania infrastrukturalne i promocyjne. Z drugiej strony w celu wykorzystania czynnika rozwojowego jakim jest Zalew Wrocławski niezbędne jest uwzględnienie jego ponadlokalnego wymiaru i pełnionej funkcji. Koniecznym działaniem warunkującym możliwość wykorzystania Zalewu Wrocławskiego jest podjęcie niezbędnych prac inwestycyjnych mających na celu zabezpieczenie zapory wodnej. Nieuwzględnienie prac wymaganych do prawidłowego funkcjonowania i zabezpieczenia Zalewu Wrocławskiego może nie tyle ograniczyć rolę tego czynnika rozwojowego co zamienić go w istotne zagrożenie dla rozwoju całego MOF Wrocławka. Brak podjętych działań może grozić w nieokreślonej perspektywie czasowej nie tyle zaprzepaszczeniu potencjału turystycznego Zalewu Wrocławskiego (i zniszczeniu istniejącej infrastruktury), ale przede wszystkim katastrofie zagrażającej życiu i bezpieczeństwu mieszkańców.

Istotnym w powyższej kwestii jest również odciążenie Zalewu Wrocławskiego poprzez budowę bliźniaczych stopni wodnych na Wiśle – przykładem działań zmierzających w tym kierunku są działania dążące do budowy stopnia wodnego w Siarzewie (pod Ciechocinkiem). Warto przy tym zauważyć, że również i ta inwestycja, pomimo wykazanego pozytywnego oddziaływania, może stanowić element zagrożenia dla potencjału Zalewu Wrocławskiego. Budowa drugiego (i kolejnych) stopni wodnych na Wiśle oznacza tworzenie kolejnych zalewów, które stanowić mogą konkurencję dla Zalewu Wrocławskiego. Perspektywa ta stymuluje dwie grupy działań. Z jednej strony, podkreśla to istotność sprawnej realizacji kompleksowej infrastruktury Zalewu Wrocławskiego w terminie wyprzedzającym potencjalną konkurencję. Z drugiej strony, w przypadku powstania zalewu pod Ciechocinkiem (i w przypadku powstania kolejnych zalewów w tym regionie) możliwe jest wykorzystanie sytuacji do wypromowania nowego regionu turystycznego o przykładowej nazwie *Kaskady środkowej Wisły* stanowiącego markę o ogólnopolskiej skali oddziaływania.

Istotnym czynnikiem rozwojowym branż przyszłości są również dostępne **tereny inwestycyjne**. Istniejącą bazę terenów inwestycyjnych należy na bieżąco rozbudowywać. Istotnym jest aby oferta terenów inwestycyjnych była kompleksowa zarówno pod względem przestrzennym jak i infrastrukturalnym. Należy dążyć do rozbudowy oferty terenów inwestycyjnych w ramach całego MOF Wrocławka w oparciu o skomunikowanie z autostradą A1. Budowa i promocja oferty powinna być zadaniem współrealizowanym przez cały MOF Wrocławka – przykładowo, w przypadku zgłoszenia się inwestora do wybranej gminy MOF Wrocławka, za wskazane uznaje się przedstawianie mu spójnej oferty terenów inwestycyjnych całego obszaru funkcjonalnego, przy założeniu pewnego podziału funkcjonalnego przyjętego w strategii OF.

Należy również dołożyć wszelkich starań aby przygotowywane tereny inwestycyjne były zaopatrzone w pełne uzbrojenie terenu wymagane pod realizację inwestycji, w tym infrastrukturę komunikacyjną wymaganą w celu jej obsługi. Za przygotowaniem infrastrukturalnym terenów inwestycyjnych powinno stać również wsparcie władz samorządowych. Wśród portfela możliwych do zaoferowania udogodnień znajdują się:

- Zwolnienie z podatku dochodowego – w przypadku rozwoju podstrefy Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej;
- Zwolnienie z podatku od nieruchomości – możliwe do zaoferowania na mocy uchwały rady gminy;
- Tereny inwestycyjne „szyte na miarę” inwestora – na mocy porozumienia i konsultacji z inwestorem (nowym lub już działającym) oferowanie terenów pod inwestycję zaopatrzonych w odpowiednie media oraz ustalone warunki zabudowy określone w ramach Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego;

- Budowa konsultowanej w ramach całego MOF Włocławka sieci komplementarnych terenów inwestycyjnych, uwzględniających możliwość wykorzystania autostrady A1, opartych na uchwalanych Miejscowych Planach Zagospodarowania Przestrzennego.

Zapewnienie w pełni uzbrojonego terenu oraz przygotowanie zachęt inwestycyjnych obniżających koszty prowadzenia działalności gospodarczej sprzyja rozwojowi przedsiębiorstw oraz pozwala na ożywienie lokalnego rynku pracy. Rozwój oferty terenów inwestycyjnych MOF Włocławka w oparciu o ponadregionalną dostępność komunikacyjną związaną z węzłami autostrady A1 jest i w najbliższym czasie będzie istotnym czynnikiem rozwojowym analizowanego obszaru. Należy mieć to na uwadze i dołożyć starań, aby rozwój ten ukierunkować na wyznaczone branże przyszłości – pozwoli to nie tylko na rozwój firm z danych branż, ale i na uzyskanie efektu synergii poprzez koncentrowanie podmiotów z danych branż w ramach danych lokalizacji. Czynnikiem ten może potencjalnie zwiększyć potencjał klastrowy branż przyszłości.

Powyższe rozwiązania są dedykowane poszczególnym branżom przyszłości w różnym stopniu, lecz przy odpowiednim zastosowaniu można je wykorzystać wobec wszystkich. Przykładowo, rozwój Specjalnej Strefy Ekonomicznej w znikomym stopniu wsparłby rozwój Zrównoważonej turystyki, dla którego o wiele bardziej pożytecznym byłoby uchwalenie sieci Miejscowych Planów Zagospodarowania Przestrzennego wychodzących swym zasięgiem poza teren jednej gminy, a ukazujących kierunki i warunki rozwoju terenów związanych z Zalewem Włocławskim.

Ogólnodostępnym czynnikiem rozwojowym są też **środki unijne dostępne w ramach perspektywy finansowej 2014-2020**. Należy mieć na uwadze, że zgodnie z przewidywaniami, pula dostępnych środków w ramach rozpoczynającej się perspektywy finansowej będzie najwyższą z przeznaczonych dla Polski. Z tego tytułu należy dołożyć wszelkich starań, aby w wykorzystaniu tych środków uwzględnić ukierunkowanie na branże przyszłości oraz spójność społeczno-gospodarczą Obszaru Funkcjonalnego Włocławka. Środki te należy wykorzystywać w oparciu o z góry przyjętą strategię, której cele powinny być nakierowane na rozwój wyznaczonych branż przyszłości (w zakresie zarówno twardym – inwestycyjnym, jak i miękkim – związanym z rozwojem kapitału ludzkiego) oraz spójności terytorialnej Obszaru Funkcjonalnego Włocławka.

2.7.2 Bariery rozwojowe oraz metody im przeciwdziałania

Analogicznie do czynników rozwojowych, również i bariery rozwojowe w znaczącej mierze stanowią element wspólny dla całej gospodarki MOF Włocławka, w tym dla zidentyfikowanych branż przyszłości. Bariery te koncentrowały się w trzech dużych grupach: **dostępie do wykwalifikowanych pracowników, wielkości rynku zbytu oraz kosztach prowadzenia działalności gospodarczej**.

Problemem wspólnym dla branż przyszłości jest **ograniczony dostęp do wykwalifikowanych pracowników**. Problem ten jest efektem wielu czynników – z jednej strony nietrafionych wyborów edukacyjnych młodzieży oraz oczekiwań finansowych potencjalnych pracowników, a z drugiej strony zbyt wygórowanych oczekiwań pracodawców względem kwalifikacji, zbyt niskiego poziomu wynagrodzeń oraz ograniczonej współpracy z instytucjami rynku pracy.

W stosunku do kwalifikacji i potencjału kadr sytuacja wobec branż przyszłości prezentuje się analogicznie jak w przypadku ogółu firm Obszaru Funkcjonalnego Włocławka – **pomimo znacznej podaży pracowników, rekrutacja nowych pracowników stanowi znaczący problem**. Najważniejszymi problemami w tej kwestii są **problemy ze znalezieniem pracowników z odpowiednim doświadczeniem i kwalifikacjami**, co szczególnie podkreślali przedstawiciele budownictwa i produkcji materiałów budowlanych oraz przetwórstwa chemicznego i metalowego - znaczące problemy w tym aspekcie deklarowało co trzecie przedsiębiorstwo.

Powiązany z powyższym jest **niska ocena przygotowania absolwentów zarówno techników, szkół technicznych jak i liceów ogólnokształcących oraz szkół wyższych do pracy zawodowej**. W każdej z wyznaczonych branż, w stosunku do wszystkich typów szkół, ocena przydatności zawodowej absolwentów była znacząco poniżej oczekiwań. Najniższą przydatnością określili zostali absolwenci liceów ogólnokształcących. Opinia ta podzielana była przez przedstawicieli wszystkich branż. Uwzględniając znaczącą podaż absolwentów liceów ogólnokształcących, należy uznać tę sytuację za niepokojącą. Najwyższą przydatnością, na poziomie dostatecznym, określili zostali zgodnie uczniowie szkół technicznych i zawodowych.

Analogicznie do poziomu oceny przydatności absolwentów oceniane było spełnianie przez potencjalnych pracowników poszczególnych wymagań pracodawców – zdecydowana większość ocen, wśród wszystkich branż przyszłości, nie przekraczała poziomu dostatecznego.

Zarówno aktualny poziom kwalifikacji jak i potencjał kadr w branżach przyszłości jest stanowczo niesatysfakcjonujący. Celem wsparcia rozwoju wymienionych branż, należy nie tyle ukierunkować edukację młodzieży na poziomie ponadgimnazjalnym na wybrane branże, ale wzmocnić zaangażowanie przedsiębiorców z tych branż w proces tworzenia oferty dydaktycznej. Należy umożliwić i stymulować pracodawców do kształcenia pracowników na etapie szkolnym - możliwość ta powinna być powszechna, dynamiczna i bieżąca. W działaniach tych należy kierować się otwartością na współpracę. Należy dążyć do wyjścia poza perspektywę sztywnego koncentrowania się na własnych celach statutowych na rzecz wielokierunkowego powiązania działań i przepływu informacji na linii szkoły-instytucje rynku pracy-pracodawcy.

Należy również mieć na uwadze obniżanie kwalifikacji i potencjału kadr wynikające z emigracji uzdolnionych pracowników, będące konsekwencją niesatysfakcjonującego wynagrodzenia i poziomu życia. Celem przeciwdziałania temu zjawisku należy wspierać najzdolniejszych mieszkańców, zapewniając im możliwość uzyskania stopy życia porównywalnej do poziomu możliwego do uzyskania w metropoliach.

Istotnym problemem jest również wielkość lokalnego rynku. Również i ten problem dotyczy przedstawicieli nie tylko branż przyszłości, ale ogółu przedsiębiorstw MOF Włocławka. Czynnikiem ten jest o tyle istotny, że jego skala ulega pogłębieniu – na skutek zaobserwowanych i prognozowanych tendencji zakładających spadek liczby ludności MOF Włocławka, wielkość lokalnego rynku będzie się obniżać.

Czynnikiem potencjalnie hamującym, mogącym przeciwdziałać spadkowi wielkości rynku zbytu, jest również opisana powyżej dostępność autostrady A1, która nie zwiększa wielkości rynku lokalnego, jednak ułatwia dostęp do rynku regionalnego i rynków ponadregionalnych, a wręcz również rynków zagranicznych, co może zostać wykorzystane na korzyść przez przedsiębiorstwa MOF Włocławka.

Koszty prowadzenia działalności gospodarczej są barierą dla firm w skali ogólnopolskiej. Ich skala w znaczącym stopniu jest uzależniona od uwarunkowań na poziomie krajowym. Jednak uwzględniając ich istotność i częstotliwość wskazań wśród lokalnych przedsiębiorstw należy dążyć do wszelkich starań w celu ograniczenia ich negatywnego oddziaływania. Dostępny na poziomie samorządowym narzędziami do realizacji tego celu jest rozwój oferty terenów inwestycyjnych oraz związanych z nimi udogodnień finansowych dla przedsiębiorców. Rozwiązania te zostały omówione powyżej w ramach Czynników rozwojowych.

2.7.3 Powiązane instytucje naukowo-badawcze

Na terenie MOF Włocławka funkcjonuje 5 uczelni wyższych, jednak z punktu widzenia współpracy w ramach wyznaczonych branż przyszłości za użyteczną należy uznać wyłącznie Wyższą Szkołę Techniczną oraz potencjalnie Państwową Wyższą Szkołę Zawodową.

Wyższa Szkoła Techniczna jest w szczególności użyteczna z punktu widzenia Budownictwa i produkcji materiałów budowlanych oraz Transportu i logistyki. Wśród kierunków oferowanych przez uczelnie znajdują się Budownictwo, Transport oraz Logistyka. Daje to możliwość zarówno rozwijania współpracy w płaszczyźnie nauka - biznes, jak i dostosowania poziomu i kierunku nauczania do potrzeb przedsiębiorców z powyższych branż.

Potencjałem rozwoju współpracy na polu naukowo-badawczym może charakteryzować się również **Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa**. W aktualnej ofercie brak kierunków kształcenia bezpośrednio powiązanych z branżami przyszłości, jednak za celowe należy uznać współpracę poszczególnych branż mającą na celu dostosowanie oferty edukacyjnej uczelni do realnego popytu rynku pracy. Współpraca ta powinna mieć charakter dynamiczny – uczelnia powinna na bieżąco modyfikować ofertę edukacyjną do potrzeb i stanu nasycenia lokalnego rynku pracy. To samo tyczy się Wyższej Szkoły Technicznej.

Pozostałe uczelnie wyższe działające na terenie Włocławka należy uznać za użyteczne wobec branż przyszłości w stopniu ograniczonym.

Godnym uwagi jest również **wykorzystanie potencjału naukowo-badawczego ośrodków metropolitalnych**, takich jak Toruń, Bydgoszcz, Łódź czy Warszawa. Z racji skali i zasięgu uczelni z powyższych ośrodków, uczelnie te w znacząco mniejszym stopniu byłyby elastyczne wobec modyfikacji kierunków kształcenia zgłaszanych przez przedsiębiorców z MOF Włocławka. Ich wykorzystanie powinno w większej mierze polegać na realizacji wspólnych projektów naukowo - badawczych w relacji grupa przedsiębiorstw z branży przyszłości – uczelnia wyższa.

Należy również mieć na uwadze, że współpraca nauka - biznes nie powinna być zarezerwowana wyłącznie dla uczelni wyższych. Warty rozważenia jest **rozwój zarówno elastycznego kształtowania kadr jak i rozwijanie bazy naukowo-badawczej oraz wspólna realizacja projektów badawczych w partnerstwie z lokalnymi ponadgimnazjalnymi szkołami technicznymi**.

Znaczącym **potencjałem naukowo-badawczym charakteryzują się również same firmy**. Szczególnie w przypadku średnich i dużych firm częstą praktyką jest posiadanie własnego zaplecza naukowo-badawczego. Wykorzystanie tego potencjału zależy od nasilenia i strukturyzacji współpracy pomiędzy firmami z poszczególnych branż przyszłości. Bieżąca współpraca na polu naukowo-badawczym firm z poszczególnych branż jest realna w przypadku rozwoju powiązań klastrowych.

2.7.4 Potencjał rozwojowy klastrów

Idea *klasteringu* nie jest aktualnie rozpowszechniona w województwie kujawsko-pomorskim. W całym województwie funkcjonuje tylko jeden klaster – Bydgoski Klaster Przemysłowy. Klaster to *geograficzne skupisko wyspecjalizowanych podmiotów, połączonych intensywnymi interakcjami, działającymi w pokrewnych lub komplementarnych branżach, jednocześnie współdziałających i konkurujących ze sobą, w tym w szczególności: przedsiębiorstw, organizacji badawczych, instytucji otoczenia biznesu, podmiotów publicznych*⁷⁰.

⁷⁰ www.pi.gov.pl/PARP/data/klastry/

Budowa klastra pozwala z jednej strony na rozwój poszczególnych członków klastra, a z drugiej strony na rozwój marki, jaką przy odpowiednim rozwoju staje się sam klastr. Skutecznie budowany klastr może stać się zarówno wizytówką jak i drogą specjalizacji danego regionu.

Elementami niezbędnymi do budowy klastra jest grupa przedsiębiorstw skupionych wokół danej branży i ich oddolne, dobrowolne ukierunkowanie na wzajemną współpracę. Niezwykle istotnym jest również wykreowanie lidera klastra, koordynującego długotrwały proces, jakim jest rozwój klastra.

Trwałość i skuteczność klastra zależy w znaczącej mierze od dobrowolności i poziomu motywacji podmiotów go budujących. W celu realizacji tej idei należy uświadomić przedsiębiorcom korzyści i możliwości wynikające z jego utworzenia.

Znaczącym potencjałem do budowy klastra na terenie MOF Włocławka charakteryzuje się **Budownictwo i produkcja materiałów budowlanych**. Znacząca koncentracja podmiotów związanych w swojej działalności z budownictwem umożliwia zbudowanie w oparciu o nie klastra. Niezwykle istotnym jest poziom współpracy powyższych firm. Współpraca została zadeklarowana przez co drugie przedsiębiorstwo. Współpraca ta jest wielopłaszczyznowa – dotyczy zarówno tworzenia oferty, promocji, jak i dystrybucji, a jej głównym partnerem są firmy z branży.

Aspektem dodatkowo stymulującym budowę klastra w branży Budownictwo i produkcja materiałów budowlanych jest zaplecze naukowo-badawcze – Wyższa Szkoła Techniczna z kierunkiem Budownictwo. Pozostałe możliwości rozwoju bazy naukowo - badawczej zostały przedstawione w podrozdziale Powiązane instytucje naukowo-badawcze.

Potencjał do budowy klastra wykazuje również **przetwórstwo chemiczne**. W tym wypadku sytuacja jest jednak odwrotna jak w przypadku budownictwa i produkcji materiałów budowlanych – branża jest zdominowana przez Anwil S.A. Skuteczność budowy klastra zależy w tym wypadku od skuteczności stymulowania Anwilu S.A. do roli koordynatora klastra, którym z racji pozycji musiałby zostać. W przypadku skutecznych działań stymulujących, perspektywnym wydaje się budowanie marki przetwórstwa chemicznego w oparciu o Anwil S.A.

Pewnym brakiem w tym wypadku jest brak uczelni wyższej technicznej typu politechnicznego. Zaplecze naukowo-badawcze klastra mogłoby powstać w oparciu o zaplecze naukowo-badawcze Anwilu S.A. Pozostałe opcje rozwoju zaplecza naukowo-badawczego zostały przedstawione w podrozdziale Powiązane instytucje naukowo- badawcze. Należy mieć jednak na uwadze, że sprawna budowa i rozwój zaplecza naukowo-badawczego wydaje się realna przy zaangażowaniu Anwilu S.A.

Uwzględniając istniejące zaplecze naukowo-badawcze – Wyższą Szkołę Techniczną z kierunkami logistyka oraz transport - branża przyszłości **Transport i logistyka** również wykazuje pewien potencjał rozwoju klastra. Zaplecze naukowo-badawcze może stanowić bodziec rozwojowy klastra w tej branży. Branża ta wymaga bieżącego monitorowania jej rozwoju i prób ukierunkowania jej w stronę rozwoju opartego o współpracę w ramach klastra. Nacisk na współpracę może jej pomóc w osiągnięciu roli jednej ze specjalizacji MOF Włocławka.

W przypadku pozostałych branż perspektywnych potencjał budowy klastra jest niższy. Uwzględniając jednak, że najważniejszym czynnikiem skuteczności budowy klastra jest oddolna i dobrowolna inicjatywa, w przypadku zaobserwowania organizowania się wzajemnej sieci współpracy należy inicjatywom tym udzielić oczekiwanego przez nie wsparcia. Podmiotem mogącym w tym wypadku zaoferować wsparcie jest Włocławski Inkubator Innowacji i Przedsiębiorczości.

2.7.5 Informacje niezbędne w procesie planowania strategicznego

Zarówno w planowaniu rozwoju gospodarczego MOF Włocławka, jak i w rozwoju pojedynczych podmiotów gospodarkę tę tworzących, niezbędnym jest strategiczne planowanie. Podejście opierające się wyłącznie na bieżącym podejściu do problemu oraz reagowaniu ad hoc jest krótkowzroczne i zagraża losowością rozwoju pojedynczych przedsiębiorstw oraz uniemożliwia skuteczne planowanie rozwoju całego obszaru.

W procesie planowania rozwoju niezbędny jest dostęp oraz przepływ informacji. W układzie jakim jest lokalna gospodarka działa to w dwie strony. Z jednej strony funkcjonują władze samorządowe, których obowiązkiem, oprócz wybrania i przyjęcia kierunków rozwojowych, jest właśnie współpraca informacyjna z podmiotami, które powinny zostać oddolnie zaangażowane w ich realizację. Niezwykle istotnym jest wypracowanie przez władze samorządowe modelu współpracy pozwalającego na dotarcie i przepływ informacji pomiędzy maksymalnie dużą grupą podmiotów mogących zaangażować się w realizację planu rozwoju gospodarczego. Jedynie sprawny przepływ informacji do przedsiębiorstw umożliwi im włączenie i uwzględnienie działań samorządu we własnych planach rozwojowych. Niezbędnym zakresem informacji są przede wszystkim określone kierunki rozwoju oraz konsekwencje podjętych decyzji. Przedsiębiorcy, w szczególności z branż, które uznano za przyszłościowe – istotne ze względu na rozwój gospodarki lokalnej oraz obdarzonych znaczącym potencjałem rozwojowym, powinni posiadać szeroki dostęp do informacji oraz być aktywnie informowani o działaniach stojących za przyjętymi przez władze kierunkami rozwojowymi. Zakresem minimalnym są:

- możliwość i forma uzyskania przez nich wsparcia rozwojowego udzielanego przez władze;
- planowane inwestycje mogące pozytywnie (lub negatywnie) oddziaływać na ich rozwój;
- ich rola i zakres kompetencji w realizacji strategii rozwoju gospodarczego (w tym możliwość i forma oddziaływania na modyfikacje oferowanego ze strony władz wsparcia).

Powyższy zestaw stanowi zakres minimalny pozwalający na włączenie planów i działań samorządów w plany rozwojowe poszczególnych przedsiębiorców. Należy jednak mieć również na uwadze drugą stronę przepływu informacji – informacje od przedsiębiorców. W celu skutecznego wdrażania planów strategicznych niezbędna jest aktywizacja przepływu informacji od przedsiębiorców. Przedsiębiorcy muszą sobie uświadomić, że **otoczenie w którym funkcjonują jest systemem naczyń połączonych, w którym współpraca i przepływ informacji gwarantuje uruchomienie dodatkowych procesów stymulujących również i ich rozwój.** W tym celu muszą aktywnie zgłaszać zapotrzebowanie na konkretne działania władz, angażować się w miarę udostępnionych możliwości w realizowane przez władzę działania oraz dostarczać informację zwrotną dotyczącą oceny realizowanych działań. Należy jednak pamiętać, że wszystko powyższe jest możliwe wyłącznie przy umożliwieniu tego przez władzę samorządową. W przypadku braku otwarcia samorządu na współpracę z przedsiębiorcami bardzo szybko można ich zniechęcić do jakiegokolwiek aktywnej współpracy.

Cennym źródłem istotnych dla przedsiębiorców informacji wykorzystywanych przy strategicznym planowaniu rozwoju są również **firmy z branży.** Współpraca samych firm w zakresie przepływu informacji pozwala na ograniczenie ryzyka oraz może zabezpieczyć przed popełnieniem błędów popełnionych już przez innych. Współpraca na tym polu wymaga jednak **zaufania, trwałości i dwustronności.** Współpraca informacyjna nie zaistnieje bez wzrostu zaufania przedsiębiorców względem swoich konkurentów, a to jest uwarunkowane od wzajemności podejmowanych przez firmy działań. Realizacja powyższego byłaby możliwa w oparciu o współpracę w ramach klastrów i wsparcie tego procesu przez władze samorządowe.

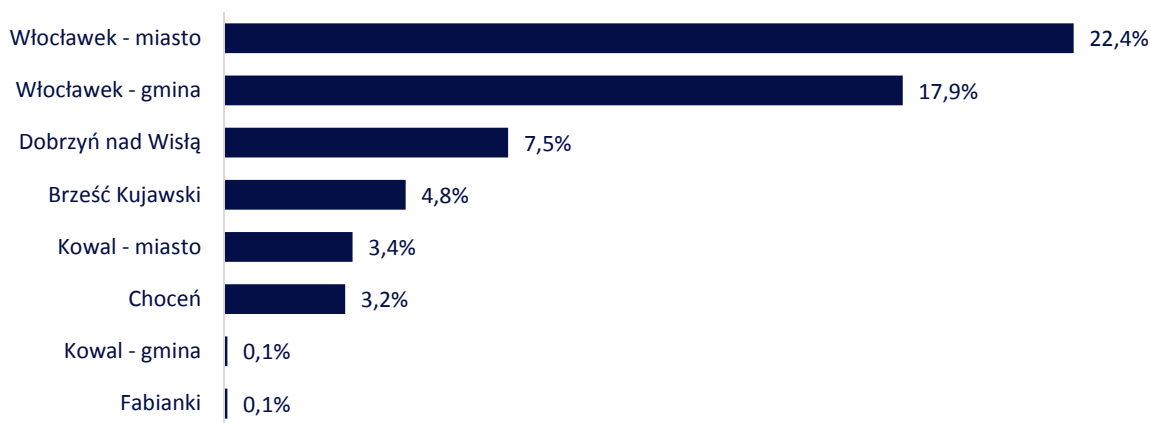
Istotną szansą rozwojową dla firm z branż przyszłości umożliwiającą im wzrost skuteczności planowania strategicznego oraz określania ich pozycji konkurencyjnej jest przepływ informacji na

liniach władza samorządowa – przedsiębiorcy oraz przedsiębiorcy – przedsiębiorcy. Koniecznym jest uwzględnienie przez władze samorządowe faktu, że **lokalna gospodarka, której rozwój planują, składa się z sumy pojedynczych przedsiębiorstw, od których pojedynczych sukcesów zależy skuteczność ich działań.** Z tego tytułu niezbędna jest bieżąca informacja i konsultacja realizowanych działań.

2.8 Planowanie przestrzenne

Z punktu widzenia funkcjonowania rynku nieruchomości i rynku mieszkaniowego istotna jest kwestia objęcia terenów gmin miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. Wpływają one na kształtowanie rozwoju w danej jednostce terytorialnej i ułatwiają podejmowanie decyzji o kierunkach jej zagospodarowania, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju. **W 2012 r. plany miejscowe posiadało 8 gmin należących do MOF Włocławka.** Dwie pozostałe gminy – Bobrowniki i Lubanie nie utworzyły takich dokumentów. W przypadku pierwszej grupy jednostek, planami została pokryta niewielka część ich powierzchni. Najkorzystniej pod tym względem wypadało miasto Włocławek – 22,4% obszaru objętego było planami, a najmniej korzystnie prezentowały się gminy: Kowal i Fabianki – plany obejmowały tylko 0,1% ich powierzchni. Na podstawie zaprezentowanych danych można stwierdzić, że **większą wagę do planów miejscowych przywiązywały miasto Włocławek i gminy miejsko-wiejskie.** Wyjątek stanowiła gmina wiejska Włocławek, w której dokumenty planistyczne dotyczyły 17,9% powierzchni. Warto podkreślić, że w przypadku 5 gmin wskaźnik był równy lub wyższy niż średnia dla podregionu włocławskiego (3,4%) a w przypadku 3 gmin – wyższy niż średnia wojewódzka (4,9%). W odniesieniu do średniej krajowej (27,9%), wszystkie gminy analizowanego obszaru wypadały gorzej.

Rys. 11 Udział powierzchni gmin MOF Włocławka objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w 2012 r.

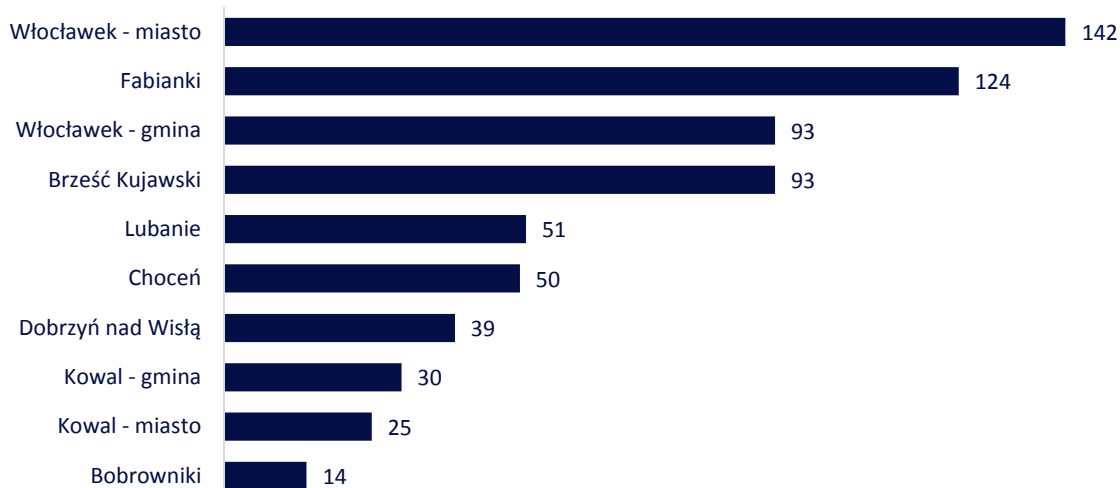

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Jednym z aspektów świadczących o rozwoju gmin i przyroście nowych inwestycji jest liczba wydanych decyzji o warunkach zabudowy. W 2012 r. w gminach MOF Włocławka **wydano 661 decyzji**, co stanowiło około 13,3% wszystkich tego typu dokumentów w podregionie włocławskim i 5,7% w województwie kujawsko-pomorskim. Największa liczba decyzji charakteryzowała miasto Włocławek i wyniosła 142, a najmniejsza cechowała gminę Bobrowniki i była równa 14. Na podstawie danych dotyczących liczby mieszkańców można stwierdzić, że w jednostkach o największym zaludnieniu wydawanych było więcej decyzji (miasto Włocławek, Fabianki, Brześć Kujawski), a w jednostkach o najmniejszym zaludnieniu – najmniej decyzji (Bobrowniki, miasto Kowal i gmina Kowal). Wyjątek

stanowi gmina Włocławek, która nie należy do grupy gmin o największej liczbie mieszkańców. W tym przypadku można to wiązać z podmiejskim położeniem jednostki i wpływie miasta na wzrost chęci do inwestowania i rozwoju w powyższej gminie.

Rys. 12 Liczba decyzji o warunkach zabudowy wydanych w gminach MOF Włocławka w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

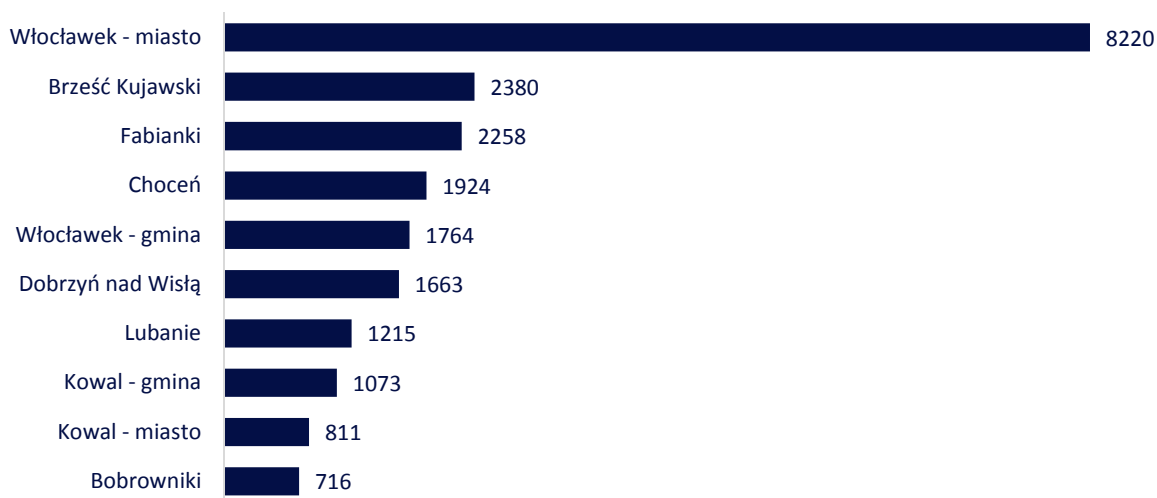
2.9 Rynek nieruchomości i mieszkaniowy

2.9.1 Dostępność nieruchomości

W gminach MOF Włocławka w 2012 r. zlokalizowane były 22 024 budynki mieszkalne, które stanowiły 17,9% wszystkich budynków w podregionie włocławskim i 7,7% w województwie kujawsko-pomorskim. Ich liczba w poszczególnych jednostkach była zróżnicowana. Najmniej budynków znajdowało się w Bobrownikach – 716, a najwięcej zlokalizowanych było w mieście Włocławek – ich liczba wynosiła 8220 i stanowiła 37,3% wszystkich budynków w analizowanym obszarze. Na podstawie danych dotyczących liczby mieszkańców można zauważyć zależność: im więcej mieszkańców w gminie, tym więcej mieszkań w niej. Warto zaznaczyć, że liczba budynków nie była w żaden sposób skorelowana z powierzchnią analizowanych jednostek terytorialnych.

Należy podkreślić, że **w przypadku większości gmin na jeden budynek przypadało średnio 4 mieszkańców**. Wyjątek stanowiły dwie gminy miejsko-wiejskie – Brześć Kujawski i Dobrzyń nad Wisłą, dla których średnia wynosiła 5 mieszkańców oraz gmina miejska Włocławek, gdzie wskaźnik osiągnął wartość 14 mieszkańców na budynek. W związku z tym można zakładać, że **w większości gmin analizowanego obszaru dominuje zabudowa jednorodzinna, natomiast we Włocławku przeważa zabudowa wielorodzinna**. Należy zaznaczyć, że wartości wskaźników dla wszystkich gmin, z wyjątkiem miasta Włocławek były niższe niż średnie dla województwa i Polski, które wynosiły odpowiednio 7 i 6 mieszkańców.

Rys. 13 Liczba budynków mieszkalnych w gminach MOF Włocławka w 2012 r.

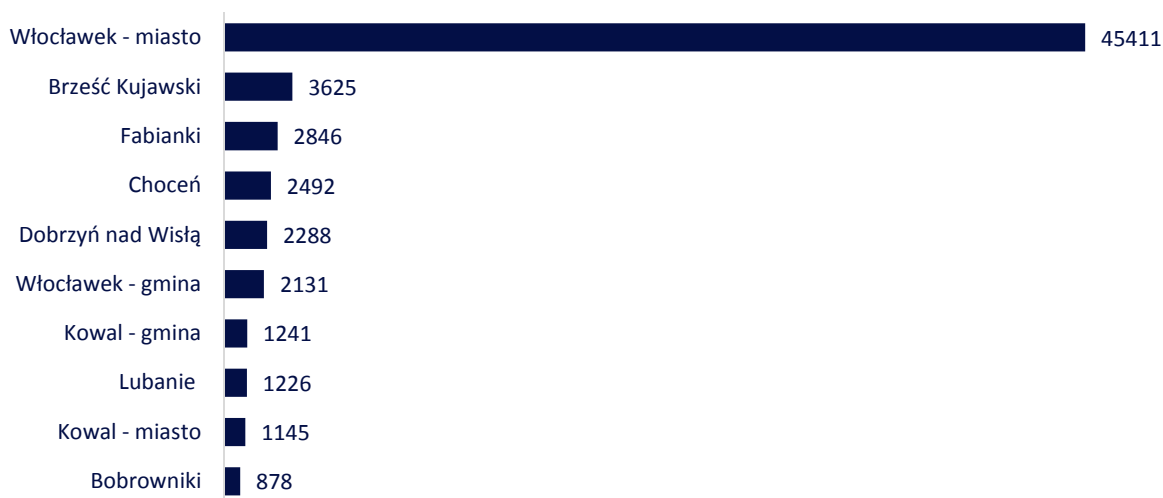

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W gminach MOF Włocławka w 2012 r. zlokalizowanych było 63 283 mieszkań, z czego najwięcej – 71,8% w mieście Włocławek (45 411), a najmniej – 1,4% w Bobrownikach. Mieszkania znajdujące się w analizowanym obszarze stanowiły 25,1% wszystkich lokali tego typu w podregionie włocławskim i 8,8% w województwie kujawsko-pomorskim. Można stwierdzić, że **liczba mieszkań była skorelowana z liczbą budynków – najwięcej mieszkań znajdowało się we Włocławku, Brześciu Kujawskim i Fabiankach, natomiast najmniej w Bobrownikach i mieście Kowal**. Warto zaznaczyć, że we wszystkich gminach, poza Brześciem Kujawskim i miastem Włocławek, na jeden budynek przypadało średnio jedno mieszkanie (wartość wskaźnika wynosiła od 1 do 1,4). W przypadku Brześcia średnia wynosiła 2, a w przypadku Włocławka – 6 mieszkań. Dane te potwierdzają jednorodzinny charakter zabudowy dominujący w większości gmin analizowanego obszaru. Wartości wskaźników dla wszystkich gmin, z wyjątkiem miasta Włocławek były niższe niż średnie dla województwa i Polski, które wynosiły odpowiednio 3 i 2 mieszkańców.

Warto zaznaczyć, że średnia liczba osób przypadających na 1 mieszkanie we wszystkich gminach była podobna – wartość wskaźnika wynosiła około 3-4 mieszkańców (od 3,1 do 3,8). Wyjątek stanowiło miasto Włocławek, które jako jedyne charakteryzowała wartość wskaźnika poniżej 3 – wynosiła ona 2,5. W związku z tym można stwierdzić, że **w gminie miejskiej mieszkania często były zajmowane przez mniejszą liczbę osób niż w pozostałych gminach MOF Włocławka**.

Rys. 14 Liczba mieszkań w gminach MOF Włocławka w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Mieszkania niezamieszkałe, czyli tzw. pustostany w 2009 r. znajdowały się tylko w 4 gminach analizowanego obszaru – mieście Włocławek, gminie Włocławek, mieście Kowal i gminie Kowal. Ich liczba była niska i wynosiła 32, z czego najwięcej pustostanów znajdowało się w gminie miejskiej Włocławek (28 mieszkań, czyli 0,06% zasobów mieszkaniowych w gminie). W przypadku pozostałych jednostek terytorialnych były to pojedyncze lokale – 1 lub 2 w skali całej gminy. Mieszkania niezamieszkałe w MOF Włocławka stanowiły 21,2% wszystkich tego typu mieszkań w całym podregionie włocławskim i 3% w województwie kujawsko-pomorskim.

Rys. 15 Liczba mieszkań niezamieszkałych w zasobach gmin MOF Włocławka w 2009 r⁷¹.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w 2012 r. była bardzo zróżnicowana w poszczególnych gminach MOF Włocławka. Najmniejsza powierzchnia charakteryzowała mieszkania w mieście Włocławek – wynosiła ona średnio 56 m², największa natomiast cechowała mieszkania w gminie Fabianki – osiągała średnią wartość 97,5 m². Duże różnice występujące między miastem a pozostałymi jednostkami terytorialnymi można wiązać ze wspomnianą wcześniej dominacją zabudowy wielorodzinnej we Włocławku. Prezentowane dane umożliwiają sformułowanie następującego wniosku: **w gminach miejskich i miejsko-wiejskich powierzchnia mieszkań była mniejsza niż w gminach wiejskich.** W tym przypadku również można to wiązać z charakterem zabudowy, która w miastach częściej występuje jako wielorodzinna. Warto zaznaczyć, że we wszystkich analizowanych gminach, z wyjątkiem miasta Włocławka, przeciętna powierzchnia lokali mieszkalnych była większa niż

⁷¹ Brak danych za późniejszy okres

średnia dla podregionu włocławskiego (71,1 m²), województwa kujawsko-pomorskiego (68,9 m²) i Polski (72,8 m²).

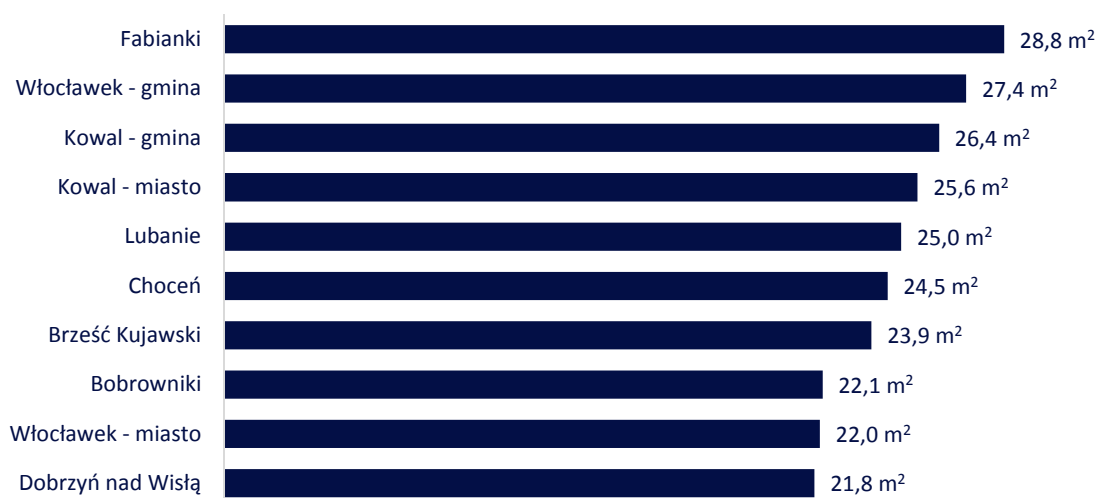
Rys. 16 Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w gminach MOF Włocławka w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania w przeliczeniu na 1 osobę w 2012 r. była mniej zróżnicowana w poszczególnych gminach niż poprzedni wskaźnik. Najmniejsza powierzchnia na mieszkańca cechowała lokale w Dobrzyniu nad Wisłą i wynosiła 21,8 m², natomiast największa występowała w przypadku gminy Fabianki i była równa 28,8 m². Ponownie można zauważyć, że **najbardziej komfortowe warunki zamieszkania charakteryzowały gminy: Fabianki, Włocławek i Kowal**. Należy podkreślić, że są to jednostki cechujące się wyższą wartością wskaźnika niż średnia dla całej Polski (25,9 m²). Najmniej komfortowe warunki występowały natomiast w gminie Dobrzyń nad Wisłą i mieście Włocławek. Warto zaznaczyć, że te dwie ostatnie gminy oraz Bobrowniki są jedynymi jednostkami, w których powierzchnia przypadająca na 1 osobę była mniejsza niż średnia dla podregionu włocławskiego (22,9 m²) i województwa kujawsko-pomorskiego (23,5 m²).

Rys. 17 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w gminach MOF Włocławka w 2012 r.

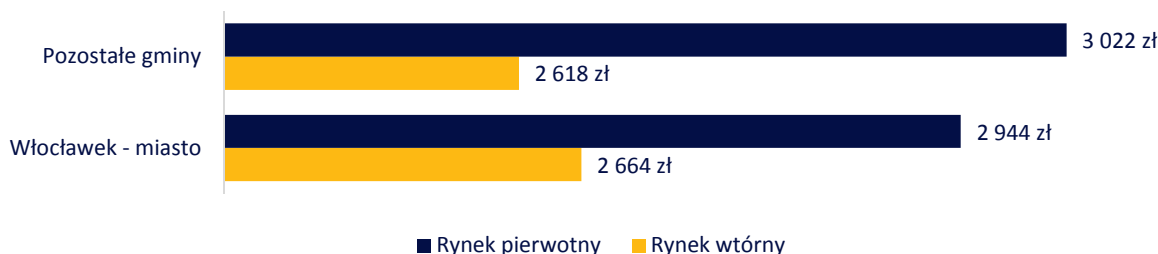

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

2.9.2 Ceny nieruchomości

Ceny nieruchomości (mieszkań i domów) w MOF Włocławka były różne w zależności od rodzaju rynku – pierwotnego lub wtórnego. Na rynku pierwotnym za metr kwadratowy mieszkania lub domu należało zapłacić średnio 2953 zł, natomiast na rynku wtórnym – 2638 zł. Warto zaznaczyć, że były to ceny niższe niż średnie notowane w całym województwie kujawsko-pomorskim (w przypadku rynku pierwotnego wynosiły one 4772 zł za metr kwadratowy mieszkania i 3011 zł za metr kwadratowy domu, natomiast w przypadku rynku wtórnego było to odpowiednio 3907 zł i 3000 zł⁷²). Różnice między cenami nieruchomości we Włocławku i pozostałych gminach sięgały kilkudziesięciu złotych za metr. Na rynku pierwotnym średnia cena nieruchomości była wyższa w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich o 78 zł, a na rynku wtórnym – wyższa we Włocławku o 46 zł. W przypadku wynajmu lokali cena za metr kwadratowy była taka sama we Włocławku oraz pozostałych gminach analizowanego obszaru i wynosiła 20 zł.

Rys. 18 Średnia cena nieruchomości w przeliczeniu na metr kwadratowy we Włocławku i pozostałych gminach MOF Włocławka

Źródło: opracowanie własne na podstawie ofert zamieszczonych na dom.money.pl

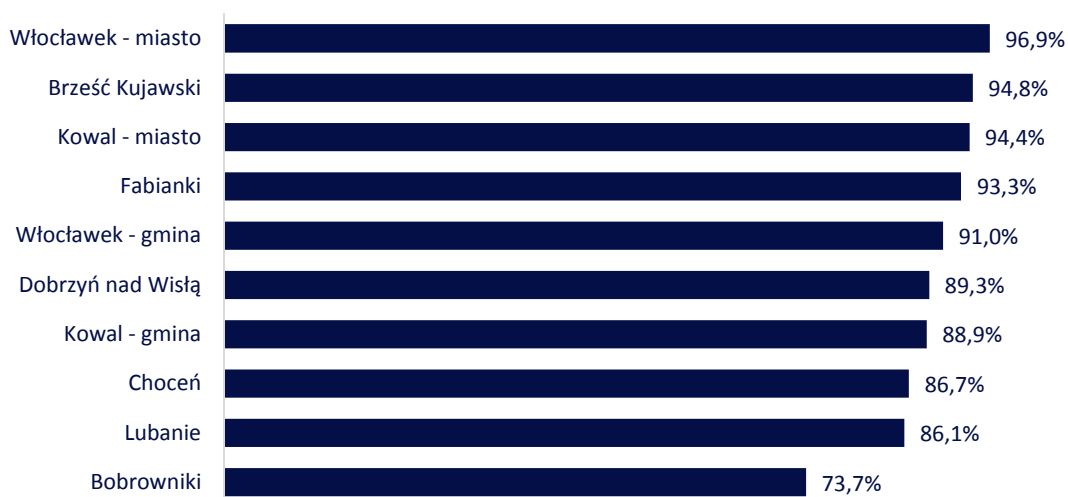
⁷² Średnie ceny sprzedaży nieruchomości w ostatnich 3 miesiącach, licząc wstecz od dnia 28.07.2014 r. podane na podstawie danych zamieszczonych na dom.money.pl

2.10 Infrastruktura

2.10.1 Usługi komunalne

W 2012 r. z sieci wodociągowej korzystało 94,6% mieszkańców MOF Włocławka. Wartość wskaźnika świadczy o korzystnej sytuacji w analizowanym obszarze, ponieważ była wyższa niż średnia dla podregionu włocławskiego (90,6% osób korzystających z sieci), województwa kujawsko-pomorskiego (91,1% osób) i Polski (87,9% osób). Największym udziałem osób mających dostęp do wodociągów charakteryzowało się miasto Włocławek – 96,9% mieszkańców korzystało z infrastruktury, co można wiązać z miejskim charakterem gminy. Natomiast najmniejszy odsetek występował w gminie Bobrowniki – tylko 73,7% mieszkańców użytkowało sieć. Warto zaznaczyć, że jest to gmina o najmniejszej liczbie mieszkańców (w 2012 r. wynosiła 3151 osób) i jednej z najmniejszych gęstości zaludnienia (w 2012 r. – 33 osoby na km²).

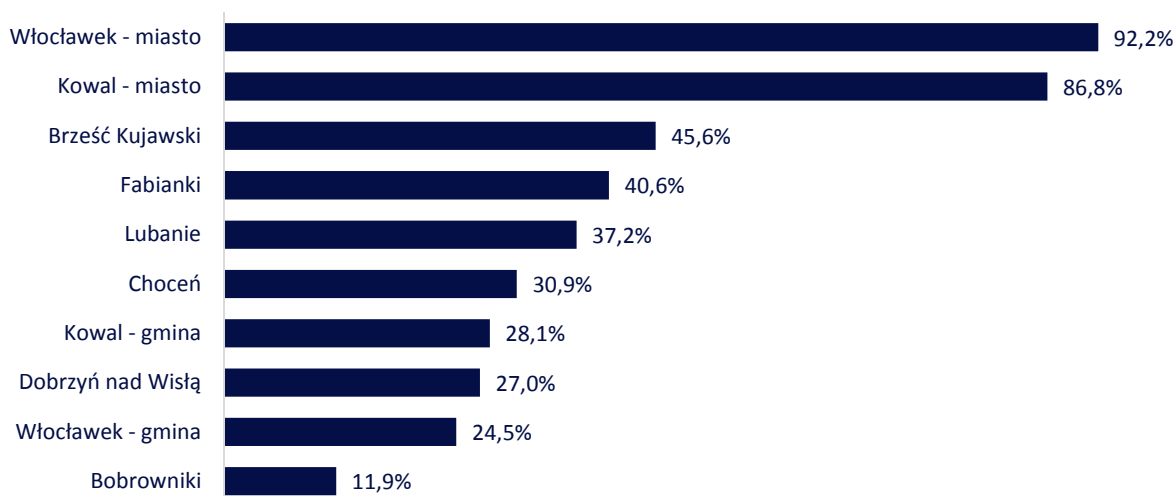
Rys. 19 Udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej w gminach MOF Włocławka w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W 2012 r. z sieci kanalizacyjnej korzystało 73,3% mieszkańców MOF Włocławka. Wartość wskaźnika dla analizowanego obszaru była wyższa niż średnia dla podregionu włocławskiego (54,8% osób korzystających z sieci), województwa kujawsko-pomorskiego (65,6% osób) i Polski (64,3% osób). Należy podkreślić, że jest to związane z dużym udziałem osób mających dostęp do kanalizacji w dwóch gminach miejskich – Włocławku i Kowalu, w których z infrastruktury korzystało odpowiednio 92,2% i 86,8% mieszkańców. Między wskazanymi jednostkami a pozostałymi gminami miejsko-wiejskimi i wiejskimi występowały znaczące dysproporcje – w gminie Brześć Kujawski, znajdującej się na 3 miejscu pod względem odsetka mieszkańców użytkujących sieć, wartość wskaźnika wynosiła 45,6%. Najmniejszym odsetkiem osób korzystających z sieci charakteryzowała się gmina Bobrowniki, w której tylko 11,9% mieszkańców użytkowało kanalizację.

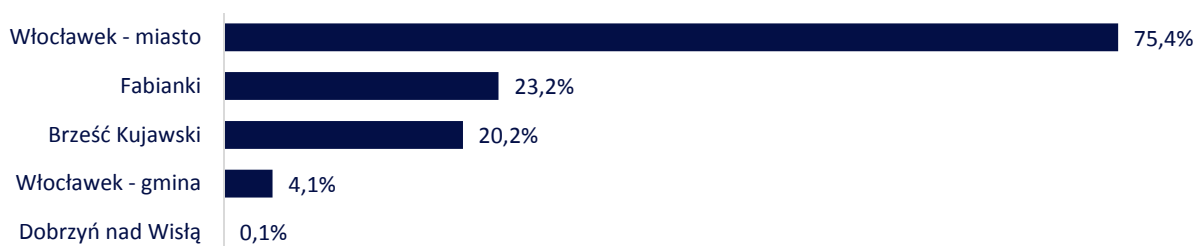
Rys. 20 Udział mieszkańców korzystających z sieci kanalizacyjnej w gminach MOF Włocławka w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W 2012 r. sieć gazowa była dostępna w pięciu gminach MOF Włocławka: mieście Włocławek oraz gminach Włocławek, Brześć Kujawski, Dobrzyń nad Wisłą i Fabianki. **Z sieci gazowej korzystało 52,5 % mieszkańców MOF Włocławka (60,7% mieszkańców pięciu gmin MOF Włocławka w których sieć gazowa była dostępna).** Wartość wskaźnika dla analizowanego obszaru była wyższa niż średnia dla podregionu włocławskiego (32,4% osób korzystających z sieci), województwa kujawsko-pomorskiego (45% osób) i Polski (52,4% osób). Należy podkreślić, że jest to związane z dużym udziałem osób mających dostęp do gazu w gminie miejskiej Włocławek, w której z infrastruktury korzystało 75,4% osób. W pozostałych gminach odsetek ten był znacznie mniejszy i wynosił od 23,2% w przypadku Fabianek do 0,1% w przypadku Dobrzynia nad Wisłą.

Rys. 21 Udział mieszkańców korzystających z sieci gazowej w gminach MOF Włocławka w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

2.10.2 Komunikacja i transport publiczny

Szczegółowa diagnoza stanu rozwoju infrastruktury komunikacyjnej oraz transportu publicznego stanowiła przedmiot diagnozy opracowania pt. *Studium komunikacyjne dla miasta Włocławka i jego obszaru funkcjonalnego*. Poniżej przedstawione zostanie podsumowanie zawartych w niniejszym opracowaniu wniosków.

Zachowania komunikacyjne

Według danych z badania CAPI⁷³ na próbie 1079 mieszkańców MOF Włocławka:

- największy udział w motywacji podróży, podczas przeprowadzanego badania uzyskała podróż o motywacji Dom – Inne cele – 34%, następne w kolejności były podróże o motywacji: Praca – Dom – 17% udziału w ruchu dobowym ;
- można wnioskować, iż ogólna ocena funkcjonowania komunikacji zbiorowej przez mieszkańców WOF jest średnia ze wskazaniem na ocenę dobrą (łącznie ok. 90% respondentów);
- nieznaczne różnice w ocenie komunikacji zbiorowej, wypadające korzystniej w granicach miasta Włocławek, mogą wskazywać na lepszą jakość usługi w granicach miasta. Również większy udział komunikacji zbiorowej we Włocławku może potwierdzać taki wniosek;
- wzrost motoryzacji indywidualnej mieszkańców jest potwierdzeniem postępującej zmiany zachowań komunikacyjnych w kierunku rosnącego wykorzystywania samochodów w podróżach;
- udział transportu kolejowego pasażerskiego jest nieznaczny w porównaniu z pozostałymi środkami transportu (w granicach 2%);
- stosunkowo często wybierany jest rower jako codzienny środek transportu na terenie całego WOF (ok. 8%). Natomiast udział roweru jako środka codziennego transportu w granicach miasta Włocławek jest znacznie mniejszy (ok. 4%) i wymaga szczególnej uwagi;
- duży udział podróży pieszych ocenia się jako zjawisko typowe dla miasta tej wielkości co Włocławek jak i dla miejscowości wchodzących w skład MOF; ta forma podróży zaspokaja większość przemieszczeń w takich motywacjach jak: dom- szkoła, dom- sklep, dom- inne usługi i przemieszczenia powrotne oraz część podróży dom-praca.

Układ drogowy i jego wykorzystanie

- w granicach WOF występują drogi wszystkich kategorii funkcjonalnych i wszystkich klas funkcjonalno-technicznych. Poziom dostępności transportowej terenów w gminach ograniczają drogi o nieulepszonych nawierzchniach;
- stan techniczny, zwłaszcza nawierzchnia, dróg układu podstawowego (drogi klasy GP, G i Z⁷⁴) WOF, usytuowanych w ciągach dróg krajowych i wojewódzkich, na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji oraz danych udostępnionych przez zarządców dróg ocenia się jako zróżnicowany od stanu dobrego do dostatecznego lub kwalifikowanego do remontu. Słabymi punktami jakości układu są: ul. Kazimierza Wielkiego (odcinek DK 62), Al. ks. Jerzego Popiełuszki (odcinek DK 67), Al. Jana Pawła II, odcinek DK 91 w granicach gminy Kowal oraz gminy Włocławek, DW 265 Brześć Kujawski – Kowal, odcinek DW 269 w granicach gminy Kowal i gminy Choceń, DW 268 i DW 270 w granicach gminy Brześć Kujawski, DW 301 w granicach gminy Lubanie;
- wymagające modernizacji i poprawy nawierzchni we Włocławku są odcinki dróg wskazane powyżej oraz dodatkowo ul. Lipnowska, ul. Stodólna, ul. Łęgska, ul. Płocka, ulice w ramach Placu Wolności;
- część dróg układu podstawowego (w przeważającej części w relacji wschód – zachód) przebiegających poza granicami miasta Włocławek, nie odpowiada wymaganiom stawianym drogom publicznym w Rozporządzeniu Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z 1999r.. Zastrzeżenia wywołują za wąskie jezdnie (min.7,0 m), częste zjazdy oraz skrzyżowania,

⁷³ CAPI (ang. Computer Assisted Personal Interviewing) – ankieta wspomaganą komputerowo. Badanie zrealizowane w 2014 r.

⁷⁴ GP – drogi główne ruchu przyspieszonego; G – drogi główne; Z – drogi zbiorcze

zwiększające dostępność jezdni tych dróg, powodując mieszanie się ruchu tranzytowego z właściwym dla tych dróg ruchem lokalnym, dojazdowym do zabudowy. Przykładem takich niekorzystnych rozwiązań są: fragmenty drogi krajowej nr 67, droga wojewódzka nr 265 Kowal – Brześć Kujawski, droga wojewódzka nr 269 Kowal – Chocień. Brak zgodności parametrów technicznych stwierdzono również w granicach miasta Włocławek wzdłuż Al. Kazimierza Wielkiego, Al. Królowej Jadwigi oraz ul. Kruszyńskiej (droga krajowa nr 62);

- stan techniczny dróg układu pomocniczego (klas L i D⁷⁵) stanowiący przez drogi gminne i powiatowe, na podstawie przeprowadzonej inwentaryzacji oraz wymiany informacji z zarządcą dróg można ocenić jako niewystarczający, nieprzystający do potrzeb ruchu ciężkiego, który jest realizowany po tych drogach, choć w niewielkim zakresie, ze względu na niewystarczającą nośność nawierzchni oraz wąskie jezdnie. Problemem jest również stan odwodnienia tych dróg;
- na części ulic układu drogowego miasta Włocławek, wskazanych jako wymagające poprawy parametrów technicznych (ul. Stodólna, ul. Łęgska, ul. Płocka, Plac Wolności) prowadzone są trasy linii komunikacji miejskiej co stanowi dodatkowy element wymuszający dopasowanie nośności tych dróg do potrzeb ruchu ciężkiego;
- ocena techniczna nawierzchni na przeprawie mostowej im. Marszałka Rydza Śmigłego jest pozytywna natomiast ocena techniczna przeprawy mostowej (tama) w ciągu drogi krajowej nr 67 Al. ks. Jerzego Popiełuszki jest negatywna; nawierzchnia jezdni wymaga remontu oraz dostosowania nośności do znacznego udziału pojazdów ciężkich;
- brak obwodnicy miasta Brześć Kujawski w ciągu drogi krajowej nr 62 oraz dróg wojewódzkich ocenia się krytycznie, jako pogarszające warunki ruchu w miejscowości;
- stwierdzono obecność chwilowych problemów ruchowych związanych z przekroczeniem przepustowości na niektórych skrzyżowaniach we Włocławku. Przekroczenia przepustowości występują na skrzyżowaniach: ul. Wronia – ul. Okrzei, ul. Kapitulna – ul. Okrzei oraz na ul. POW w kierunku Pl. Wolności i na ul. Brzeskiej;
- wielkości natężeń ruchu pojazdów w pozostałych punktach pomiarowych jak i przeprowadzone badanie prędkości wykonane wg reguły „unoszenia pojazdu pomiarowego przez potok” podczas przejazdu ulicami miasta w godzinach szczytowych z odnotowaniem prędkości chwilowych oraz prędkości średniej, nie wskazują na przekroczenia przepustowości skrzyżowań (z wyjątkiem skrzyżowań wymienionych powyżej) w okresie ruchu szczytowego; pomierzona prędkość dla całego przejazdu wyniosła 35 km/h w godzinie szczytu porannego oraz 34 km/h w godzinie szczytu popołudniowego. Czas przejazdu w godzinie szczytu popołudniowego między skrzyżowaniem ul. Kapitulna/ul. Okrzei a skrzyżowaniem Al. Chopina/Al. Kazimierz Wielkiego/Al. Królowej Jadwigi wyniósł 5 minut i 20 sekund, między skrzyżowaniem Rondo Falbanka – ul. Kapitulna/ ul. Okrzei wyniósł 7 minut i 5 sekund oraz między skrzyżowaniem ul. Brzeska/ul. Wyszyńskiego/most im. Rydza Śmigłego a rondem Al. ks. Popiełuszki/ul. Płocka/ Al. Kazimierza Wielkiego (poprzez ul. Okrzei) wyniósł 13 minut i 35 sekund. Pomierzone prędkości oraz czasy przejazdu ocenia się jako zadowalające;
- przeprowadzone badania wykazały, iż wzmożony ruch pojazdów ciężkich, (w zależności od godziny pomiaru 12% - 20% pojazdów ogółem) na relacji wschód - zachód odbywa się drogą krajową nr 67 oraz drogą krajową nr 62, z ominięciem rejonów centralnych miasta, co jest rozwiązaniem korzystnym;
- ograniczona nośność mostu im. Marszałka Rydza Śmigłego w zestawieniu z przeprawą mostową w ciągu Al. ks. Jerzego Popiełuszki na tamie tworzy system przepraw przez Wisłę wrażliwy na występowanie warunków kryzysowych, które mogą wpłynąć na niemożność przeprawy dla pojazdów ciężkich. Ponadto istniejący układ drogowy wymusza ruch pojazdów

⁷⁵ L – drogi lokalne; D – drogi dojazdowe

ciężkich związanych z zakładami Anwil S.A. przez centrum miasta ul. Okrzei do Al. ks. Jerzego Popiełuszki, gdzie dozwolony jest ruch pojazdów do 30t;

- po otwarciu odcinka autostrady łączącego węzeł Włocławek Zachód z węzłem Kowal odnotowano spadek natężenia pojazdów ciężarowych na południowym wlocie do miasta Włocławek. Spadek jest zależny od godziny szczytu, udział ten wahał się od 29% do 54% wielkości potoku z pomiaru wcześniejszego. Na rondzie Falbanka spadek udziału liczby pojazdów ciężarowych w potoku wahał się, w zależności od godziny szczytowej, od 32% do 65%. Ponadto udział pojazdów ciężkich, zgodnie z przeprowadzonym pomiarem, na ul. Okrzei wynosił średnio 3% - 6%, co jest wartością akceptowalną. Na podstawie uzyskanych danych ocena wpływu autostrady A1 na funkcjonowanie układu drogowego miasta Włocławek, a w szczególności w odniesieniu do przejścia tranzytu pojazdów ciężkich przez autostradę, jeszcze niepełną, jest pozytywna;
- pomiar struktury ruchu w śródmieściu Włocławka nie wykazał znaczącego udziału pojazdów ciężkich. Udział ten średnio nie przekraczał 1,5% pojazdów ogółem. Na tej podstawie ocena rozdzielania ruchu tranzytowego pojazdów ciężkich od ruchu lokalnego na terenie miasta Włocławek jest pozytywna, również dla stanu środowiska miejskiego;
- duży udział pojazdów ciężkich, sięgający 18% w godzinie szczytowej, na skrzyżowaniu drogi krajowej nr 62 z drogą wojewódzka nr 270 w Brześciu Kujawskim wpływa niekorzystnie na warunki ruchu i środowiska. Z tego powodu wymaga odseparowania od ruchu lokalnego;
- udział autobusów (głównie są to autobusy MPK) w potoku pojazdów na skrzyżowaniu ul. Kapitulnej z ul. Okrzei na poziomie 2% - 4% uznaje się jako znaczny, wpływający niekorzystnie na warunki ruchu na tej ulicy;
- zwraca uwagę również znaczący udział autobusów na ul. Kościuszki, który w godzinach szczytowych osiąga wartość nawet 22%. Jest to wynik dużych natężeń pojazdów komunikacji zbiorowej, ale także niewielkiego ruchu pojazdów osobowych;
- pomiar ruchu prędkości chwilowej wykazał zadowalające warunki ruchu drogowego na sieci ulicznej Włocławka, jednakże pomiar został wykonany w dobrych warunkach atmosferycznych. Pogorszenie warunków pogodowych może wpłynąć okresowo na zmniejszenie przepustowości skrzyżowań (szczególnie w okresach jesienno - zimowych oraz wczesno wiosennych). Również negatywny wpływ na warunki ruchu może mieć planowane wprowadzenie opłat na autostradzie A1. W związku z czym wyselekcjonowano skrzyżowania szczególnie wrażliwe, najbardziej obciążone ruchem oraz szczególnie zagrożone utratą płynności ruchu w przypadku wzrostu natężeń, na sieci drogowej Włocławka:
 - ul. Okrzei – ul. Wronia;
 - ul. Kapitulna – ul. Okrzei;
 - ul. Brzeska – ul. Wojska Polskiego;
 - ul. Brzeska – ul. Wyszyńskiego – most im. Marszałka Rydza Śmigłego
 - DK 62 (Al. Kazimierza Wielkiego) – DK 91 (Al. Chopina) – DK 62 (Al. Królowej Jadwigi) – z uwagi na duży udział pojazdów ciężkich;
 - DK 67 (Al. ks. Jerzego Popiełuszki) – DK 62 (ul. Płocka) – DK 62 (Al. Kazimierza Wielkiego) – z uwagi na duży udział pojazdów ciężkich;
 - Rondo Falbanka.

2.11 Zdrowie

W obrębie analizowanego obszaru funkcjonuje 5 szpitali. Większość z nich znajduje się w mieście Włocławek – jest to więc główne miejsce świadczenia usług zdrowotnych mieszkańcom pozostałych jednostek. We Włocławku działają **dwie placówki publiczne i dwie prywatne**. Do pierwszej grupy należą:

- Wojewódzki Szpital Specjalistyczny we Włocławku;
- Centrum Diagnostyczno-Lecznicze – filia Centrum Onkologii w Bydgoszczy.

W drugiej grupie znajdują się:

- Szpital Specjalistyczny Barska;
- Szpital Rehabilitacyjny Barska.

W gminie Brześć Kujawski, w miejscowości uzdrowskiej Wieniec Zdrój, zlokalizowany jest **Szpital Uzdrowski**, który prowadzi leczenie oraz rehabilitację w zakresie schorzeń układu narządów ruchu, krążenia, układu oddechowego oraz schorzeń neurologicznych⁷⁶. Warto zaznaczyć, że w Brześciu znajduje się również **Sanatorium Uzdrowskie**.

We włocławskich szpitalach w 2012 r. były dostępne **654 łóżka dla pacjentów**, które stanowiły około 24% wszystkich łóżek szpitalnych w podregionie włocławskim i około 7% w województwie kujawsko-pomorskim. Na jedno łóżko przypadało 177 mieszkańców Włocławka – porównanie wartości wskaźnika ze średnimi dla podregionu (288 osób na łóżko), województwa (221 osób) i Polski (204 osoby) pozwala założyć, że warunki w mieście kształtowały się korzystnie. W przypadku odniesienia liczby mieszkańców wszystkich gmin MOF Włocławka do liczby miejsc szpitalnych należy stwierdzić, że sytuacja wyglądała nieco gorzej. Na jedno łóżko przypadało 268 mieszkańców analizowanego obszaru – wskaźnik ten był niższy niż średnia dla podregionu, jednak wyższy niż przeciętne wartości odnotowane w województwie i Polsce.

Rys. 22 Liczba osób przypadających na 1 łóżko w szpitalach we Włocławku, MOF Włocławka, podregionie włocławskim, woj. kujawsko-pomorskim, Polsce w 2012 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

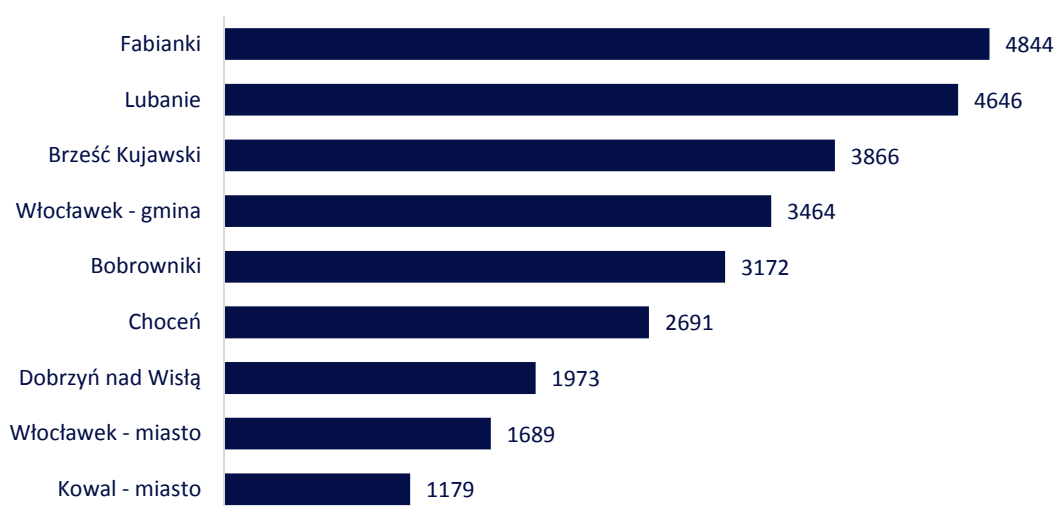
W MOF Włocławka w 2013 r. działało **87 przychodni** (publicznych i niepublicznych) i stanowiły one 30,5% wszystkich tego typu placówek w podregionie włocławskim oraz 11,5% w województwie kujawsko-pomorskim. Były zlokalizowane **we wszystkich jednostkach terytorialnych, z wyjątkiem**

⁷⁶ <http://www.uzdrowisko-wieniec.pl/oferta.php>

gminy Kowal. Warto zaznaczyć, że zdecydowana większość przychodni (68, czyli 78,2%) znajdowała się w mieście Włocławek. W pozostałych gminach ich liczba wynosiła od 1 w przypadku Lubania i Bobrownik do 4 w przypadku Dobrzyń nad Wisłą. Można zatem wnioskować, że z usług przychodni we Włocławku, zwłaszcza specjalistycznych, korzystają także mieszkańcy innych gmin analizowanego obszaru.

Liczba osób przypadających na 1 przychodnię w analizowanym obszarze wynosiła 2004 i była niższa niż średnia dla podregionu włocławskiego (2735 osób) i województwa kujawsko-pomorskiego (2761 osób), ale wyższa niż średnia dla Polski (1971 osób). Można więc wnioskować, że sytuacja w MOF Włocławka w stosunku do najbliższego otoczenia kształtowała się pod tym względem korzystnie. Między poszczególnymi gminami widoczne było jednak wyraźne zróżnicowanie. Najlepiej prezentowało się miasto Kowal, gdzie wartość wskaźnika wynosiła 1179 osób, najgorzej natomiast Fabianki – wskaźnik osiągnął wartość 4844 osób. Należy podkreślić, że w przypadku 4 gmin: miasta Kowal, miasta Włocławek, gminy Dobrzyń nad Wisłą i gminy Chocień sytuacja wyglądała korzystnie na tle podregionu włocławskiego i województwa kujawsko-pomorskiego.

Rys. 23 Liczba osób przypadających na 1 przychodnię w gminach MOF Włocławka w 2013 r.

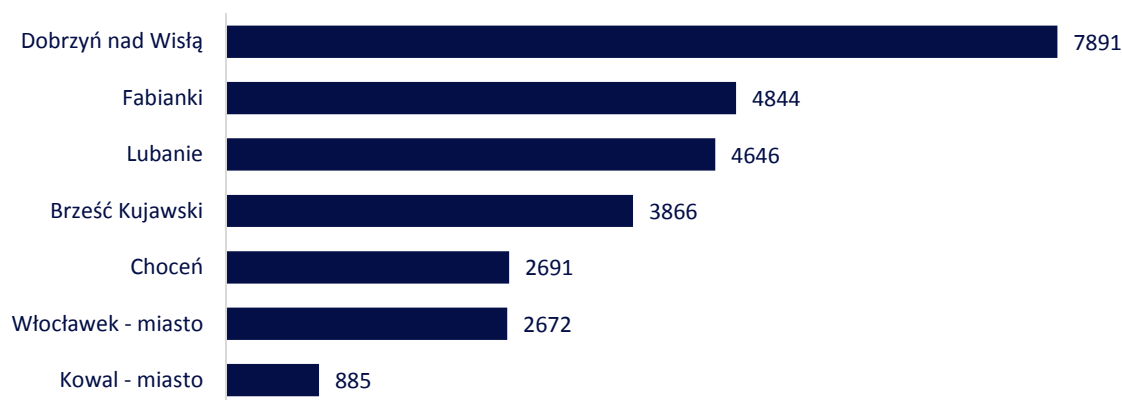
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W 2013 r. w MOF Włocławka funkcjonowało **57 aptek**, które stanowiły 25,7% wszystkich tego typu placówek w podregionie włocławskim i 9,8% w województwie kujawsko-pomorskim. Były zlokalizowane w **siedmiu gminach analizowanego obszaru** – aptek nie posiadały gminy: Włocławek, Kowal i Bobrowniki. Należy podkreślić, że zdecydowana większość aptek (43, czyli około 75%) znajdowała się w mieście Włocławek. W pozostałych gminach ich liczba wynosiła od 1 w przypadku Lubania i Dobrzyń nad Wisłą do 4 w przypadku miasta Kowal. Można zatem wnioskować, że z aptek we Włocławku korzystają także mieszkańcy innych gmin analizowanego obszaru, zwłaszcza gminy Włocławek.

Liczba osób przypadających na 1 aptekę w analizowanym obszarze wynosiła 3059 i była niższa niż średnia dla podregionu włocławskiego (3511 osób), województwa kujawsko-pomorskiego (3608 osób) i Polski (3150 osób). Można więc wnioskować, że sytuacja w MOF Włocławka w stosunku do jednostek wyższego rzędu kształtowała się pod tym względem korzystnie. Między poszczególnymi gminami widoczne było jednak wyraźne zróżnicowanie. Najlepiej prezentowało się miasto Kowal, gdzie wartość wskaźnika wynosiła 885 osób, najgorzej natomiast gmina Dobrzyń nad Wisłą – wskaźnik osiągnął wartość 7891 osób. W przypadku Dobrzyń nad Wisłą jest to sytuacja szczególnie niekorzystna i

zastanawiająca, ponieważ należy on do grupy największych gmin w analizowanym obszarze (zarówno pod względem powierzchni, jak i liczby mieszkańców).

Rys. 24 Liczba osób przypadających na 1 aptekę w gminach MOF Włocławka w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

2.12 Kultura

W 2012 r. w MOF Włocławka działało **8 ośrodków kultury**, które stanowiły 9,6% wszystkich tego typu jednostek w podregionie włocławskim i 3,9% w województwie kujawsko-pomorskim. Znajdowały się **w 5 gminach analizowanego obszaru** – mieście Włocławek oraz gminach Włocławek, Brześć Kujawski, Lubanie, Dobrzyń nad Wisłą. Należy zaznaczyć, że połowa ośrodków zlokalizowana była we Włocławku, natomiast w pozostałych jednostkach występowały pojedyncze placówki. Wśród obecnie działających instytucji można wskazać m.in.:

- Centrum Kultury Browar B. we Włocławku – powstało po połączeniu dwóch instytucji i aktualnie jest głównym ośrodkiem kultury w mieście;
- Gminny Ośrodek Kultury w Kruszynie (gmina Włocławek);
- Brzeskie Centrum Kultury;
- Gminny Ośrodek Kultury w Lubaniu;
- Dobrzyński Dom Kultury Żak.

Warto zwrócić uwagę na aktywność ośrodków kultury. W 2012 r. zorganizowały one **272 imprezy**, wśród których można wyróżnić wystawy, występy muzyczne, dyskoteki, wykłady i prelekcje, konkursy oraz wydarzenia turystyczne, sportowe i rekreacyjne. Najwięcej tego typu wydarzeń miało miejsce w mieście Włocławek – ich liczba wynosiła 148, a najmniej w gminie Brześć Kujawski – było ich 19. Brakiem aktywności charakteryzował się Gminny Ośrodek Kultury w Lubaniu, który nie zorganizował żadnego przedsięwzięcia. Należy zakładać, że imprezy odbywające się we Włocławku mogą służyć nie tylko mieszkańcom miasta, ale również mieszkańcom pozostałych gmin analizowanego obszaru.

Rys. 25 Liczba imprez zorganizowanych przez ośrodki kultury w gminach MOF Włocławek w 2012 r.

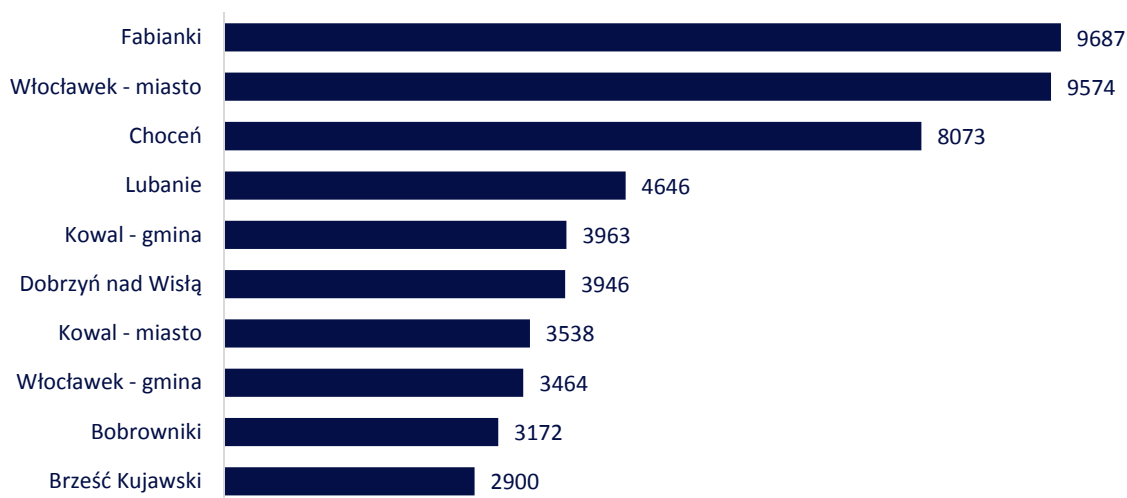
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

Należy podkreślić, że **we Włocławku znajduje się również kilka innych instytucji kulturalnych**. W mieście Włocławek działają m.in.: Teatr Impresaryjny im. Włodzimierza Gniazdowskiego, Muzeum Ziemi Kujawskiej i Dobrzyńskiej, Muzeum historii Włocławka, Muzeum etnograficzne, Galeria Sztuki Współczesnej oraz kino z 6 salami. Wskazane placówki mogą stanowić miejsce zaspokajania potrzeb kulturalnych mieszkańców MOF Włocławek oraz pełnić rolę atrakcji turystycznych (dotyczy to przede wszystkim muzeów).

W 2013 r. w MOF Włocławek funkcjonowało **26 placówek bibliotecznych** (biblioteki i ich filie), które stanowiły 14,5% wszystkich tego typu jednostek w podregionie włocławskim i 6,1% w województwie kujawsko-pomorskim. Były one zlokalizowane **we wszystkich gminach analizowanego obszaru**. Najwięcej bibliotek (12, czyli 46,2%) znajdowało się w mieście Włocławek, natomiast w pozostałych gminach ich liczba wynosiła 4 (Brześć Kujawski), 2 (gmina Włocławek, gmina Dobrzyń nad Wisłą) lub 1 (miasto Kowal oraz gminy Kowal, Bobrowniki, Choceń, Fabianki, Lubanie). Warto zaznaczyć, że Włocławek może pełnić rolę miejsca świadczenia usług bibliotecznych mieszkańcom pozostałych gmin analizowanego obszaru ze względu na dysponowanie większymi i bardziej zróżnicowanymi zbiorami.

Na 1 placówkę biblioteczną przypadało średnio 6707 mieszkańców MOF Włocławek – wartość ta była wyższa niż średnia dla całego podregionu (4354 osób), województwa (4924 osób) i Polski (4746 osób). Można więc stwierdzić, że sytuacja w analizowanym obszarze kształtowała się pod tym względem niekorzystnie. W przypadku poszczególnych gmin można zaobserwować znaczące zróżnicowanie wartości wskaźnika. Najkorzystniejsza sytuacja występowała w gminie Brześć Kujawski, gdzie na 1 bibliotekę przypadało 2900 mieszkańców, natomiast najmniej korzystna sytuacja charakteryzowała gminę Fabianki – 9687 mieszkańców na 1 placówkę oraz miasto Włocławek – 9574 mieszkańców na 1 placówkę.

Rys. 26 Liczba osób przypadających na 1 bibliotekę w gminach MOF Włocławka w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

W 2013 r. w MOF Włocławka zorganizowano **24 imprezy masowe**, które stanowiły 24% wszystkich tego typu wydarzeń w podregionie włocławskim (100 imprez) i 5% w województwie kujawsko-pomorskim (477 imprez). Wydarzenia miały miejsce głównie **w dwóch miastach – Włocławku i Kowalu**. W przypadku Włocławka większość z nich miała charakter sportowy. Warto podkreślić, że miasto Włocławek charakteryzuje się dużym potencjałem pod względem organizacji imprez i może je adresować do wszystkich mieszkańców analizowanego obszaru. Wśród najważniejszych wydarzeń odbywających się w MOF Włocławka można wskazać:

- Dni Włocławka – święto miasta obchodzone w czerwcu;
- Bulwar Kultury, Bulwar Sztuki, Bulwar Sportu – imprezy plenerowe na bulwarach nadwiślańskich, odbywające się w okresie wakacyjnym;
- Juwenalia Włocławskie – święto studentów organizowane przez samorządy studenckie szkół wyższych;
- Festiwal Nauki, Kultury i Przedsiębiorczości – wykłady, warsztaty i prezentacje dotyczące zagadnień naukowych i kulturalnych;
- Regaty Anwil Cup – długodystansowe mistrzostwa Polski jachtów kabinowych, odbywające się na Zalewie Włocławskim;
- Błękitna Wstęga Zalewu Włocławskiego – regaty żeglarskie,
- Międzynarodowe Włocławskie Zawody Balonowe o Puchar Prezydenta Włocławka i Prezesa Anwilu S.A – impreza odbywająca się na lotnisku w Kruszynie,
- Mistrzostwa Świata Modeli – odbywające się na lotnisku w Kruszynie.

W MOF Włocławka **na 10 000 mieszkańców przypadało 1,4 imprezy**. Porównanie wartości wskaźnika z jednostkami wyższego rzędu pozwala stwierdzić, że **w analizowanym obszarze odbywało się stosunkowo mało tego typu wydarzeń**. Przeciętna liczba imprez w MOF Włocławka była nieco wyższa niż średnia dla podregionu włocławskiego (1,3), jednak niższa niż średnia dla województwa kujawsko-pomorskiego (2,3) i Polski (1,5).

Rys. 27 Liczba imprez masowych przypadających na 10 000 mieszkańców w 2013 r. w MOF Włocławka, podregionie włocławskim, woj. kujawsko-pomorskim, Polsce

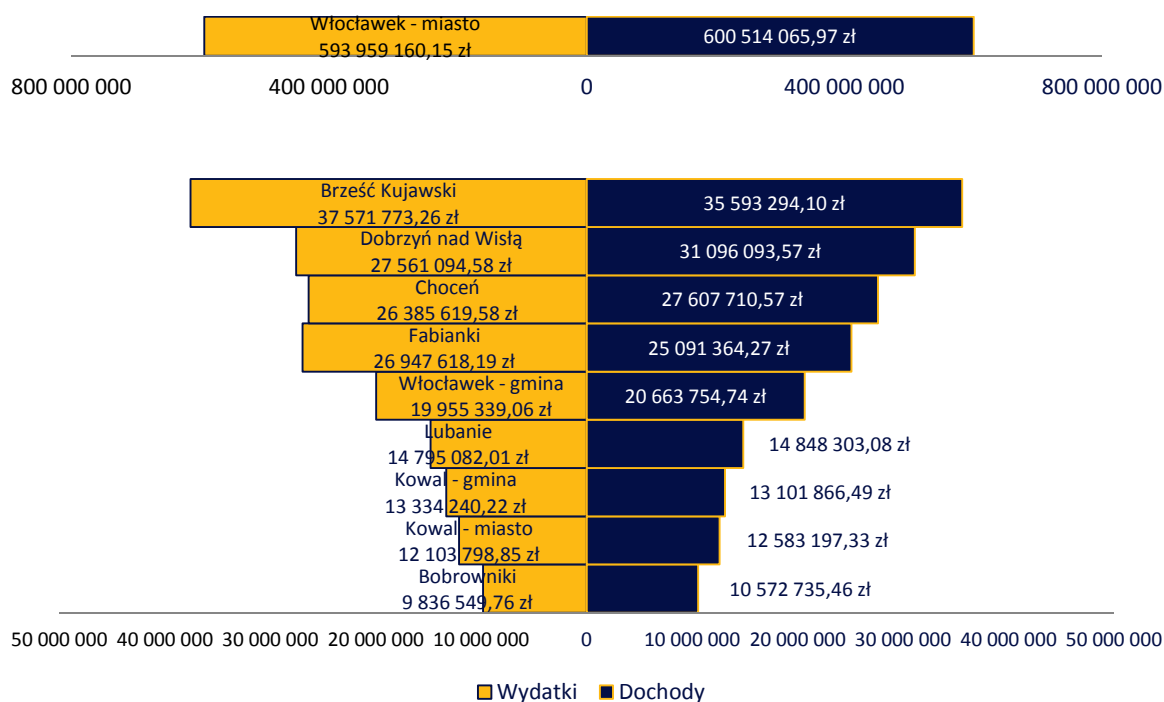

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych

2.13 Kondycja finansowa jednostek samorządu terytorialnego

W 2013 r. dochody wszystkich gmin MOF Włocławka były równe 791 672 385,58 zł. Suma wydatków była niższa o 1,2% i wynosiła 782 450 275,66 zł. Największym budżetem dysponowało miasto Włocławek, w którym dochody wynosiły ponad 600 mln zł, a wydatki – blisko 594 mln zł. Na drugim i trzecim miejscu pod tym względem znajdowały się dwie gminy miejsko-wiejskie: Brześć Kujawski i Dobrzyń nad Wisłą. Ich dochody osiągały wartość ponad 35 mln zł i 31 mln zł, a wydatki – ponad 37 mln zł i 27 mln zł. Najmniejszy budżet posiadała gmina Bobrowniki, w której dochody i wydatki oscylowały w granicach 10 mln zł. W związku z tym, można zauważyć, że **wielkość budżetu jest związana z liczbą mieszkańców (najmniejsze gminy dysponowały najmniejszymi kwotami) oraz charakterem jednostki (gminy: miejska i miejsko-wiejskie charakteryzowały się największymi budżetami)**. Należy zaznaczyć, że w większości gmin MOF Włocławka panowała korzystna sytuacja finansowa, ponieważ dochody były wyższe niż wydatki. Najlepiej prezentowały się Dobrzyń nad Wisłą oraz sytuacja Bobrowniki, gdzie sumy dochodów były wyższe o odpowiednio 12,8% i 7,5%. W przypadku 3 gmin: Fabianki, Kowal i Brześć Kujawski sytuacja kształtowała się odwrotnie – kwoty wydatków istotnie przewyższały kwoty dochodów o odpowiednio 6,9%, 1,7% i 5,3%.

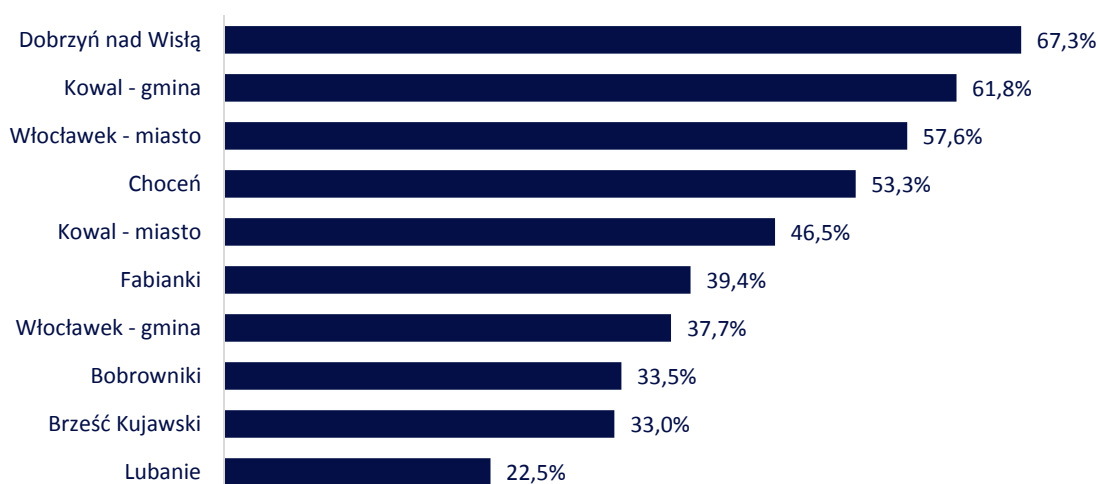
Rys. 28 Wielkość dochodów i wydatków w gminach MOF Włocławka w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.naszakasa.org.pl/>

W latach 2007-2013 dochody we wszystkich gminach MOF Włocławka wzrosły o kilkadziesiąt procent. Przeciętny wzrost dla całego analizowanego obszaru wyniósł 54% i był zdecydowanie wyższy niż wartość średnia dla Polski (39,4%). Największa zmiana nastąpiła w przypadku gminy Dobrzyń nad Wisłą – wzrost o 67,3%, a najmniejsza w przypadku gminy Lubanie – wzrost o 22,5%. Warto podkreślić, że połowa z wszystkich gmin MOF Włocławka (miasta Włocławek i Kowal oraz gminy Dobrzyń nad Wisłą, Chocień i Kowal) wypadła korzystnie na tle całego kraju.

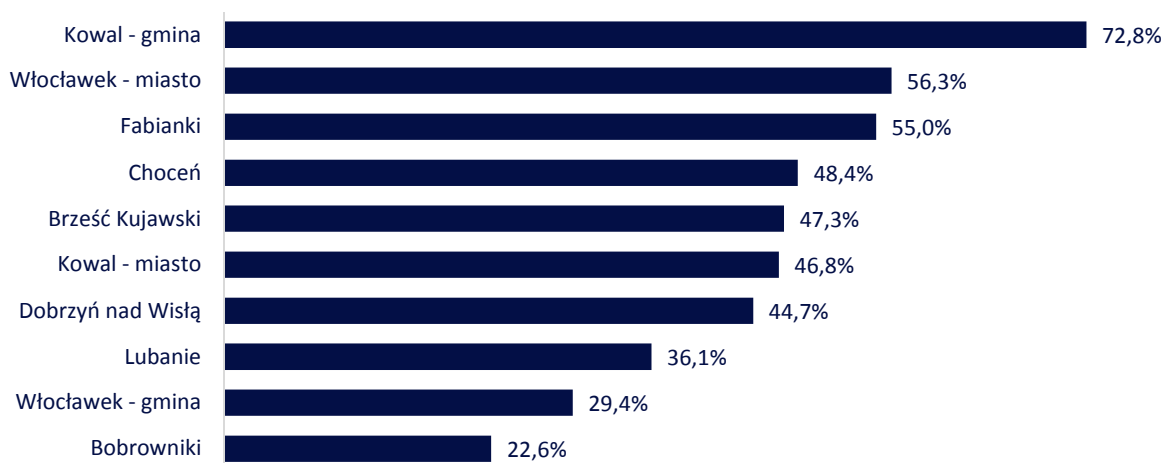
Rys. 29 Wzrost dochodów w latach 2007-2013 w gminach MOF Włocławka

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.naszakasa.org.pl/>

Podobnie jak w przypadku dochodów, wydatki we wszystkich gminach MOF Włocławka również wzrosły o kilkadziesiąt procent. Przeciętny wzrost dla całego analizowanego obszaru wynosił 53,4% i był wyższy niż wartość średnia dla Polski (42,1%). Największa zmiana nastąpiła w przypadku gminy Kowal – wzrost o 72,8%, a najmniejsza w przypadku gminy Bobrowniki – wzrost o 22,6%. Warto podkreślić, że w siedmiu gminach (miasta Włocławek i Kowal oraz gminy Kowal, Fabianki, Chocień, Brześć Kujawski, Dobrzyń nad Wisłą) odnotowano wyższy wzrost udziału wydatków niż w całym kraju.

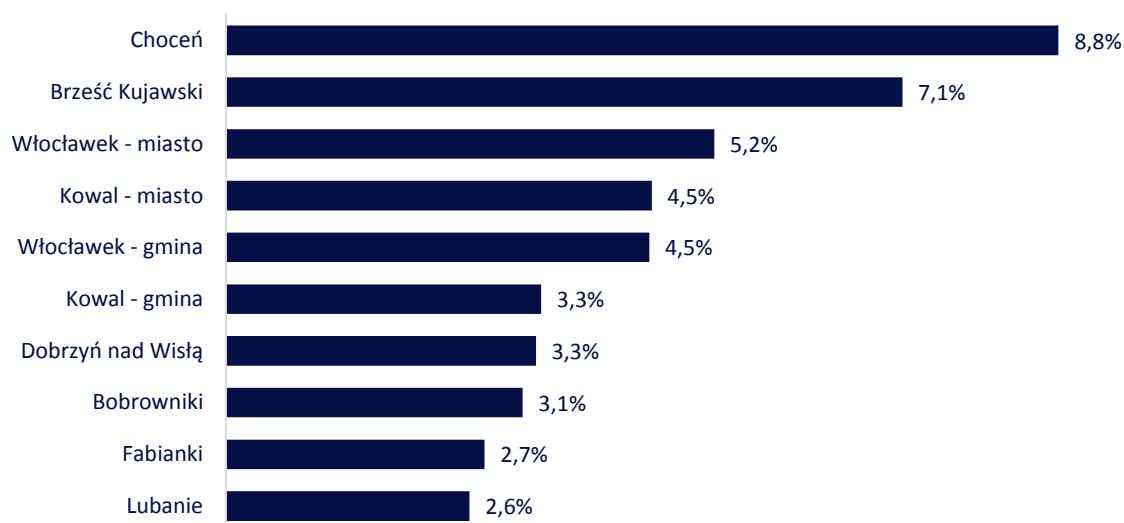
Rys. 30 Wzrost wydatków w latach 2007-2013 w gminach MOF Włocławka

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.naszakasa.org.pl/>

W latach 2007-2013 gminy MOF Włocławka pozyskały z Unii Europejskiej środki, których wartość wynosiła 274 616 499,66 zł. Stanowiły one około 5,1% sumy wszystkich dochodów badanych jednostek w tym okresie. Należy zaznaczyć, że przeciętny udział funduszy unijnych w budżetach gmin analizowanego obszaru był nieco niższy niż średnia dla Polski (5,2%). Największy udział środków europejskich występował w przypadku gmin Chocień i Brześć Kujawski – odpowiednio 8,8% i 7,1%, a najmniejszy w przypadku gmin Lubanie i Fabianki – odpowiednio 2,6% i 2,7%. Można zakładać, że samorzady pozyskujące najwięcej funduszy charakteryzowały się dużą aktywnością i skutecznością działania w tej dziedzinie. Warto podkreślić, że w przypadku dwóch gmin (Chocień, Brześć Kujawski) odnotowano wyższy udział środków z Unii Europejskiej niż w gminach całej Polski.

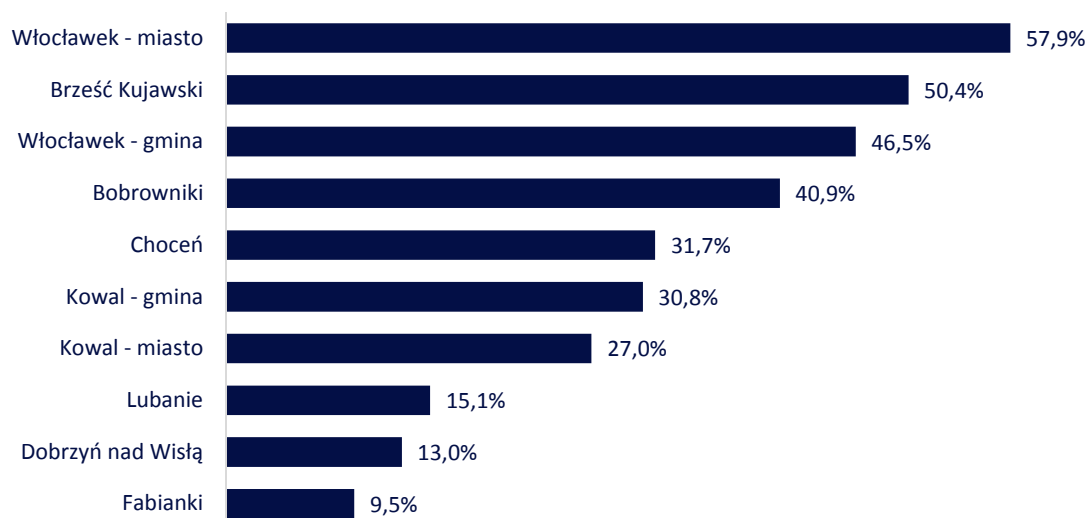
Rys. 31 Udział środków unijnych w dochodach gmin MOF Włocławka w latach 2007-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.naszakasa.org.pl/>

Zadłużenie w stosunku do osiągniętych dochodów w poszczególnych gminach MOF Włocławka w 2013 r. było zróżnicowane. Najwyższy poziom osiągnięto w mieście Włocławek i gminie Brześć Kujawski, gdzie wynosiło odpowiednio 57,9% i 50,4%. Warto zaznaczyć, że są to dwie gminy dysponujące największymi budżetami spośród wszystkich samorządów analizowanego obszaru. Najmniejsze zadłużenie charakteryzowało natomiast gminę Fabianki – jego wartość wynosiła 9,5%. Na tle wszystkich polskich samorządów korzystnie wypadły tylko cztery gminy (gminy Fabianki, Dobrzyń nad Wisłą, Lubanie oraz miasto Kowal), w których wskaźnik zadłużenia miał niższą wartość niż średnia dla całego kraju (30,4%).

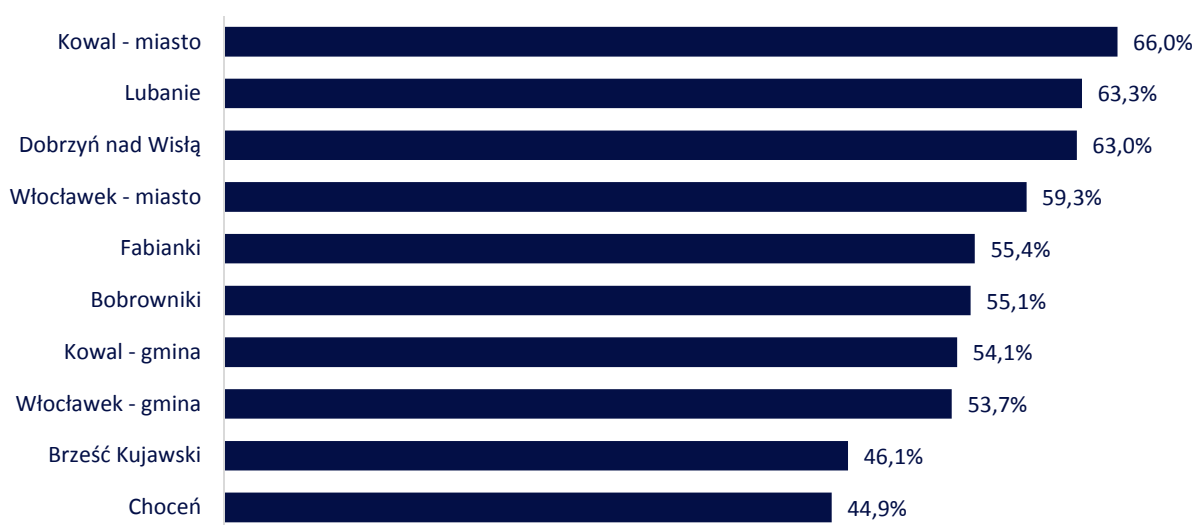
Rys. 32 Poziom zadłużenia w gminach MOF Włocławka w 2013 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.naszakasa.org.pl/>

W latach 2007-2013 gminy MOF Włocławka przeznaczyły na wydatki bieżące kwotę 2 718 443 810 zł. Stanowiły one 58% sumy wszystkich wydatków poniesionych przez badane gminy w tym okresie. Należy zaznaczyć, że przeciętny udział wydatków bieżących w budżetach gmin analizowanego obszaru był nieco niższy niż wartość średnia dla Polski (59%). Największy odsetek środków przeznaczonych na tę grupę wydatków występował w przypadku miasta Kowal, gminy Lubanie i gminy Dobrzyń nad Wisłą – odpowiednio 66%, 63,3% i 63%, a najmniejszy w przypadku gminy Chocień i gminy Brześć Kujawski – odpowiednio 44,9% i 46,1%. Warto podkreślić, że w przypadku czterech gmin (miasta Kowal i Włocławek oraz gminy Lubanie i Dobrzyń nad Wisłą) wartość wskaźnika była wyższa niż średnia dla wszystkich samorządów gminnych w Polsce.

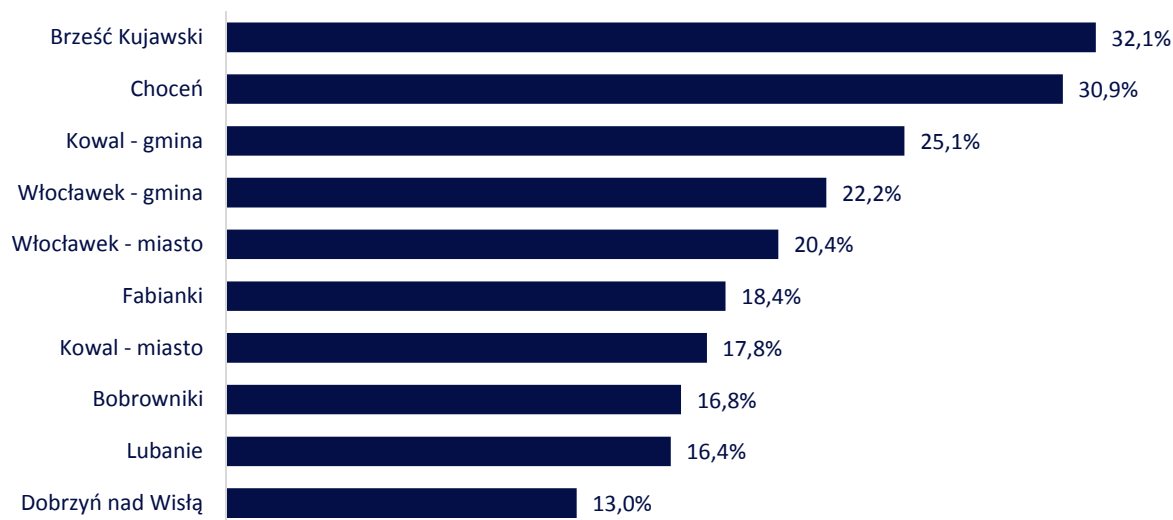
Rys. 33 Udział wydatków bieżących w gminach MOF Włocławka w latach 2007-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.naszakasa.org.pl/>

W latach 2007-2013 gminy MOF Włocławka przeznaczyły na wydatki inwestycyjne kwotę 984 006 547zł. Stanowiło to 21% sumy wszystkich wydatków poniesionych przez badane jednostki w tym okresie. Należy zaznaczyć, że przeciętny udział wydatków inwestycyjnych w budżetach gmin analizowanego obszaru był nieco wyższy niż wartość średnia dla Polski (19,7%). Największy odsetek środków przeznaczonych na tę grupę wydatków występował w przypadku gmin Brześć Kujawski i Chocień – odpowiednio 32,1% i 30,9%. Są to samorzady, które w latach 2007-2013 charakteryzowały się najmniejszym udziałem wydatków bieżących. Najmniej na inwestycje wydano natomiast w gminie Dobrzyń nad Wisłą – 13%. Jest to gmina, która znajdowała się w czołówce samorządów przeznaczających znaczną część środków na sprawy bieżące. Warto podkreślić, że w przypadku pięciu gmin (miasto Włocławek oraz gminy Brześć Kujawski, Chocień, Kowal, Włocławek) wartość wskaźnika była wyższa niż średnia dla wszystkich samorządów gminnych w Polsce.

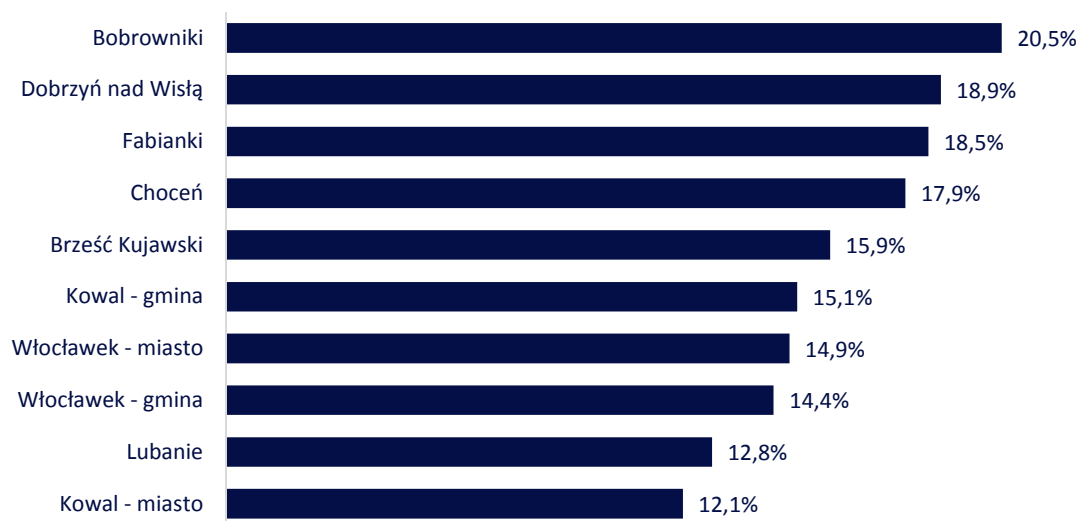
Rys. 34 Udział wydatków inwestycyjnych w gminach MOF Włocławka w latach 2007-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.naszakasa.org.pl/>

W latach 2007-2013 gminy MOF Włocławka przeznaczyły na wydatki związane z pomocą społeczną kwotę 716 512 198 zł. Stanowiły one 15,3% sumy wszystkich wydatków poniesionych przez badane jednostki w tym okresie. Należy zaznaczyć, że przeciętny udział wydatków na pomoc społeczną w budżetach gmin analizowanego obszaru był nieco wyższy niż wartość średnia dla Polski (13,9%). Największy odsetek środków przeznaczonych na tę grupę wydatków występował w przypadku gmin Bobrowniki i Dobrzyń nad Wisłą – odpowiednio 20,5% i 18,9%. Są to samorządy, które jako jedyne w analizowanym obszarze należą do powiatu lipnowskiego. Najmniej na pomoc społeczną wydawały natomiast miasto Kowal – 12,1% oraz gmina Lubanie – 12,8%. Warto podkreślić, że tylko w przypadku tych dwóch samorządów wartość wskaźnika była niższa niż średnia dla wszystkich gmin w Polsce.

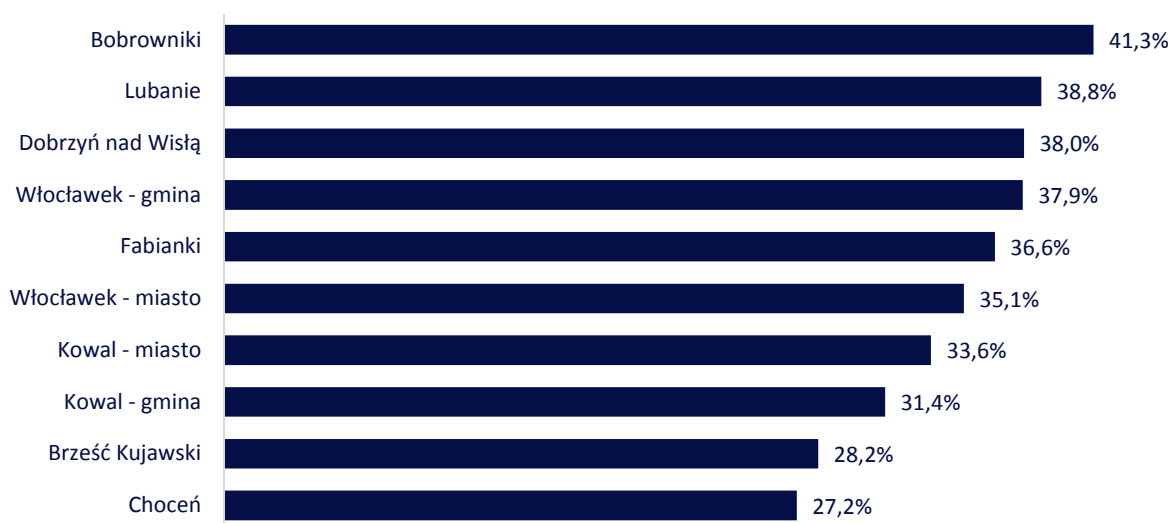
Rys. 35 Udział wydatków na pomoc społeczną w gminach MOF Włocławka w latach 2007-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.naszakasa.org.pl/>

W latach 2007-2013 gminy MOF Włocławka przeznaczyły na wydatki związane z oświatą i wychowaniem kwotę 1 632 071 458 zł. Stanowiły one 34,8% sumy wszystkich wydatków poniesionych przez badane jednostki w tym okresie. Należy zaznaczyć, że przeciętny udział wydatków na oświatę i wychowanie w budżetach gmin analizowanego obszaru był nieco wyższy niż wartość średnia dla Polski (32%). Największy odsetek środków przeznaczonych na tę grupę wydatków występował w przypadku gminy Bobrowniki – 41,3%. Najmniejsze wydatki związane z oświatą i wychowaniem zanotowano natomiast w gminach Chocień i Brześć Kujawski – odpowiednio 27,2% i 28,2%. Warto podkreślić, że tylko w przypadku tych dwóch samorządów oraz gminy Kowal wartość wskaźnika była niższa niż średnia dla wszystkich gmin w Polsce.

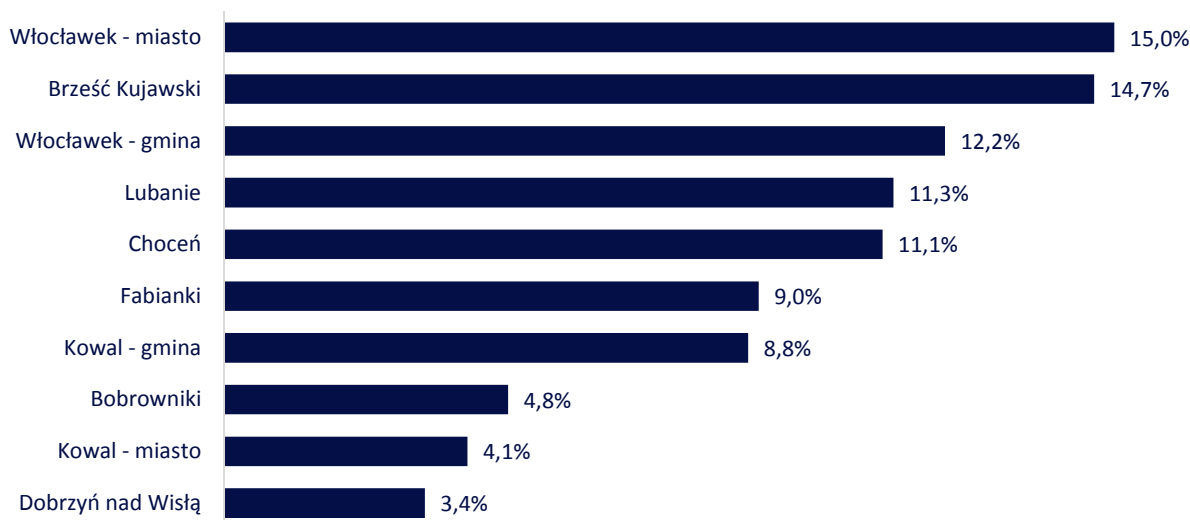
Rys. 36 Udział wydatków na oświatę i wychowanie w gminach MOF Włocławka w latach 2007-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.naszakasa.org.pl/>

W latach 2007-2013 gminy MOF Włocławka przeznaczyły na wydatki związane z inwestycjami drogowymi kwotę 638 722 561 zł. Stanowiły one 13,6% sumy wszystkich wydatków poniesionych przez badane jednostki w tym okresie. Należy zaznaczyć, że przeciętny udział wydatków na drogi w budżetach gmin analizowanego obszaru był nieco niższy niż wartość średnia dla Polski (14,9%). Największy odsetek środków przeznaczonych na tę grupę wydatków występował w przypadku miasta Włocławek i gminy Brześć Kujawski – odpowiednio 15% i 14,7%. Najmniej na drogi wydała natomiast gmina Dobrzyń nad Wisłą – 3,4%. Warto podkreślić, że tylko w przypadku miasta Włocławek wartość wskaźnika była wyższa niż średnia dla wszystkich gmin w Polsce.

Rys. 37 Udział wydatków na drogi w gminach MOF Włocławka w latach 2007-2013

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.naszakasa.org.pl/>

2.14 Analiza SWOT

Analiza SWOT stanowi metodę analityczną pozwalającą na czytelne zestawienie głównych wniosków zrealizowanej diagnozy. Wnioski są przedstawiane w podziale na cztery rozłączne kategorie:

- Mocne strony – czynniki które należy wykorzystać;
- Słabe strony – czynniki którym należy przeciwdziałać;
- Szanse – czynniki, którym należy sprzyjać;
- Zagrożenia – czynniki, którym należy zapobiegać.

W przypadku MOF Włocławka, w ramach Analizy SWOT należy zwrócić szczególną uwagę na słabe strony – pomiędzy poszczególnymi słabymi stronami występuje istotne powiązanie przyczynowo-skutkowe mogące powodować ich wzajemne wzmocnienie. Sytuacja ta jest wysoce niekorzystna i wymaga szczegółowego przeanalizowania powiązania pomiędzy poszczególnymi problemami celem zdiagnozowania problemu kluczowego. W powyższym celu wykorzystana zostanie metoda Drzewa problemów.

Tabela 8 Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Korzystne położenie komunikacyjne, w tym bliskość autostrady A1 oraz dostępność trzech węzłów autostradowych: Kowal, Włocławek Zachód i Włocławek Północ ▪ Wyróżniająca jakość środowiska przyrodniczego, w tym dostępność Zalewu Włocławskiego i zasobów uzdrowiska Wieniec-Zdrój ▪ Duża dostępność i potencjał rozwojowy terenów inwestycyjnych ▪ Pełnienie przez Włocławek funkcji miasta regionalnego – czytelne i istotne powiązania funkcjonalne w ramach MOF Włocławka 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wysokie, rosnące bezrobocie ▪ Malejąca liczba wolnych miejsc pracy ▪ Niezadawalająca dynamika wzrostu PKB w podregionie włocławskim w porównaniu do województwa kujawsko – pomorskiego i kraju ▪ Ograniczona dostępność wykwalifikowanych pracowników ▪ Starzenie się społeczeństwa ▪ Ograniczone wykorzystanie potencjału Zalewu Włocławskiego ▪ Niezadawalający stan techniczny dróg lokalnych i ponadlokalnych ▪ Znaczące zadłużenie miasta Włocławek, Brzeście Kujawskiego i gminy Włocławek
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Wykorzystanie potencjału autostrady A1, w tym zwiększenie zasięgu włocławskiego rynku zbytu ▪ Wsparcie i rozwój branż określonych jako branże przyszłości: Budownictwo i produkcja materiałów budowlanych; Przetwórstwo chemiczne i metalowe; Transport i logistyka; Produkcja i przetwórstwo spożywcze; Zrównoważona turystyka. ▪ Wykorzystanie potencjału rozwoju kadr w oparciu o Wyższą Szkołę Techniczną oraz Państwową Wyższą Szkołę Zawodową ▪ Środki unijne dostępne w perspektywie 2014-2020, w tym dostępne w ramach Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych ▪ Współpraca gmin MOF Włocławka na rzecz wspólnego rozwoju oraz przeciwdziałania problemom 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Utrzymanie się i pogłębienie negatywnych tendencji na rynku pracy oraz demograficznych, w tym odpływ pracodawców, starzenie się społeczeństwa oraz spadek wielkości lokalnego rynku zbytu ▪ Wprowadzenie odpłatności za użytkowanie autostrady A1 ▪ Wysokie koszty prowadzenia działalności gospodarczej ▪ Niestabilność przepisów prawnych oraz długotrwałe procedury administracyjne dla biznesu

Źródło: opracowanie własne

2.15 Drzewo problemów

Metoda Drzewa problemów polega na prześledzeniu zależności przyczynowo-skutkowych pomiędzy zdiagnozowanymi problemami. Pozwala to na wskazanie problemu kluczowego - węzłowego oraz skali złożoności zarówno jego przyczyn jak i skutków. Drzewo problemów MOF Włocławka zostało przedstawione poniżej.

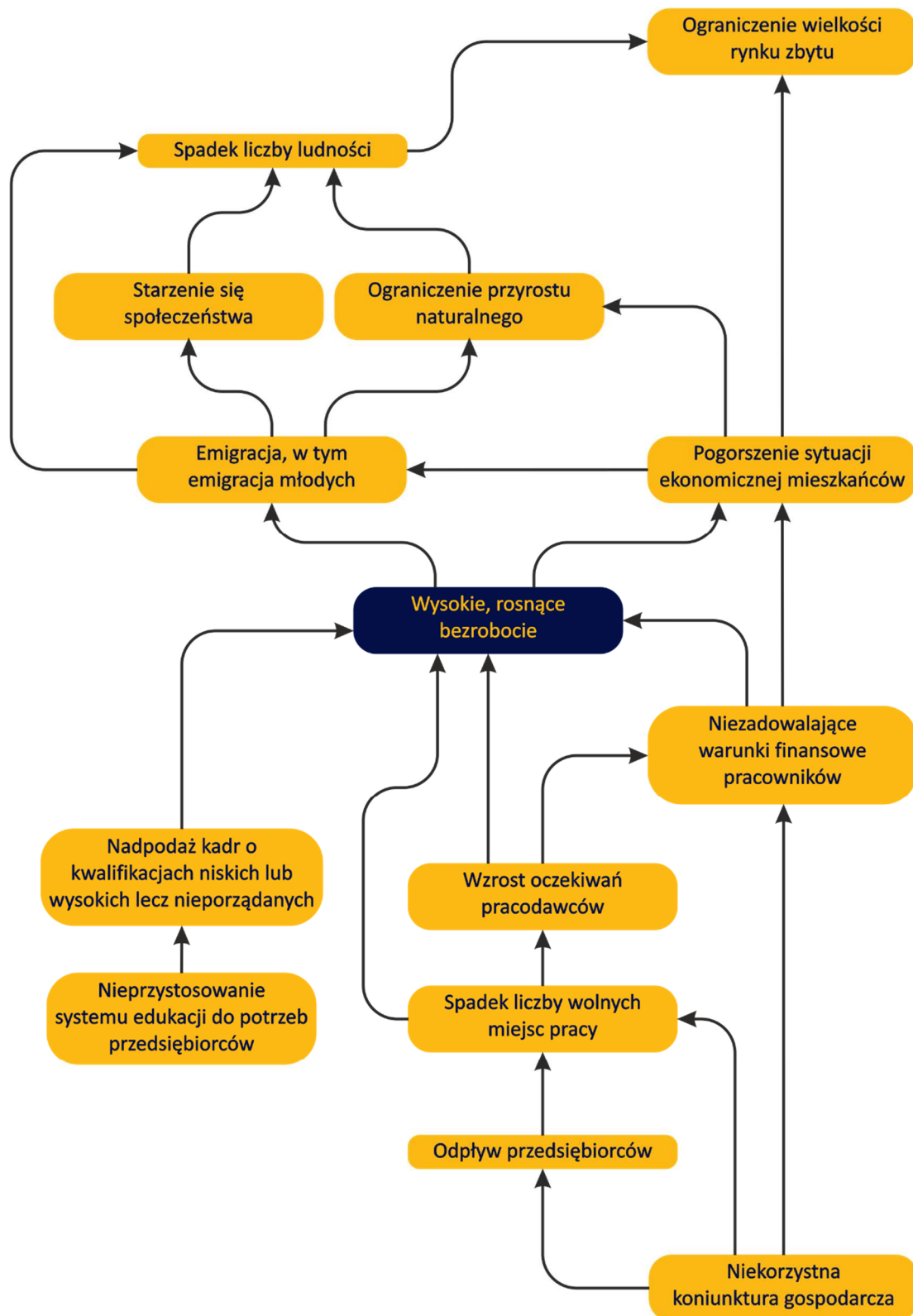
Problemem węzłowym MOF Włocławka jest wysokie, rosnące bezrobocie. Należy mieć jednak na uwadze, że problem ten nie jest specyfiką wyłącznie MOF Włocławka – problem ten dotyczy całego województwa kujawsko-pomorskiego.

Dwoma, źródłowymi problemami skutkującymi wysokim, rosnącym bezrobociem są niedopasowanie systemu edukacji do potrzeb przedsiębiorców oraz niekorzystna koniunktura gospodarcza. Problemem w szczególności złożonym jest niekorzystna koniunktura gospodarcza, która jest odpowiedzialna w sposób mniej lub bardziej bezpośredni za szereg problemów skutkujących finalnie wysokim, rosnącym bezrobociem MOF Włocławka. Wśród zdiagnozowanych problemów pośrednich znalazły się: odpływ przedsiębiorców; spadek liczby wolnych miejsc pracy; wzrost oczekiwań pracodawców; niezadowalające warunki finansowe pracowników.

Po stronie skutków wysokiego, rosnącego bezrobocia znajduje się szereg problemów pochodnych dążących do problemu końcowego jakim jest ograniczenie wielkości rynku zbytu MOF Włocławka. Wśród problemów pochodnych zdiagnozowano: pogorszenie sytuacji ekonomicznej mieszkańców; emigrację, w tym emigrację młodych; starzenie się społeczeństwa, ograniczenie przyrostu naturalnego; spadek liczby ludności. Należy przy tym zauważyć, że zdiagnozowany problem końcowy – ograniczenie wielkości rynku zbytu jest jedną z możliwych przyczyn negatywnej koniunktury gospodarczej stanowiącej w przypadku MOF Włocławka problem źródłowy.

Na podstawie analizy Drzewa problemów MOF Włocławka należy stwierdzić, że struktura problemów związana z problemem kluczowym, jakim jest wysokie, rosnące bezrobocie, jest wielopoziomowa i w znaczącym stopniu złożona. Wymaga to podjęcie planowych działań wobec problemów bazowych odpowiedzialnych za dalszy ciąg przyczynowo-skutkowy.

Rys. 38 Drzewo problemów

Źródło: opracowanie własne

3 Analiza dokumentów strategicznych MOF Włocławka

3.1 Dokumenty strategiczne jednostek samorządu terytorialnego MOF Włocławka

Porównanie dokumentów strategicznych gmin MOF Włocławka ma na celu sprawdzenie spójności wizji i celów rozwojowych poszczególnych jednostek terytorialnych. Analiza strategii umożliwi zidentyfikowanie zgodności i rozbieżności w planach samorządów oraz rozpoznanie kwestii, które je łączą i dzielą. Dokonanie takiej oceny jest istotne z punktu widzenia tworzenia przez gminy jednego, wspólnego obszaru funkcjonalnego.

Zakres analizy stanowiło porównanie wizji i celów strategicznych, a jej przedmiot – 6 strategii rozwoju (gminy Bobrowniki, Fabianki i Lubanie nie posiadają dokumentów strategicznych, miasto Kowal i gmina wiejska Kowal posiadają wspólną strategię):

- Strategia Rozwoju Miasta Włocławek 2020+ (2013-2025),
- Strategia Rozwoju Gminy Włocławek na lata 2009-2020,
- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Brześć Kujawski na lata 2001-2015,
- Strategia Rozwoju Gminy Choceń na lata 2003-2018,
- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą na lata 2013-2020,
- Strategia Rozwoju Miasta Kowal i Gminy Kowal 2002-2020.

3.1.1 Porównanie wizji rozwoju

Wizja rozwoju gminy jest przedstawieniem oczekiwanego stanu danej jednostki terytorialnej w przyszłości, w określonym przedziale czasowym. Pozwala ona wyznaczyć cele oraz kierunki działań i jednocześnie stanowi opis efektu planowanych przedsięwzięć.

Miasto Włocławek w wizji rozwoju wyraźnie zarysowuje swoją pozycję jako ważnego ośrodka o znaczeniu regionalnym, mającego wpływ na sąsiednie gminy określane mianem obszaru funkcjonalnego. Włocławek chce wykorzystywać swoje atuty nie tylko do wzrostu samego miasta, ale także stymulowania rozwoju społeczno-gospodarczego otoczenia. Planuje także pełnić rolę innowacyjnego ośrodka przemysłowego, przyciągającego inwestorów oraz ośrodka politechnicznego i szkolnictwa zawodowego, w którym kształcenie będzie dopasowane do potrzeb rynku pracy. W wizji zwrócona jest uwaga także na wysoką jakość życia ludności zapewnioną m.in. dzięki dobrze rozwiniętej infrastrukturze komunikacyjnej, kulturalnej i sportowej, atrakcyjność turystyczną – głównie ze względu na obecność Zbiornika Włocławskiego oraz aktywność mieszkańców tworzących społeczeństwo obywatelskie.

Wizja gminy Włocławek jest silnie związana z podmiejskim położeniem jednostki i wykorzystywaniem atutów takiej lokalizacji. Ze względu na sąsiedztwo dużego ośrodka, gmina używa określenia przestrzeni prestiżowej i postrzega siebie w roli lokalnego lidera nowoczesności, innowacyjności, atrakcyjności, który przyciąga inwestorów i wykształconą kadrę. Wizja odnosi się także do aspektów: społecznego – dobre warunki życia i aktywność mieszkańców, gospodarczego – wysoka przedsiębiorczość, środowiskowego – wysoka jakość środowiska, atrakcyjna dla turystów,

komunikacyjnego – duża dostępność. Włocławek jest jedyną gminą, która nawiązuje do sąsiedztwa miasta Włocławek i to na bliskości chce w głównej mierze opierać swój rozwój.

Gminy Brześć Kujawski i Chocień podkreślają w swoich wizjach wiejski charakter jednostek. Stawiają na wielofunkcyjny rozwój społeczno-gospodarczy, który ma zapewnić wysoką jakość życia i podniesienie konkurencyjności gmin. Zwracają uwagę przede wszystkim na wzrost w sektorze rolnictwa, rozwój turystyki oraz zapewnienie wysokiej jakości środowiska. **Rolniczy charakter gminy jest istotnym aspektem wizji Dobrzyń nad Wisłą.** Gmina ta chce być atrakcyjna turystycznie i zachować czyste środowisko. **Miasto Kowal i gmina Kowal odnoszą się przede wszystkim do zapewnienia wysokiego standardu życia lokalnej społeczności;** plany związane są także z zachowaniem naturalnego środowiska dla przyszłych pokoleń.

Tabela 9 Aspekty ujęte w wizjach rozwoju gmin MOF Włocławka

Aspekty ujęte w wizji rozwoju	Gminy
Wysoka jakość życia społeczności lokalnej	miasto Włocławek, gmina Włocławek, Brześć Kujawski, Chocień, Dobrzyń nad Wisłą, miasto Kowal i gmina Kowal
Wysoki poziom wykształcenia mieszkańców	miasto Włocławek, gmina Włocławek, Brześć Kujawski, Chocień
Wysoki poziom edukacji	miasto Włocławek
Rozwinięte społeczeństwo obywatelskie	miasto Włocławek, gmina Włocławek, Dobrzyń nad Wisłą
Wysoki poziom przedsiębiorczości i inwestycji	miasto Włocławek, gmina Włocławek
Rozwinięty sektor przemysłu	miasto Włocławek
Rozwinięty sektor turystyki	miasto Włocławek, gmina Włocławek, Brześć Kujawski, Chocień, Dobrzyń nad Wisłą
Rozwinięty sektor rolnictwa	Brześć Kujawski, Chocień, Dobrzyń nad Wisłą
Rozwinięty sektor kultury	miasto Włocławek
Konkurencyjność gminy	miasto Włocławek, gmina Włocławek, Brześć Kujawski, Chocień
Innowacyjność gminy	miasto Włocławek, gmina Włocławek
Duży wpływ gminy na otoczenie	miasto Włocławek
Dobra dostępność komunikacyjna	miasto Włocławek, gmina Włocławek
Wysoka jakość środowiska	gmina Włocławek, Brześć Kujawski, Chocień, Dobrzyń nad Wisłą, miasto Kowal i gmina Kowal

Źródło: opracowanie własne na podstawie strategii rozwoju gmin MOF Włocławka

Na podstawie analizy wizji rozwoju można stwierdzić, że gminy tworzące MOF Włocławka mają różne plany dotyczące stanu swoich jednostek terytorialnych w przyszłości. Odmienność wizji należy wiązać z charakterem jednostek (np. gminy rolnicze stawiają na rozwój rolnictwa, gmina miejska chce rozwijać przemysł i kulturę), ich lokalizacją (np. kierunek rozwoju determinuje podmiejskie położenie gminy Włocławek czy położenie gminy Dobrzyń nad Wisłą w sąsiedztwie rzeki), potencjałem wewnętrznym (np. miasto Włocławek planuje stymulować rozwój społeczno-gospodarczy sąsiednich jednostek), problemami występującymi w gminie i chęcią ich rozwiązania (np. gmina Brześć Kujawski chce podnieść niski poziom wykształcenia ludności).

Najczęściej występującym aspektem w wizjach gmin MOF Włocławka jest wysoka jakość życia społeczności lokalnej – wszystkie samorządy nawiązują do niej w swoich planach. Na wysoką jakość życia składają się różne elementy, wśród których gminy wymieniają m.in.: dostęp do dobrze rozwiniętej infrastruktury technicznej i społecznej, zagwarantowanie miejsc pracy, podniesienie poziomu zamożności, zapewnienie spokojnej egzystencji i poczucia bezpieczeństwa, stworzenie szans rozwoju. **Do aspektów, które często pojawiają się w wizjach gmin należy zaliczyć: wysoką jakość środowiska oraz rozwinięty sektor turystyki** – w obu przypadkach na dany obszar wskazuje 5 dokumentów strategicznych.

Warto podkreślić, że na tle wszystkich analizowanych jednostek terytorialnych wyróżniają się miasto i gmina Włocławek, w których wizjach można znaleźć wiele elementów wspólnych. Obie gminy chcą przyjąć rolę liderów w swoim regionie, wykorzystując wzajemne oddziaływanie (miasto wpływając na otoczenie, gmina wiejska – korzystając z tego wpływu). Są to jedyne samorządy, które w wizji odnoszą się do rozwoju przedsiębiorczości, innowacyjności oraz kwestii przyciągania inwestorów dzięki swojej atrakcyjności. Ponadto miasto Włocławek stawia na rozwój aspektów, które są charakterystyczne dla gmin miejskich i na które inne jednostki badanego obszaru nie zwracają uwagi – wysoki poziom edukacji, rozwinięty sektor przemysłu i kultury oraz wywieranie wpływu na otaczające jednostki.

3.1.2 Cele w strategiach rozwoju

Cele rozwojowe wyznaczane są na podstawie dokonanej diagnozy społeczno-gospodarczej oraz w oparciu o zidentyfikowane mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia występujące w przypadku danej gminy (tzw. analizę SWOT). Często nawiązują do głównych problemów jednostki samorządowej i stanowią sposób na ich rozwiązanie. Definiowanie, a następnie dążenie do realizacji celów służy osiągnięciu stanu opisanego w wizji gminy. W dokumentach strategicznych wyróżniamy: cel główny/nadrzędny (często bezpośrednio nawiązujący do wizji lub utożsamiany z misją), cele strategiczne (powiązane bezpośrednio z celem głównym), cele operacyjne (powiązane bezpośrednio z celem strategicznym lub kilkoma celami tego typu) oraz działania (konkretne przedsięwzięcia umożliwiające realizację celów operacyjnych). Warto zaznaczyć, że poszczególne cele można łączyć tematycznie, wyznaczając w ten sposób główne kierunki rozwoju. Należy również podkreślić, że określenia stosowane w odniesieniu do celów poszczególnych szczebli mogą być różne w zależności od dokumentu. Na potrzeby niniejszej analizy cele pierwszego rzędu określone są mianem strategicznych, a drugiego rzędu – operacyjnych.

Porównanie celów głównych

Podobnie jak w przypadku wizji, cechą łączącą wszystkie dokumenty strategiczne jest zawarcie w celu głównym chęci dążenia do podniesienia jakości życia społeczności lokalnej – gminy nawiązują do tego tematu bezpośrednio lub pośrednio. Analizując cele główne poszczególnych strategii możemy wyróżnić gminy, które wyznaczyły cel o charakterze ogólnym i takie, które odnoszą się w nim do konkretnych kwestii. Pierwsza grupa (gmina Włocławek, Brześć Kujawski, Chocień) skupia się na poprawie warunków życia mieszkańców i rozwoju społeczno-gospodarczym gminy. W przypadku drugiej grupy (miasto Włocławek, Dobrzyń nad Wisłą, miasto Kowal i gmina Kowal) cele są określone w bardziej precyzyjny sposób. Miasto Włocławek jako kwestię nadrzędną traktuje tworzenie nowych miejsc pracy, ponieważ w wyniku diagnozy za kluczowy problemem uznano wysokie bezrobocie. Dobrzyń nad Wisłą chce się rozwinąć jako gmina rolnicza i turystyczna, natomiast miasto Kowal i gmina Kowal swój wzrost planują opierać na skutecznym wykorzystywaniu zasobów środowiska. Na podstawie analizy **cele główne gmin MOF Włocławka można uznać za zbieżne ze względu na odniesienia do jakości życia mieszkańców, jednak różniące się stopniem szczegółowości – dotyczącym dokładnego określenia, w jaki sposób zmienić warunki życia w gminie.**

Tabela 10 Cele główne w strategiach rozwoju gmin MOF Włocławka

Gmina	Cel główny
miasto Włocławek	Tworzenie warunków dla powstawania nowych miejsc pracy
gmina Włocławek	Osiągnięcie wysokiej jakości życia mieszkańców oraz aktywizacja społeczna i gospodarcza gminy
Brześć Kujawski	Wielofunkcyjny rozwój społeczno-gospodarczy miasta i gminy Brześć Kujawski podstawą wzrostu konkurencyjności gminy i zasobności jej mieszkańców (misja)
Chocień	Poprawa warunków życia mieszkańców gminy Chocień
Dobrzyń nad Wisłą	Dobrzyń – zielona przystań nad Wisłą, gdzie mieszkańcy wspólnie i zgodnie budują swoją przyszłość. Szanując naszą historię rozwijamy nowoczesną gminę rolniczą i przyjazną dla turystów (wizja)
miasto Kowal i gmina Kowal	Rozwój miasta Kowal i gminy Kowal zapewniający szybki wzrost jakości życia mieszkańców oparty na racjonalnej i efektywnej gospodarce zasobami środowiska

Źródło: opracowanie własne na podstawie strategii rozwoju gmin MOF Włocławka

Liczba i horyzont czasowy celów strategicznych

Cel główny może być osiągnięty dzięki realizacji celów niższego stopnia, zwanych strategicznymi. W przypadku strategii gminy Włocławek wskazane są obszary działań, które można utożsamiać z celami strategicznymi. Liczba celów strategicznych jest różna w poszczególnych dokumentach. Najwięcej celów wyznaczyło miasto Włocławek – 6, a najmniej miasto Kowal i gmina Kowal – 3. Należy zaznaczyć, że liczba celów nie jest powiązana z ich szczegółowością – nie występuje zależność, zgodnie z którą im więcej celów, tym są one bardziej sprecyzowane i odwrotnie.

Rys. 39 Liczba celów strategicznych w strategiach rozwoju gmin MOF Włocławka

Źródło: opracowanie własne na podstawie strategii rozwoju gmin MOF Włocławka

Warto zwrócić uwagę na horyzont czasowy wyznaczonych celów. W 3 dokumentach (gmina Włocławek, Dobrzyń nad Wisłą, gmina i miasto Kowal) jako docelowy został przyjęty rok 2020. Można wiązać to z chęcią dostosowania zapisów dokumentów do celów Strategii Rozwoju Kraju do 2020 r. oraz wspólnotowego dokumentu strategicznego Europa 2020. Takie podejście wydaje się być słuszne, także ze względu na programowanie funduszy unijnych w perspektywie 2014-2020. Brześć Kujawski i Chocień założyły krótszy horyzont czasowy, odpowiednio do 2015 r. i 2018 r., a miasto Włocławek – dłuższy, do 2025r. Należy jednak podkreślić, że w przypadku 3 strategii (Brześć Kujawski, miasto i gmina Kowal, Chocień) okres, którego dotyczą rozpoczął się dość dawno – cele zostały wyznaczone ponad 10 lat temu (w 2001 r., 2002 r. i 2003 r.). Może to skutkować brakiem aktualności i dopasowania celów do obecnej sytuacji gmin.

Strategie analizowanych gmin obejmują okres od 7 lat w przypadku Dobrzynia nad Wisłą do 18 lat w przypadku miasta i gminy Kowal. Dla pozostałych gmin – miasta Włocławka oraz gmin Włocławek, Brześć Kujawski i Chocień jest to odpowiednio 11, 12, 14 i 15 lat. W związku z tym należy stwierdzić, że **strategie są dokumentami długofalowymi, zgodnie z istniejącymi wymogami**. Z drugiej jednak strony **zbyt długi horyzont czasowy może niekorzystnie wpływać na użyteczność strategii ze względu na ograniczone możliwości dokładnego prognozowania zmiany sytuacji**.

Rys. 40 Horyzont czasowy celów wyznaczonych w strategiach rozwoju gmin MOF Włocławka podany w latach

Źródło: opracowanie własne na podstawie strategii rozwoju gmin MOF Włocławka

Porównanie celów strategicznych i operacyjnych

Najbardziej istotnym aspektem analizowanych strategii jest zakres tematyczny wyznaczonych celów i rodzaj dziedzin, których dotyczą. Należy zaznaczyć, że cele strategiczne w dokumentach gmin MOF Włocławka są różnie zdefiniowane i charakteryzują się odmiennym stopniem szczegółowości. Nazwy celów często nie są określone w precyzyjny sposób i nie oddają faktycznej treści, która się pod nimi kryje. W związku z tym, aby zbadać rzeczywisty zakres celów strategicznych, jako przedmiot analizy potraktowano cele niższego rzędu – cele operacyjne, szczegółowe lub działania (określane różnie w poszczególnych dokumentach). Na podstawie ich treści wyznaczono kilka głównych obszarów, do których się odnoszą. Należą do nich: społeczeństwo, gospodarka, infrastruktura techniczna, turystyka (wyróżniona z dziedziny gospodarki ze względu na charakter analizowanego obszaru), ład przestrzenny oraz środowisko naturalne. Biorąc pod uwagę fakt, że niektóre cele dotyczą więcej niż jednej dziedziny, na potrzeby pełnej analizy przyjęto następujące założenie: cel może być przyporządkowany do kilku dziedzin jednocześnie (udział celów w różnych obszarach nie sumuje się do 100%).

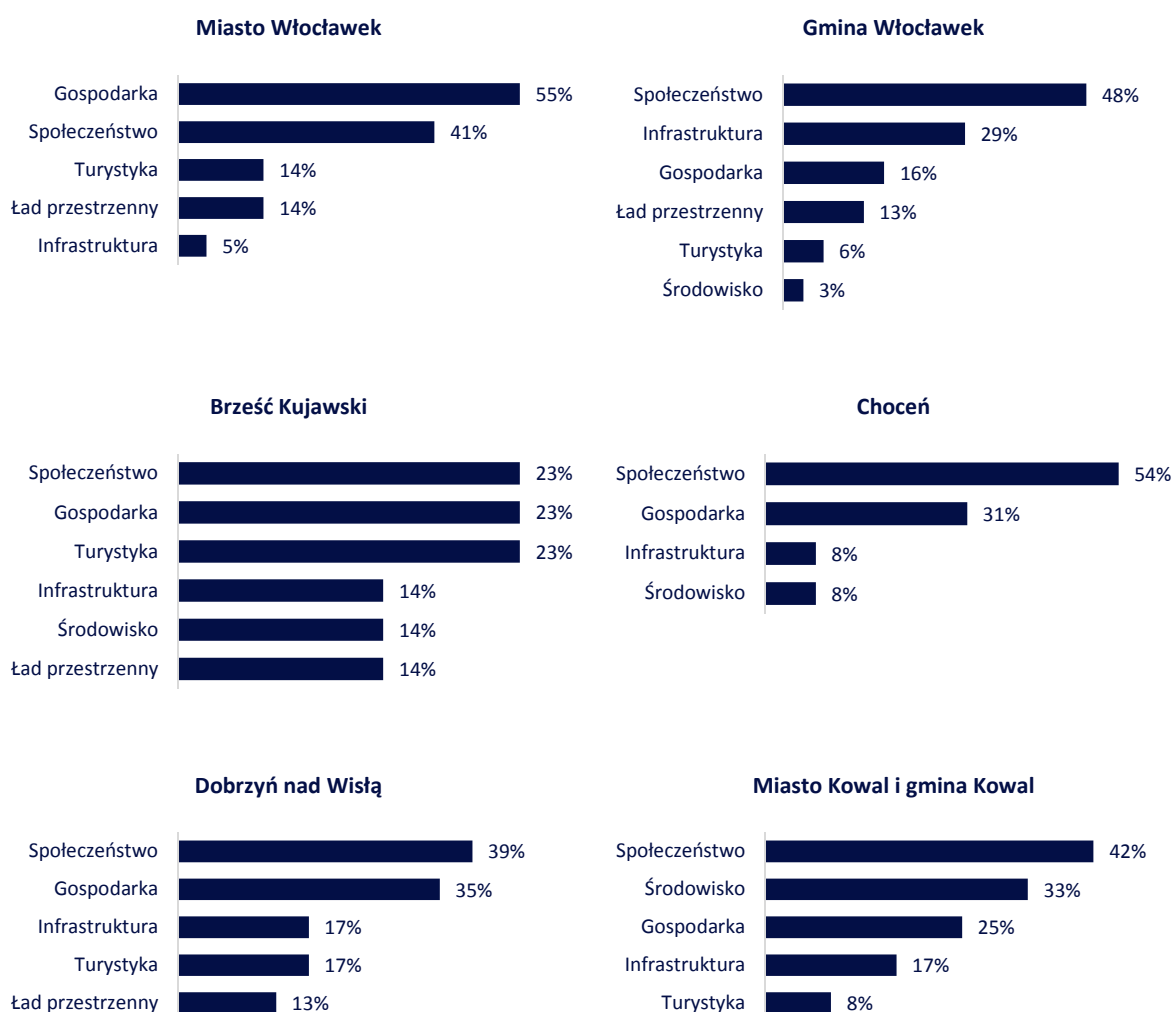
Analiza celów operacyjnych umożliwia zidentyfikowanie podobieństw i różnic w planowaniu strategicznym poszczególnych gmin MOF Włocławka. **Wszystkie gminy w swoich strategiach często odwołują się do kwestii społecznych**, wśród których można wyróżnić m.in. wzrost poziomu

wykształcenia mieszkańców, budowanie społeczeństwa obywatelskiego, rozwiązywanie problemów społecznych (np. walka z bezrobociem). Do dziedziny społecznej należy od 23% wszystkich celów w strategii gminy Brześć Kujawski do 54% celów w przypadku gminy Chocień. Obszar społeczny jest najczęściej występującym obszarem w przypadku wszystkich gmin, poza miastem Włocławkiem. **We Włocławku na pierwszym miejscu pod względem liczby celów znajduje się dziedzina gospodarcza** – należy do niej aż 55% wszystkich celów operacyjnych. Jest to zdecydowanie więcej niż w pozostałych gminach, gdzie odsetek celów związanych m.in. z rozwojem przedsiębiorczości, rolnictwa, przyciąganiem inwestorów, promocją gminy czy poprawą kwalifikacji zawodowych mieszkańców wynosi od 16% w przypadku gminy Włocławek do 35% w przypadku Dobrzynia nad Wisłą. Występujące różnice można wiązać z faktem, że Włocławek jest gminą miejską, aspirującą do roli ośrodka regionalnego, będącego miejscem atrakcyjnym dla inwestorów, innowacyjnym, dysponującym wykwalifikowaną kadrą. **Ostatnią dziedziną, do której odnoszą się wszystkie gminy jest infrastruktura**, w której mieszczą się działania takie jak: budowa i modernizacja infrastruktury drogowej i komunalnej oraz usprawnienie funkcjonowania transportu publicznego. Tego obszaru dotyczy od 5% celów w przypadku miasta Włocławek do 29% celów w przypadku gminy Włocławek – wskazane jednostki wyróżniają się na tle innych. W dokumencie miasta Włocławek tylko jeden cel odnosi się do dziedziny infrastrukturalnej i związany jest z organizacją transportu oraz usprawnieniem układu drogowego. Można to wiązać z miejskim charakterem gminy i powszechnym dostępem mieszkańców do sieci wodno-kanalizacyjnej, energetycznej, gazowej. W przypadku gminy Włocławek dokument strategiczny wskazuje cele dotyczące infrastruktury drogowej, komunalnej i transportu publicznego – w gminie występują braki w dostępności do sieci oraz ich niska jakość. **Cele turystyczne** stanowią od 6% wszystkich celów w przypadku gminy Włocławek do 23% w przypadku Brześcia Kujawskiego. Należy zaznaczyć, że Chocień w swojej strategii w ogóle nie odnosi się do tego obszaru. Na turystykę stawiają przede wszystkim dwie gminy – Brześć Kujawski, którego północna część położona jest w uzdrowiskowo-wypoczynkowym Rejonie Turystycznym Wieńca Zdroju oraz Dobrzyń nad Wisłą, który walory turystyczne uznaje za jedno z podstawowych uwarunkowań rozwoju. **Działania związane z ochroną środowiska i poprawą jego jakości są zapisane w 4 strategiach** – gminy Włocławek (3% wszystkich celów), Brześć Kujawski (14%), Chocień (8%) oraz miasta Kowal i gminy Kowal (33%). Szczególną uwagę należy zwrócić na ostatni z wymienionych dokumentów, w którym aż 1/3 celów operacyjnych odnosi się do kwestii środowiska naturalnego. Miasto Kowal i gmina Kowal uważają ten aspekt za swoją mocną stroną m.in. ze względu na obecność Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego i planują zachować dobry stan środowiska dla przyszłych pokoleń. **Na ład przestrzenny zwracają uwagę 4 samorządy** – miasto Włocławek (14% wszystkich celów operacyjnych), gmina Włocławek (13%), Brześć Kujawski (14%) i Dobrzyń nad Wisłą (13%). Cele należące do tego obszaru dotyczą m.in. tworzenia atrakcyjnych przestrzeni publicznych, przygotowywania terenów dla inwestorów czy sporządzania planów miejscowych.

Na podstawie struktury celów operacyjnych można wskazać główne podobieństwa między gminami MOF Włocławka w zakresie planowania strategicznego. Obszarem priorytetowym dla wszystkich samorządów jest społeczeństwo – gminy skupiają się na inwestowaniu w rozwój społeczności lokalnej i poprawie jakości ich życia. W analizowanych dokumentach widoczna jest także chęć rozwoju opartego na wielu dziedzinach. Cele w strategiach gminy Włocławek i Brześcia Kujawskiego odnoszą się do 6 obszarów problemowych. W przypadku miasta Włocławka, Dobrzynia nad Wisłą oraz miasta Kowal i gminy Kowal jest to 5 obszarów, natomiast w przypadku gminy Chocień – 4. **Różnice między celami są widoczne na podstawie akcentu kładzionego na daną dziedzinę w poszczególnych gminach.** W związku z tym można stwierdzić, że rozwój gospodarczy jest szczególnie istotny dla miasta Włocławka, poprawa dostępności i jakości infrastruktury technicznej – dla gminy Włocławek, rozwój turystyki – dla Brześcia Kujawskiego i Dobrzynia nad Wisłą, wysoka jakość środowiska naturalnego – dla miasta Kowal i gminy Kowal.

Rys. 42 Struktura celów operacyjnych gmin MOF Włocławka według obszarów strategicznych

Źródło: opracowanie własne na podstawie strategii rozwoju gmin MOF Włocławka

Cele związane z obszarem społeczeństwa są zapisane we wszystkich analizowanych dokumentach. Każda z omawianych gmin MOF Włocławka odnosi się do **wzrostu poziomu wykształcenia mieszkańców**, wskazując na tworzenie bazy edukacyjnej i szkoleniowej, poprawę dostępności do placówek oświatowych, promocję kształcenia. Warto zaznaczyć, że gminy odwołują się często do edukacji osób dorosłych, a miasto Włocławek podkreśla dodatkowo chęć promocji nauk ścisłych. Wszystkie strategie, poza należącą do miasta Kowal i gminy Kowal, zawierają cele dotyczące **budowania społeczeństwa obywatelskiego**. Wśród nich można wyróżnić tworzenie społeczności zintegrowanej, posiadającej wspólną tożsamość, kształtowanie postaw patriotyzmu lokalnego oraz stymulowanie aktywności mieszkańców, która przejawia się m.in. poprzez rozwój organizacji pozarządowych i stowarzyszeń. Odniesienie do **budowania społeczeństwa informacyjnego** znajduje się natomiast tylko w dwóch strategiach – miasta Włocławka i gminy Włocławek. Samorządy te chcą upowszechnić świadczenie usług internetowych, także przez urzędy administracji lokalnej. Obie wskazane gminy oraz Chocień stawiają na **rozwój sektora kultury** – rozbudowę infrastruktury oraz poszerzenie oferty kulturalnej. Na tle wszystkich samorządów wyróżniają się gmina Włocławek i Dobrzyń nad Wisłą, ponieważ w swoich strategiach posiadają cele dotyczące **rozwoju usług dla konkretnych grup społecznych**. W przypadku Włocławka są to osoby niepełnosprawne i ludzie starsi, a w przypadku Dobrzynia nad Wisłą – dzieci i młodzież oraz rolnicy. W 3 analizowanych dokumentach

można znaleźć bezpośrednie odwołania do **negatywnych zjawisk społecznych i sposobów ich zmniejszenia**. Brześć Kujawski, Dobrzyń nad Wisłą i Kowal zwracają uwagę na rozwiązywanie problemów, do których należą: wykluczenie społeczne, bezrobocie, patologie, niski poziom bezpieczeństwa.

Tabela 11 Zakres celów operacyjnych należących do obszaru „Społeczeństwo”

Cele	Gminy
Wzrost poziomu wykształcenia mieszkańców	miasto Włocławek, gmina Włocławek, Brześć Kujawski, Chocień, Dobrzyń nad Wisłą, miasto Kowal i gmina Kowal
Budowanie społeczeństwa obywatelskiego	miasto Włocławek, gmina Włocławek, Brześć Kujawski, Chocień, Dobrzyń nad Wisłą
Budowanie społeczeństwa informacyjnego	miasto Włocławek, gmina Włocławek
Rozwój kultury	miasto Włocławek, gmina Włocławek, Chocień
Rozwój usług publicznych dla konkretnych grup społecznych	gmina Włocławek, Dobrzyń nad Wisłą
Rozwiązywanie problemów społecznych (bezrobocie, patologie, bezpieczeństwo)	Brześć Kujawski, Dobrzyń nad Wisłą, miasto Kowal i gmina Kowal

Źródło: opracowanie własne na podstawie strategii rozwoju gmin MOF Włocławka

Wszystkie analizowane gminy posiadają w swoich dokumentach strategicznych cele odnoszące się do **przyciągania inwestorów**. Zapisy strategii wskazują m.in. na przygotowanie uzbrojonych terenów inwestycyjnych, oferowanie ulg podatkowych, zapewnienie odpowiedniej kadry i udzielanie wsparcia merytorycznego lub finansowego. W przypadku 3 samorządów (miasto Włocławek, gmina Włocławek, Chocień) pojawiają się także odniesienia do **tworzenia instytucji otoczenia biznesu**. Mają one za zadanie wspierać rozwój przedsiębiorczości poprzez szkolenia czy doradztwo – przykładem może być Włocławski Inkubator Innowacji i Przedsiębiorczości. Na tle analizowanych samorządów wyróżnia się miasto Włocławek, które jako jedyne w swoim dokumencie kładzie nacisk na **rozwój branż innowacyjnych i sektora nowych technologii**. Wśród celów gminy miejskiej znajduje się także **kształtowanie współpracy** – zarówno między przedsiębiorstwami (w ramach klastrów gospodarczych), jak i między sektorami biznesu, nauki i władzami lokalnymi. Włocławek charakteryzuje również chęć prowadzenia promocji gospodarczej jako odrębnej dziedziny promocji miasta, przy zaangażowaniu sąsiadujących gmin. Należy podkreślić, że poza ogólnym rozwojem przedsiębiorczości w części dokumentów znajdują się cele, które dotyczą **wspierania konkretnych branż – przemysłu oraz rolnictwa**. Miasto Włocławek odnosi się do działalności przemysłowej i produkcyjnej, Dobrzyń nad Wisłą i Kowal – do działalności rolniczej, natomiast Brześć Kujawski – do obu wskazanych sektorów. W przypadku 4 analizowanych dokumentów można znaleźć cele, których treść stanowi **podnoszenie kwalifikacji zawodowych społeczności lokalnej**. Miasto Włocławek skupia się przede wszystkim na dostosowaniu edukacji do potrzeb rynku pracy, gmina Włocławek na kształtowaniu postaw prozatrudnieniowych, a Dobrzyń nad Wisłą i Kowal – doradztwie i szkoleniach skierowanych do rolników.

Tabela 12 Zakres celów operacyjnych należących do obszaru „Gospodarka”

Cele	Gminy
Przyciąganie inwestorów	miasto Włocławek, gmina Włocławek, Brześć Kujawski, Chocień, Dobrzyń nad Wisłą, miasto Kowal i gmina Kowal
Wzrost innowacji	miasto Włocławek
Kształtowanie współpracy między podmiotami gospodarczymi	miasto Włocławek
Tworzenie instytucji otoczenia biznesu	miasto Włocławek, gmina Włocławek, Chocień
Podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców	miasto Włocławek, gmina Włocławek, Dobrzyń nad Wisłą, miasto Kowal i gmina Kowal
Promocja gminy	miasto Włocławek, gmina Włocławek, Chocień
Rozwój przemysłu	miasto Włocławek, Brześć Kujawski
Rozwój rolnictwa	Brześć Kujawski, Dobrzyń nad Wisłą, miasto Kowal i gmina Kowal

Źródło: opracowanie własne na podstawie strategii rozwoju gmin MOF Włocławka

We wszystkich analizowanych strategiach znajdują się cele dotyczące rozwoju infrastruktury technicznej. Na **budowę i modernizację infrastruktury komunalnej** zwracają uwagę wszystkie gminy, poza miastem Włocławkiem. W dokumentach tych samorządów zapisane są cele związane z poprawą dostępności i funkcjonowania sieci wodociągowej, kanalizacyjnej, gazowej, energetycznej czy systemu utylizacji odpadów. **Rozwój infrastruktury drogowej** jest kwestią poruszaną w 5 omawianych strategiach – jedyną, która pomija to zagadnienie jest strategia miasta Kowal i gminy Kowal. Pozostałe gminy stawiają na ulepszenie stanu technicznego dróg, rozwój ich sieci oraz modernizację dróg powiatowych i wojewódzkich we współpracy z władzami jednostek wyższego szczebla. Warto zaznaczyć, że miasto Włocławek i gmina wiejska Włocławek chcą poprawić **organizację transportu zbiorowego**. Obie gminy odnoszą się do rozwoju komunikacji publicznej, nie tylko w obrębie ich granic administracyjnych, ale także w zakresie połączeń z sąsiednimi jednostkami – celem jest ułatwienie dojazdów mieszkańców do szkół i pracy.

Tabela 13 Zakres celów operacyjnych należących do obszaru „Infrastruktura techniczna”

Cele	Gminy
Rozwój infrastruktury komunalnej	gmina Włocławek, Brześć Kujawski, Chocień, Dobrzyń nad Wisłą, miasto Kowal i gmina Kowal
Rozwój infrastruktury drogowej	miasto Włocławek, gmina Włocławek, Brześć Kujawski, Chocień, Dobrzyń nad Wisłą,
Usprawnienie transportu publicznego	miasto Włocławek, gmina Włocławek

Źródło: opracowanie własne na podstawie strategii rozwoju gmin MOF Włocławka

Cele związane z turystyką są zapisane w 5 analizowanych dokumentach – wyjątek stanowi strategia gminy Chocień. Wszystkie pozostałe samorzady deklarują **budowę niezbędnej infrastruktury turystycznej** – bazy sportowej (miasto Włocławek), ścieżek rowerowych (gmina Włocławek, Dobrzyń nad Wisłą, miasto Kowal i gmina Kowal) oraz bazy noclegowej i gastronomicznej (Brześć Kujawski). W

przypadku 4 gmin (miasto Włocławek, gmina Włocławek, Brześć Kujawski i Dobrzyń nad Wisłą) wskazany jest także **rozwój produktów turystycznych**, który ma się odbywać w oparciu o walory przyrodnicze, kulturowe i uzdrowiskowe, charakteryzujące te jednostki. Warto podkreślić, że Brześć Kujawski i Dobrzyń nad Wisłą jako jedyne stawiają na **rozwój gospodarstw agroturystycznych**, chcąc propagować i wspierać ich tworzenie. Te dwie gminy oraz miasto Włocławek wyznaczają również jako cel **promocję oferty turystycznej**. Ma się ona odbywać za pośrednictwem m.in. stron internetowych, informatorów, lokalnych mediów, imprez kulturalnych. Należy zaznaczyć, że w strategii Włocławka zapisana jest propozycja utworzenia programu promocji we współpracy z gminami sąsiednimi (nie są one jednak wymienione).

Tabela 14 Zakres celów operacyjnych należących do obszaru „Turystyka”

Cele	Gminy
Tworzenie infrastruktury turystycznej	miasto Włocławek, gmina Włocławek, Brześć Kujawski, Dobrzyń nad Wisłą, miasto Kowal i gmina Kowal
Rozwój produktów turystycznych	miasto Włocławek, gmina Włocławek, Brześć Kujawski, Dobrzyń nad Wisłą
Rozwój agroturystyki	Brześć Kujawski, Dobrzyń nad Wisłą
Promocja oferty turystycznej	miasto Włocławek, Brześć Kujawski, Dobrzyń nad Wisłą

Źródło: opracowanie własne na podstawie strategii rozwoju gmin MOF Włocławka

Środowisko naturalne jest dziedziną, którą obejmują cele zawarte w 4 strategiach – gminy Włocławek, Brześć Kujawski, Chocień oraz miasta Kowal i gminy Kowal. Każda z wymienionych gmin umieściła w dokumencie strategicznym zapis, który dotyczy **działań mających pozytywny wpływ na środowisko**. Należą do nich m.in. zwiększenie stopnia lesistości, ochrona powietrza czy ograniczenie degradacji gleb. Na tle wskazanych samorządów wyróżniają się miasto Kowal i gmina Kowal, które poza bezpośrednimi działaniami stawiają także na **edukację społeczności** w zakresie ekologii i promocję selektywnej zbiórki odpadów.

Tabela 15 Zakres celów operacyjnych należących do obszaru „Środowisko naturalne”

Cele	Gminy
Poprawa walorów środowiska	gmina Włocławek, Brześć Kujawski, Chocień, miasto Kowal i gmina Kowal
Rozwój świadomości ekologicznej	miasto Kowal i gmina Kowal

Źródło: opracowanie własne na podstawie strategii rozwoju gmin MOF Włocławka

Cele dotyczące ładu przestrzennego w swoich dokumentach strategicznych posiadają 4 gminy – miasto Włocławek, gmina Włocławek, Brześć Kujawski i Dobrzyń nad Wisłą. Wszystkie wskazane samorzady planują podejmowanie **działań związanych z zagospodarowaniem terenów publicznych**, podniesieniem ich atrakcyjności i poprawą estetyki oraz dostosowaniem do potrzeb mieszkańców i turystów. Trzy z nich (poza gminą Włocławek) zwracają także uwagę na **przygotowanie terenów dla inwestorów** poprzez rewitalizację czy sporządzenie planów zagospodarowania. Wśród analizowanych dokumentów tylko w jednym, należącym do Brześcia Kujawskiego, pojawia się zapis dotyczący **rozwój zabudowy mieszkaniowej i rolniczej**. Bardzo istotnymi celami są te, które dotyczą **sporządzania dokumentów planistycznych**, ponieważ ułatwiają one racjonalne i sprawne zagospodarowanie przestrzeni. Dobrzyń nad Wisłą deklaruje w swojej strategii utworzenie planów miejscowych, podobnie

gmina Włocławek, która chce także przeprowadzić aktualizację Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Warto zaznaczyć, że miasto Włocławek wskazuje na konkretny dokument – Program zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego Zbiornika Włocławskiego i Wisły.

Tabela 16 Zakres celów operacyjnych należących do obszaru „Ład przestrzenny”

Cele	Gminy
Zagospodarowanie terenów publicznych	miasto Włocławek, gmina Włocławek, Brześć Kujawski, Dobrzyń nad Wisłą
Przygotowanie terenów dla inwestorów	miasto Włocławek, Brześć Kujawski, Dobrzyń nad Wisłą
Rozwój zabudowy	Brześć Kujawski
Tworzenie planów miejscowych, programów zagospodarowania	miasto Włocławek, gmina Włocławek, Dobrzyń nad Wisłą

Źródło: opracowanie własne na podstawie strategii rozwoju gmin MOF Włocławka

3.1.3 Współpraca międzygminna

W kontekście tworzenia spójnego obszaru funkcjonalnego warto zwrócić uwagę na kwestię współpracy między samorządami. **Wśród analizowanych strategii rozwoju w 4 znajdują się odwołania do współpracy z gminami sąsiednimi.** Na ten aspekt zwracają uwagę: miasto Włocławek, gmina Włocławek, Brześć Kujawski i Chocień.

Miasto Włocławek odnosi się do współpracy z sąsiednimi gminami w przypadku 4 celów operacyjnych (nie wskazując konkretnych jednostek):

- Cel operacyjny 1.3. Kreowanie kompleksowej promocji gospodarczej miasta, działanie: Współpraca z innymi gminami przy promowaniu Włocławka i obszaru gmin sąsiadujących jako atrakcyjnego miejsca do inwestowania – współpraca obejmuje opracowanie oferty inwestycyjnej i społeczno-kulturowej oraz wdrożenie planu promocji oferty;
- Cel operacyjny 1.4. Rewitalizacja terenów przemysłowych, powojkowych i przygotowanie nowych terenów pod rozwój działalności produkcyjno-usługowej, działanie: Wyznaczenie i przygotowanie planistyczne terenów inwestycyjnych – współpraca obejmuje poszukiwanie nowych terenów inwestycyjnych;
- Cel operacyjny 5.1. Opracowanie i wdrożenie programu zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego Zalewu Włocławskiego i Wisły, działanie: Przygotowanie programu zagospodarowania turystyczno-rekreacyjnego Zalewu Włocławskiego – współpraca z gminami położonymi nad Zalewem w zakresie planowania i realizacji inwestycji;
- Cel operacyjny 5.2. Rozwój turystyki aktywnej i produktu turystycznego w oparciu o zasoby przyrodnicze i kulturowe miasta, działanie: Rozwój infrastruktury dla turystyki aktywnej i rekreacji – współpraca obejmuje budowę ścieżek rowerowych i wyznaczanie tras nordic walking oraz działanie: Opracowanie przy współudziale gmin sąsiadujących programu promocji potencjału turystycznego – współpraca obejmuje stworzenie sposobów i form promocji oraz korelację wydarzeń i imprez w celu stworzenia spójnej oferty turystycznej w regionie.

W przypadku gminy Włocławek, która jest obszarem podmiejskim, duży nacisk kładziony jest na współpracę z miastem. Jako priorytetowe obszary współpracy strategia gminy wskazuje:

- realizację gospodarki wodno-ściekowej;
- zagospodarowanie turystyczne, szczególnie Zalewu Włocławskiego i terenów z nim sąsiadujących, oraz terenów wypoczynku świątecznego mieszkańców miasta, położonych nad jeziorem Wikaryjskim;
- lobbing na rzecz modernizacji lotniska w Kruszynie.

Gmina Włocławek zwraca także uwagę na kwestię współpracy z sąsiednimi gminami, która ma się odbywać w ramach kilku działań:

- Działanie 1.3. Upowszechnienie kształcenia ustawicznego, poprawa dostępności do szkolnictwa dla dorosłych – współpraca obejmuje zwiększanie dostępności do oświaty tradycyjnej oraz organizację kursów i szkoleń;
- Działanie 2.3. Aktywizacja zawodowa oraz kształtowanie postaw prozatrudnieniowych – współpraca obejmuje organizację kursów i szkoleń dla osób bezrobotnych;
- Działanie 2.4. Rozwój instytucji wsparcia przedsiębiorczości oraz otoczenia biznesu – współpraca obejmuje utworzenie centrum wsparcia przedsiębiorczości oraz pomoc w tworzeniu terenów inwestycyjnych w mieście Włocławku, Brześciu Kujawskim i Kowalu;
- Działanie 2.5. Rozwój turystyki, w tym wykorzystanie walorów Zbiornika Włocławskiego, Lasów Gostynińsko-Włocławskich i podmiejskiego położenia – współpraca obejmuje stworzenie zintegrowanego produktu turystyki wodnej z udziałem miasta Włocławka, gminy Włocławek i Dobrzynia nad Wisłą (wymienione są także gminy w powiecie płockim: Nowy Duninów, Stara Biała, Brudzeń Duży, Płock) oraz ochronę zasobów i wykorzystanie walorów turystycznych Lasów Gostynińsko-Włocławskich z udziałem miasta Włocławka i gminy Kowal (wskazane są także gminy spoza MOF Włocławka – Baruchowo, Gostynin, Nowy Duninów).

W strategii rozwoju Brześcia Kujawskiego można znaleźć dwa cele operacyjne, których realizacja wymaga współpracy:

- Cel operacyjny 2.2. Wykorzystanie walorów historyczno kulturowych Brześcia Kujawskiego, zadanie: Podjęcie współpracy z sąsiednimi gminami w celu odbudowy i modernizacji oraz wspólnej eksploatacji kolejki wąskotorowej dla celów turystyki;
- Cel operacyjny 4.3. Upowszechnianie edukacji dorosłych, zadanie: Wspieranie inicjatyw powoływania wyższych uczelni zawodowych we Włocławku.

Choć tylko w przypadku jednego celu operacyjnego podkreśla konieczność podejmowania współpracy:

- Cel operacyjny 2.2. Upowszechnianie promocji gminy, zadanie: Współpraca z gminami bądź Stowarzyszeniem Gmin na rzecz wspólnych działań promocyjnych np. organizacja wspólnych imprez edukacyjnych, kulturowych, ekologicznych itp.

3.2 Powiązania z dokumentami strategicznymi i planistycznymi wyższego szczebla

Cele strategii rozwoju gmin MOF Włocławka zostały porównane z celami zapisanymi w dokumentach wyższego rzędu – krajowych i regionalnych. Do grupy dokumentów nadrzędnych należą:

- Strategia Rozwoju Kraju 2020,
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie,
- Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030,
- Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020,
- Regionalna Strategia Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020,
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

Dodatkowo, przeanalizowany został dokument pt. *Koncepcja rozwoju i zagospodarowania przestrzennego terenów wokół Zbiornika Włocławskiego* - dokument opracowany przez Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku, mający z racji przedmiotu opracowania istotne powiązanie z MOF Włocławka.

3.2.1 Strategia Rozwoju Kraju 2020

Cele znajdujące się we wszystkich analizowanych strategiach wpisują się w trzy obszary **Strategii Rozwoju Kraju 2020** – *Sprawne i efektywne państwo, Konkurencyjna gospodarka oraz Spójność społeczna i terytorialna*. W przypadku pierwszego obszaru spójne z dokumentem krajowym są cele dotyczące kształtowania ładu przestrzennego oraz rozwoju kapitału społecznego i zapewnienia bezpieczeństwa mieszkańcom. Duża liczba zapisów strategii gminnych jest zgodna z celami gospodarczymi SRK. Odnoszą się one do rozwoju przedsiębiorczości, rolnictwa, innowacyjności, kapitału ludzkiego, rozpowszechniania wykorzystania technologii cyfrowych, kwestii bezpieczeństwa energetycznego i jakości środowiska oraz wzrostu efektywności transportu. Spójność społeczna i terytorialna jest w strategiach samorządów MOF Włocławka ujęta w ramach celów dotyczących zwiększania aktywności osób wykluczonych i zagrożonych, zwiększania dostępności i jakości usług publicznych oraz wykorzystania potencjału wewnętrznego, który w przypadku analizowanych gmin jest związany głównie z turystyką. Do największej liczby celów odnosi się strategia gminy Włocławek – ich liczba wynosi 10. W przypadku miasta Włocławek, Brześcia Kujawskiego i Dobrzynia nad Wisłą jest ich 8, a w przypadku gminy Chocień oraz miasta Kowal i gminy Kowal – 6. Warto zaznaczyć, że Strategia Rozwoju Kraju podkreśla znaczenie ośrodków subregionalnych i lokalnych, w tym miast powiatowych, jako miejsc posiadających potencjał do absorpcji i rozprzestrzeniania procesów rozwojowych. Z tym zapisem zgodna jest wizja miasta Włocławek, według której aspiruje on do roli silnego ośrodka w skali regionu.

Tabela 17 Zgodność celów strategii gmin MOF Włocławek z celami Strategii Rozwoju Kraju 2020

Strategia Rozwoju Kraju 2020	Strategia miasta Włocławek	Strategia gminy Włocławek	Strategia miasta i gminy Brześć Kujawski	Strategia gminy Chocień	Strategia miasta i gminy Dobrzyń nad Wisłą	Strategia miasta Kowal i gminy Kowal
Obszar strategiczny I. Sprawne i efektywne państwo						
Cel 1. Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem	Cel 4. Dążenie do wzmocnienia atrakcyjności miasta jako miejsca do życia	Obszar działań 1. Rozwój społeczny Obszar działań 4. Kształtowanie ładu przestrzennego			Cel 4. Rozwój przedsiębiorczości	
Cel 3. Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji indywidualnych potrzeb i aktywności obywatela	Cel 6. Kreowanie marki miasta i poczucia tożsamości lokalnej	Obszar działań 1. Rozwój społeczny	Cel 4. Poprawa warunków życia mieszkańców i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego	Cel 1. Podniesienie poziomu wiedzy społeczności lokalnej	Cel 2. Rozwój technicznej infrastruktury miejsko-gminnej Cel 3. Aktywna polityka społeczna	Cel 2. Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji z zapewnieniem perspektyw i szans rozwoju na przyszłość dla następnych pokoleń
Obszar strategiczny II. Konkurencyjna gospodarka						
Cel 2. Wzrost wydajności gospodarki	Cel 1. Kreowanie silnej pozycji miasta na mapie inwestycyjnej kraju Cel 2. Dążenie do innowacyjności i tworzenie klastrów gospodarczych	Obszar działań 2. Rozwój gospodarczy	Cel 1. Rozwój nowoczesnego przemysłu, małej i średniej przedsiębiorczości oraz przetwórstwa rolno-spożywczego i przechowalnictwa	Cel 3. Tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego gminy	Cel 1. Wspomaganie rozwoju rolnictwa Cel 4. Rozwój przedsiębiorczości	Cel 1. Zapewnienie mieszkańcom miejsc pracy i dochodów pozwalających na oczekiwany w odczuciu społecznym poziom życia

Cel 3. Zwiększenie innowacyjności gospodarki	Cel 2. Dążenie do innowacyjności i tworzenie klastrów gospodarczych					
Cel 4. Rozwój kapitału ludzkiego	Cel 3. Tworzenie warunków	Obszar działań 1. Rozwój społeczny	Cel 4. Poprawa warunków życia mieszkańców i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego	Cel 1. Podniesienie poziomu wiedzy społeczności lokalnej Cel 4. Podniesienie poziomu kultury społeczeństwa.	Cel 1. Wspomaganie rozwoju rolnictwa Cel 4. Rozwój przedsiębiorczości	Cel 2. Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji z zapewnieniem perspektyw i szans rozwoju na przyszłość dla następnych pokoleń
Cel 5. Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych	Obszar działań 1. Rozwój społeczny					
Cel 6. Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko	Obszar działań 3. Rozwój infrastruktury		Cel 3. Rozwinięta sieć infrastruktury technicznej i dobrze chronione środowisko naturalne	Cel 3. Tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego gminy	Cel 2. Rozwój technicznej infrastruktury miejsko-gminnej	Cel 3. Zachowanie naturalnego środowiska dla przyszłych pokoleń, prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami zmierzające do odnowy poszczególnych elementów środowiska i efektywnego ich wykorzystania
Cel 7. Zwiększenie efektywności transportu	Cel 4. Dążenie do wzmocnienia atrakcyjności miasta jako miejsca do życia	Obszar działań 3. Rozwój infrastruktury	Cel 3. Rozwinięta sieć infrastruktury technicznej i dobrze chronione środowisko naturalne	Cel 3. Tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego gminy	Cel 2. Rozwój technicznej infrastruktury miejsko-gminnej	

Obszar strategiczny III. Spójność społeczna i terytorialna					
Cel 1. Integracja społeczna		Obszar działań 1. Rozwój społeczny	Cel 4. Poprawa warunków życia mieszkańców i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego	Cel 3. Aktywna polityka społeczna	<p>Cel 1. Zapewnienie mieszkańcom miejsc pracy i dochodów pozwalających na oczekiwaną w odczuciu społecznym poziom życia</p> <p>Cel 2. Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji z zapewnieniem perspektyw i szans rozwoju na przyszłość dla następnych pokoleń</p>
Cel 2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych	<p>Cel 4.</p> <p>Dążenie do wzmocnienia atrakcyjności miasta jako miejsca do życia</p>	Obszar działań 1. Rozwój społeczny	Cel 4. Poprawa warunków życia mieszkańców i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego	<p>Cel 1. Podniesienie poziomu wiedzy społeczności lokalnej</p> <p>Cel 4. Podniesienie poziomu kultury społeczeństwa</p>	
<p>Cel 3. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju</p> <p>oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych</p>	<p>Cel 5. Umacnianie znaczenia sportu, turystyki i rekreacji w rozwoju miasta</p>	Obszar działań 2. Rozwój gospodarczy	<p>Cel 1. Rozwój nowoczesnego przemysłu, małej i średniej przedsiębiorczości oraz przetwórstwa rolno-spożywczego i przechowalnictwa</p> <p>Cel 2. Dobrze wykorzystane walory przyrodnicze, kulturowe i uzdrowiskowe</p>	Cel 5. Rozwój turystyki	<p>Cel 1. Zapewnienie mieszkańcom miejsc pracy i dochodów pozwalających na oczekiwaną w odczuciu społecznym poziom życia</p> <p>Cel 2. Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji z zapewnieniem perspektyw i szans rozwoju na przyszłość dla następnych pokoleń</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie strategii rozwoju gmin MOF Włocławka i Strategii Rozwoju Kraju 2020

3.2.2 Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju – Polska 2030

Strategie rozwoju gmin MOF Włocławka zawierają cele odnoszące się do trzech obszarów **Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju – Polska 2030**. Tymi obszarami są: *Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki*, *Równoważenie potencjałów rozwojowych regionów* oraz *Efektywność i sprawność państwa*. W przypadku pierwszego obszaru spójne z dokumentem krajowym są cele dotyczące rozwoju przedsiębiorczości, rolnictwa, przyciągania inwestorów, podniesienia jakości kapitału ludzkiego, zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego i poprawy stanu środowiska. Zapisy w strategiach gmin są również zgodne z celami obejmującymi kwestie potencjału rozwojowego regionów. Odnoszą się one m.in. do rewitalizacji przestrzeni publicznych, poprawy transportu oraz rozwoju sektora rolno-spożywczego. Efektywność i sprawność państwa w strategiach samorządów analizowanego obszaru jest związana z budowaniem kapitału społecznego – zwiększaniem aktywności mieszkańców, tworzeniem społeczeństwa obywatelskiego, rozwojem kultury. Do największej liczby celów odnosi się strategia gminy Włocławek – ich liczba wynosi 8. W przypadku Brześcia Kujawskiego jest ich 7, w przypadku Dobrzynia nad Wisłą i miasta Włocławek – 6, a w przypadku gminy Choceń oraz miasta Kowal i gminy Kowal – 5. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju również zwraca uwagę na kwestię ośrodków subregionalnych.

Tabela 18 Zgodność celów strategii gmin MOF Włocławka z celami Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju	Strategia miasta Włocławek	Strategia Gminy Włocławek	Strategia Miasta i Gminy Brześć Kujawski	Strategia Gminy Chocień	Strategia Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą	Strategia Miasta Kowal i Gminy Kowal
Obszar konkurencyjności i innowacyjności gospodarki						
Cel 3. Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki	Cel 3. Tworzenie warunków do budowania kadr nowoczesnej gospodarki i ich wykorzystania	Obszar działań 1. Rozwój społeczny	Cel 4. Poprawa warunków życia mieszkańców i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego	Cel 1. Podniesienie poziomu wiedzy społeczności lokalnej	Cel 1. Wspomaganie rozwoju rolnictwa	Cel 2. Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji z zapewnieniem perspektyw i szans rozwoju na przyszłość dla następnych pokoleń
Cel 4. Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki	Cel 1. Kreowanie silnej pozycji miasta na mapie inwestycyjnej kraju Cel 2. Dążenie do innowacyjności i tworzenie klastrów gospodarczych	Obszar działań 2. Rozwój gospodarczy	Cel 1. Rozwój nowoczesnego przemysłu, małej i średniej przedsiębiorczości oraz przetwórstwa rolno-spożywczego i przechowalnictwa	Cel 3. Tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego gminy	Cel 1. Wspomaganie rozwoju rolnictwa Cel 4. Rozwój przedsiębiorczości	Cel 1. Zapewnienie mieszkańcom miejsc pracy i dochodów pozwalających na oczekiwany w odczuciu społecznym poziom życia
Cel 5. Stworzenie Polski Cyfrowej		Obszar działań 1. Rozwój społeczny				
Cel 6. Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state”	Cel 4. Dążenie do wzmocnienia atrakcyjności miasta jako miejsca do życia Cel 6. Kreowanie marki miasta i poczucia tożsamości lokalnej	Obszar działań 1. Rozwój społeczny Obszar działań 2. Rozwój gospodarczy	Cel 4. Poprawa warunków życia mieszkańców i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego		Cel 3. Aktywna polityka społeczna	Cel 2. Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji z zapewnieniem perspektyw i szans rozwoju na przyszłość

						dla następnych pokoleń Cel 1. Zapewnienie mieszkańcom miejsc pracy i dochodów pozwalających na oczekiwany w odczuciu społecznym poziom życia
Cel 7. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska		Obszar działań 3. Rozwój infrastruktury Obszar działań 4. Kształtowanie ładu przestrzennego	Cel 3. Rozwinięta sieć infrastruktury technicznej i dobrze chronione środowisko naturalne	Cel 3. Tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego gminy	Cel 2. Rozwój technicznej infrastruktury miejsko-gminnej	Cel 3. Zachowanie naturalnego środowiska dla przyszłych pokoleń, prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami zmierzające do odnowy poszczególnych elementów środowiska i efektywnego ich wykorzystania
Obszar równoważenia potencjałów rozwojowych regionów						
Cel 8. Wzmocnienie mechanizmów terytorialnego równoważenia rozwoju dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych	Cel 4. Dążenie do wzmocnienia atrakcyjności miasta jako miejsca do życia	Obszar działań 1. Rozwój społeczny	Cel 1. Rozwój nowoczesnego przemysłu, małej i średniej przedsiębiorczości oraz przetwórstwa rolno-spożywczego i przechowalnictwa			Cel 1. Zapewnienie mieszkańcom miejsc pracy i dochodów pozwalających na oczekiwany w odczuciu społecznym poziom życia

Cel 9. Zwiększenie dostępności terytorialnej Polski poprzez utworzenie zrównoważonego, spójnego i przyjaznego użytkownikom systemu transportowego	Cel 4. Dążenie do wzmocnienia atrakcyjności miasta jako miejsca do życia	Obszar działań 3. Rozwój infrastruktury	Cel 3. Rozwinięta sieć infrastruktury technicznej i dobrze chronione środowisko naturalne	Cel 3. Tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego gminy	Cel 2. Rozwój technicznej infrastruktury miejsko-gminnej
Obszar efektywności i sprawności państwa					
Cel 11. Wzrost społecznego kapitału rozwoju	Cel.6 Kreowanie marki miasta i poczucia tożsamości lokalnej	Obszar działań 1. Rozwój społeczny	Cel 4. Poprawa warunków życia mieszkańców i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego	Cel 4. Podniesienie poziomu kultury społeczeństwa	Cel 3. Aktywna polityka społeczna

Źródło: opracowanie własne na podstawie strategii rozwoju gmin MOF Włocławka i Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju – Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności

3.2.3 Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego

Wszystkie cele znajdujące się w strategiach gmin MOF Włocławka są spójne z zapisami jednego z celów głównych **Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego**, którym jest *Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów*. Cele wyznaczone przez samorządy lokalne wpisują się w kierunek działań *1.2. Tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania procesów rozwojowych i zwiększania ich absorpcji poza miastami wojewódzkimi*. KSRR zwraca uwagę na wspieranie rozwoju i znaczenia miast subregionalnych, rozwijanie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich i efektywne wykorzystanie w procesach rozwojowych potencjału specjalizacji terytorialnej. W ramach tych zagadnień mieszczą się wszystkie cele strategii gmin, ponieważ dotyczą poprawy jakości kapitału ludzkiego i społecznego, rozwoju funkcji gospodarczych, poprawy jakości życia, atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej, wykorzystywania walorów wewnętrznych (społecznych, gospodarczych, kulturowych, środowiskowych) oraz rozbudowy i modernizacji infrastruktury transportowej. Zgodność zapisów strategii występuje także w przypadku innego celu KSRR, którym jest *Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych*. Cele wyznaczone przez gminy MOF Włocławka wpisują się w dwa kierunki działań:

- *2.2. Wspieranie obszarów wiejskich o najniższym poziomie dostępu mieszkańców do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe;*
- *2.3. Restrukturyzacja i rewitalizacja miast i innych obszarów tracących dotychczasowe funkcje społeczno-gospodarcze.*

Cele gmin wiejskich i miejsko-wiejskich są spójne z zapisami pierwszego kierunku, ponieważ nawiązują do podniesienia jakości życia i pracy na obszarach wiejskich. Jest to związane głównie z działaniami na rzecz poprawy dostępności i jakości usług edukacyjnych, szkoleniowych, medycznych, komunikacyjnych, komunalnych i kulturalnych. Z drugim kierunkiem są natomiast zgodne cele strategii miasta Włocławek. Restrukturyzacja i rewitalizacja w KSRR rozumiane są bowiem jako działania w odniesieniu do sfery społecznej, gospodarczej i infrastrukturalnej, do których odnosi się dokument strategiczny gminy miejskiej.

3.2.4 Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Zapisy strategii gmin analizowanego obszaru mieszczą się w jednym z celów polityki przestrzennej, opisanej w **Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030**. Jest to *cel 2. Poprawa spójności wewnętrznej i terytorialne równoważenie rozwoju kraju poprzez promowanie integracji funkcjonalnej, tworzenie warunków dla rozprzestrzeniania się czynników rozwoju, wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich oraz wykorzystanie potencjału wewnętrznego wszystkich terytoriów*. Cele lokalnych dokumentów strategicznych wpisują się w takie kierunki działań, jak:

- *2.1. Wspomaganie spójności w układzie krajowym;*
- *2.2. Regionalna integracja funkcjonalna, wspomaganie rozprzestrzeniania procesów rozwojowych na obszary poza głównymi miastami oraz budowanie potencjału do specjalizacji terytorialnej;*
- *2.3. Wspomaganie spójności w obszarach problemowych.*

W przypadku KPZK cele strategii gminnych można przypisać w podziale na miasta oraz obszary wiejskie. Zapisy dokumentu należącego do miasta Włocławek są spójne z założeniami Koncepcji w zakresie wspomaganie procesów koncentracji urbanizacji w miastach średnich i małych, wspierania rozwoju ośrodków subregionalnych oraz restrukturyzacji i rewitalizacji obszarów zdegradowanych i miast. Cele

strategiczne pozostałych gmin można uznać za zbieżne z zapisami dotyczącymi wspomaganie restrukturyzacji oraz integracji przestrzennej i funkcjonalnej obszarów wiejskich. KPZK zwraca także uwagę na wspomaganie rozwoju specjalizacji terytorialnej, co w przypadku analizowanych gmin można odnieść głównie do turystyki.

3.2.5 Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020

Dokumenty gmin MOF Włocławka zawierają cele odnoszące się do wszystkich celów **Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020**, poza jednym – związanym z bezpieczeństwem. Spójność występuje w obszarach dotyczących gospodarki i miejsc pracy, sektora rolno-spożywczego, aktywnego społeczeństwa i sprawnych usług publicznych, dostępności i spójności jednostek (rozwój infrastruktury drogowej i transportu), sprawnego zarządzania (partycypacja społeczna, poprawa jakości i ochrona środowiska), innowacyjności oraz tożsamości i dziedzictwa. Do największej liczby celów odnoszą się strategie miasta Włocławek, gminy Włocławek i Brześćcia Kujawskiego – ich liczba wynosi 6. W przypadku gmin Chocień i Dobrzyń nad Wisłą jest ich 5, a w przypadku miasta Kowal i gminy Kowal – 4. Warto zaznaczyć, że Strategia rozwoju województwa zwraca uwagę na znaczenie Włocławka w skali regionu i konieczność rozwiązywania występujących w nim problemów. Wśród działań dotyczących rozwoju miasta wskazuje na: zmniejszenie poziomu bezrobocia, wsparcie rozwoju gospodarczego, usprawnienie systemu transportowego (w całym obszarze funkcjonalnym), utworzenie placówek edukacyjnych, rozwój zawodowego szkolnictwa wyższego oraz budowę infrastruktury kulturalnej.

Tabela 19 Zgodność celów strategii gmin MOF Włocławek z celami Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego

Strategia rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego	Strategia miasta Włocławek	Strategia Gminy Włocławek	Strategia Miasta i Gminy Brześć Kujawski	Strategia Gminy Choceń	Strategia Miasta i Gminy Dobrzyń nad Wisłą	Strategia Miasta Kowal i Gminy Kowal
Gospodarka i miejsca pracy	Cel 1. Kreowanie silnej pozycji miasta na mapie inwestycyjnej kraju	Obszar działań 2. Rozwój gospodarczy	Cel 1. Rozwój nowoczesnego przemysłu, małej i średniej przedsiębiorczości oraz	Cel 2. Promocja gminy	Cel 4. Rozwój przedsiębiorczości	Cel 1. Zapewnienie mieszkańcom miejsc pracy i dochodów pozwalających na oczekiwany w odczuciu społecznym poziom życia
	Cel 2. Dążenie do innowacyjności i tworzenie klastrów gospodarczych	Obszar działań 3. Rozwój infrastruktury	przetwórstwa rolno-spożywczego i przechowalnictwa	Cel 3. Tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego gminy	Cel 5. Rozwój turystyki	Cel 2. Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji z zapewnieniem perspektyw i szans rozwoju na przyszłość dla następnych pokoleń
	Cel 5. Umacnianie znaczenia sportu, turystyki i rekreacji w rozwoju miasta		Cel 2. Dobrze wykorzystane walory przyrodnicze, kulturowe i uzdrowiskowe			
			Cel 4. Poprawa warunków życia mieszkańców i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego			
Nowoczesny sektor rolno-spożywczy			Cel 1. Rozwój nowoczesnego przemysłu, małej i średniej		Cel 1. Wspomaganie rozwoju rolnictwa	Cel 1. Zapewnienie mieszkańcom miejsc pracy i dochodów pozwalających na oczekiwany w

			przedsiębiorczości oraz			odczuciu społecznym poziom życia
			przetwórstwa rolno- spożywczego i przechowalnictwa			
Aktywne społeczeństwo i sprawne usługi	<p>Cel 3. Tworzenie warunków do budowania kadr nowoczesnej gospodarki i ich wykorzystania</p> <p>Cel 4. Dążenie do wzmocnienia atrakcyjności miasta jako miejsca do życia</p> <p>Cel 5. Umacnianie znaczenia sportu, turystyki i rekreacji w rozwoju miasta</p> <p>Cel 6. Kreowanie marki miasta i poczucia tożsamości lokalnej</p>	<p>Obszar działań 1. Rozwój społeczny</p> <p>Obszar działań 2. Rozwój gospodarczy</p>	<p>Cel 4. Poprawa warunków życia mieszkańców i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego</p>	<p>Cel 1. Podniesienie poziomu wiedzy społeczności lokalnej</p> <p>Cel 4. Podniesienie poziomu kultury społeczeństwa</p>	<p>Cel 1. Wspomaganie rozwoju rolnictwa</p> <p>Cel 3. Aktywna polityka społeczna</p>	<p>Cel 2. Poczucie bezpieczeństwa i stabilizacji z zapewnieniem perspektyw i szans rozwoju na przyszłość dla następnych pokoleń</p>
Dostępność i spójność	<p>Cel 4. Dążenie do wzmocnienia atrakcyjności miasta jako miejsca do życia</p>	<p>Obszar działań 3. Rozwój infrastruktury</p>	<p>Cel 3. Rozwinięta sieć infrastruktury technicznej i dobrze chronione środowisko naturalne</p>	<p>Cel 3. Tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego gminy</p>	<p>Cel 2. Rozwój technicznej infrastruktury miejsko-gminnej</p>	
Sprawne zarządzanie	<p>Cel 4. Dążenie do wzmocnienia atrakcyjności miasta jako miejsca do życia</p>	<p>Obszar działań 1. Rozwój społeczny</p>	<p>Cel 3. Rozwinięta sieć infrastruktury technicznej i dobrze chronione środowisko naturalne</p>	<p>Cel 3. Tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego gminy</p> <p>Cel 4. Podniesienie poziomu kultury społeczeństwa</p>	<p>Cel 2. Rozwój technicznej infrastruktury miejsko-gminnej</p>	<p>Cel 3. Zachowanie naturalnego środowiska dla przyszłych pokoleń, prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami zmierzające</p>

	Cel.6 Kreowanie marki miasta i poczucia tożsamości lokalnej	Obszar działań 3. Rozwój infrastruktury			do odnowy poszczególnych elementów środowiska i efektywnego ich wykorzystania
		Obszar działań 4. Kształtowanie ładu przestrzennego	Cel 4. Poprawa warunków życia mieszkańców i wysoki poziom bezpieczeństwa publicznego		
Innowacyjność	Cel 2. Dążenie do innowacyjności i tworzenie klastrów gospodarczych	Obszar działań 1. Rozwój społeczny			
Tożsamość i dziedzictwo	Cel.6 Kreowanie marki miasta i poczucia tożsamości lokalnej	Obszar działań 1. Rozwój społeczny	Cel 2. Dobrze wykorzystane walory przyrodnicze, kulturowe i uzdrowiskowe	Cel 1. Podniesienie poziomu wiedzy społeczności lokalnej	Cel 4. Podniesienie poziomu kultury społeczeństwa

Źródło: opracowanie własne na podstawie strategii rozwoju gmin MOF Włocławka i Strategii rozwoju województwa kujawsko-pomorskiego 2020

3.2.6 Regionalna Strategia Innowacji

Spójność z zapisami **Regionalnej Strategii Innowacji** występuje w przypadku strategii rozwoju miasta Włocławek. Dwa cele strategiczne gminy (*Dążenie do innowacyjności i tworzenia klastrów gospodarczych* oraz *Tworzenie warunków do budowania kadr nowoczesnej gospodarki i ich wykorzystania*) można przypisać do trzech celów RSI, do których należą:

- *Cel strategiczny I. Ukształtowanie innowacyjnych i kreatywnych postaw społeczności regionu,*
- *Cel strategiczny II. Ukształtowanie sektora nauki jako zaplecza innowacyjnej gospodarki,*
- *Cel strategiczny III. Ukształtowanie regionalnej gospodarki opartej na wiedzy i innowacyjności.*

W przypadku pierwszego celu zgodność między dokumentami dotyczy kwestii budowania zawodowego szkolnictwa wyższego w sposób nowoczesny, dostosowania edukacji do wymogów rynku pracy, promocji nauk ścisłych i kierunków technicznych oraz rozwoju umiejętności praktycznych absolwentów poprzez zwiększanie dostępności praktyk i stażów. W przypadku celu drugiego kwestią wspólną dla obu strategii jest współpraca między sektorami biznesu i nauki oraz władzami lokalnymi, a w przypadku trzeciego – rozwój instytucji otoczenia biznesu oraz tworzenie sieci współpracy między firmami w postaci klastrów.

3.2.7 Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego

Zapisy strategii gmin MOF Włocławka mieszczą się we wszystkich celach **Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Kujawsko-Pomorskiego**. Do tych celów należą:

- *Cel 1. Zwiększanie atrakcyjności regionu w wymiarze europejskim jako pochodnej jego walorów przyrodniczych i dziedzictwa kulturowego, wysokich standardów życia mieszkańców, wysoce sprawnych systemów infrastruktury technicznej, dogodnych powiązań ze światem zewnętrznym;*
- *Cel 2. Przyspieszenie rozwoju największych miast regionu jako aktywnych biegunów wzrostu, stymulujących wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich w ich otoczeniu;*
- *Cel 3. Modernizacja struktury przestrzenno-funkcjonalnej regionu osiągnięta w następstwie rozwoju miast średnich (Włocławek, Grudziądz, Inowrocław), a także pozostałych miast powiatowych, jako węzłów systemów transportowych i teleinformacyjnych oraz obszarów z unikatowymi walorami środowiska przyrodniczego i predyspozycjami do użytkowania rekreacyjnego.*

W przypadku pierwszego celu zgodność między dokumentami dotyczy kwestii podnoszenia jakości życia mieszkańców, zwiększania atrakcyjności gospodarczej oraz stwarzania możliwości wypoczynku i można ją zauważyć we wszystkich strategiach – zarówno miasta Włocławek, jak i pozostałych gmin. Kolejne dwa cele można odnieść natomiast do zapisów strategii miasta Włocławek. Wspólne dla obu dokumentów są działania dotyczące stymulowania rozwoju społeczno-gospodarczego w ośrodkach miejskich i pobudzania ich oddziaływania na otoczenie.

3.2.8 Koncepcja rozwoju i zagospodarowania przestrzennego terenów wokół Zbiornika Włocławskiego

Kilka gmin MOF Włocławka jest położonych na obszarze objętym zasięgiem oddziaływania Zbiornika Włocławskiego. W związku z tym zostały ujęte w **Koncepcji rozwoju i zagospodarowania przestrzennego terenów wokół Zbiornika Włocławskiego** – dokumencie opracowanym przez

Kujawsko-Pomorskie Biuro Planowania Przestrzennego i Regionalnego we Włocławku. Jest to dokument, który odnosi się do walorów turystycznych gmin zlokalizowanych w bezpośrednim sąsiedztwie Zbiornika lub funkcjonalnie powiązanych z rejonem przyzbiornikowym. Autorzy dokumentu podkreślają, że „*rozwój turystyki przyczynia się bezpośrednio do rozwoju ekonomicznego, eksponuje zasoby kulturowe i środowiskowe oraz kreuje wizerunek zewnętrzny i markę kraju, regionu czy miejscowości*”⁷⁷. W związku z tym **planowane jest optymalne wykorzystanie zasobów środowiska przyrodniczego, walorów kulturowych oraz zwiększenie aktywności gospodarczej lokalnej społeczności w celu podniesienia atrakcyjności turystycznej** – przyczyni się to nie tylko do rozwoju gmin objętych Koncepcją, ale także całego województwa kujawsko-pomorskiego. W analizowanym dokumencie omówione są cztery aspekty związane z realizacją planu: obecny stan terenów wokół Zbiornika, proponowane inwestycje, koszty ich wykonania oraz oczekiwane efekty.

Zakres terytorialny opracowania został wyznaczony przez granice administracyjne 13 gmin. Ujęcie obszaru w taki sposób wydaje się być odpowiednie, ponieważ zostało wykonane w oparciu o zasięg przestrzenny Zbiornika Włocławskiego, określony w planie zagospodarowania województwa kujawsko-pomorskiego. Warto zaznaczyć, że **7 gmin tworzących rejon turystyczny należy do MOF Włocławka**. Są to:

- miasto Włocławek;
- gmina Włocławek;
- gmina Brześć Kujawski;
- gmina Dobrzyń nad Wisłą;
- gmina Fabianki;
- miasto Kowal;
- gmina Kowal.

W grupie pozostałych 6 wymienionych w Koncepcji gmin, które nie są częścią MOF Włocławka znajdują się:

- gmina Baruchowo;
- miasto Lipno;
- gmina Lipno;
- gmina Skępe;
- gmina Tłuchowo;
- gmina Wielgie.

W dokumencie podkreślona jest atrakcyjność turystyczna rejonu Zbiornika Włocławskiego, jego walory przyrodnicze i kulturowe. Wskazane są także jego predyspozycje funkcjonalne, wśród których znajdują się funkcje: turystyczno-wypoczynkowe, sportowo-rekreacyjne, edukacyjne, naukowo-badawcze, pielgrzymkowe, uzdrowiskowe oraz lokalizacja przystani. Autorzy Koncepcji zwracają jednak uwagę na niedostateczne wykorzystanie istniejącego potencjału obszaru: braki w infrastrukturze, ukierunkowanie na niewielkie grupy odbiorców, ruch turystyczny o małym znaczeniu gospodarczym. W związku z tym można stwierdzić, że **planowane zmiany w rejonie Zbiornika Włocławskiego wynikają z jednej strony z atutów obszaru, a z drugiej – z obecnie występujących problemów i**

⁷⁷ Koncepcja rozwoju i zagospodarowania przestrzennego terenów wokół Zbiornika Włocławskiego

niewykorzystywanych szans. Potwierdza to lista czynników, które warunkują rozwój turystyki w rejonie. Wśród nich wyróżnione zostały:

- możliwość uprawiania sportów wodnych (żeglarstwa, windsurfingu, nart wodnych);
- obecne wykorzystywanie potencjału Zbiornika Włocławskiego w niewielkim stopniu;
- brak stref ciszy w obrębie Zbiornika;
- obecne wykorzystywanie potencjału istniejących obiektów turystyczno-sportowych w niewielkim stopniu;
- mały udział inwestycji samorządowych na terenach powiązanych ze Zbiornikiem;
- organizacja atrakcyjnych imprez, jednak skierowanych do wąskiego grona odbiorców i realizowanych indywidualnie, bez współpracy między ośrodkami;
- obecność atrakcji przyrodniczych w sąsiadującym ze Zbiornikiem Gostynińsko-Włocławskim Parku Krajobrazowym;
- brak powiązania programu turystyczno-wypoczynkowego i edukacyjnego Parku ze Zbiornikiem Włocławskim;
- konieczność stworzenia w rejonie powiązań transportowych (drogi, trasy rowerowe, piesze, konne) oraz szlaków turystycznych;
- brak skutecznej i spójnej promocji Zbiornika Włocławskiego.

Autorzy koncepcji zwracają uwagę na to, że *„wyjątkowe walory przyrodnicze w połączeniu z dużym potencjałem turystyczno-wypoczynkowym, stwarzają bardzo szerokie możliwości w zakresie aktywizacji społeczno-gospodarczej nie tylko terenów przyzbiornikowych ale również całej południowo-wschodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Wykorzystanie tych możliwości wymaga jednak podjęcia poważnego wyzwania organizacyjnego, finansowego oraz inwestycyjnego. Wydaje się, że jest to jedyna droga umożliwiająca realizację szerokiego programu budowy atrakcyjnego i konkurencyjnego centrum rekreacyjno-wypoczynkowego w skali kraju”*⁷⁸. Zgodnie z tym założeniem koncepcja wskazuje konkretne rozwiązania i pomysły, które mają przyczynić się do wykorzystania potencjału rejonu Zbiornika Włocławskiego, rozwoju turystyki na tym obszarze, a co za tym idzie – stymulacji wzrostu w innych dziedzinach gospodarki.

Kierunki rozwoju i działania określone w opracowaniu

W koncepcji została wyznaczona **struktura funkcjonalno-przestrzenna rejonu, którą tworzy 9 miejscowości**: miasto Włocławek, Wistka Królewska, Wistka Szlachecka, Dobiegniewo, Skoki Duże, Dobrzyń nad Wisłą, Kuzki, Zarzeczewo, Gościąż. Można zauważyć, że autorzy dokumentu przy wyborze kierowali się lokalizacją miejscowości oraz ich atrakcyjnością. Wśród nich 8 położonych jest bezpośrednio nad Zbiornikiem, a jedna – Gościąż nad jeziorem, unikalnym w skali światowej (ze względu na osady zawierające sedymentologiczny zapis okresu holoceniowego). Każdej z nich zostały przypisane konkretne funkcje: **turystyczno-wypoczynkowe, sportowo-rekreacyjne, edukacyjne, naukowo-badawcze lub pielgrzymkowe**. Wyróżniono również trzy ośrodki główne – miasto Włocławek (zaplecze turystyczne dla całego rejonu), Wistkę Szlachecką (najważniejszy ośrodek lewobrzeżnej części rejonu) oraz Dobrzyń nad Wisłą (najważniejszy ośrodek w północnej części rejonu).

⁷⁸ Koncepcja rozwoju i zagospodarowania przestrzennego terenów wokół Zbiornika Włocławskiego

Tabela 20 Proponowane funkcje głównych ośrodków rejonu Zbiornika Włocławskiego

Miejscowość	Funkcje
Miasto Włocławek	<ul style="list-style-type: none"> ▪ turystyczno-wypoczynkowa ▪ sportowo-rekreacyjna ▪ edukacyjna ▪ pielgrzymkowa
Wistka Królewska	<ul style="list-style-type: none"> ▪ turystyczno-wypoczynkowa
Wistka Szlachecka	<ul style="list-style-type: none"> ▪ turystyczno-wypoczynkowa
Dobiegiewo	<ul style="list-style-type: none"> ▪ turystyczno-wypoczynkowa ▪ sportowo-rekreacyjna
Skoki Duże	<ul style="list-style-type: none"> ▪ turystyczno-wypoczynkowa
Dobrzyń nad Wisłą	<ul style="list-style-type: none"> ▪ turystyczno-wypoczynkowa ▪ sportowo-rekreacyjna
Kuzki	<ul style="list-style-type: none"> ▪ turystyczno-wypoczynkowa
Zarzewo	<ul style="list-style-type: none"> ▪ turystyczno-wypoczynkowa ▪ sportowo-rekreacyjna ▪ edukacyjna
Gościąż	<ul style="list-style-type: none"> ▪ edukacyjna ▪ naukowo-badawcza

Źródło: opracowanie własne na podstawie Koncepcji rozwoju i zagospodarowania przestrzennego terenów wokół Zbiornika Włocławskiego

Poza wskazanymi miejscowościami na strukturę funkcjonalno-przestrzenną rejonu składają się również trzy wyspecjalizowane jednostki: **Gostynińsko-Włocławski Park Krajobrazowy**, **Uzdrowisko Wieniec Zdrój** oraz **Lotnisko sportowo-turystyczne w Kruszynie**. Autorzy Koncepcji zakładają podnoszenie jakości usług oferowanych przez te jednostki oraz ich czynny udział we współpracy z innymi podmiotami w rejonie turystycznym Zbiornika Włocławskiego.

Na podstawie proponowanej struktury funkcjonalno-przestrzennej można wnioskować, że **autorzy Koncepcji chcą opierać rozwój rejonu Zbiornika Włocławskiego na ścisłej współpracy między poszczególnymi podmiotami, uzupełnianiu się funkcji pełnionych przez różne ośrodki i traktowaniu opisywanego obszaru jako jednej, spójnej całości**.

W dokumencie wymienionych jest szereg inwestycji, które mają przyczynić się do rozwoju funkcji turystycznych rejonu Zbiornika, podnieść jego atrakcyjność oraz znaczenie w Polsce i zagranicą. Autorzy dokumentu podkreślają **istotność wewnętrznych i zewnętrznych powiązań transportowych** i wskazują inwestycje mające pozytywnie wpłynąć na dostępność komunikacyjną obszaru. Należą do nich:

- budowa trasy rowerowej wzdłuż brzegów Zbiornika, łączącej najważniejsze ośrodki, o długości 40 km lub 60 km (w zależności od wariantu);
- budowa dwóch tras pieszo-rowerowych we Włocławku;
- przebudowa dróg wojewódzkich nr: 562, 559, 541, 558 (w części prawobrzeżnej), 269, 265, 270 (w części lewobrzeżnej);
- przebudowa dróg powiatowych nr: 2740, 2741, 2918, 2721, 2722;
- przebudowa dróg gminnych na odcinku od Gorenia do drogi krajowej nr 91 i pomiędzy Dobiegiewem, przez rejon Jeziora Gościąż do drogi powiatowej nr 2907;
- oznakowanie i wyposażenie w infrastrukturę turystyczną drogi powiatowej nr 2907 Kowal – Mostki, łączącej drogę krajową nr 62 z węzłem autostradowym autostrady A1 Kowal.

W koncepcji zostały wskazane także **konkretne inwestycje planowane w wyżej wymienionych miejscowościach**. Rodzaj i zakres inwestycji związany jest z obecnym zagospodarowaniem terenu, możliwościami rozwoju wynikającymi z położenia ośrodków i dostępnej przestrzeni oraz proponowanymi funkcjami.

Najwięcej inwestycji planowanych jest we Włocławku – w dokumencie przewidziana jest realizacja 5 projektów w mieście. W przypadku pozostałych ośrodków koncepcja zakłada wykonanie pojedynczych projektów, na które składa się jednak wiele elementów. Większość inwestycji nawiązuje bezpośrednio do wykorzystania zasobów Zbiornika i odnosi się do możliwości uprawiania turystyki wodnej oraz sportów wodnych. Wśród tych projektów należy wskazać przede wszystkim rozbudowę i modernizację marin oraz portu. W koncepcji opisane są także inwestycje dotyczące utworzenia bazy noclegowej i gastronomicznej oraz zaplecza rekreacyjnego i rozrywkowego. Pojawiają się również projekty związane z edukacją: muzeum i ośrodek edukacyjno-turystyczny. Warto zaznaczyć, że zakres programu zagospodarowania wskazuje na chęć profesjonalizacji niektórych funkcji. Świadczy o tym planowanie utworzenia ośrodków szkoleniowych dla sportów wodnych oraz zamiar organizacji zawodów krajowych i międzynarodowych. Na podstawie przeglądu planowanych inwestycji można wnioskować, że **rejon Zbiornika Włocławskiego ma być obszarem przeznaczonym dla mieszkańców oraz turystów krajowych i zagranicznych, umożliwiającym uprawianie sportów wodnych amatorsko i profesjonalnie, gwarantującym usługi turystyczne i rekreacyjne na wysokim poziomie.**

Tabela 21 Proponowane inwestycje w głównych ośrodkach rejonu Zbiornika Włocławskiego

Miejscowość	Inwestycje
Miasto Włocławek	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Marina przy stopniu wodnym – rozbudowa i modernizacja istniejącej mariny; ma ona pełnić rolę głównej przystani dla statków spacerowych, być miejscem organizacji zawodów motorowodnych, posiadać widownię dla widzów obserwujących zawody oraz zaplecze hotelowe (obiekt trzygwiazdkowy dla 60 osób); ▪ Marina przy ujściu Zgłowiączki – kontynuacja prac inwestycyjnych; marina ma pełnić funkcję przystani dla statków spacerowych, jachtów żaglowych i motorowych, umożliwiać uprawianie sportów wodnych (przede wszystkim wioślarstwa), posiadać bazę hotelową i gastronomiczną; ▪ Tor wodny dla kajakarstwa górskiego przy stopniu wodnym – planowany jako miejsce uprawiania kajakarstwa górskiego na obszarze nizinnym, na torze o długości ok. 1000 m i spadku powyżej 10%, umożliwiający organizację zawodów i funkcjonowanie olimpijskiego ośrodka treningowego, posiadający widownię na 1000 osób; ▪ Ośrodek sportów zimowych – planowany jako ośrodek umożliwiający organizację zawodów dla dzieci i młodzieży, wyposażony w trzy narciarskie trasy zjazdowe, tor saneczkowy (zimowy i letni), wyciąg krzesełkowy, małe lodowisko, trasy dla narciarstwa biegowego, ewentualnie skocznie narciarską; ▪ Muzeum Historii Wojny 1920 roku – planowane jako kompleks muzealny obejmujący sale wystawiennicze, salę konferencyjną i dla pokazów multimedialnych, zaplecze gastronomiczne i socjalne, pokoje gościnne, taras widokowy oraz kolejkę gondolową przez Wisłę (łącząca Bulwary im. Marszałka Piłsudskiego z kompleksem muzealnym).
Wistka Królewska	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Zespół dworsko-parkowy – adaptacja i renowacja zespołu w celu stworzenia obiektu rekreacyjno-wypoczynkowego, związanego z gospodarstwem ekologicznym, rekreacją konną oraz możliwością gry w golfa.
Wistka Szlachecka	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Ośrodek wypoczynkowy – przebudowa istniejącego ośrodka w celu stworzenia centrum ruchu turystycznego i wypoczynku, przeznaczonego na całoroczny wypoczynek turystów krajowych i zagranicznych; planowany jako

	czterogwiazdkowy kompleks hotelowo-wypoczynkowy dla minimum 800 osób, wyposażony w zaplecze gastronomiczne i rekreacyjne, z dostępem do promenady spacerowej z trasą rowerową, moło, plaży, wypożyczalni sprzętów.
Dobiegniewo	<ul style="list-style-type: none"> Marina – przebudowa istniejącej mariny oraz wzniesienie zabudowy letniskowej w celu stworzenia miejsca dla uprawiania turystyki i rekreacji motorowodnej i żeglarstwa, wyposażonego w przystań promową (połączenie z Dobrzyniem nad Wisłą).
Skoki Duże	<ul style="list-style-type: none"> Gościniec Pod Żaglami – rozbudowa i modernizacja infrastruktury kompleksu hotelowego i przystani wodnej w celu większego wykorzystania walorów Zbiornika Włocławskiego.
Dobrzyń nad Wisłą	<ul style="list-style-type: none"> Port – rozbudowa i modernizacja istniejącego portu, który ma obsługiwać ruch jednostek pływających, stanowić miejsce przybijania promu łączącego Dobrzyń nad Wisłą z Dobiegniewem, posiadać możliwość organizacji zawodów żeglarskich; ma być wyposażony w kompleks hotelowo-gastronomiczny dla 150 osób, z ogólnodostępną plażą i zapleczem rozrywkowym dla dzieci; projekt obejmuje modernizację promenady nadbrzeżnej, zagospodarowanie skarpy nadwiślańskiej (amfiteatr dla 500-700 osób) i góry Zamkowej (platforma widokowa).
Kuzki	<ul style="list-style-type: none"> Teren nad zatoką – utworzenie miejsca obcowania z naturą, wyposażonego w pole namiotowe, pomost cumowniczy dla jachtów i łodzi, infrastrukturę sanitarną oraz platformę widokową.
Zarzeczewo	<ul style="list-style-type: none"> Marina – rozbudowa i modernizacja istniejącej mariny w celu możliwości organizacji dużych imprez żeglarskich, motorowodnych i plenerowych, stworzenia ośrodka szkoleniowego i miejsca postojowego dla jachtów; w wyniku rozbudowy powstaną: nowoczesne keje i nabrzeża, miejsce do cumowania większych jednostek, trzygwiazdkowy kompleks hotelowo-konferencyjny dla 150 osób oraz platforma widokowa dla widzów oglądających zawody.
Gościąż	<ul style="list-style-type: none"> Ośrodek edukacyjno-turystyczny – planowany z myślą o młodzieży akademickiej i szkolnej oraz miłośnikach nauk przyrodniczych, trzygwiazdkowy hotel dla 50 osób z funkcją konferencyjno-dydaktyczną, mini Muzeum Ziemi oraz miejscem służącym do obserwacji astronomicznych).

Źródło: opracowanie własne na podstawie Koncepcji rozwoju i zagospodarowania przestrzennego terenów wokół Zbiornika Włocławskiego

Realizacja założeń Koncepcji jest uzależniona od zaangażowania samorządów lokalnych, ich współpracy i podejmowania działań na rzecz przyciągania inwestorów. Autorzy dokumentu wskazują ścieżkę postępowania, która ma pomóc w realizacji przedsięwzięcia, wymieniając konkretne kroki prowadzące do sukcesu projektu. Koncepcja przewiduje także udział samorządu województwa, organizacji pozarządowych, lokalnych grup działania i społeczności. Warto zaznaczyć, że pojawia się także wskazanie na istotność współpracy z samorządami mazowieckimi, jednak jej kształt czy zakres nie są zdefiniowane.

Źródła finansowania planowanych inwestycji zostały scharakteryzowane w sposób ogólny – przedstawiono wstępny podział użycia środków publicznych i prywatnych. Autorzy dokumentu zaznaczyli, że projekty mogą być zrealizowane przy użyciu środków własnych i w dużej mierze dzięki wykorzystaniu kapitału zewnętrznego. Może on pochodzić od inwestorów prywatnych, z funduszy unijnych, z budżetu państwa i województwa oraz od banków i innych instytucji finansowych. Koncepcja nie przypisuje jednak w sposób konkretny źródeł finansowania do poszczególnych inwestycji.

Autorzy Koncepcji wskazują na **efekty wdrożenia programu w życie**. Są to głównie efekty finansowe, wyrażone za pomocą dokładnych kwot. Dokument zakłada także, że realizacja planu wpłynie na

pobudzenie gospodarcze południowej części województwa kujawsko-pomorskiego oraz stworzenie produktu turystycznego, rozpoznawalnego w kraju i poza jego granicami.

4 Założenia Strategii

4.1 Struktura

Strategia rozwoju miejskiego obszaru funkcjonalnego Włocławka na lata 2014-2020 oparta została na pięcio-stopniowej, hierarchicznej strukturze wdrożeniowej.

Zakładany ostateczny rezultat wdrożenia *Strategii* został przedstawiony jako wizja – docelowy stan MOF Włocławka w 2020 r. stanowiący efekt wdrożenia *Strategii*. Stan przedstawiony w wizji zostanie osiągnięty poprzez realizację celów strategicznych oraz przyporządkowanych im celów operacyjnych.

W ramach celów operacyjnych zostały opracowane programy, zakładające określone grupy projektów, których realizacja stanowi najniższy poziom wdrożenia *Strategii*. Programy nie określają zamkniętej listy projektów - określają zakres tematyczny projektów, których realizacja została przewidziana w ramach *Strategii*.

Rys. 41 Struktura wdrażania *Strategii*

Źródło: opracowanie własne

4.2 Wizja

Sprawne wdrożenie *Strategii rozwoju miejskiego obszaru funkcjonalnego Włocławka na lata 2014-2020*, zależy od kierowania się w jej wdrażaniu nadrzędnym celem – spójną wizją, określającą stan docelowy, którego osiągnięcie będzie stanowiło efekt wdrożenia *Strategii*.

Wizja rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Włocławka, wypracowana w ramach realizowanego projektu, zakłada, że do 2020 r.:

Włocławek i jego Obszar Funkcjonalny będzie spójnym ośrodkiem wzrostu o ustabilizowanej sytuacji na rynku pracy wynikającej z rozwijającej się przedsiębiorczości oraz wzrastającego poziomu kadr i jakości życia.

Przedstawiona wizja składa się z pięciu komplementarnych elementów:

- **Spójność funkcjonalna** – należy dążyć, aby realizacja programów i projektów zawartych w *Strategii* skutkowała wzrostem spójności funkcjonalnej Obszaru Funkcjonalnego Włocławka. Docelowo, zakłada się, że Obszar Funkcjonalny Włocławka stanowić będzie spójny obszar sprawnie powiązany komunikacyjnie, gospodarczo jak i wizerunkowo.
- **Ustabilizowana sytuacja na rynku pracy** – pogarszanie się sytuacji na rynku pracy dotyczy całego Obszaru Funkcjonalnego Włocławka. Zgodnie z przedstawioną powyżej wizją zakłada się, że do 2020 r. uda się zahamować i odwrócić obserwowane aktualnie negatywne trendy, dając tym samym możliwość stymulowania konkurencyjnego wzrostu. Stabilizacja sytuacji na rynku pracy obejmuje swym zasięgiem przedstawione poniżej trzy elementy.
- **Rozwijająca się przedsiębiorczość** – stabilizacja na rynku pracy zostanie osiągnięta m.in. poprzez stymulację rozwoju przedsiębiorczości zarówno endogennej, rozumianej jako przedsiębiorczość mieszkańców Obszaru Funkcjonalnego Włocławka, jak i egzogennej, stanowiącej napływ przedsiębiorców i inwestorów z zewnątrz.
- **Wzrastający poziom kadr** – z drugiej strony, elementem stabilizującym rynek pracy będzie wzrost jakości kształcenia kadr Obszaru Funkcjonalnego Włocławka, poprzez zapewnienie przedsiębiorcom dostępu do kadr o odpowiadającym ich potrzebom poziomie kompetencji.
- **Wzrastający poziom jakości życia** – dodatkowym elementem sprzyjającym rozwojowi przedsiębiorczości będzie wzrost poziomu jakości życia, hamujący odpływ mieszkańców poprzez zapewnienie im poziomu życia analogicznego do warunków oferowanych przez miasta regionalne.

5 Cele strategiczne

Realizacja przedstawionej powyżej wizji będzie możliwa poprzez realizację pięciu celów strategicznych:

1. Aktywizacja gospodarcza
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego
3. Zrównoważony rozwój turystyczny
4. Wzrost spójności komunikacyjnej
5. Podniesienie poziomu jakości życia

Poszczególnym celom strategicznym zostały przyporządkowane cele operacyjne oraz zawierające się w nich programy. W ramach wyznaczonych programów realizowane będą projekty, stanowiące najniższy poziom implementacji *Strategii rozwoju miejskiego obszaru funkcjonalnego Włocławka na lata 2014-2020*.

Cele operacyjne oraz przypisane im programy przedstawione zostały w dalszej części *Strategii*. Szczegółowe zestawienie projektów przewidzianych do realizacji w ramach poszczególnych programów zostało przedstawione w rozdziale *Plan operacyjny*⁷⁹. Należy mieć na uwadze, że zaprezentowane w *Planie operacyjnym* zestawienie projektów ma charakter otwarty – przewiduje się okresową aktualizację *Strategii* a wraz z nią zbioru projektów do realizacji w ramach poszczególnych programów *Strategii rozwoju miejskiego obszaru funkcjonalnego Włocławka na lata 2014-2020*.

⁷⁹ Projekty zawarte w *Planie operacyjnym* zostały zgłoszone przez potencjalnych beneficjentów w ramach naboru projektów przeprowadzonego w trakcie trwania prac nad *Strategią*

Cel strategiczny 1. Aktywizacja gospodarcza

Jednym z podstawowych problemów MOF Włocławka jest brak pozytywnej dynamiki rozwojowej wśród przedsiębiorstw. Obserwowana negatywna koniunktura gospodarcza wpływa na spadek liczby wolnych miejsc pracy, co pociąga za sobą wzrost bezrobocia.

Celem poprawy zdiagnozowanego stanu należy podjąć szereg działań mających na celu aktywizację gospodarczą. Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości wpłynie korzystnie nie tylko na wzrost liczby przedsiębiorstw, ale również na wzrost liczby wolnych miejsc pracy.

Efektywność podjętych działań zależy od ich kompleksowości – działania aktywizacyjne powinny zostać skierowane zarówno do przedsiębiorców wewnętrznych (funkcjonujących w ramach MOF Włocławka), zewnętrznych jak i potencjalnych inwestorów. Warto również zwrócić uwagę na niezwykle istotny aspekt promocyjny podjętych działań aktywizacyjnych – zrealizowane działania, bez ich odpowiedniego wypromowania, mogą mieć ograniczoną siłę oddziaływania poprzez ograniczone ich dostrzeganie przez przedsiębiorców.

Należy mieć również na uwadze podjęcie działań aktywizacyjnych w oparciu o potencjał rozwojowy wynikający z otwartej Autostrady A1 oraz zdiagnozowanych branż przyszłości. Skuteczność podjętych działań będzie pochodną maksymalizacji wykorzystania dostępnego potencjału. Wśród zdiagnozowanych branż przyszłości, względem których zaleca się zogniskować działania aktywizacyjne, znajdują się:

- Budownictwo i produkcja materiałów budowlanych
- Przetwórstwo chemiczne i metalowe
- Transport i logistyka
- Produkcja i przetwórstwo spożywcze
- Zrównoważona turystyka

W ramach realizacji celu strategicznego *Aktywizacja gospodarcza* wyznaczono trzy cele operacyjne:

- 1.1. Rozwój oferty inwestycyjnej
- 1.2. Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców
- 1.3. Poprawa wizerunku gospodarczego

Realizacja powyższych celów pozwoli na osiągnięcie przedstawionych poniżej efektów.

Efekt	Wskaźnik
Wzbudzenie pozytywnej dynamiki rozwojowej przedsiębiorstw	<ul style="list-style-type: none">▪ Udział nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw w ogóle względem wartości dla woj.▪ Udział wyrejestrowanych przedsiębiorstw w ogóle względem wartości dla woj.
Aktywizacja lokalnego rynku pracy	<ul style="list-style-type: none">▪ Stosunek liczby wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej do liczby bezrobotnych względem wartości dla woj.▪ Udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym względem wartości dla woj.

Cel operacyjny 1.1. Rozwój oferty inwestycyjnej

Rozwój oferty inwestycyjnej jest celem operacyjnym, którego realizacja jest skierowana zarówno do inwestorów zewnętrznych, jak i lokalnych przedsiębiorców planujących podjęcie działalności inwestycyjnej.

Rolą *Rozwoju oferty inwestycyjnej* jest zapewnienie bazy rozwojowej inwestorom w postaci oferty terenów inwestycyjnych umożliwiającej im rozwijanie działalności gospodarczej na korzystnych warunkach.

W ramach celu operacyjnego *Rozwój oferty inwestycyjnej* przewidziano program pn.:

Program 1.1.1. Rozbudowa oferty terenów inwestycyjnych

Dostępne tereny inwestycyjne są istotnym potencjałem rozwojowym MOF Włocławka. Niezwykle istotne są działania mające na celu z jednej strony wzrost ich wykorzystania, a z drugiej strony systematyczny wzrost ich dostępności – bieżące rozbudowywanie ich oferty. Istotnym jest aby oferta terenów inwestycyjnych była kompleksowa, zarówno pod względem przestrzennym, jak i infrastrukturalnym. Należy dążyć do rozbudowy oferty terenów inwestycyjnych w ramach całego MOF Włocławka w oparciu o skomunikowanie z autostradą A1.

Należy również dołożyć wszelkich starań aby przygotowywane tereny inwestycyjne były zaopatrzone w pełne uzbrojenie terenu wymagane pod realizację inwestycji, w tym infrastrukturę komunikacyjną wymaganą dla jej obsługi. W rozwoju infrastruktury w ramach rozwijanych terenów inwestycyjnych należy uwzględniać zapotrzebowanie potencjalnych inwestorów. Ponadto rozbudowa infrastruktury terenów inwestycyjnych powinna uwzględniać specyficzne potrzeby przedsiębiorców ze zdiagnozowanych branż przyszłości, i w konsekwencji stymulować rozwój tych konkretnych branż. Zamierzenie to powinno być realizowane za pośrednictwem *Systemu bieżącej konsultacji z przedsiębiorcami* (patrz program 1.3.1. Budowa systemu bieżącej konsultacji z przedsiębiorcami).

Rozbudowa oferty terenów inwestycyjnych wymaga również dostosowań prawno-administracyjnych, w tym zastosowania odpowiednich zachęt dla potencjalnych inwestorów. Wskazane są działania nakierowane na likwidację barier administracyjno-prawnych. Wśród tego rodzaju narzędzi rozwoju oferty terenów inwestycyjnych znajdują się: funkcjonowanie podstrefy Pomorskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, zwolnienia od podatku od nieruchomości, opracowywane pod potrzeby inwestycyjne Miejskowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego.

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym⁸⁰.

Cel operacyjny 1.2. Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców

W celu *Aktywizacji gospodarczej* należy również zwrócić szczególną uwagę na *Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców*. Niezwykle istotnym jest wsparcie inwestycyjne inwestorów, opisane w ramach programu 1.1.1. Rozbudowa terenów inwestycyjnych, jednak równie istotnym jest oddolny

⁸⁰ Należy mieć na uwadze, że zaprezentowane w *Planie operacyjnym* zestawienie projektów ma charakter otwarty – przewiduje się okresową aktualizację *Strategii* a wraz z nią zbioru projektów do realizacji w ramach poszczególnych programów *Strategii rozwoju miejskiego obszaru funkcjonalnego Włocławka na lata 2014-2020*.

rozwój przedsiębiorczości wynikający z tworzenia nowych przedsiębiorstw na obszarze MOF Włocławka. W celu wykorzystania potencjału przedsiębiorczości mieszkańców MOF Włocławka należy podjąć szereg działań mających na celu wsparcie nowopowstających przedsiębiorstw.

W ramach celu operacyjnego *Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców* przewidziano program:

Program 1.2.1. Rozbudowa systemu wsparcia przedsiębiorczości

Rozbudowa systemu wsparcia przedsiębiorczości powinna zostać oparta o zróżnicowany, dostosowany do potrzeb nowopowstającego przedsiębiorstwa portfel narzędzi. Należy dążyć, aby wsparcie nowopowstających przedsiębiorstw nie kończyło się wraz z założeniem działalności gospodarczej. W ramach powyższego programu należy stworzyć system inkubacji nowopowstających przedsiębiorstw we wczesnym – rozwojowym etapie ich działalności.

Dwoma niezwykle istotnymi płaszczyznami wsparcia są:

- wsparcie wiedzą – szkolenia i doradztwo dotyczące tematyki zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej – przykładowo w formie kursów i szkoleń realizowanych przez PUP lub podmioty szkoleniowo-doradcze (w tym uczelnie wyższe), w których interesie leży podnoszenie poziomu przedsiębiorczości mieszkańców MOF Włocławka, w tym w szczególności własnych absolwentów.
- wsparcie kapitałem – udzielanie wsparcia materialnego w postaci dofinansowania (w formie dostępnych instrumentów finansowych – przykładowo, w formie przyznawania jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej lub pożyczki na podjęcie działalności gospodarczej przyznawanych przez PUP) lub udostępnienia przestrzeni gospodarczej na korzystnych warunkach najmu (przykładowo w ramach Włocławskiego Inkubatora Innowacji i Przedsiębiorczości).

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

Cel operacyjny 1.3. Poprawa wizerunku gospodarczego

Zarówno *Rozwój oferty inwestycyjnej* jak i *Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców* będą stanowiły wymierny efekt podjętych działań, jednak bez skutecznej promocji gospodarczej ich rola w *Aktywizacji gospodarczej* MOF Włocławka może zostać ograniczona, poprzez ich niedostrzeżenie przez przedsiębiorców.

W celu zwiększenia efektywności realizowanych działań należy podjąć działania z jednej strony aktywizujące przedsiębiorstwa do procesu modelowania dedykowanego im wsparcia, a z drugiej – promocji gospodarczej MOF Włocławka mającej na celu budowanie pozytywnego wizerunku gospodarczego MOF Włocławka.

W ramach celu operacyjnego *Poprawa wizerunku gospodarczego* przewidziano programy:

- 1.3.1. Budowa systemu bieżącej konsultacji z przedsiębiorcami
- 1.3.2. Promocja gospodarcza

Program 1.3.1. Budowa systemu bieżącej konsultacji z przedsiębiorcami

Potrzeby rozwojowe przedsiębiorców są często dynamicznie zmienne w czasie oraz silnie zindywidualizowane wśród poszczególnych firm. Wskazaniem przez to jest utworzenie podmiotu na bieżąco zbierającego i przetwarzającego informacje dotyczące preferowanych przez przedsiębiorców działań – zarówno względem oferty inwestycyjnej (patrz program 1.1.1.), jak i zapotrzebowania na dedykowaną kadrę (patrz program 2.1.1; 2.1.2; 2.1.4; 2.2.1). Zasadnym jest, aby utworzony podmiot (albo istniejący podmiot podejmujący się realizacji niniejszego programu) cechował się niezależnością względem struktur administracyjnych, co zagwarantuje obiektywizm realizowanych prac. W tym celu należy zapewnić finansowanie niniejszego programu ze środków publicznych (na bazie zamówienia publicznego) lub zainicjować środowisko przedsiębiorców do samodzielnego, oddolnego utworzenia samofinansującej się jednostki reprezentującej ich zbiorcze interesy – w tym wypadku bezwzględny warunkiem jest zapewnienie współpracy ze strony samorządowej zapewniającej wykorzystanie pozyskiwanych w ten sposób informacji poprzez rzeczywiste dążenie do zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb przedsiębiorców.

Utworzony podmiot pełniłby rolę pośrednika-mediatora pomiędzy przedsiębiorcami a podmiotami posiadającymi w swoich kompetencjach możliwość zaspokajania artykułowanych przez przedsiębiorców potrzeb. Rolą *Systemu bieżącej konsultacji z przedsiębiorcami* byłoby zbiorcze artykułowanie potrzeb przedsiębiorców. W celu zapewnienia zaangażowania przedsiębiorców, należy dołożyć wszelkich starań, aby system ten działał aktywnie i pozwalał na, w miarę możliwości, zaspokajanie maksymalnej części zdiagnozowanych potrzeb. Należy również dołożyć wszelkich starań aby w stosunku do potrzeb, których realizacja nie jest możliwa, funkcjonował system wyjaśnień zwrotnych – uzasadniania przyczyn nieuwzględnienia potrzeb. Pozwoliłoby to na ograniczenie sytuacji, w której głos przedsiębiorcy byłby całkowicie pominięty, co nie sprzyjałoby utrzymywaniu zaangażowania przedsiębiorców do udziału w powyższym programie.

Rolą utworzonego podmiotu byłoby także zapewnienie bezpośredniego i stałego kontaktu przedstawicieli administracji z przedsiębiorcami, skutkujące lepszym rozumieniem potrzeb przedsiębiorców przez osoby odpowiedzialne za promowanie inwestycji i działania aktywizacyjne.

Diagnoza potrzeb powinna zostać oparta na monitoringu bieżącym, polegającym na otwartym odbiorze zgłaszanego zapotrzebowania, oraz monitoringu aktywnym – okresowym monitoringu potrzeb polegającym na realizacji badania wśród populacji przedsiębiorców prowadzących działalność na terenie MOF Włocławka.

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

Program 1.3.2. Promocja gospodarcza

Poprawa wizerunku gospodarczego MOF Włocławka nie jest zależna wyłącznie od realizacji działań zmierzających bezpośrednio do poprawy warunków funkcjonowania przedsiębiorstw. Pomimo rzeczywistego efektu podjętych działań, mogą one pozostać niedostrzeżone, lub dostrzeżone wyłącznie przez wąską grupę przedsiębiorców.

Aktywizacja gospodarcza MOF Włocławka powinna być realizowana również poprzez działania promocyjne skierowane zarówno do zewnętrznych inwestorów, jak i przedsiębiorców prowadzących działalność w ramach MOF Włocławka. Ma to na celu uświadomienie możliwości wynikających ze zrealizowanych działań poprawiających warunki funkcjonowania przedsiębiorstw w ramach MOF Włocławka. Wymiarem minimalnym realizacji tego projektu powinno być stworzenie łatwo dostępnej bazy informacji dedykowanej potencjalnym inwestorom (dotyczącej m.in. dostępnych terenów

inwestycyjnych, warunków prowadzenia działalności gospodarczej, możliwego do uzyskania wsparcia, dostępnych zasobów, w tym zasobów ludzkich). Działania realizowane w ramach *Promocji gospodarczej* powinny zostać uzupełnione o promocję aktywną, nie ograniczającą się jednak wyłącznie do kampanii reklamowych w mediach. Realizacja programu powinna wykorzystywać również inne dostępne narzędzia w tym m.in. organizację misji przyjazdowych dla potencjalnych inwestorów, organizację wyjazdów na targi gospodarcze (w celu wypromowania się przed potencjalnymi inwestorami), czy też marketing bezpośredni – aktywny kontakt z potencjalnymi inwestorami, bezpośrednie spotkania władz samorządowych zachęcające ich do inwestowania na obszarze MOF Włocławka.

W ramach *Promocji gospodarczej* przewidziana powinna być również kompleksowa obsługa inwestycyjna. Działania wynikające z tego programu nie powinny ograniczać się do działań informacyjnych – *Promocja gospodarcza* powinna również zakładać aktywną pomoc potencjalnym inwestorom biorącym pod uwagę możliwość realizacji inwestycji w ramach MOF Włocławka. Pomoc ta powinna być realizowana w formie dedykowanego wsparcia obsługi procesu inwestycyjnego.

Promocja gospodarcza powinna być prowadzona poprzez podmiot reprezentujący wspólny interes wszystkich gmin MOF Włocławka. Możliwą do przyjęcia formułą jest utworzenie jednostki (np. w formie Centrum Promocji Gospodarczej MOF Włocławka), składającej się z dedykowanych pracowników poszczególnych urzędów gmin MOF Włocławka, utworzenie dedykowanej jednostki w ramach Urzędu Miasta Włocławek przy zapewnieniu reprezentowania interesu całego MOF Włocławka lub zapewnienie realizacji poprzez zlecenie wykonywania programu podmiotowi zewnętrznemu na bazie zamówienia publicznego. Niezależnie od przyjętej formuły realizacja programu powinna być współfinansowana przez wszystkie gminy MOF Włocławka.

Cel strategiczny 2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego

Znaczącym problemem MOF Włocławka jest niesatysfakcjonujący poziom kapitału ludzkiego. Głównymi tego przejawami jest z jednej strony ograniczona dostępność wykwalifikowanych pracowników oraz z drugiej strony - ograniczona użyteczność edukacji ponadgimnazjalnej.

W celu poprawy zdiagnozowanego stanu, należy podjąć szereg działań mających na celu poprawę jakości kapitału ludzkiego. Działania te wpłyną pozytywnie na dopasowanie pracowników do wymagań rynku pracy, co stanowić będzie korzyść zarówno dla pracowników jak i pracodawców.

Działania realizowane w ramach *Poprawy jakości kapitału ludzkiego* powinny zostać dostosowane do trzech grup docelowych:

- Uczniów i studentów – działania polegające na rozwoju oferty dydaktycznej oraz jej dostosowaniu do oczekiwań rynku pracy
- Osób w wieku produkcyjnym – działania polegające na wzroście poziomu kwalifikacji osób funkcjonujących na rynku pracy
- Osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym – działania polegające na przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu

Wskazano jest aby działania wynikające z *Poprawy jakości kapitału ludzkiego* zostały dostosowane do zdiagnozowanych branż przyszłości, których potencjał rozwojowy może dodatkowo wzmocnić ich efektywność. Wśród zdiagnozowanych branż przyszłości znajdują się:

- Budownictwo i produkcja materiałów budowlanych
- Przetwórstwo chemiczne i metalowe
- Transport i logistyka
- Produkcja i przetwórstwo spożywcze
- Zrównoważona turystyka

W ramach realizacji celu strategicznego *Poprawa jakości kapitału ludzkiego* wyznaczono trzy cele operacyjne:

- 2.1. Poprawa jakości kształcenia
- 2.2. Rozwój edukacji ustawicznej
- 2.3. Ograniczenie wykluczenia społecznego

Realizacja powyższych celów pozwoli na osiągnięcie przedstawionych poniżej efektów.

Efekt	Wskaźnik
Wzrost dopasowania pracowników do wymagań rynku pracy	<ul style="list-style-type: none">▪ Liczba zawodów deficytowych▪ Liczba zawodów nadwyżkowych
Podniesienie jakości edukacji	<ul style="list-style-type: none">▪ Udział bezrobotnych bez zawodu w ogóle bezrobotnych względem wartości dla woj.

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Udział bezrobotnych absolwentów⁸¹ względem wartości dla woj.
Ograniczenie bezrobocia długotrwałego	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Udział bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż rok względem wartości dla woj.

Cel operacyjny 2.1. Poprawa jakości kształcenia

Kwalifikacje potencjalnych pracowników opierają się w dużej mierze na jakości edukacji, w tym na jej dostosowaniu do wymagań pracodawców, poziomie nauczania oraz wyborach edukacyjnych młodzieży, które choć samodzielne, nie zawsze są przemyślane.

W celu *Poprawy jakości kształcenia* należy zwrócić szczególną uwagę na rozwój oferty edukacyjnej szkół MOF Włocławka, w tym w szczególności na rozbudowę ich infrastruktury edukacyjnej wraz z ofertą zajęć dodatkowych oraz na wzmocnienie wsparcia dedykowanego uczniom podejmującym wybory edukacyjne determinujące ich późniejszą karierę zawodową.

W ramach celu operacyjnego *Poprawa jakości kształcenia* przewidziano trzy programy:

- 2.1.1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury szkolnej
- 2.1.2. Rozbudowa oferty zajęć pozalekcyjnych
- 2.1.3. Utworzenie i wdrożenie systemu wsparcia edukacyjnego
- 2.1.4. Rozwój oferty edukacyjnej uczelni wyższych

Program 2.1.1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury szkolnej

Rozbudowa i modernizacja infrastruktury szkolnej powinna z jednej strony dążyć do wyrównywania i bieżącego podnoszenia poziomu edukacji w szkołach MOF Włocławka oraz z drugiej strony – do wzrostu współpracy szkół z przedsiębiorcami, co w szczególności dotyczy się techników i szkół zawodowych (w celu bieżącego i dynamicznego dostosowywania kierunków kształcenia zawodowego do realnych potrzeb przedsiębiorców). Realizacja *Rozbudowy i modernizacji infrastruktury szkolnej* powinna zostać oparta z jednej strony na remontach i modernizacji placówek szkolnych oraz z drugiej strony na modernizacji oferty zajęciowej szkół i infrastruktury dydaktycznej, w tym parku maszynowego w przypadku edukacji zawodowej.

Sprawna realizacja *Rozbudowy i modernizacji infrastruktury szkolnej* powinna uwzględniać bieżące zapotrzebowanie przedsiębiorców zgłaszane w ramach *Systemu bieżącej konsultacji z przedsiębiorcami* (patrz program 1.3.1. Budowa systemu bieżącej konsultacji z przedsiębiorcami).

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

Program 2.1.2. Rozbudowa oferty zajęć pozalekcyjnych

Jakość kształcenia powinna być również podnoszona poprzez rozbudowę i wzrost wykorzystania oferty zajęć pozalekcyjnych. W celu osiągnięcia wzrostu konkurencyjności absolwentów na rynku pracy

⁸¹ Bezrobotnym absolwentem jest osoba, która jest bezrobotna w okresie do upływu 12 miesięcy od dnia określonego w dyplomie, świadectwie czy innym dokumencie potwierdzającym ukończenie szkoły lub zaświadczeniu o ukończeniu kursu.

należy umożliwić im rozwój kompetencji nie tylko w ramach zajęć lekcyjnych, ale również i w formie zajęć dodatkowych. Oferta zajęć pozalekcyjnych powinna być rozbudowywana zarówno w oparciu o strukturę szkolną jak i innych podmiotów mogących przyczynić się do wzrostu kompetencji absolwentów szkół MOF Włocławka – przykładowo uczelni, instytucji szkoleniowych oraz pracodawców.

Sprawna realizacja *Rozbudowy oferty zajęć pozalekcyjnych* powinna uwzględniać bieżące zapotrzebowanie przedsiębiorców zgłaszane w ramach *Systemu bieżącej konsultacji z przedsiębiorcami* (patrz program 1.3.1. Budowa systemu bieżącej konsultacji z przedsiębiorcami).

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

Program 2.1.3. Utworzenie i wdrożenie systemu wsparcia edukacyjnego

W celu *Poprawy jakości kształcenia*, oprócz działań dążących do poprawy oferty zajęć edukacyjnych, należy również zwrócić szczególną uwagę na rozwój systemu wsparcia edukacyjnego. Nastoletnia młodzież, podejmująca wybory edukacyjne, jest często nieświadoma wagi podejmowanych decyzji rzutujących w przyszłości na ich późniejsze życie zawodowe.

W celu ograniczenia zjawiska podejmowania nieprzemyślanych decyzji należy *Utworzyć i wdrożyć system wsparcia edukacyjnego* obejmujący ucznia, nauczyciela i rodzica w formie doradztwa zawodowego oraz wsparcia psychologiczno-społecznego. Ponadto należy dążyć do utworzenia systemu stypendialnego dla zdolnej młodzieży zakładającego stypendia przyznawane zarówno w trakcie trwania nauki szkolnej jak i umożliwiające podjęcie edukacji na wybranych uczelniach wyższych. Należy mieć na uwadze, że celem podniesienia efektywności realizowanych działań, w szczególności działań związanych z doradztwem zawodowym, powinny być one realizowane już od poziomu ostatnich klas szkoły podstawowej.

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

Program 2.1.4. Rozwój oferty edukacyjnej uczelni wyższych

Niezwykle istotnym elementem systemu edukacyjnego MOF Włocławka, z punktu widzenia *Poprawy jakości kapitału ludzkiego*, jest szkolnictwo wyższe. Jakość, dostępność i dostosowanie oferty edukacyjnej uczelni wyższych do potrzeb rynku pracy stanowi w dużej mierze o poziomie i użyteczności wyższej kadry specjalistycznej, której dostępność może stanowić istotny argument wyboru MOF Włocławka jako lokalizacji inwestycji. Dostępność wyższej kadry specjalistycznej może również przełożyć się na rozwój endogenny, wynikający z rozwoju przedsiębiorczości absolwentów uczelni wyższych – zakładania przez absolwentów specjalistycznych przedsiębiorstw na terenie MOF Włocławka.

W ramach *Analizy rynku pracy miasta Włocławek i jego obszaru funkcjonalnego oraz branż przyszłości w rozwoju miasta* wskazano na dwie włocławskie uczelnie, których potencjał edukacyjny może być w największym stopniu wykorzystany do wsparcia rozwoju konkurencyjności zdiagnozowanych branż przyszłości. Uczelniami tymi są Wyższa Szkoła Techniczna oraz Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku. W celu podniesienia efektywności realizacji omawianego programu, projekty z niego wynikające powinny ogniskować się wokół zdiagnozowanych uczelni.

Projekty realizowane w ramach *Rozwoju oferty edukacyjnej uczelni wyższych* powinny skupiać się wokół dostosowania oferty edukacyjnej i bazy dydaktycznej do potrzeb rynku pracy MOF Włocławka.

W tym celu zasadnym jest wzmożenie współpracy na polu wymiany zarówno doświadczeń jak i oczekiwań pomiędzy uczelniami a przedsiębiorcami.

Sprawna realizacja *Rozwoju oferty edukacyjnej uczelni wyższych* powinna uwzględniać bieżące zapotrzebowanie przedsiębiorców zgłaszane w ramach *Systemu bieżącej konsultacji z przedsiębiorcami* (patrz program 1.3.1. Budowa systemu bieżącej konsultacji z przedsiębiorcami).

Cel operacyjny 2.2. Rozwój edukacji ustawicznej

Edukacja ustawiczna, rozumiana jako bieżące podnoszenie swoich kwalifikacji przez cały okres aktywności zawodowej, jest w dzisiejszym świecie niezbędna. Wynika to z jednej strony z postępującej wraz z upływem lat dezaktualizacji wiedzy szkolnej oraz konieczności podążania za nowinkami danej branży jak i konieczności poszerzania zakresu swoich kompetencji celem podnoszenia swojej konkurencyjności na rynku pracy. Dotyczy to zarówno osób pracujących jak i niepracujących – brak aktywności edukacyjnej oznacza stopniowe obniżanie swojej konkurencyjności na rynku pracy.

W celu *Poprawy jakości kapitału ludzkiego* mieszkańców MOF Włocławka należy podjąć działania zmierzające do *Rozwoju edukacji ustawicznej*. Działania te powinny dotyczyć zarówno kształcenia zawodowego jak i rozwijania kompetencji ogólnych.

W ramach celu operacyjnego *Rozwój edukacji ustawicznej* przewidziano dwa programy:

2.2.1. Rozbudowa systemu kształcenia zawodowego dorosłych

2.2.2. Rozbudowa systemu kształcenia ogólnego dorosłych

Program 2.2.1. Rozbudowa systemu kształcenia zawodowego dorosłych

Zasadnicze działania prowadzące do *Rozwoju edukacji ustawicznej* powinny zostać zogniskowane wokół kształcenia zawodowego dorosłych. Oprócz rozwoju oferty szkoleń i kursów dedykowanych osobom w wieku produkcyjnym, należy zwrócić uwagę na rozwój systemu certyfikacji umiejętności. Posiadane przez potencjalnych pracowników umiejętności często nie są brane pod uwagę w procesie rekrutacyjnym ze względu na brak ich formalnego potwierdzenia. Należy umożliwić mieszkańcom MOF Włocławka certyfikacje umiejętności zdobywanych zarówno poprzez odbyte kursy i szkolenia, pracę zawodową jak i własny rozwój osobisty.

Sprawna realizacja *Rozbudowy systemu kształcenia zawodowego dorosłych* powinna uwzględniać bieżące zapotrzebowanie przedsiębiorców zgłaszane w ramach *Systemu bieżącej konsultacji z przedsiębiorcami* (patrz program 1.3.1. Budowa systemu bieżącej konsultacji z przedsiębiorcami).

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

Program 2.2.2. Rozbudowa systemu kształcenia ogólnego dorosłych

Kształcenie zawodowe dorosłych, w celu wzrostu efektywności *Rozwoju edukacji ustawicznej*, powinno zostać uzupełnione o kształcenie ogólne. Pod pojęciem kształcenia ogólnego rozumiany jest rozwój kompetencji niededykowanych bezpośrednio żadnym grupom zawodowym – komunikacji w językach obcych, umiejętności obsługi komputera oraz umiejętności miękkich, w tym autoprezentacji i komunikacji interpersonalnej.

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

Cel operacyjny 2.3. Ograniczenie wykluczenia społecznego

Czynnikiem obniżającym dostępność wykwalifikowanych pracowników może być wykluczenie społeczne. Na skutek często niezawinionego ciągu zdarzeń, zarówno pojedyncze osoby jak i całe grupy mieszkańców mogą zostać dotknięte wykluczeniem społecznym negatywnie oddziaływującym na ich rozwój osobisty – odnosi się to zarówno względem aktywności edukacyjnej dzieci i młodzieży jak i rozwoju kompetencji i kwalifikacji osób w wieku produkcyjnym.

Skutkiem tego, wykluczenie społeczne może negatywnie wpływać na poziom jakości kapitału ludzkiego. W celu przeciwdziałania tej sytuacji, należy podjąć szereg działań włączających wykluczone społecznie grupy mieszkańców oraz przeciwdziałać wykluczeniu grup potencjalnie wykluczeniem zagrożonych.

W ramach celu operacyjnego *Ograniczenie wykluczenia społecznego* przewidziano trzy programy:

- 2.3.1. Włączenie społeczne osób niepracujących
- 2.3.2. Włączenie społeczne rodzin
- 2.3.3. Włączenie społeczne osób niepełnosprawnych
- 2.3.4. Włączenie społeczne osób starszych (60+)

Program 2.3.1. Włączenie społeczne osób niepracujących

Utrata pracy i problemy w jej znalezieniu oraz problemy finansowe z tym związane mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do wykluczenia społecznego. W sytuacji znaczącego bezrobocia występującego w MOF Włocławka, problem ten jest niezwykle istotny. Dotyka on zróżnicowanych grup społecznych, w tym osób młodych przed 30 rokiem życia, osób dojrzałych po 50 roku życia oraz kobiet.

W celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepracujących należy podjąć szereg działań zmierzających do aktywizacji i włączenia społecznego zagrożonych grup społecznych. Podniesieniu efektywności realizowanych działań sprzyjać będzie uwzględnienie zróżnicowania oferowanej pomocy względem poszczególnych grup docelowych, w tym osób młodych przed 30 rokiem życia, osób dojrzałych po 50 roku życia oraz kobiet.

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

Program 2.3.2. Włączenie społeczne rodzin

W celu *Ograniczenia wykluczenia społecznego* mieszkańców MOF Włocławka, należy również zwrócić uwagę na sytuację rodzin wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. W przypadku rodzin, zjawisko to jest szczególnie niebezpieczne ponieważ może doprowadzić do utrwalenia wykluczenia społecznego „dziedziczonego” w ramach rodziny.

W celu ograniczenia skutków wykluczenia społecznego rodzin należy podjąć działania aktywizacyjne im dedykowane, w tym działania skoncentrowane na wsparciu rozwojowym zagrożonych wykluczeniem społecznym dzieci.

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

Program 2.3.3. Włączenie społeczne osób niepełnosprawnych

Szczególną uwagę w kwestii *Ograniczenia wykluczenia społecznego* należy zwrócić na sytuację osób niepełnosprawnych. Niepełnosprawność zarówno umysłowa jak i fizyczna może doprowadzić do wykluczenia społecznego. Wpływ na to mogą mieć zarówno problemy finansowe, ograniczenia wynikające z przeszkód w przestrzeni publicznej jak i brak akceptacji w społeczeństwie.

W celu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu niepełnosprawnych należy dedykować im działania prowadzące do ich reintegracji ze społecznością lokalną MOF Włocławka.

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

Program 2.3.4. Włączenie społeczne osób starszych (60+)

Grupą społeczną, którą należy również uwzględnić w ramach działań zmierzających do *Ograniczenia wykluczenia społecznego* są osoby starsze (60+). Zarówno obserwowana emigracja młodych jak i obniżenie przyrostu naturalnego są czynnikami skutkującymi starzeniem się społeczeństwa. Wzrost udziału osób starszych w społeczeństwie stwarza zapotrzebowanie zarówno na uwzględnienie ich potrzeb w ramach przestrzeni publicznej jak i ich aktywizacji w wymiarze społecznym. Działania te są niezbędne w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu osób starszych.

Cel operacyjny 3. Zrównoważony rozwój turystyczny

Znaczącą szansą rozwojową możliwą do wykorzystania w rozwoju MOF Włocławka jest jego potencjał turystyczny. Potencjał ten jest w głównej mierze związany z Zalewem Włocławskim stanowiącym unikatowy obiekt, który ze względu na niewystarczający rozwój infrastruktury turystycznej jest obecnie wykorzystywany w ograniczonym stopniu.

W celu wykorzystania potencjału turystycznego MOF Włocławka należy dążyć do *Zrównoważonego rozwoju turystycznego* MOF Włocławka. Należy podjąć działania zmierzające do rozbudowy infrastruktury turystycznej. Działania te należy ukierunkować na wzrost dostępności i wykorzystania Zalewu Włocławskiego, pamiętając jednocześnie, że rozwój turystyczny Zalewu Włocławskiego może przyczynić się do wzrostu wykorzystania pozostałych atrakcji turystycznych MOF Włocławka – m.in. lotniska w Kruszynie i uzdrowiska Wieniec-Zdrój. Należy dążyć do stanu, w którym Zalew Włocławski jest trzonem oferty turystycznej MOF Włocławka uzupełnionej o dodatkowe atrakcje turystyczne, skomunikowane poprzez rozbudowaną sieć powiązań turystycznych.

Rozbudowa infrastruktury oraz poprawa atrakcyjności oferty turystycznej stanowić będzie podstawę *Zrównoważonego rozwoju turystycznego*, jednak wzrost ruchu turystycznego będzie w dużej mierze zależał od promocji turystycznej MOF Włocławka. Należy podjąć szeroko zakrojone działania mające na celu uświadomienie potencjalnym turystom walorów turystycznych oraz jakości dostępnej infrastruktury.

Zrównoważony rozwój oferty turystycznej, powinien również uwzględniać *Poprawę stanu środowiska przyrodniczego*. Działania zmierzające do *Wzrostu atrakcyjności oferty turystycznej* powinny zostać uzupełnione o bieżącą troskę o poprawę podstawy atrakcyjności turystycznej MOF Włocławka – stanu środowiska przyrodniczego.

W ramach realizacji celu strategicznego *Zrównoważony rozwój turystyczny* wyznaczono trzy cele operacyjne:

- 3.1. Wzrost atrakcyjności oferty turystycznej
- 3.2. Wzrost świadomości oferty turystycznej
- 3.3. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego

Realizacja powyższych celów pozwoli na osiągnięcie przedstawionych poniżej efektów.

Efekt	Wskaźnik
Pobudzenie ruchu turystycznego MOF Włocławka	<ul style="list-style-type: none">▪ Liczba turystów krajowych▪ Liczba turystów zagranicznych▪ Stosunek liczby udzielonych noclegów do liczby turystów (długość pobytu) względem wartości dla woj.

Cel operacyjny 3.1. Wzrost atrakcyjności oferty turystycznej

Rozwój turystyczny MOF Włocławka jest uzależniony od poprawy atrakcyjności oferty turystycznej, w tym od rozwoju infrastruktury turystycznej. Bez podjęcia odpowiednich działań, potencjał rozwojowy wynikający z możliwości rozwoju turystycznego MOF Włocławka pozostanie niewykorzystany.

W tym celu należy podjąć działania zmierzające do *Wzrostu atrakcyjności oferty turystycznej*. Działania te powinny oprzeć się na rozbudowie infrastruktury głównych obiektów turystycznych MOF Włocławka, takich jak Zalew Włocławski, uzdrowisko Wieniec-Zdrój oraz lotnisko w Kruszynie, z uwzględnieniem rozwoju i wykorzystania pozostałych, lokalnych atrakcji turystycznych. Należy mieć również na uwadze działania zmierzające do skomunikowania poszczególnych atrakcji turystycznych, pozwalające turystom na pełne wykorzystanie oferty turystycznej MOF Włocławka.

W ramach celu operacyjnego *Wzrost atrakcyjności oferty turystycznej* przewidziano dwa programy:

- 3.1.1. Rozbudowa infrastruktury głównych obiektów turystycznych
- 3.1.2. Zachowanie dziedzictwa kulturowego

Program 3.1.1. Rozbudowa infrastruktury głównych obiektów turystycznych

W ramach *Rozbudowy infrastruktury głównych obiektów turystycznych* należy podjąć działania inwestycyjne wspierające wykorzystanie Zalewu Włocławskiego, uzdrowiska Wieniec-Zdrój oraz lotniska w Kruszynie. Zakres prac inwestycyjnych realizowanych wobec powyższych obiektów powinien zakładać maksymalizację uspołecznienia procesu decyzyjnego. Rozbudowywaną sieć infrastrukturalną należy dostosować zarówno do oczekiwań mieszkańców jak i potencjalnych użytkowników. W tym względzie proces rozbudowy infrastruktury turystycznej powinien przebiegać analogicznie do *Rozbudowy oferty terenów inwestycyjnych* - realizowane działania powinny być „szyte na miarę” przyszłych użytkowników.

Należy w tym miejscu zaznaczyć, że rozwój infrastruktury lotniska w Kruszynie powinien dążyć do poprawy i utrwalenia jego obecnej – sportowo-turystycznej funkcji. Rozbudowa pasażerskiej funkcji lotniska w Kruszynie byłaby wysoce niewskazana i nieekonomiczna zarówno w wymiarze realizacji inwestycji jak i późniejszej eksploatacji.

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

Program 3.1.2. Zachowanie dziedzictwa kulturowego

Ofertę turystyczną MOF Włocławka, opierającą się na Zalewie Włocławskim, uzdrowisku Wieniec-Zdrój oraz lotnisku w Kruszynie, należy uzupełnić o lokalne atrakcje turystyczne – zlokalizowane w ramach poszczególnych gmin MOF Włocławka. Poszczególne wartościowe obiekty historyczne i kulturowe (m.in. pałace, dwory, parki) należy poddać rewitalizacji, mającej na celu zachowanie i wyeksponowanie ich wartości turystycznej. Należy mieć przy tym na uwadze, aby realizowane prace oprócz remontu zakładały nadanie powyższym obiektom funkcji zapewniających ich bieżące wykorzystanie.

Wartym wyeksponowania dziedzictwem historyczno-kulturowym MOF Włocławka jest dziedzictwo związane z historią neolitycznych osad zlokalizowanych w okolicach Brześcia Kujawskiego.

Znaczącym aspektem dziedzictwa historyczno-kulturowego MOF Włocławka, a w szczególności miasta Włocławek, jest również dziedzictwo i rola Kościoła Katolickiego. Rola tego dziedzictwa jest istotna zarówno w wymiarze powiązania historycznego rozwoju Włocławka z Kościołem Katolickim jak i w przypadku historii najnowszej - w tym z morderstwem bł. Ks. Jerzego Popiełuszki. Uwzględnienie tego

aspektu w ramach programu *Zachowanie dziedzictwa kulturowego* przyczynić się może do rozwoju turystyki pielgrzymkowej, mogącej stanowić istotną dziedzinę oferty turystycznej MOF Włocławka.

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

Cel operacyjny 3.2. Wzrost świadomości oferty turystycznej

Wzrost wykorzystania potencjału rozwojowego MOF Włocławka jakim jest rozwój turystyczny należy wesprzeć działaniami promocyjnymi mającymi na celu *Wzrost świadomości oferty turystycznej*. Bez podjęcia szeroko zakrojonej kampanii promocyjnej, realizowane działania inwestycyjne zmierzające do *Wzrostu atrakcyjności oferty turystycznej* mogą zostać niedostrzeżone przez potencjalnych odbiorców, przez co ich końcowa efektywność może być ograniczona.

W ramach celu operacyjnego *Wzrost świadomości oferty turystycznej* przewidziano program:

Program 3.2.1. Promocja turystyczna

Promocja turystyczna MOF Włocławka powinna być oparta na uspołnionych działaniach promocyjnych całego MOF Włocławka. Należy dążyć do promocji kompleksowej oferty turystycznej obejmującej wszystkie elementy składowe oferty turystycznej MOF Włocławka.

W celu podniesienia efektywności działań promocyjnych, należy je zogniskować na konkretnych grupach dedykowanych względem tematyki (m.in. turystyka wodna; zawody balonowe, spadochronowe, modeli sterowanych; oferta uzdrowskowa) oraz lokalizacji – promocja w regionach o podwyższonej dostępności komunikacyjnej (m.in. woj. łódzkie, woj. mazowieckie, woj. kujawsko-pomorskie, woj. wielkopolskie).

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

Cel operacyjny 3.3. Poprawa stanu środowiska przyrodniczego

Rozwój turystyczny MOF Włocławka powinien być prowadzony równolegle do utrzymywania stanu środowiska przyrodniczego na odpowiednim, satysfakcjonującym poziomie. Brak dbałości o stan środowiska przyrodniczego może doprowadzić do stopniowego spadku atrakcyjności turystycznej MOF Włocławka postępującej niezależnie od nakładów inwestycyjnych na rozwój infrastruktury turystycznej.

W celu przeciwdziałania negatywnej presji na środowisko przyrodnicze należy podjąć działania zmierzające do *Poprawy stanu środowiska przyrodniczego*. Działania realizowane z tytułu powyższego celu powinny skupić się na rozwoju infrastruktury pozwalającej na ograniczenie negatywnego wpływu działalności człowieka na jakość stanu środowiska przyrodniczego.

W ramach celu operacyjnego *Poprawa stanu środowiska przyrodniczego* przewidziano trzy programy:

- 3.3.1. Rozbudowa i modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego
- 3.3.2. Inwestycje w poprawę efektywności energetycznej oraz technologie niskoemisyjne
- 3.3.3. Ograniczanie antropopresji w środowisku przyrodniczym

Program 3.3.1. Rozbudowa i modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego

Poprawa stanu środowiska przyrodniczego wymaga m.in. *Rozbudowy i modernizacji systemu wodno-kanalizacyjnego*. Należy dążyć do uzupełnienia brakujących odcinków sieci wodno-kanalizacyjnej poprzez jej rozbudowę i modernizację. Dodatkowo, należy dążyć do usprawnienia systemu wodno-kanalizacyjnego poprzez budowę i modernizację oczyszczalni ścieków, w tym instalacji przydomowych.

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

Program 3.3.2. Inwestycje w poprawę efektywności energetycznej oraz technologie niskoemisyjne

Istniejąca obecnie sieć ciepłownicza i gazowa MOF Włocławka jest niekompletna – znaczące obszary MOF Włocławka pozostają poza jej zasięgiem. Sytuacja ta rodzi konieczność wykorzystywania dodatkowych źródeł energii, nie zawsze posiadających optymalny wpływ na jakość środowiska przyrodniczego. Z drugiej strony, istniejąca sieć ciepłownicza i gazowa nie jest w pełni efektywna, co skutkuje stratami energetycznymi posiadającymi ujemny wpływ na stan środowiska naturalnego. W celu ograniczenia zużycia energii należy podjąć szereg działań zakładających rozbudowę i modernizację sieci ciepłowniczej i gazowej.

W celu ograniczenia zużycia energii należy również podjąć działania mające na celu zmniejszenie zapotrzebowania na energię w budynkach użyteczności publicznych. Jest to możliwe zarówno poprzez termomodernizację jak i modernizację systemów grzewczych w budynkach użyteczności publicznej.

Dodatkowo, w celu ograniczenia wykorzystania tradycyjnych źródeł energii, należy zwiększyć wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (OZE). Działania te powinny dotyczyć zarówno budowania publicznych instalacji OZE jak i wsparcia kierowanego do osób prywatnych inwestujących w przydomowe instalacje OZE.

Działania zmierzające do poprawy efektywności energetycznej oraz wzrostu wykorzystania technologii niskoemisyjnych powinny zostać uzupełnione o ograniczenie użytkowania przestarzałego taboru autobusowego, charakteryzującego się wyższymi emisjami od norm przyjmowanych w produkowanych obecnie autobusach. Należy dążyć z jednej strony do wymiany przestarzałego taboru jak i uzupełniania obecnej floty autobusowej o nowoczesne pojazdy. Działania te są ściśle powiązane z Programem 4.3.1. *Rozbudowa sieci połączeń komunikacyjnych* – działania realizowane w ramach tego programu powinny być realizowane z uwzględnieniem oparcia ich na nowoczesnych autobusach.

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

Program 3.3.3. Ograniczanie antropopresji w środowisku przyrodniczym

W celu *Poprawy stanu środowiska przyrodniczego* należy dążyć również do *Ograniczenia antropopresji w środowisku przyrodniczym*. Ruch turystyczny, którego skala poprzez realizację działań związanych ze *Wzrostem atrakcyjności turystycznej* ulegnie zwiększeniu, należy skanalizować w ramach sieci szlaków turystycznych łączących atrakcje turystyczne MOF Włocławka. Sieć szlaków powinna zostać oparta zarówno na szlakach pieszych jak i rowerowych z wykorzystaniem szlaków alternatywnych, np. turystycznej przeprawy promowej przez Zalew Włocławski na odcinku Dobrzyń nad Wisłą – Dobiegniewo. Skanalizowanie ruchu turystycznego pozwoli na sprawne skomunikowanie poszczególnych atrakcji turystycznych przy wykorzystaniu niskoemisyjnych środków transportu, przy jednoczesnym ograniczeniu negatywnego oddziaływania ruchu turystycznego na terenach w których jego rozwój byłby nie wskazany.

Rozbudowa sieci szlaków pieszych i rowerowych powinna uwzględniać również jej spójność z siecią ścieżek rowerowych na terenach zabudowanych, w tym we Włocławku. Rozbudowa sieci szlaków rowerowych powinna postępować równoległe do rozbudowy sieci ścieżek rowerowych, przyczyniając się tym samym do wzrostu wykorzystania komunikacji rowerowej kosztem komunikacji samochodowej na terenie miejscowości. Celem podniesienia efektywności podejmowanych w ramach omawianego programu działań, należy na terenie MOF Włocławka utworzyć system wypożyczalni rowerów, umożliwiającą wypożyczenie i oddanie roweru w ramach sieci stacji zlokalizowanych na terenie MOF Włocławka. Budowane stacje należy lokalizować w ramach głównych punktów węzłowych MOF Włocławka (np. przystanki, dworce), zapewniając tym samym turystom i mieszkańcom możliwość wykorzystania transportu multimodalnego. Istotnym jest zapewnienie funkcjonowania systemu wypożyczalni rowerów na terenie całego MOF Włocławka – tak, aby jego użytkownicy nie ograniczali się wyłącznie do podróży wewnątrzmijskich ale i mieli możliwość wykorzystania wskazanej powyżej sieci szlaków rowerowych.

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

Cel strategiczny 4. Wzrost spójności komunikacyjnej

Ukończenie autostrady A1 na odcinku Łódź-Gdańsk stanowi istotną szansę rozwojową MOF Włocławka. Pełne wykorzystanie potencjału z nią związanego wymaga jednak podniesienia zarówno spójności jak i jakości sieci dróg MOF Włocławka. Niezwykle istotnym jest aby dostępność do autostrady była możliwie równomierna w ramach całego Obszaru. Należy mieć w tym względzie na uwadze zarówno sieć dróg ponadlokalnych – zapewniających zbiorczą komunikację pomiędzy poszczególnymi gminami, jak i dróg lokalnych zapewniających komunikację w ramach poszczególnych gmin – umożliwiających dojazd do dróg ponadlokalnych.

Istotnym jest również, aby maksymalizując użyteczność sieci drogowej dążyć do ograniczania jej uciążliwości. Rozbudowa i modernizacja sieci drogowej powinna uwzględniać również budowę obwodnic miejscowości, mających na celu ograniczanie negatywnego oddziaływania sieci drogowej na jakość życia mieszkańców.

Wzrost spójności komunikacyjnej można osiągnąć również poprzez wzrost spójności komunikacji zbiorowej. Rozbudowa i modernizacja sieci drogowej powinna być uzupełniona o rozbudowę sieci komunikacji publicznej. Spójna sieć komunikacji zbiorowej obejmująca swym zasięgiem cały MOF Włocławka stanowić będzie istotny impuls rozwojowy spójności funkcjonalnej całego Obszaru.

Należy mieć na uwadze, że *Wzrost spójności komunikacyjnej* zależy od podjęcia działań w ramach całego MOF Włocławka. Punktowe, niepowiązane ze sobą celowo inwestycje realizowane w wybranych gminach przyczynią się w większości przypadków do poprawy jakości skomunikowania wyłącznie na poziomie danej gminy. W celu osiągnięcia *Wzrostu spójności komunikacyjnej* Obszaru Funkcjonalnego Włocławka, koniecznym jest oparcie pojedynczych inwestycji drogowych na wypracowanych założeniach sieci komunikacyjnej całego Obszaru.

W ramach realizacji celu strategicznego *Wzrost spójności komunikacyjnej* wyznaczono trzy cele operacyjne:

- 4.1. Rozwój sieci dróg ponadlokalnych
- 4.2. Rozwój sieci dróg lokalnych
- 4.3. Rozwój spójnego systemu komunikacji publicznej

Realizacja powyższych celów pozwoli na osiągnięcie przedstawionych poniżej efektów.

Efekt	Wskaźnik
Skrócenie czasu dojazdów w godzinach szczytu z centrum poszczególnych gmin do centrum Włocławka	▪ Stosunek sumy średnich czasów przejazdu w godzinach szczytu z centrum poszczególnych gmin do centrum Włocławka względem sumy czasów przejazdu poza godzinami szczytu (bez korków)
Skrócenie dojazdów w godzinach szczytu z centrum poszczególnych gmin do najbliższego węzła autostrady	▪ Stosunek sumy średnich czasów przejazdu w godzinach szczytu z centrum poszczególnych gmin do najbliższego węzła autostrady względem sumy czasów przejazdu poza godzinami szczytu (bez korków)
Wzrost liczby połączeń komunikacji zbiorowej z poszczególnych gmin do centrum Włocławka w godzinach szczytu	▪ Liczba połączeń komunikacji zbiorowej z Włocławkiem (w obydwu kierunkach) przypadająca na 1000 mieszkańców w poszczególnych gminach – stosunek wartości najmniejszej do wartości największej

Cel operacyjny 4.1. Rozwój sieci dróg ponadlokalnych

Rozwój sieci dróg ponadlokalnych ma na celu poprawę skomunikowania poszczególnych gmin w ramach MOF Włocławka. Istotnym ze względu na podniesienie spójności funkcjonalnej Obszaru jest rozbudowa i modernizacja spójnej sieci dróg ponadlokalnych. Układ dróg ponadlokalnych powinien mieć za zadanie zapewnienie sprawnej komunikacji poszczególnych gmin z rdzeniem MOF Włocławka – Włocławkiem oraz z węzłami autostrady umożliwiającymi sprawną komunikację w wymiarze ponadregionalnym.

W ramach celu operacyjnego *Rozwój sieci dróg ponadlokalnych* przewidziano dwa programy:

4.1.1. Rozbudowa i modernizacja dróg ponadlokalnych

4.1.2. Budowa i przebudowa sieci dróg wewnątrzmijskich i obwodnic miast

Program 4.1.1. Rozbudowa i modernizacja dróg ponadlokalnych

Sieć dróg ponadlokalnych MOF Włocławka tworzą drogi klasy GP, G i Z⁸². Ich zdiagnozowany stan techniczny jest znacząco zróżnicowany, przy czym część z nich nie spełnia wymagań technicznych wynikających z obowiązujących przepisów. Wzrost użyteczności sieci dróg ponadlokalnych wymaga ujednoczenia ich stanu technicznego oraz dostosowania do obowiązujących wymagań. Działania modernizujące istniejącą sieć drogową MOF Włocławka pozwolą na usprawnienie komunikacji w relacji poszczególnych gmin zarówno z Włocławkiem jak i węzłami autostrady oraz powiązanymi z nimi terenami inwestycyjnymi.

Istniejąca sieć dróg lokalnych wymaga ponad to uzupełnienia o kluczowe inwestycje pozwalające na usprawnienie układu drogowego w wymiarze ponadlokalnym. Inwestycją, której realizacja warunkować będzie wzrost spójności komunikacyjnej MOF Włocławka jest realizacja trzeciej przeprawy mostowej we Włocławku. Funkcjonujące przeprawy, ze względu na niską przepustowość i dopuszczony tonaż w znaczącym stopniu ograniczają możliwość komunikacji przez Wisłę, przez co stanowią barierę w rozwoju spójności, w tym spójności gospodarczej, MOF Włocławka.

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

Program 4.1.2. Rozbudowa i przebudowa sieci dróg wewnątrzmijskich i obwodnic miast

Wzrost funkcjonalności i wykorzystania sieci dróg ponadlokalnych nie powinien pociągać za sobą negatywnego oddziaływania na jakość życia mieszkańców. Sieć dróg ponadlokalnych powinna zostać uzupełniona o obwodnice głównych miejscowości MOF Włocławka oraz zmiany organizacji ruchu wewnątrz Włocławka pozwalające na odciążenie jego lokalnego układu drogowego.

Konieczność budowy obwodnicy jest szczególnie istotna w przypadku Brześcia Kujawskiego. Autostrada A1 pełni obecnie funkcje obwodnicy MMOF Włocławka na linii północ-południe, kanalizując ruch tranzytowy w tym kierunku. Brak drogi o podobnym charakterze na linii wschód-zachód jest obecnie szczególnie dotkliwa względem Brześcia Kujawskiego - znacząca część ruchu tranzytowego MOF Włocławka w kierunku wschód-zachód przebiega przez centrum Brześcia Kujawskiego. Wśród pozostałych miejscowości, budowa obwodnicy znajduje również istotne uzasadnienie w przypadku Kowala.

⁸² GP – drogi główne ruchu przyspieszonego; G - drogi główne; Z- drogi zbiorcze

W ramach programu *Rozbudowa i przebudowa sieci dróg wewnątrzmijskich i obwodnic miast* należy podjąć również działania zmierzające do ograniczenia uciążliwości obecnego i prognozowanego ruchu drogowego względem mieszkańców Włocławka. Włocławek pełni naturalną funkcję węzła komunikacyjnego dla MOF Włocławka, przez co uciążliwość komunikacji drogowej w przypadku jej nieuporządkowania może być szczególnie uciążliwa dla mieszkańców Włocławka. W celu poprawy zdiagnozowanego stanu i zapobiegnięciu negatywnym zmianom w przyszłości, należy zwrócić szczególną uwagę względem ponadlokalnych dróg wewnątrzmijskich – zapewniających sprawne połączenie pomiędzy poszczególnymi dzielnicami Włocławka oraz umożliwiających bezpieczne i efektywne wyprowadzanie ruchu na zewnątrz Włocławka. W ramach realizowanych prac wskazanym jest m.in. budowa drogi o charakterze zachodniej obwodnicy Włocławka, pozwalającej na wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza centrum Włocławka.

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

Cel operacyjny 4.2. Rozwój sieci dróg lokalnych

Rozwój sieci drogowej MOF Włocławka, oprócz poziomu ponadlokalnego, powinien odbywać się również na poziomie lokalnym – gminnym. Należy dołożyć wszelkich starań, aby zwiększać funkcjonalność dróg ponadlokalnych poprzez sprawne skomunikowanie z nimi poszczególnych gmin za pośrednictwem sieci dróg lokalnych.

W ramach celu operacyjnego *Rozwój sieci dróg lokalnych* przewidziano program:

4.2.1. Budowa i modernizacja dróg lokalnych

Program 4.2.1. Budowa i modernizacja dróg lokalnych

Istniejąca sieć dróg lokalnych w poszczególnych gminach jest zróżnicowana zarówno pod względem stanu technicznego jak i funkcjonalności. Jej rozbudowa i modernizacja powinna przyczynić się zarówno do poprawy skomunikowania w ramach poszczególnych gmin jak i wzrostu dostępności sieci dróg ponadlokalnych.

Projekty realizowane w ramach *Budowy i modernizacji dróg lokalnych* powinny zostać skoncentrowane z jednej strony na modernizacji i podnoszeniu standardu już istniejących dróg lokalnych oraz z drugiej strony – na uzupełnieniu istniejącego układu drogowego o lokalne drogi pozwalające na osiągnięcie wzrostu dostępności układu dróg ponadlokalnych względem poszczególnych miejscowości MOF Włocławka.

Osobną dziedziną działań realizowanych w ramach omawianego programu jest bieżące utrzymanie dróg lokalnych wymagane w celu utrzymania efektywności realizowanych inwestycji.

Należy mieć na uwadze, że działania względem wewnątrzmijskich dróg ponadlokalnych – dróg krajowych w granicach miast, ze względu na ich ponadlokalne funkcje, zostały uwzględnione w programie 4.1.2. Rozbudowa i przebudowa sieci dróg wewnątrzmijskich i obwodnic miast.

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

Cel operacyjny 4.3. Rozwój spójnego systemu komunikacji publicznej

Rozwój spójnego systemu komunikacji publicznej w znaczącym stopniu wpłynie na wzrost spójności funkcjonalnej MOF Włocławka. Zapewnienie sprawnej komunikacji zbiorowej w ramach Obszaru Funkcjonalnego znacząco ułatwi wewnętrzną komunikację przy jednoczesnym obniżeniu obciążenia układu drogowego

W ramach celu operacyjnego *Rozwój spójnego systemu komunikacji publicznej* przewidziano program:

Program 4.3.1. Integracja usług transportu zbiorowego

Integracja usług transportu zbiorowego powinna polegać na realizacji kompleksowego zestawu zadań obejmującego zarówno integrację i standaryzację usług transportu zbiorowego, wzrost spójności połączeń komunikacyjnych oraz rozbudowę i bieżące utrzymanie infrastruktury okołokomunikacyjnej (m.in. wiat przystankowych).

W realizacji projektów wynikających z powyższego programu należy mieć na uwadze różnorodność systemów transportu zbiorowego w ramach poszczególnych gmin MOF Włocławka – w części gmin jest on obsługiwany przez firmy prywatne, w części przez podmioty powiązane z samorządem. Realizacja działań wynikających z *Rozbudowy sieci połączeń komunikacyjnych* powinna uwzględniać to zróżnicowanie poprzez zaangażowanie podmiotów zarówno publicznych jak i niepublicznych. Narzędziem umożliwiającym standaryzację obsługi pasażerów w przypadku niepublicznych przewoźników są wymagania nakładane na nich w ramach wydawanych zezwoleń na wykonywanie regularnych przewozów osób w krajowym transporcie drogowym⁸³.

Integracja usług transportu zbiorowego powinna uwzględniać integrację tras przewoźników poprzez utworzenie węzłów przesiadkowych. Obecna komunikacja zbiorowa, w szczególności komunikacja prywatna koncentruje się na dowozie ludności gmin MOF Włocławka do centrum Włocławka (np. dworzec). Wskazaniem jest wypracowanie spójnego w skali całego MOF Włocławka układu komunikacji zbiorowej opartego na zintegrowanych węzłach przesiadkowych umożliwiających wzrost poziomu skomunikowania gmin MOF Włocławka z poszczególnymi dzielnicami Włocławka. Założenia koncepcji powinny zostać wypracowane na szczeblu samorządowym, jednak jej wdrożenie powinno opierać się na współpracy przewoźników publicznych i prywatnych.

W ramach współpracy i integracji usług poszczególnych przewoźników wskazanym jest wypracowanie zintegrowanego systemu opłat zakładającego istnienie ujednoczonego, honorowanego przez wszystkich przewoźników, taryfowego systemu biletowego (uzależnionego od pokonywanych odległości).

Realizacja omawianego programu powinna zostać uzupełniona o działania integracyjne na poziomie infrastrukturalnym – uspoźnienia standardów pojazdów poszczególnych przewoźników oraz infrastruktury przystankowej w skali MOF Włocławka.

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

⁸³ Zezwolenia te wydawane są w zależności od obszaru funkcjonowania przewoźnika przez prezydenta miasta lub marszałka województwa.

Cel strategiczny 5. Podniesienie poziomu jakości życia

Główną determinantą emigracji, w tym emigracji młodych mieszkańców jest brak wolnych miejsc pracy i wynikające z tego faktu bezrobocie. W celu poprawy swojej sytuacji życiowej część mieszkańców podejmuje decyzje o zmianie miejsca zamieszkania. W celu odwrócenia obserwowanych obecnie negatywnych tendencji wynikających z sytuacji na rynku pracy należy podjąć szereg działań aktywizacyjnych, które przewidziane zostały w ramach pierwszych dwóch celów strategicznych- *Aktywizacja gospodarcza* oraz *Poprawa jakości kapitału ludzkiego*.

Dodatkowym czynnikiem wpływającym na decyzje migracyjne mieszkańców jest również poziom jakości życia – w celu przeciwdziałania emigracji ludności do innych miast, należy dążyć do wyrównywania poziomu jakości życia względem miast regionalnych, co przyczynić się może do aktywizacji społecznej mieszkańców oraz zwiększenia ich przywiązania do środowiska lokalnego.

Poziom jakości życia zależy od wielu czynników. Wśród nich znajdują się m.in. jakość przestrzeni publicznej, dostępna oferta kulturalna i sportowa czy jakość dostępnych usług, w tym usług zdrowotnych. Nie na każdy z powyższych czynników możliwym jest wpływać na poziomie lokalnym. Przykładowo, jakość przestrzeni publicznej w największym stopniu zależy od działań lokalnych podejmowanych przez pojedyncze gminy. W przypadku służby zdrowia uwidacznia się z kolei wymiar ponadlokalny – szpitale skoncentrowane są we Włocławku, oferując usługi dla mieszkańców całego MOF Włocławka (i nie tylko). Z tego tytułu, kwestia poprawy oferty usług zdrowotnych jest celem ponadlokalnym, którego realizacja wymaga podjęcia działań ponadlokalnych. Efektywna realizacja *Podniesienia poziomu jakości życia* wymaga więc podjęcia przemyślanych działań o zróżnicowanej skali przestrzennej.

W ramach realizacji celu strategicznego *Podniesienie poziomu jakości życia* wyznaczono trzy cele operacyjne:

- 5.1. Rozwój oferty kulturalnej i sportowej
- 5.2. Poprawa oferty usług publicznych
- 5.3. Poprawa jakości przestrzeni publicznej

Realizacja powyższych celów pozwoli na osiągnięcie przedstawionych poniżej efektów.

Efekt	Wskaźnik
Wzrost aktywności społecznej mieszkańców	<ul style="list-style-type: none">▪ Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców względem wartości dla woj.▪ Członkowie klubów sportowych na 1000 mieszkańców względem wartości dla woj.▪ Liczba uczestników imprez masowych na 1000 mieszkańców względem wartości dla woj.

Cel operacyjny 5.1. Rozwój oferty kulturalnej i sportowej

Jakość oferty kulturalnej i sportowej w znaczącym stopniu determinuje formę aktywności mieszkańców w czasie wolnym. Zapewnienie atrakcyjnej, dostosowanej do potrzeb mieszkańców oferty kulturalnej i sportowej może w znaczącym stopniu podnieść poziom jakości życia mieszkańców.

W celu wykorzystania potencjału związanego z pozytywnym wpływem bogatej oferty kulturalnej i sportowej należy dążyć do jej rozwoju i ujednoczenia poziomu w ramach MOF Włocławka. Należy przy tym mieć na uwadze, że poziom oferty zarówno kulturalnej jak i sportowej ma charakter dwupłaszczyznowy – na jego kształt składają się infrastruktura i wydarzenia lokalne (w ramach pojedynczych gmin) oraz infrastruktura i wydarzenia ponadlokalne, które z racji skali oddziaływania, specjalizacji tematycznej oraz wymaganych środków koncentrują się we Włocławku, oddziałując na pozostałe gminy MOF Włocławka.

W ramach celu operacyjnego *Rozwój oferty kulturalnej i sportowej* przewidziano dwa programy:

- 5.1.1. Rozbudowa i modernizacja oferty kulturalnej i sportowej na poziomie lokalnym
- 5.1.2. Rozbudowa i modernizacja oferty kulturalnej i sportowej na poziomie ponadlokalnym

Program 5.1.1. Rozbudowa i modernizacja oferty kulturalnej i sportowej na poziomie lokalnym

Jak zostało to zaznaczone powyżej, oferta zarówno kulturalna jak i sportowa ma charakter dwudzielny – o oddziaływaniu lokalnym oraz ponadlokalnym. W celu uspołnienienia poziomu oferty kulturalnej i sportowej w ramach całego MOF Włocławka należy podjąć działania zmierzające do wyrównywania (i podnoszenia) jej lokalnego poziomu w aspekcie infrastrukturalnym oraz oferty wydarzeń. Działania realizowane w ramach powyższego programu powinny koncentrować się na rozbudowie i modernizacji infrastruktury na poziomie lokalnym, w tym obiektów przyszkolnych oraz rozbudowie oferty wydarzeń na poziomie lokalnym.

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

Program 5.1.2. Rozbudowa i modernizacja oferty kulturalnej i sportowej na poziomie ponadlokalnym

Drugą płaszczyzną *Rozwoju oferty kulturalnej i sportowej* jest oferta ponadlokalna – obejmująca swym zasięgiem cały MOF Włocławka. Rozwój oferty na poziomie ponadlokalnym należy oprzeć na wybranych specjalistycznych grupach tematycznych mogących w przyszłości stanowić czytelny wyróżnik oferty kulturalnej i/lub sportowej MOF Włocławka. Również i w tym programie należy mieć na uwadze zarówno aspekt infrastrukturalny jak i aspekt oferty wydarzeń składających się na całość oferty kulturalnej i sportowej. Działania realizowane w ramach powyższego programu powinny koncentrować się na rozbudowie i modernizacji infrastruktury na poziomie ponadlokalnym oraz rozbudowie oferty wydarzeń na poziomie ponadlokalnym.

Cel operacyjny 5.2. Poprawa oferty usług publicznych

Czynnikiem wpływającym na poziom jakości życia jest również jakość oferty usług publicznych. Zapewnienie w ramach MOF Włocławka satysfakcjonującego poziomu oferty usług publicznych przyczyni się pozytywnie do *Podniesienia poziomu jakości życia* mieszkańców, oddziałując na ich potencjalne decyzje migracyjne.

W ramach celu operacyjnego *Poprawa oferty usług publicznych* przewidziano dwa programy:

5.2.1. Rozbudowa i modernizacja oferty opieki nad dziećmi do lat 5

5.2.2. Rozbudowa i modernizacja oferty usług zdrowotnych

Program 5.2.1. Rozbudowa i modernizacja oferty opieki nad dziećmi do lat 5 przedszkolnej

Dostępność przedszkoli i żłobków stanowi szczególnie istotny aspekt usług publicznych dla młodych rodziców łączących pracę z rodzicielstwem. Dostępność ta często determinuje możliwość podjęcia przez nich pracy zawodowej. W celu *Podniesienia poziomu jakości życia*, należy podjąć działania zmierzające do rozbudowy sieci placówek przedszkolnych i żłobków co przyczyni się do poprawy ich dostępności oraz działań modernizacyjnych w celu podniesienia jakości usług przez nie oferowanych.

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

Program 5.2.2. Rozbudowa i modernizacja oferty usług zdrowotnych

Głównymi składowymi oferty usług zdrowotnych są szpitale i przychodnie. Szpitale z racji skali swojego działania są podmiotami o zasięgu ponadlokalnym – obejmują swoimi działaniami cały MOF Włocławka. Przychodnie z kolei są z definicji podmiotami działającymi lokalnie. Mając to na uwadze należy dążyć do podnoszenia poziomu usług świadczonych przez szpitale MOF Włocławka oraz rozwijać sieć przychodni w celu podnoszenia jakości i dostępności świadczonych przez nie usług. W ramach powyższego programu zakłada się działania realizowane względem szpitali oraz przychodni mające na celu ich modernizację i doposażenie oraz wdrażanie projektów profilaktyki zdrowotnej.

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

Cel operacyjny 5.3. Poprawa jakości przestrzeni publicznej

Istotną determinantą poziomu jakości życia jest również jakość przestrzeni publicznej, która z biegiem lat ulega systematycznej dewaluacji. Estetyka i sposób zagospodarowania otaczającej przestrzeni może w znaczącym stopniu wpływać na podejmowanie przez mieszkańców decyzji migracyjnych.

W związku z tym należy podjąć działania zmierzające do systematycznej *Poprawy jakości przestrzeni publicznej* w wymiarze całego MOF Włocławka – należy dążyć do wykorzystania potencjału estetycznego poszczególnych miejscowości MOF Włocławka.

W ramach celu operacyjnego *Poprawa jakości przestrzeni publicznej* przewidziano program:

Program 5.3.1. Rewitalizacja przestrzeni publicznej

Podstawowym poziomem *Poprawy jakości przestrzeni publicznej* jest jej remont. Należy mieć jednak na uwadze, że bez uwzględnienia interesu społecznego i wdrożenia w zdevaluowaną przestrzeń miejską nowych społeczno-twórczych funkcji, podejmowane działania mogą mieć ograniczony i niepełny wpływ na *Podniesienie poziomu jakości życia*. Podejmowane działania należy przeprowadzać w formie rewitalizacji, która z definicji zakłada nie tylko estetyzację przestrzeni, ale również jej przywracanie do życia. Z tego tytułu, działania podejmowane w celu *Poprawy jakości przestrzeni publicznej* powinny dążyć do uspołecznienia procesu decyzyjnego dotyczącego rewitalizacji otaczającej mieszkańców przestrzeni, celem dostosowania jej przyszłego kształtu do ich potrzeb.

Projekty przewidziane do realizacji w ramach omawianego programu przedstawione zostały w Planie operacyjnym.

6 Warunki implementacji

W ramach określania założeń *Strategii* należy zwrócić uwagę na uwarunkowania mogące mieć wpływ na jej możliwości implementacyjne, w tym na promocję strategii, zadłużenie samorządów, długość procesu decyzyjnego oraz powiązania z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu.

6.1.1 Promocja Strategii

Istotnym czynnikiem warunkującym skuteczne wdrożenie *Strategii* jest jej promocja i sposób komunikacji jej treści mieszkańcom. Przedmiotem *Strategii* jest MOF Włocławka. Pomimo zauważalnych przez mieszkańców i potencjalnych beneficjentów *Strategii* istniejących powiązań funkcjonalnych, sam MOF Włocławka, jako nowa forma i obszar współpracy jest jeszcze nieuświadomiony. Zapisy *Strategii* mogą przez to być odbierane z perspektywy wyłącznie pojedynczych gmin, a nie całości MOF Włocławka.

Wymaga to podjęcia szeregu działań wspierających wdrażanie *Strategii* celem uświadomienia mieszkańcom i potencjalnym beneficjentom *Strategii* jako spójnego dokumentu określającego wspólne cele i kierunki rozwojowe MOF Włocławka. Uświadomienia wymaga również fakt, iż określone cele i kierunki rozwojowe mogą być realizowane zarówno poprzez ponadlokalne projekty oddziałujące bezpośrednio na cały MMOF Włocławka, jak i lokalne projekty, realizowane w ramach pojedynczych miejscowości, wpisujące się jednak w cele *Strategii*. Realizacja *Strategii* będzie zależna w tym samym stopniu od realizacji pierwszej jak i drugiej grupy projektów. W celu podniesienia efektywności promocji *Strategii*, działania podejmowane z tego tytułu powinny być prowadzone przez wszystkie gminy MOF Włocławka.

Wartym podkreślenia jest również sposób finansowania *Strategii*. W realizowanych działaniach promocyjnych należy podkreślać fakt zarówno współtworzenia jak i współfinansowania realizacji samego opracowania *Strategii* i jej wdrażania przez wszystkie gminy MOF Włocławka oraz fakt dofinansowania projektu ze środków UE⁸⁴.

6.1.2 Dostępność kapitału

Skuteczność wdrożenia *Strategii* będzie w dużej mierze zależna od stanu finansów publicznych poszczególnych samorządów MOF Włocławka. Należy mieć na uwadze, że możliwości finansowe gmin MOF Włocławka nie są zależne wyłącznie od wielkości kwot poszczególnych budżetów, ale i od poziomu ich zadłużenia ograniczającego możliwości finansowe zarówno poprzez konieczność spłat zobowiązań kredytowych jak i procedur ostrożnościowych wymuszonych w celu ograniczenia deficytu. W związku z tym za istotne zagrożenie wdrożenia *Strategii* należy uznać znaczący poziom zadłużenia w szczególności miasta Włocławek, które w 2013 r. niebezpiecznie zbliżyło się do ustawowego progu 60%.

Ograniczenie obciążenia finansowego realizacji *Strategii* będzie możliwe poprzez zaangażowanie kapitału prywatnego oraz współfinansowanie ze środków UE, jednak możliwość wykorzystania obydwu narzędzi w dużej mierze wymagać będzie zapewnienia wkładu własnego, przez co poprawa stanu finansów publicznych gmin MOF Włocławka jest zadaniem determinującym możliwość sprawnego wdrożenia *Strategii*.

⁸⁴ Źródła finansowania *Strategii* zostały scharakteryzowane w dalszej części opracowania w rozdziale *Źródła finansowania*

Źródła finansowania *Strategii* zostały omówione w dalszej części opracowania.

6.1.3 Długość procesu decyzyjnego

Istotnym warunkiem skutecznej implementacji *Strategii* będzie również pobudzenie i utrzymanie zaangażowania w jej realizacji podmiotów niepublicznych. Płaszczyzną zaangażowania może być z jednej strony aktywność w ramach aktualizacji *Strategii* - zbioru projektów do realizacji w ramach poszczególnych programów *Strategii*, jak i w wymiarze zaangażowania do realizacji *Strategii* kapitału niepublicznego, w tym w formie finansowania publiczno-prywatnego.

Zarówno pobudzenie jak i utrzymanie powyższego zaangażowania będzie wymagało zapewnienia sprawnego i szybko działającego procesu decyzyjnego po stronie samorządowej. Brak aktywnej współpracy ze strony samorządowej i przeciągające się procesy decyzyjne mogą w bardzo krótkim okresie czasu zniechęcić stronę niepubliczną do zaangażowania a nawet zainteresowania partycypacją we wdrażaniu *Strategii*.

6.1.4 Zależność od dokumentów i ustaleń ponadlokalnych

Zarówno w procesie planowania jak i wdrażania planów rozwojowych na poziomie lokalnym należy mieć na uwadze ustalenia i dokumenty wyższego rzędu. Zgodność z dokumentami regionalnymi i krajowymi w dużej mierze warunkuje możliwość odciążenia finansowego realizacji *Strategii* poprzez dofinansowanie zamierzonych działań przykładowo ze środków UE. Zgodność programów *Strategii* z poszczególnymi osiami Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020 oraz Programami Operacyjnym na szczeblu krajowym (PO Wiedza Edukacja Rozwój; PO Inteligentny Rozwój; PO Polska Cyfrowa; PO Infrastruktura i Środowisko; Program Rozwoju Obszarów Wiejskich) została przedstawiona w rozdziale *Źródła finansowania*.

7 Źródła finansowania

Przedmiotowa *Strategia* nie zakłada domknięcia zbioru projektów realizowanych w jej ramach – wyznacza programy określające zakresy tematyczne projektów realizujących przyjęte w *Strategii* cele. Z tego tytułu również zbiór podmiotów wdrażających *Strategię* pozostaje otwarty. W jego skład wchodzić będą mogły zarówno jednostki samorządu terytorialnego, jednostki im podległe, organizacje pozarządowe jak i prywatni przedsiębiorcy. Stwarza to możliwość zaangażowania w proces wdrażania *Strategii*, zarówno środków publicznych jak i środków prywatnych.

Niemniej jednak, należy mieć na uwadze, że ze względu na dziedziny poszczególnych programów, najczęstsze źródło finansowania stanowić będą środki publiczne, w tym budżety poszczególnych gmin MOF Włocławka realizujących projekty których będą beneficjentami.

Zaangażowanie finansowe jednostek niepublicznych, w tym prywatnych przedsiębiorstw, będzie możliwe w formie całościowego finansowania przez kapitał prywatny lub w formie partnerstwa publiczno-prywatnego, rozkładającego obciążenie finansowe i ryzyko wynikające z realizowanego działania pomiędzy podmiotem niepublicznym i publicznym. Zaangażowanie środków niepublicznych będzie możliwe jedynie w odniesieniu do projektów zapewniających możliwość uzyskania zysku finansowego lub korzyści dla zaangażowanego podmiotu. Zysk jest przykładowo możliwy do osiągnięcia względem budowy infrastruktury turystycznej lub sportowej, za użytkowanie której realizator mógłby pobierać opłaty. Korzyść może się odnosić z kolei do szkoleń zawodowych, których realizator odniósłby korzyść podniesienia kompetencji swoich przyszłych pracowników. W celu zaangażowania kapitału niepublicznego należy być otwartym na możliwość łączenia finansowania publicznego i niepublicznego oraz na aktywną promocję tej opcji wśród potencjalnych beneficjentów. Działania te wymagają zaangażowania ze strony poszczególnych gmin MOF Włocławka.

Możliwością ograniczenia kosztów wdrażania *Strategii* jest również pozyskiwanie dofinansowania na realizowane projekty. Możliwość ta dotyczy zarówno jednostek publicznych jak i niepublicznych.

Dofinansowanie realizacji projektów realizowanych w ramach *Strategii* będzie możliwe do uzyskania w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz ogólnokrajowych programów operacyjnych. Programy *Strategii* wpisują się w następujące osie priorytetowe:

- RPO Kujawsko-Pomorskiego:
 - I. Wzmocnienie innowacyjności i konkurencyjności regionu
 - II. Cyfrowy region
 - III. Efektywność energetyczna i gospodarka niskoemisyjna w regionie
 - IV. Region przyjazny środowisku
 - V. Spójność wewnętrzna i dostępność zewnętrzna regionu
 - VI. Solidarne społeczeństwo i konkurencyjne kadry
 - VIII. Aktywni na rynku pracy
 - IX. Solidarne społeczeństw
 - X. Innowacyjna edukacja
- PO Wiedza Edukacja Rozwój:
 - I. Osoby młode na rynku pracy
 - II. Efektywne polityki publiczne dla rynku pracy, gospodarki i edukacji
 - III. Szkolnictwo wyższe dla gospodarki i rozwoju
- PO Inteligentny Rozwój:

- II. Wsparcie innowacji w przedsiębiorstwach
- PO Polska Cyfrowa:
 - II. E-Administracja i otwarty rząd
 - III. Cyfrowa aktywizacja społeczeństwa
- PO Infrastruktura i Środowisko:
 - I. Zmniejszenie emisyjności gospodarki
 - II: Ochrona środowiska, w tym adaptacja do zmian klimatu
 - III: Rozwój infrastruktury transportowej przyjaznej dla środowiska i ważnej w skali europejskiej
 - IV: Zwiększenie dostępności do transportowej sieci europejskiej
 - VI: Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego
 - VII: Wzmocnienie strategicznej infrastruktury ochrony zdrowia
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich:
 - Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej
 - Transfer wiedzy i działalność informacyjna
 - Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich

Poniżej przedstawione zostało szczegółowe zestawienie struktury *Strategii* z osiami priorytetowymi poszczególnych programów operacyjnych w ramach których możliwe będzie uzyskanie dofinansowania.

1. Aktywizacja gospodarcza		RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego	PO Wiedza Edukacja Rozwój	PO Inteligentny Rozwój	PO Polska Cyfrowa	PO Infrastruktura i Środowisko	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
1.1.	Rozwój oferty inwestycyjnej						
1.1.1.	Rozbudowa oferty terenów inwestycyjnych	I		II			
1.2	Wzrost przedsiębiorczości mieszkańców						
1.2.1.	Rozbudowa systemu wsparcia przedsiębiorczości	I; VIII; IX	II	II			Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej
1.3	Poprawa wizerunku gospodarczego						
1.3.1.	Budowa systemu bieżącej konsultacji z przedsiębiorcami	X	II				
1.3.2.	Promocja gospodarcza		II				
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego		RPO	WER	IR	PC	IŚ	PROW
2.1	Poprawa jakości kształcenia						
2.1.1.	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury szkolnej	II; VI; X	II		II,III		Transfer wiedzy i działalność informacyjna
2.1.2.	Rozbudowa oferty zajęć pozalekcyjnych	X	II				Transfer wiedzy i działalność informacyjna
2.1.3.	Utworzenie i wdrożenie systemu wsparcia edukacyjnego	VI; X	II				
2.1.4	Rozwój oferty edukacyjnej uczelni wyższych	X	II; III				Transfer wiedzy i działalność informacyjna
2.2	Rozwój edukacji ustawicznej						
2.2.1.	Rozbudowa systemu kształcenia zawodowego dorosłych	X	II				Transfer wiedzy i działalność informacyjna
2.2.2.	Rozbudowa systemu kształcenia ogólnego dorosłych	X	II				Transfer wiedzy i działalność informacyjna
2.3	Ograniczenie wykluczenia społecznego						
2.3.1.	Włączenie społeczne osób niepracujących	VI; VIII; IX	I; II			VII	
2.3.2.	Włączenie społeczne rodzin	VI; IX; X	II			VII	

2.3.3.	Włączenie społeczne osób niepełnosprawnych	VI; IX; X	II			VII	
2.3.4.	Włączenie społeczne osób starszych (60+)	VI				VII	
3.	Zrównoważony rozwój turystyczny	RPO	WER	IR	PC	IS	PROW
3.1.	Wzrost atrakcyjności oferty turystycznej						
3.1.1.	Rozbudowa infrastruktury głównych obiektów turystycznych	IV; V; VI				II; III; VI	Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich
3.1.2.	Zachowanie dziedzictwa kulturowego	IV; VI				II; VI	Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich
3.2.	Wzrost świadomości oferty turystycznej						
3.2.1.	Promocja turystyczna	IV				VI	
3.3.	Poprawa stanu środowiska przyrodniczego						
3.3.1.	Rozbudowa i modernizacja systemu wodno-kanalizacyjnego	IV				II	
3.3.2.	Inwestycje w poprawę efektywności energetycznej oraz technologie niskoemisyjne	III, IV				I; II	Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich
3.3.3.	Ograniczenie antropopresji w środowisku przyrodniczym	III; IV				I; III	Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich
4.	Wzrost spójności komunikacyjnej	RPO	WER	IR	PC	IS	PROW
4.1.	Rozwój sieci dróg ponadlokalnych						
4.1.1.	Rozbudowa i modernizacja dróg ponadlokalnych	V				III; IV	
4.1.2.	Rozbudowa i przebudowa sieci dróg wewnątrzmiast i obwodnic miast	V				III; IV	
4.2.	Rozwój sieci dróg lokalnych						
4.2.1.	Budowa i modernizacja dróg lokalnych	III; V				I; III; IV	
4.3.	Rozwój spójnego systemu komunikacji publicznej						
4.3.1.	Rozbudowa sieci połączeń komunikacyjnych	III				I; III	
5.	Podniesienie poziomu jakości życia	RPO	WER	IR	PC	IS	PROW
5.1	Rozwój oferty kulturalnej i sportowej						
5.1.1.	Rozbudowa i modernizacji oferty kulturalnej i sportowej na poziomie lokalnym	VI					Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich
5.1.2.	Rozbudowa i modernizacja oferty kulturalnej i sportowej na poziomie ponadlokalnym	VI					Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich
5.2	Poprawa oferty usług publicznych						

5.2.1.	Rozbudowa i modernizacja oferty opieki nad dziećmi do lat 5	X	II				Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich
5.2.2.	Rozbudowa i modernizacja oferty usług zdrowotnych	VI; IX				VII	Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich
5.3	Poprawa jakości przestrzeni publicznej						
5.3.1.	Rewitalizacja przestrzeni publicznej	VI					Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich

8 Plan operacyjny

Poniższy plan operacyjny zawiera projekty zgłoszone do realizacji w ramach *Strategii miejskiego obszaru funkcjonalnego Włocławka na lata 2014-2020* w trakcie pierwszego naboru projektów. Prezentowane zestawienie ma charakter otwarty – w trakcie realizacji *Strategii* możliwym będzie jego bieżąca aktualizacja o zgłaszane przez beneficjentów projekty wpisujące się w programy *Strategii*. Nabór projektów odbywać się będzie przez cały okres trwania *Strategii* – do 2020r., umożliwiając tym samym pełną implementację jej zapisów oraz płynne przejście do następnego horyzontu czasowego w oparciu o zgłoszone do realizacji projekty.

Projekty w poniższym zestawieniu zostały uszeregowane według programów.

Lp.	Tytuł projektu	Beneficjent	Szacunkowa wartość projektu	Przewidywany okres realizacji	Nr karty projektu	Program
1	Rewitalizacja terenów poprzemysłowych po byłej Cukrowni w Brześciu Kujawskim	Gmina Brześć Kujawski	2 500 000,00	2015-2020	23	1.1.1.
2	Budowa infrastruktury w obszarach inwestycyjnych	Gmina Brześć Kujawski, Gmina Włocławek	5 000 000,00	2015-2020	30	1.1.1.
3	Kompleksowe uzbrojenie terenów "Papieżka"	Gmina miasto Włocławek	15 000 000,00	2015-2020	112	1.1.1.
4	Ośrodek wsparcia ekonomii społecznej i przedsiębiorczości	Centrum Edukacji i Kultury „Zenit”	5 200 000,00	2015-2020	2	1.2.1.
5	Przebudowa pomieszczenia biurowego o powierzchni 220,18 m ² z przystosowaniem na biura o mniejszej powierzchni zlokalizowanego na I piętrze budynku Włocławskiego Inkubatora Innowacji i Przedsiębiorczości przy ul. Toruńskiej 148 we Włocławku	Gmina miasto Włocławek - Włocławski Inkubator Innowacji i Przedsiębiorczości	100 000,00	2017	113	1.2.1.
6	Przedsiębiorczość to jest to	PUP Włocławek	1 200 000,00	2015-2020	152	1.2.1.
7	Przedsiębiorczość kontra bezrobocie	starostwo powiatowe Włocławek	b.d.	2014-2020	165	1.2.1.

8	Włocławska Pracownia Badania Opinii Społecznej oraz Wspierania Kształcenia Zawodowego	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku	5 000 000,00	2015-2019	148	1.3.1.
9	Kurs użytkowania platformy zdalnego nauczania Moodle dla nauczycieli prowadzących zajęcia w szkołach UM Włocławek	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego	38 700,00	2015-2020	4	2.1.1.
10	Budowa, uruchomienie i administrowanie platformą zdalnego nauczania Moodle dla szkół UM Włocławek	Gmina miasto Włocławek	269 717,17	2015-2020	94	2.1.1.
11	E-szkoła	Gmina miasto Włocławek	4 500 000,00	2015-2017	97	2.1.1.
12	Budowa i wyposażenie Centrum Nauk Technicznych i Nowoczesnych Technologii Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej we Włocławku	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku	44 000 000,00	2015-2019	147	2.1.1.
13	Opracowanie kursów e-learningowych dla różnych przedmiotów na platformę zdalnego nauczania Moodle dla szkół UM Włocławek	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego	100 000,00	2015-2020	7	2.1.2.
14	Włocławskie Centrum Nauki	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego	b.d.	2016-2018	14	2.1.2.
15	Szansa na sukces	Gmina miasto Włocławek	2 000 000,00	2015-2018	95	2.1.2.
16	Chcemy być lepsi	Gmina Włocławek	150 000,00	2015-2017	116	2.1.2.
17	Polubić przedmioty ścisłe - akademickie spotkania z nauką	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku	5 000 000,00	2015-2020	144	2.1.2.
18	Wspieranie instytucji świadczących usługi edukacyjne na poziomie ponadgimnazjalnym poprzez umożliwienie realizacji programu praktyk i staży zawodowych uczniom tych szkół	starostwo powiatowe Włocławek	b.d.	2014-2020	158	2.1.2.
19	Włocławskie talenty	Gmina miasto Włocławek	300 000,00	2015-2018	96	2.1.3.
20	Zintegrowany i efektywny system pomocy psychologiczno-pedagogicznej	Gmina miasto Włocławek	2 339 245,70	2015-2017	100	2.1.3.

21	Realizacja programów w zakresie doradztwa edukacyjno-zawodowego	starostwo powiatowe Włocławek	b.d.	2014-2020	167	2.1.3.
22	Dyrektor w zmianie	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego	285 000,00	2015-2018	5	2.2.1.
23	Włocławska Platforma Edukacyjna	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego	b.d.	2015-2020	6	2.2.1.
24	Z zawodem w przyszłość	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego	945 600,00	2015-2020	11	2.2.1.
25	Rozwój infrastruktury Centrum Doskonalenia i Edukacji we Włocławku	Gmina miasto Włocławek	2 500 000,00	2014-2018	Brak karty projektu	2.2.1.
26	Centrum Doskonalenia i Certyfikacji Kadr Technicznych	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku	5 500 000,00	2015-2019	145	2.2.1.
27	Umożliwienie pracownikom DPS podnoszenia wykształcenia i kwalifikacji zawodowych poprzez realizację warsztatów, szkoleń, kursów z zakresu pracy z osobami starszymi i niepełnosprawnymi	starostwo powiatowe Włocławek	b.d.	2014-2020	156	2.2.1.
28	Wsparcie osób dorosłych w zakresie uczenia się przez całe życie	starostwo powiatowe Włocławek	b.d.	2014-2020	166	2.2.1.
29	Język angielski w edukacji przedszkolnej i wczesno przedszkolnej	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego	450 000,00	2015-2018	3	2.2.2.
30	Praca bez granic	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego	120 000,00	2015-2020	8	2.2.2.
31	Kurs ECDL EPP e-Urzędnik dla pracowników /urzędników Urzędu Miasta Włocławek zakończony egzaminem i certyfikatem	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego	42 000,00	2015-2020	10	2.2.2.

32	Kurs ECDL EPTI Standard dla pracowników/urzędników Urzędu Miasta Włocławek zakończony egzaminami i certyfikatami	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego	241 300,00	2015-2020	12	2.2.2.
33	Kurs ECDL PTI Standard dla osób bezrobotnych zakończony egzaminami i certyfikatem	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego	241 300,00	2015-2020	13	2.2.2.
34	Rewitalizacja Centrum Kowala - Szkolenia aktywizujące osoby bezrobotne	Gmina miasto Kowal	b.d.	2017-2018	89	2.3.1.
35	Wydłużenie aktywności zawodowej oraz poprawa stanu zdrowia osób pracujących z terenu Gminy Włocławek	Gmina Włocławek	200 000,00	2015-2017	119	2.3.1.
36	Aktywacja zawodowa osób bezrobotnych z terenu gminy Włocławek	Gmina Włocławek	50 000,00	2015	120	2.3.1.
37	Wspieranie włączenia społecznego i walka z ubóstwem na terenie Gminy Włocławek	Gmina Włocławek	150 000,00	2015-2017	121	2.3.1.
38	Aktywizacja osób starszych na terenie Gminy Włocławek	Gminny Ośrodek Kultury z siedzibą w Kruszynie	70 000,00	2016-2017	128	2.3.1.
39	Centrum usług społecznych dla osób starszych	MOPR we Włocławku	3 000 000,00	2016-2020	136	2.3.1.
40	Nowa siedziba - Ośrodek dziennego pobytu dla osób w wieku poprodukcyjnym	MOPR we Włocławku	800 000,00	2014-2020	137	2.3.1.
41	Reintegracja społeczna i zawodowa mieszkańców Śródmieścia	MOPR we Włocławku	6 000 000,00	2017-2020	140	2.3.1.
42	Profesjonalne usługi opiekuńcze	Oddział Rejonowy Polskiego Czerwonego Krzyża we Włocławku	1 800 000,00	2015	143	2.3.1.
43	Młodzi= Aktywni	PUP Włocławek	550 000,00	2015-2020	150	2.3.1.
44	Użyteczni po 50-ce	PUP Włocławek	55 000,00	2015-2020	151	2.3.1.
45	Wspieranie rozwoju usług społecznych o charakterze środowiskowym dla osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem	starostwo powiatowe Włocławek	b.d.	2014-2020	162	2.3.1.
46	Młodzi na rynku pracy	starostwo powiatowe Włocławek	b.d.	2014-2020	163	2.3.1.

47	Szansa po 50-ce	starostwo powiatowe Włocławek	b.d.	2014-2020	164	2.3.1.
48	Wspieramy - cykl szkoleń dla nauczycieli uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego	205 750,00	2015-2016	9	2.3.2.
49	Rewitalizacja Centrum Kowala - Uruchomienie świetlicy środowiskowej dla młodzieży z Kowala	Gmina miasto Kowal	b.d.	2017-2018	90	2.3.2.
50	Modernizacja budynku przy ul. Ogniowej 8/10	Gmina miasto Włocławek	2 800 000,00	2015-2016	99	2.3.2.
51	Aktywizacja rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi Śródmieścia	MOPR we Włocławku	3 600 000,00	2015-2019	139	2.3.2.
52	Akademia stymulowania rozwoju, kreatywności oraz diagnozy terapii dzieci i młodzieży	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa we Włocławku	20 000 000,00	2015-2019	146	2.3.2.
53	Działania ukierunkowane na aktywizację społeczno-zawodową osób, rodzin i grup wykluczonych oraz zagrożonych wykluczeniem	starostwo powiatowe Włocławek	b.d.	2014-2020	161	2.3.2.
54	Rozwijamy się graficznie i komputerowo	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy we Włocławku	1 500 000,00	2015-2016	168	2.3.2.
55	Integracja drogą do samodzielności	MOPR we Włocławku	3 000 000,00	2016-2020	138	2.3.3.
56	Utrzymywanie kontaktów i współpraca ze środowiskami lokalnymi w celu integrowania społeczności lokalnej z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie	starostwo powiatowe Włocławek	b.d.	2014-2020	153	2.3.3.
57	Rozbudowa Lotniska Aeroklubu Włocławskiego w Kruszynie przez wykonanie pasa utwardzonego z infrastrukturą dla lądowań i startów samolotów. Rozbudowa budynku portowego o część hotelową i zaplecze do kierowania lotami. Modernizacja lotniczej stacji paliw w zakresie przystosowania jej do obowiązujących standardów prawnych i ekologicznych w tym zakresie.	Aeroklub Włocławski	53 426 596,00	2014-2020	1	3.1.1.

58	Utworzenie w Dobrzyniu nad Wisłą Kujawsko-Pomorskiego Centrum Kształcenia Żeglarskiego	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	b.d.	2014-2020	Brak karty projektu	3.1.1.
59	Wisła motorem aktywności społeczności dobrzyńskiej	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	1 300 000,00	2017-2018	46	3.1.1.
60	Kompleksowe zagospodarowanie Zalewu Włocławskiego (w tym II etap Przystani)	Gmina miasto Włocławek, gminy ościenne	4 800 000,00	2015-2016	114	3.1.1.
61	Rewitalizacja budynków ..Królewskiego składu solnego w Bobrownikach	Gmina Bobrowniki	800 000,00	2017-2019	22	3.1.2
62	Zagospodarowanie terenu i zabezpieczenie zabytkowych ruin zamku położonych przy Wiśle wraz z budową przystani dla jednostek pływających	Gmina Bobrowniki	14 000 000,00	2017-2019	18	3.1.2.
63	Utworzenie w budowanym Centrum Kultury i Historii części muzealno-archeologicznej	Gmina Brześć Kujawski	2 500 000,00	2014-2020	24	3.1.2.
64	Zachowanie dziedzictwa kulturowego dworku i parku w Krojczynie	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	800 000,00	2018-2019	47	3.1.2.
65	Rewitalizacja zespołu parkowo-dworskiego w Szpetalu Górnym i miejscowości Szpetal Górny	Gmina Fabianki	800 000,00	2016-2018	53	3.1.2.
66	Rewitalizacja zabytkowego pałacu i parku dworskiego w miejscowości Kępka Szlachecka	Gmina Kowal	800 000,00	2018-2020	65	3.1.2.
67	Budowa zbiorników retencyjnych w mieście Kowal	Gmina miasto Kowal	1 500 000,00	2016-2020	91	3.1.2.
68	Rewitalizacja Parku im. H. Sienkiewicza we Włocławku	Gmina miasto Włocławek	35 000 000,00	2015-2017	103	3.1.2.
69	Kultywowanie tradycji regionu Kujaw	Gmina Włocławek	60 000,00	2015-2016	123	3.1.2.
70	Opieka, zachowanie i zabezpieczenie zabytków, tj. dworu i parku podlegających ochronie, jako dobro kultury o wartościach lokalnych	starostwo powiatowe Włocławek	b.d.	2014-2020	154	3.1.2.
71	Utworzenie Powiatowego Centrum Usług Turystycznych i Biznesowych	Gmina Brześć Kujawski	2 500 000,00	2016-2020	28	3.2.1.
72	Modernizacja oczyszczalni ścieków i rozbudowa sieci kanalizacyjnej oraz modernizacja stacji uzdatniania wody	Gmina Bobrowniki	10 000 000,00	2015-2018	19	3.3.1.
73	Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	Gmina Fabianki	1 000 000,00	2018-2020	54	3.3.1.

74	Wymiana sieci wodociągowej w ul. Dobrzyńskiej w Szpetalu Górnym	Gmina Fabianki	1 000 000,00	2018-2020	55	3.3.1.
75	Budowa kanalizacji sanitarnej w Szpetalu Górnym i Kulinie	Gmina Fabianki	10 000 000,00	2018-2020	56	3.3.1.
76	Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków w Fabiankach	Gmina Fabianki	7 000 000,00	2018-2020	57	3.3.1.
77	Modernizacja sieci wodociągowej	Gmina Lubanie	1 200 000,00	2015-2017	74	3.3.1.
78	Rozbudowa sieci kanalizacyjnej na terenie gminy Lubanie	Gmina Lubanie	2 500 000,00	2015-2017	75	3.3.1.
79	Modernizacja oczyszczalni ścieków	Gmina Lubanie	2 000 000,00	2015-2016	76	3.3.1.
80	Rozwój gospodarki wodno-ściekowej wraz z budową przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy Włocławek	Gmina Włocławek, miasto Włocławek	2 240 000,00	2015-2019	127	3.3.1.
81	Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowych i kanalizacyjnych na terenie miasta Włocławek	MPWiKSp z o.o. we Włocławku	86 000 000,00	2014-2020	141	3.3.1.
82	Modernizacja i rozbudowa Ujęcia i Stacji Uzdatniania Wody „ZAWIŚLE” wraz z systemem monitoringu sieci wodociągowej	MPWiKSp z o.o. we Włocławku	10 000 000,00	2014-2020	142	3.3.1.
83	Budowa sieci gazowniczej	Gmina Lubanie	2 500 000,00	2018-2020	84	3.3.2.
84	Zwiększenie efektywności energetycznej poprzez przebudowę istniejącej zdekapitalizowanej sieci ciepłowniczej na odcinku od Ciepłowni MPEC do osiedla mieszkaniowego przy ul. Płockiej	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej	6 000 000,00	2014-2020	130	3.3.2.
85	Likwidacja niskich emisji w rejonie Starego Miasta Włocławek poprzez budowę osiedlowej sieci ciepłowniczej	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej	10 500 000,00	2014-2020	131	3.3.2.
86	Poprawa efektywności energetycznej poprzez likwidację węzłów grupowych	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej	20 000 000,00	2014-2020	132	3.3.2.
87	Budowa osiedlowej sieci ciepłowniczej dla Wschodu Mieszkaniowego miasta Włocławek	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej	18 000 000,00	2014-2020	133	3.3.2.
88	Budowa osiedlowej sieci ciepłowniczej dla Południa miasta Włocławek	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej	35 000 000,00	2014-2020	134	3.3.2.

89	Poprawa efektywności energetycznej przesyły poprzez budowę systemu monitoringu ciepłowniczego	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej	16 000 000,00	2014-2020	135	3.3.2.
90	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i oświaty w tym modernizacja systemów grzewczych	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	1 500 000,00	2014-2020	41	3.3.2.
91	Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej i oświaty w tym modernizacja systemów grzewczych	Gmina Bobrowniki	1 800 000,00	2015-2016	20	3.3.2.
92	Modernizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie gminy Brześć Kujawski	Gmina Brześć Kujawski	2 000 000,00	2014-2020	27	3.3.2.
93	Budowa budynku urzędu gminy w Choceniu	Gmina Chocień	4 000 000,00	2015-2017	37	3.3.2.
94	Modernizacja ogrzewania w budynkach oświatowych - szkoły w Fabiankach i Szpetalu Górnym	Gmina Fabianki	400 000,00	2015-2018	58	3.3.2.
95	Termomodernizacja budynku szkoły w Fabiankach	Gmina Fabianki	600 000,00	2015-2016	59	3.3.2.
96	Termomodernizacja budynków - budynki oświatowe w miejscowości Nakonowo, świetlica w miejscowości Czerniewiczki	Gmina Kowal	1 000 000,00	2019	66	3.3.2.
97	Modernizacja systemów grzewczych budynków użyteczności publicznej i oświaty	Gmina Lubanie	1 800 000,00	2015-2017	77	3.3.2.
98	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i oświaty	Gmina Lubanie	1 200 000,00	2015-2017	78	3.3.2.
99	Wspieranie efektywności energetycznej poprzez termomodernizację budynków na terenie miasta Kowal	Gmina miasto Kowal	3 000 000,00	2019	85	3.3.2.
100	Ochrona powietrza miasta Włocławek	Gmina miasto Włocławek	40 000 000,00	2015-2019	101	3.3.2.
101	Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej w miejscowości Kruszyn	Gmina Włocławek	105 000,00	2016-2017	125	3.3.2.
102	Racjonalizacja zużycia i ograniczenia strat	starostwo powiatowe Włocławek	b.d.	2014-2020	159	3.3.2.
103	Racjonalizacja zużycia i ograniczenie strat energii	starostwo powiatowe Włocławek	b.d.	2014-2020	160	3.3.2.
104	Wykorzystanie źródeł odnawialnych do produkcji energii w gminie Chocień	Gmina Chocień	30 000 000,00	2017-2018	32	3.3.2.

105	Wspieranie efektywności energetycznej i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w budynkach publicznych i w sektorze mieszkaniowym	Gmina Choczeń	4 000 000,00	2016-2018	33	3.3.2.
106	Budowa kogeneracyjnej instalacji termicznego przekształcania odpadów w oparciu o ekologiczne technologie spełniające najwyższe standardy emisji	Miejskie Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej	250 000 000,00	2014-2020	129	3.3.2.
107	Budowa instalacji do produkcji RDF na terenie RZUOK w Machnacu	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej „Saniko” Sp. z o.o.	40 000 000,00	2016-2017	149	3.3.2.
108	Rozwój zrównoważonego transportu zbiorowego poprzez poprawę efektywności energetycznej, wdrażanie technologii niskoemisyjnej i promocję nowych wzorców konsumpcji	Gmina miasto Włocławek	66 400 000,00	2016-2020	93	3.3.2.
109	Budowa trasy rowerowej wzdłuż Wisły Bobrowniki-Włocławek	Gmina Bobrowniki	1 000 000,00	2017-2019	21	3.3.3.
110	Budowa szlaku przyrodniczego przy jeziorze Borzymowskim	Gmina Choczeń	600 000,00	2016-2017	31	3.3.3.
111	Połączenie turystyczne Dobrzynia nad Wisłą z Dobiegniewem za pomocą promu w ramach tworzonego Szlaku Piastowskiego	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	b.d.	2014-2020	Brak karty projektu	3.3.3.
112	Uporządkowanie dostępu do Zalewu Włocławskiego poprzez wyznaczenie ścieżek oraz miejsc odpoczynkowych do niego prowadzących	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	1 000 000,00	2017-2018	48	3.3.3.
113	Budowa ścieżki rowerowej wzdłuż rzeki Wisły	Gmina Lubanie	1 000 000,00	2016-2017	83	3.3.3.
114	Budowa ścieżek rowerowych na terenie miasta i łączących miasto Kowal z Włocławkiem oraz kompleksem Gostynińsko-Włocławskiego Parku Krajobrazowego	Gmina miasto Kowal, Gmina Kowal	3 000 000,00	2018-2019	92	3.3.3.
115	System ścieżek rowerowych (od Brześcia Kuj. Do Włocławka, przez Smólsk, Pikutkowo, Wieniec i Brzezine) wraz z infrastrukturą turystyczną	Gmina Brześć Kujawski, Gmina miasto Włocławek, Gmina Włocławek, Powiatowy Zarząd Dróg	1 500 000,00	2015-2020	29	3.3.3.
116	Budowa ścieżki rowerowej na odcinku drogi krajowej nr 1 od ul. Chopina we Włocławku do miejscowości Pińczata	Gmina Włocławek, Gmina miasto Włocławek	650 000,00	2017-2018	126	3.3.3.

117	Przebudowa drogi krajowej nr 67 na odcinku Bogucin-Włocławek	GDDKiA, gmina Fabianki	50 000 000,00	2016-2020	16	4.1.1.
118	Przebudowa drogi powiatowej od miejscowości Czernikowo (powiat toruński) przez gminę Bobrowniki do miasta Włocławek	Gmina Bobrowniki	b.d.	2016	17	4.1.1.
119	Remont drogi wojewódzkiej nr 652, Szpetal Górny-Płock	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	260 000 000,00	2017-2018	45	4.1.1.
120	Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 269 Szczerkowo-Kowal od km 12+170 do km 28+898 oraz od km 33+622 do km 59+194, długości 42,3 km	woj. kujawsko-pomorskie	297 567 000,00	2016-2017	170	4.1.1.
121	Trzecia przeprawa mostowa przez Wisłę we Włocławku	projekt proponowany w ramach Studium Komunikacyjnego	b.d.	2014-2020	171	4.1.1.
122	Połączenie Alei Królowej Jadwigi z ul. Toruńską (trasa średnicowa)	Gmina miasto Włocławek	60 000 000,00	2015-2018	107	4.1.2
123	Dostosowanie układu dróg krajowych dla rozwoju Miasta Włocławek, w tym: a) Rozbudowa odcinka DK 67 - Al. Ks. J. Popiełuszki b) Rozbudowa odcinka DK 62 - ul. Płocka c) Rozbudowa odcinka DK 62 - Al. Kazimierza Wielkiego	Gmina miasto Włocławek	206 000 000,00	2015-2019	108	4.1.2
124	Realizacja obwodnicy Brześcia Kujawskiego w przebiegu drogi krajowej nr 62 i dróg wojewódzkich nr 270, nr 265, nr 268	GDDKiA	100 000 000,00	2018-2020	15	4.1.2.
125	Budowa małej obwodnicy Kowala w ciągu drogi wojewódzkiej 265	woj. kujawsko-pomorskie, Gmina Kowal, Gmina miasto Kowal	15 000 000,00	2019	169	4.1.2.
126	Zachodnia obwodnica Włocławka	projekt proponowany w ramach Studium Komunikacyjnego	b.d.	2014-2020	172	4.1.2.
127	Przebudowa drogi gminnej nr 171003C relacji Dobrzyń nad Wisłą - Lenie Wielkie - Kamienica	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	3 500 000,00	2018-2020	43	4.2.1.
128	Przebudowa drogi gminnej nr 171057C relacji Tulibowo - Zarzeczewo	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	1 000 000,00	2014-2020	Brak karty projektu	4.2.1.
129	Przebudowa drogi powiatowej - ul. Dobrzyńska - w Szpetalu Górnym	Gmina Fabianki	8 000 000,00	2018-2020	49	4.2.1.

130	Przebudowa drogi gminnej nr 190236C relacji Szpetal Górny - Witoszyn Nowy	Gmina Fabianki	2 300 000,00	2018-2019	50	4.2.1.
131	Przebudowa drogi gminnej nr 190223C relacji Bogucin-Witoszyn Stary	Gmina Fabianki	2 700 000,00	2016-2017	51	4.2.1.
132	Przebudowa drogi gminnej nr 190225C relacji Fabianki-Chełmca Mała	Gmina Fabianki	600 000,00	2016-2017	52	4.2.1.
133	Przebudowa drogi gminnej (190148C) w miejscowości Mikanowo-Dąbrówka	Gmina Lubanie	500 000,00	2017	69	4.2.1.
134	Przebudowa drogi gminnej (190142C) w miejscowości Probstwo Dolne	Gmina Lubanie	450 000,00	2016	70	4.2.1.
135	Przebudowa dróg gminnych (190105, 190101C, 190107C) w miejscowości Przywieczeryn i Zosin	Gmina Lubanie	1 200 000,00	2017	71	4.2.1.
136	Przebudowa dróg gminnych (190145C, 190146C) w miejscowości Lubanie	Gmina Lubanie	750 000,00	2016	72	4.2.1.
137	Rewitalizacja Centrum Kowala - Zmodernizowanie dróg w centrum miasta zlokalizowanych w granicach obszaru rewitalizacji miasta Kowal	Gmina miasto Kowal	b.d.	2017-2018	87	4.2.1.
138	Budowa drogi wzdłuż Wisły od ul. Ogniowej do ul. Barskiej wraz ze ścieżką rowerową	Gmina miasto Włocławek	8 800 000,00	2015-2020	102	4.2.1.
139	Alternatywne połączenie dzielnicy Michelin z resztą miasta (we Włocławku)	projekt proponowany w ramach Studium Komunikacyjnego	b.d.	2014-2020	173	4.2.1.
140	Przedłużenie ul. Obwodowej z ul. Toruńską (we Włocławku)	projekt proponowany w ramach Studium Komunikacyjnego	b.d.	2014-2020	174	4.2.1.
141	Łącznica ul. Komunalnej z ul. Nowomiejską (we Włocławku)	projekt proponowany w ramach Studium Komunikacyjnego	b.d.	2014-2020	175	4.2.1.
142	Łącznica al. Królowej Jadwigi z ul. B. Prusa (we Włocławku)	projekt proponowany w ramach Studium Komunikacyjnego	b.d.	2014-2020	176	4.2.1.
143	Utworzenie nowych połączeń komunikacyjnych pomiędzy gminą Lubanie a miastem Włocławek	Gmina Lubanie	200 000,00	2015-2016	73	4.3.1.

144	Rozszerzenie sieci komunikacji podmiejskiej na terenie gminy Włocławek	Gmina Włocławek	55 000,00	2017-2019	115	4.3.1.
145	Budowa Sali gimnastycznej przy gimnazjum nr 1 w Brześciu Kujawskim	Gmina Brześć Kujawski	2 500 000,00	2017-2020	26	5.1.1.
146	Budowa Sali gimnastycznej w Śmiłowicach	Gmina Chocień	1 476 363,62	2015-2016	34	5.1.1.
147	Budowa sali gimnastycznej przy szkole w Szpetalu Górnym	Gmina Fabianki	6 000 000,00	2018-2020	60	5.1.1.
148	Rozbudowa bazy sportowej na terenie gminy Fabianki - modernizacja istniejącego obiektu sportowego w Chełmicy Dużej	Gmina Fabianki	4 237 000,00	2015-2018	64	5.1.1.
149	Budowa sali gimnastycznej przy gimnazjum publicznym w Grabkowie	Gmina Kowal	2 500 000,00	2016-2017	68	5.1.1.
150	Modernizacja istniejącej bazy sportowej oraz budowa boiska wielofunkcyjnego w miejscowości Mikanowo i Przywieczerzyn	Gmina Lubanie	1 000 000,00	2016-2020	79	5.1.1.
151	Budowa sali gimnastycznej dla Zespołu Szkół Samorządowych w Kowalu	Gmina miasto Kowal	6 000 000,00	2017-2018	86	5.1.1.
152	Budowa Sali gimnastycznej przy Gimnazjum nr 12 w Zespole Szkół nr 10 we Włocławku	Gmina miasto Włocławek	6 000 000,00	2014-2020	106	5.1.1.
153	Rozbudowa sali sportowej przy Zespole Szkół z Oddziałami Integracyjnymi w Kruszyńcu	Gmina Włocławek	2 490 000,00	2015-2017	117	5.1.1.
154	Rozwój bazy sportowo - rekreacyjnej na potrzeby lokalnej społeczności w miejscowości Modzerowo, Smólnik	Gmina Włocławek	220 000,00	2016-2018	124	5.1.1.
155	Poprawa infrastruktury edukacyjnej w zakresie nauczania początkowego w Gminie Chocień	Gmina Chocień	1 879 359,30	2015-2017	36	5.2.1.
156	Rozbudowa i modernizacja obiektów przedszkola publicznego w Grabkowie	Gmina Kowal	150 000,00	2018-2019	67	5.2.1.
157	Każde dziecko w ładnym przedszkolu	Gmina miasto Włocławek	4 000 000,00	2015-2017	98	5.2.1.
158	Wdrożenie programu profilaktyki zdrowotnej na terenie gminy Chocień	Gmina Chocień	150 000,00	2015-2016	35	5.2.2.
159	Program profilaktycznych szczepień dzieci i młodzieży przeciwko pneumokokom i meningokokom zamieszkałych na terenie miasta Włocławek	Gmina miasto Włocławek	b.d.	2014-2020	109	5.2.2.

160	Program edukacyjno-leczniczy zapobiegania nadwadze i otyłości dzieci i młodzieży w wieku 10-18 lat z terenu miasta Włocławek	Gmina miasto Włocławek	b.d.	2014-2020	110	5.2.2.
161	Program zdrowotny „Rehabilitacja i wspieranie aktywności ruchowej dla seniorów zamieszkałych na terenie miasta Włocławek”	Gmina miasto Włocławek	b.d.	2014-2020	111	5.2.2.
162	Rozbudowa obiektów służby zdrowia w miejscowości Smólnik i Kruszyn wraz z wyposażeniem medycznym i dostosowaniem obiektów dla potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych	Gmina Włocławek	420 000,00	2015-2017	118	5.2.2.
163	Doposażenie bazy w celu zapewnienia dostępu do rehabilitacji zdrowotnej oraz świadczenia usług rehabilitacyjnych dla mieszkańców DPS i osób z zewnątrz	starostwo powiatowe Włocławek	b.d.	2014-2020	155	5.2.2.
164	Świadczenie stacjonarnych i niestacjonarnych usług rehabilitacji leczniczej	starostwo powiatowe Włocławek	b.d.	2014-2020	157	5.2.2.
165	Rewitalizacja miasta Brześcia Kujawskiego	Gmina Brześć Kujawski	2 500 000,00	2015-2020	25	5.3.1.
166	Rewitalizacja terenów publicznych w mieście Dobrzyń nad Wisłą	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	800 000,00	2014-2020	40	5.3.1.
167	Poprawa stanu małej architektury publicznej na terenie Gminy	Gmina Dobrzyń nad Wisłą	700 000,00	2018-2019	42	5.3.1.
168	Rewitalizacja w miejscowości Fabianki	Gmina Fabianki	600 000,00	2016-2018	61	5.3.1.
169	Rewitalizacja miejscowości Kulin i Urszulewo	Gmina Fabianki	2 800 000,00	2016-2020	62	5.3.1.
170	Rewitalizacja miejscowości Bogucin	Gmina Fabianki	900 000,00	2016-2018	63	5.3.1.
171	Rewitalizacja miejscowości Gąbinek	Gmina Lubanie	500 000,00	2016-2018	80	5.3.1.
172	Rewitalizacja miejscowości Mikanowo	Gmina Lubanie	500 000,00	2017-2019	81	5.3.1.
173	Rewitalizacja miejscowości Lubanie	Gmina Lubanie	500 000,00	2015-2016	82	5.3.1.
174	Rewitalizacja Centrum Kowala - Rewitalizacja Placu Rejtana w Kowalu	Gmina miasto Kowal	b.d.	2017-2018	88	5.3.1.
175	Rewitalizacja Placu Wolności we Włocławku	Gmina miasto Włocławek	30 000 000,00	2015-2020	104	5.3.1.

176	Rewitalizacja społeczno-gospodarcza miejscowości Smólnik, Świętosław i Warząchewka Polska	Gmina Włocławek	840 000,00	2015-2016	122	5.3.1.
-----	---	-----------------	------------	-----------	-----	--------

9 Monitoring

Na poziomie celów strategicznych określone zostały oczekiwane efekty ich osiągnięcia oraz wskaźniki służące pomiarowi stopnia ich realizacji. Wskaźniki zostały określone w sposób umożliwiający pozyskanie niezbędnych do ich określenia danych ze źródeł ogólnodostępnych, bez prowadzenia dodatkowych badań – realizacja monitoringu jest bezkosztowa.

W ramach monitoringu wskazano trzy daty podstawowe – lata 2014, 2018, 2021. Należy uwzględnić, że dane uzyskiwane ze źródeł publicznych, publikowane są z jednorocznym opóźnieniem, przez co sugerowane daty dokonywania pomiaru przedstawiać będą stan za lata:

- 2013 – wartość bazowa – na początku okresu wdrażania *Strategii*;
- 2017 – wartość pośrednia – w połowie okresu wdrażania strategii;
- 2020 – wartość docelowa – na koniec okresu wdrażania strategii.

Poniższa tabela zawiera obliczone wartości bazowe oraz sugerowane wartości pośrednie i docelowe. Wartości pośrednie oraz docelowe wyznaczają dodatkowo harmonogram realizacji poszczególnych celów strategicznych. Określone lata pomiaru nie stanowią ograniczenia częstotliwości jego dokonywania – stanowią one określone poziomy realizacji poszczególnych wskaźników ukazujących poziom realizacji celów strategicznych na początku, w środku i na końcu okresu wdrażania *Strategii*. Sugerowane jest aby w celu zachowania bieżącego charakteru monitoringu był on przeprowadzany raz do roku.

Bezkosztowości ogólnodostępności danych wymaganych do przeprowadzenia monitoringu umożliwia jej realizację wszystkim zainteresowanym, w tym również zainteresowanym mieszkańcom. Zakłada się jednak, że w celu zapewnienia systematyczności i rzetelności realizacji monitoringu zadanie to zostanie dedykowane jednostce administracji publicznej – Urzędowi Miasta Włocławek.

Wskaźniki ze względu na sposób konstrukcji dzielą się na dwie grupy:

- Bezwzględne – opierające się na wartościach bezwzględnych (np. liczba zawodów deficytowych; liczba turystów krajowych)
- Względne – opierające się na wartościach obliczanych względem wartości dla województwa kujawsko-pomorskiego (np. udział nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw w ogóle względem wartości dla woj.; udział bezrobotnych bez zawodu w ogóle bezrobotnych względem wartości dla woj.)

Konstrukcja wskaźników względnych wyjaśniona zostanie na podstawie *Udziału nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw w ogóle względem wartości dla woj.*

$$\text{Udział nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw w ogóle względem wartości dla woj.} = \frac{\text{Liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw MOF Włocławka} \div \text{Liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw MOF Włocławka}}{\text{Liczba nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw woj. kujawsko-pomorskiego} \div \text{Liczba zarejestrowanych przedsiębiorstw woj. kujawsko-pomorskiego}}$$

Wskaźniki w większości przypadków zostały wyznaczone dla całego MOF Włocławka. W kilku przypadkach, we wskaźnikach dotyczących bezrobocia, ze względu na dostępny poziom szczegółowości danych, zostały one wyznaczone dla Włocławka. Dane dotyczące bezrobocia są zbierane na poziomie powiatowym, co uniemożliwia obliczenie wskaźników dla MOF Włocławka. Możliwymi rozwiązaniami jest obliczenie wartości dla powiatów w ramach których zlokalizowane są gminy MOF Włocławka lub dla Włocławka – miasta na prawach powiatu. Rozwiązanie pierwsze skutkowałoby uwzględnieniem we wskaźniku gmin nienależących do MOF Włocławka – gmin położonych w powiatach włocławskim i lipnowskim, nie należących do MOF Włocławka. Uwzględniając powyższe oraz fakt powiązania rynku pracy w ramach MOF Włocławka zdecydowano się na przyjęcie drugiego rozwiązania – w przypadku braku dostępnych danych dt. bezrobocia na poziomie gmin, wskaźniki obliczane będą dla miasta Włocławek.

Efekt	Wskaźnik	Wartość bazowa – pomiar 2014 r.	Wartość pośrednia – pomiar 2018 r.	Wartość docelowa – pomiar 2021 r.	Źródło danych
1. Aktywizacja gospodarcza					
Wzbudzenie pozytywnej dynamiki rozwojowej przedsiębiorstw	Udział nowo zarejestrowanych przedsiębiorstw w ogóle względem wartości dla woj.	93,7%	96,9%	100,0%	Bank Danych Lokalnych GUS
	Udział wyrejestrowanych przedsiębiorstw w ogóle względem wartości dla woj.	93,5%	89,3%	85,0%	Bank Danych Lokalnych GUS

Aktywizacja lokalnego rynku pracy	Stosunek liczby wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej do liczby bezrobotnych względem wartości dla woj.	68,8%	84,4%	100,0%	Opracowanie: <i>Rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim</i> , WUP w Toruniu – dane tylko dla miasta Włocławek
	Udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców w wieku produkcyjnym względem wartości dla woj.	132,1%	115,1%	100,0%	Bank Danych Lokalnych GUS
2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego					
Wzrost dopasowania pracowników do wymagań rynku pracy	Liczba zawodów deficytowych	182	159	137	Opracowanie: <i>Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie miasta Włocławek</i> , PUP Włocławek – dane tylko dla miasta Włocławek
	Liczba zawodów nadwyżkowych	126	110	95	Opracowanie: <i>Monitoring zawodów deficytowych i nadwyżkowych w powiecie miasta Włocławek</i> – dane tylko dla miasta Włocławek
Podniesienie jakości edukacji	Udział bezrobotnych bez zawodu w ogóle bezrobotnych względem wartości dla woj.	161,2%	130,6%	100%	Opracowanie: <i>Sprawozdania o rynku pracy MPiPS-01</i> , WUP w Toruniu – dane tylko dla miasta Włocławek
	Udział bezrobotnych absolwentów względem wartości dla woj.	68,5%	59,3%	50%	Bank Danych Lokalnych GUS – dane tylko dla miasta Włocławek

Ograniczenie bezrobocia długotrwałego	Udział bezrobotnych pozostających bez pracy dłużej niż rok względem wartości dla woj.	120,3%	110,1%	100%	Bank Danych Lokalnych GUS – dane tylko dla miasta Włocławek
3. Zrównoważony rozwój turystyczny					
Pobudzenie ruchu turystycznego MOF Włocławka	Liczba turystów krajowych	38 463	42 309	46 540	Bank Danych Lokalnych GUS
	Liczba turystów zagranicznych	2 082	2 290	2 519	Bank Danych Lokalnych GUS
	Stosunek liczby udzielonych noclegów do liczby turystów (długość pobytu) względem wartości dla woj.	98,8%	104,4%	110%	Bank Danych Lokalnych GUS
4. Wzrost spójności komunikacyjnej					
Skrócenie czasu dojazdów w godzinach szczytu z centrum poszczególnych gmin do centrum Włocławka	Stosunek sumy średnich czasów przejazdu w godzinach szczytu z centrum poszczególnych gmin do centrum Włocławka względem sumy czasów przejazdu poza godzinami szczytu (bez korków)	102,7%	101,4%	100,0%	Google maps
Skrócenie dojazdów w godzinach szczytu z centrum poszczególnych	Stosunek sumy średnich czasów przejazdu w godzinach szczytu z centrum poszczególnych gmin do najbliższego węzła	105,4%	102,7%	100,0%	Google maps

gmin do najbliższego węzła autostrady	autostrady względem sumy czasów przejazdu poza godzinami szczytu (bez korków)				
Wzrost liczby połączeń komunikacji zbiorowej z poszczególnych gmin do centrum Włocławka	Liczba połączeń komunikacji zbiorowej z Włocławkiem (w obydwu kierunkach) przypadająca na 1000 mieszkańców w poszczególnych gminach – stosunek wartości najmniejszej do wartości największej	0,18	0,39	0,5	Rozkłady jazdy przewoźników
5. Podniesienie poziomu jakości życia					
Wzrost aktywności społecznej mieszkańców	Liczba organizacji pozarządowych na 1000 mieszkańców względem wartości dla woj.	108,7%	116,9%	125,0%	Baza Danych Moja Polis
	Członkowie klubów sportowych na 1000 mieszkańców względem wartości dla woj.	123,5% ⁸⁵	136,7%	150,0%	Bank Danych Lokalnych GUS – dane o liczbie członków klubów sportowych dostępne za lata parzyste
	Liczba uczestników imprez masowych na 1000 mieszkańców względem wartości dla woj.	47,5%	73,7%	100,0%	Bank Danych Lokalnych GUS

⁸⁵ Wartość za 2012 r.

10 Ewaluacja ex-ante

Ze względu na moment realizacji ewaluacji wyróżniamy ewaluacje przeprowadzane:

- Przed rozpoczęciem wdrażania strategii – ex-ante
- Podczas procesu wdrażania strategii – on-going; mid-term
- Po zakończeniu wdrażania strategii – ex-post

Poszczególne typy ewaluacji różnią się przede wszystkim celem w jakim są przeprowadzane. I tak ewaluacja ex-ante ma przede wszystkim ocenić zasadność planowanych działań, podczas gdy ewaluacja ex-post skupia się na ocenie stopnia i efektywności zrealizowanych działań.

Kryteriami ewaluacyjnymi możliwymi do oceny w ramach ewaluacji ex-ante są kryteria trafności oraz spójności (wewnętrznej i zewnętrznej). Dodatkowo, możliwym jest przeprowadzenie oceny skuteczności oraz efektywności, jednak ze względu na przedwdrożeniowy charakter ewaluacji, ocena ta może mieć wyłącznie charakter przewidywania.

10.1 Trafność

Ocena trafności *Strategii* ma na celu określenie stopnia w jakim proponowane rozwiązania są uzasadnione rzeczywistą sytuacją społeczno-gospodarczą MOF Włocławka.

Wyznaczenie celów *Strategii* oraz dedykowanych im programów zostało oparte na rzetelnej diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej MOF Włocławka, pogłębionej w ramach *Analizy rynku pracy miasta Włocławek i jego obszaru funkcjonalnego oraz branż przyszłości w rozwoju miasta* oraz *Studium komunikacyjnego dla miasta Włocławek i jego obszaru funkcjonalnego*.

W ramach zrealizowanych prac badawczych zastosowane zostały zróżnicowane metody badawcze, uwzględniające zarówno metody niereaktywne jak i metody angażujące w proces badawczy mieszkańców MOF Włocławka.

Spośród metod niereaktywnych wykorzystane zostały:

- Analiza danych zastanych (ang. Desk research);
- Analiza treści medialnych;
- Analiza ofert pracy;
- Analiza koncentracji;
- Analiza wielokryterialna do porównań wstępnych wariantów przekształceń i rozwoju sieci drogowej;
- Metoda kosztów i korzyści;
- Kalibracja modelu ruchu pojazdów w stanie istniejącym;
- Badanie wykorzystania strefy płatnego parkowania i bliskiego jej otoczenia;
- Metoda oceny jakości skrzyżowań ulic/dróg pod względem zagrożenia bezpieczeństwa ruchu drogowego;
- Obserwacja uczestnicząca.

Spośród metod reaktywnych wykorzystane zostały:

- IDI (ang. In-Depth Interview) – indywidualne wywiady pogłębione wśród ekspertów rynku pracy i ekspertów branżowych;
- FGI (ang. FocusGroup Interview) – zogniskowane wywiady grupowe wśród osób bezrobotnych z terenu MOF Włocławka;
- CATI (ang. ComputerAided Telephone Interview) – ankieta telefoniczna wśród osób pracujących na terenie MOF Włocławka oraz wśród lokalnych pracodawców;
- PAPI (ang. Paper and Pencil Interview) – ankieta papierowa wśród uczniów i studentów z terenu MOF Włocławka;
- CAPI (ang. ComputerAssisted Personal Interviewing) – ankieta wspomagana komputerowo wśród mieszkańców MOF Włocławka badająca zwyczaje komunikacyjne mieszkańców.

W odniesieniu do wszystkich wykorzystanych w trakcie realizacji procesu diagnostycznego metod ilościowych zapewniona została ich reprezentatywność poprzez dobór kwot prób badawczych pozwalających na zapewnienie przedziału ufności na poziomie min. 95% oraz ograniczenie poziomu błędu pomiaru do poziomu max 3%.

Opracowane na podstawie diagnozy założenia *Strategii* zostały poddane konsultacjom społecznym uwzględniającym zarówno otwarty nabór wniosków i sugestii do uwzględnienia w ramach tworzenia proponowanych w *Strategii* rozwiązań jak i spotkań konsultacyjnych. Obydwa narzędzia konsultacyjne zostały udostępnione zarówno przedstawicielom lokalnych władz odpowiadających za przyszłe wdrażania *Strategii* jak i mieszkańcom oraz ich przedstawicielom.

Tak przeprowadzony proces realizacji *Strategii* pozwolił na oparcie proponowanych rozwiązań na rzeczywistej sytuacji społeczno-gospodarczej MOF Włocławka oraz potrzebach jego mieszkańców.

10.2 Spójność

W ramach oceny spójności należy zwrócić uwagę na spójność:

- Wewnętrzną – spójność proponowanych w *Strategii* rozwiązań względem założonych celów
- Zewnętrzną – spójność *Strategii* z dokumentami i ustaleniami zewnętrznymi

Struktura wdrożeniowa *Strategii* jest pięciostopniowa i hierarchiczna. W jej ramach przewidziane zostały:

- Wizja;
- Cele strategiczne;
- Cele operacyjne;
- Programy;
- Projekty.

Realizacja założonych w ramach *Strategii* poszczególnych celów zarówno strategicznych jak i operacyjnych (w ramach celów strategicznych) umożliwi osiągnięcie efektu synergii poprzez wzmocnienie efektu realizacji jednego celu realizacją celu drugiego. Przykładem może być cel operacyjny *Rozwój sieci dróg ponadlokalnych*, którego osiągnięcie będzie wzmocniać jak i będzie wzmocniane przez osiągnięcie celu operacyjnego *Rozwój sieci dróg lokalnych*.

Analogiczna spójność, umożliwiająca podniesienie efektywności podjętych działań została również zapewniona na poziomie programów, których realizacja w ramach poszczególnych celów operacyjnych wzmocniać będzie poziom osiągnięcia zaplanowanego celu operacyjnego.

Spójność zewnętrzna, świadcząca o powiązaniu *Strategii* z dokumentami i ustaleniami zewnętrznymi została zapewniona poprzez powiązanie celów operacyjnych *Strategii* z Regionalnym Programem Operacyjnym Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Programami Operacyjnymi na szczeblu krajowym: PO Wiedza Edukacja Rozwój; PO Inteligentny Rozwój; PO Polska Cyfrowa; PO Infrastruktura i Środowisko; Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. Szczegółowe powiązanie poszczególnych celów operacyjnych z osiami priorytetowymi poszczególnych programów operacyjnych zostało przedstawione w rozdziale *Źródła finansowania*. Powiązanie to świadczy zarówno o spójności założeń *Strategii* z ustaleniami zewnętrznymi (regionalnymi oraz krajowymi) jak i o możliwości realizacji projektów w ramach *Strategii* w oparciu o finansowanie unijne.

10.3 Skuteczność i efektywność

Ocena skuteczności i efektywności jest dedykowana ewaluacjom przeprowadzanym w trakcie lub po zakończeniu wdrażania *Strategii*. Ocena skuteczności ma na celu udzielenie odpowiedzi w jakim stopniu założone cele zostały osiągnięte, zaś ocena efektywności ma określić stosunek poniesionych na realizację działań nakładów względem osiągniętych rezultatów - „opłacalność” realizacji *Strategii*.

Na etapie przedwdrożeniowym, możliwa jest jedynie ocena zakładanej skuteczności i efektywności.

Zakładana skuteczność wdrożenia *Strategii* przedstawiona została w rozdziale *Monitoring*. Przedstawione zostały tam mierzalne efekty wdrożenia *Strategii* wraz z odpowiadającymi im wskaźnikami. Względem przedstawionych wskaźników zostały podane wartości obliczone według stanu na 2013 r. oraz wartości planowane do osiągnięcia w latach 2017 oraz 2020, wyznaczających odpowiednio połowę oraz koniec okresu wdrażania *Strategii*.

Osiągnięcie wartości wskaźników wyznaczonych dla 2020 r. pozwoli na znaczącą poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej MOF Włocławka, poprzez zahamowanie zaobserwowanych w ramach diagnozy negatywnych trendów oraz wyrównanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego względem średniej dla województwa kujawsko-pomorskiego.

Efektywność działań podjętych w ramach realizacji *Strategii* będzie możliwa do oceny dopiero po rozpoczęciu jej wdrażania. Na etapie przedrealizacyjnym możliwym jest jednak wskazanie czynników determinujących efektywność podjętych w przyszłości działań. Pierwszym z nich jest kompleksowość, rozumiana zarówno jako kompleksowa realizacja wszystkich programów zawartych w *Strategii* jak i zaangażowanie realizacyjne w ramach wszystkich gmin MOF Włocławka. Kompleksowość realizowanych działań pozwoli na uzyskanie efektu synergii oraz obniżenie jednostkowego kosztu interwencji.

Drugim czynnikiem determinującym efektywność realizacji *Strategii* będzie zapewnienie odpowiedniego poziomu jej finansowania. Czynnikiem ten będzie zależny od szerokiej gamy uwarunkowań, w tym skuteczności uzyskiwania zewnętrznego dofinansowania na realizowane projekty, powszechności zaangażowania realizacyjnego podmiotów niepublicznych oraz poziomu zadłużenia samorządów, mogącego stanowić istotną blokadę realizacji planowanych programów.

Opracowanie:
AGERON Polska na zlecenie
Gmina Miasto Włocławek – Urząd Miasta Włocławek
Październik, 2014